

**USTAVNI SUD
BOSNE I HERCEGOVINE**

**УСТАВНИ СУД
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**CONSTITUTIONAL COURT
OF BOSNIA AND HERZEGOVINA**

1964–2014

Sarajevo/Сарајево, 2014.

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
CONSTITUTIONAL COURT OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
1964–2014

Izdavač/Publisher:

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, Ulica reisa Džemaludina Čauševića 6/III

Za izdavača/For Publisher:

VALERIJA GALIĆ

Urednik/Editor:

MATO TADIĆ

Redakcijski odbor/Editorial Board:

MATO TADIĆ
MIRSAD ĆEMAN
ZLATKO M. KNEŽEVIĆ
ZDENKO MARTINOVIĆ
ERMINA DUMANJIĆ
ARIJANA DŽANOVIĆ
AMELA HARBA-BAŠOVIĆ

Prijevod, lektura i korektura/Translation, Editing and Proofreading:

JEZIČKI ODJEL USTAVNOG SUDA BiH

Prijelom i dizajn/Layout and Design:

USTAVNI SUD BiH

Štampa/Printed by:

CPU, Sarajevo

Tiraž/Print run:

500

Sadržaj - Садржај - Content

Riječ urednika	
Editor's note	5
Друштвено-политички контекст увођења уставног судовања у СФРЈ и СРБиХ	
Social and political context of introducing constitutional justice in SFRY and SRBiH	9
Razdoblje od 1964. do 1974. godine	
The period from 1964 to 1974	19
Razdoblje od 1975. do 1990. godine	
The period from 1975 to 1990	49
Razdoblje od 1991. do 1996. godine	
The period from 1991 to 1996	69
Razdoblje poslije 1995. godine	
The period after 1995	75
Razdoblje od 1997. do 2002. godine	
The period from 1997 to 2002	83
Период од 2003. до 2014. године	
The period from 2003 to 2014	101
Међународна сарадња	
International cooperation	139
Библиотека	
The library	153
Одјелjenje за информациону технологију	
Department of information technology	157
Сједиште	
The seat	159
Педесет година уставног судовања у Босни и Херцеговини	
Fifty years of constitutional justice in Bosnia and Herzegovina	163
Свећана сједница	
Solemn Session	165
Уводно излагање предсједнице Уставног суда	
Opening address of President of the Constitutional Court of BiH	171
Предсједници/це	
Presidents	185
Судије/sutkinje	
Judges	186
Generalni sekretari	
Secretary General	188
Registrari	
Registrars	188

*Mato Tadić
Sudac
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine*

*Mato Tadić
Judge
Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina*

RIJEČ UREDNIKA

Svaka država, u pravilu, prolazi dosta težak put u postupku donošenja ustava. Treba usuglasiti razna politička stajališta unutar zemlje, međunarodne standarde, a iznad svega zaštititi nacionalni suverenitet i integritet, osigurati funkcioniranje institucija sukladno ustavu i odvijanje cjelokupnog života prema postavljenim normama iz ustava.

Kada se napokon postigne takav dogovor i donese ustav, već davno se postavilo pitanje njegovog poštivanja, donošenja zakona i drugih propisa sukladno ustavu, te organiziranje društveno-političkog života prema ustavnim odredbama bez obzira na to koja je politička, odnosno stranačka opcija na vlasti. Također, je li dostatno da ga štiti parlament, suveren države, ma kako se on zvao (monarh, predsjednik itd.), ili je pak potrebno jedno neovisno tijelo koje bi se nepristrano i profesionalno bavilo zaštitom ustava i prava iz ustava, otvoreno je pitanje!?

Naime, i zakonodavna i izvršna vlast su rezultat politike, odnosno omjera snaga raznih političkih opcija/stranaka u državi.

EDITOR'S NOTE

As a rule, every state goes through a difficult journey towards the enactment of its Constitution. It is necessary to bring into line various political positions present within a country, international standards and, above all, protect national sovereignty and integrity and allow for the institutions to be operational in accordance with the Constitution and life activities to take place in accordance with the norms provided for in the Constitution.

Once such an agreement is finally reached and the Constitution is enacted, the issues arise with regards to the compliance with the Constitution, enactment of laws and regulations in accordance with the Constitution and organization of social and political life in accordance with the constitutional norms, irrespective of the political party in power. Furthermore, it is an open question whether it is sufficient for the Constitution to be protected by the parliament, sovereign of the state, regardless of the title thereof (monarch, president etc.), or it is necessary to have an independent body to deal with the protection of

Redovita sudska vlast se pak treba prvenstveno baviti primjenom zakona/propisa koje donosi zakonodavna i izvršna vlast.

Zemlje zapadne demokracije, prije svega zemlje Zapadne Europe i Sjeverne Amerike, počele su vrlo rano uviđati ovaj problem i uspostavljati posebne institucije koje nisu bile ni zakonodavna, ni izvršna, ni redovita sudska vlast sa zadaćom da, kao vrhovni tumač ustavnih normi, štite ustav, odnosno njegove vrijednosti, i omogućće funkcioniranje sustava korigirajući, ako treba, i zakonodavnu, i izvršnu, i redovitu sudska vlast, utvrđujući jesu li njihovi akti/propisi sukladni ustavu ili ne. Takva institucija se, uglavnom, zove ustavni sud (u većini država) ili ustavno vijeće (npr., Francuska), a u ponekim državama ta uloga je, pored redovitoga sudovanja, dana vrhovnom sudu (npr., skandinavske zemlje ili zemlje jugoistoka Europe, SAD, Kanada i neke druge).

Prvi ustavni sud u Europi uspostavila je Austrija (1919. godine), a prije toga su samo SAD, Norveška i Australija usvojile koncept sudske kontrole putem svojih vrhovnih sudova.

Kad su u pitanju zemlje uspostavljene na ideologiji marksizma/lenjinizma, u početku su smatrale da je njihov sustav toliko dobar da ovakva institucija nije potrebna. Ipak se vremenom to shvaćanje promijenilo, pa je i u ovim državama počela uspostava zasebnih institucija za zaštitu ustava u obliku ustavnih sudova.

Među prvim državama socijalizma koje su uvele u pravni život instituciju ustavnog suda bila je bivša Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija, uključujući i uspostavu istih institucija i u svim tadašnjim republikama koje su činile saveznu državu, među kojima je bila i Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina.

the Constitution and constitutional rights in an impartial and professional manner.

Both the legislative and executive powers are the results of politics, i.e. the ratio of the strengths of various political options/parties within a country.

However, an ordinary judicial power should primarily deal with the application of laws/regulations enacted by the legislative and executive authorities.

Western democratic countries, first of all the countries of the Western Europe and North America became aware of this problem early on and thus started to establish special institutions, being neither legislative, executive nor ordinary judicial powers, with the task of upholding the Constitution and its values as a final interpreting authority and making it possible for the system to function by correcting, if necessary, the legislative, executive and ordinary judicial powers and by determining whether their acts/regulations are consistent with the Constitution. As a rule, the name of such institution is constitutional court (in most countries) or constitutional council (France) and in some countries that role is given, in addition to some ordinary judicial authorities, to supreme court (Scandinavian countries or the countries of the Southeast Europe, USA, Canada and some other countries).

Austria was the first country in Europe that established a constitutional court (1919) and, before that, only the USA, Norway and Australia adopted the concept of judicial control through its supreme courts.

When it comes to the countries created on the basis of the Marxist-Leninist ideology, at the beginning they considered that their system was so good that such an institution was unnecessary.

However, such understanding changed over time and special institutions in the form of

To se dogodilo 1963. godine donošenjem novog saveznog Ustava, a iste godine je donesen i novi Ustav SRBiH, kojim se uspostavlja Ustavni sud Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, koji je počeo raditi 15. veljače 1964. godine.

Ova monografija ima cilj prikazati djelovanje Ustavnog suda (SR) BiH u ovih pedeset godina putem ukazivanja na društveno-političke okolnosti u kojima je došlo do formiranja ustavnih sudova u bivšoj državi, njegovu početnu nadležnost, razvoj kroz izmjene i dopune po razdobljima kako su se vršile društveno-političke promjene koje su se odražavale i na promjene u Ustavu, pa sve do danas; glavne odluke Ustavnog suda i njihov utjecaj na društveni život; međunarodnu suradnju, te podatke o svim sucima/predsjednicima u ovih pedeset godina; unutarnju organizaciju, kao i mnoštvo drugih podataka.

Uvjeren sam da će se kroz ovu monografiju, bez obzira na to što se ona ne bavi problemskim pitanjima ustavnog sudovanja i društveno-političkih odnosa unutar Bosne i Hercegovine, moći jasno vidjeti iznimno značajna uloga putem donošenja niza odluka bitnih za društveni i politički život, a time i sama opravdanost uspostave ustavnog sudovanja u Bosni i Hercegovini.

constitutional courts were established to protect the Constitution.

The former Socialist Federative Republic of Yugoslavia was one of the first socialist countries that introduced the institution of constitutional court into its legal justice system. Such institutions were also established in the then Republics forming the federal State, including the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina. This happened in 1963 when, following the example of the federal Constitution, the Constitution of the SRBiH was adopted, whereby the Constitutional Court of the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina was established, which commenced operating on 15 February 1964.

The aim of this monograph is to show the activities of the Constitutional Court of (Socialist Republic) of BiH over these fifty years by indicating social and political circumstances which led to the establishment of the constitutional courts in the former country, their initial competencies, development through amendments which took place in certain periods following the social and political changes which reflected on the changes in the Constitution up to the present day; the leading decisions of the Constitutional Court and their effects on social life; international cooperation and information on all judges/presidents in these fifty years; internal organization and other information.

Although this monograph does not deal with the constitutional justice issues, or social and political relations within Bosnia and Herzegovina, I am convinced that it will clearly show an extremely important role of the constitutional justice in Bosnia and Herzegovina through a number of decisions important to social and political life and thus the justification for establishing the constitutional justice system in Bosnia and Herzegovina.

ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКИ КОНТЕКСТ УВОЂЕЊА УСТАВНОГ СУДОВАЊА У СФРЈ И СРБИХ

Државна заједница јужнословенских народа, кроз своје седамдесетогодишње постојање, имала је врло различите друштвене, политичке и државне системе који су сваки за себе носили специфичности државног уређења и посебности кључног уставног акта који је давао тон даљњем развоју или измјени државног уређења.

Од свог настанка 1918. године као унитарна монархија с краљевском кућом Карађорђевића као уставним гарантом настанка (Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца – и врло интересантном темом о међусобном утицају федералних елемената кроз национално тројединство „један народ од три племена”, те ригидног унитарног аспекта монархије и побједничког – „ослобођење јужних Словена”), преко измјене државне структуре у више наврата (било кроз диктаторски режим и апсолутну неуставност, било кроз зачетке федерализације путем тзв. бановизације Краљевине Југославије), јужнословенска заједница се у току 1941-1945. суочила са (поред свих осталих историјских догађања) кључном одлуком о типу и врсти будуће државне заједнице.

SOCIAL AND POLITICAL CONTEXT OF INTRODUCING CONSTITUTIONAL JUSTICE IN SFRY AND SRBIH

The state union of the South Slavic peoples, throughout its seventy year long existence, had very different social, political and state systems, each of which had carried specific qualities of state organization and peculiarities of the key constitutional act, which had lent the note to the further development or change of the state organization.

Ever since its genesis in 1918 as a unitary monarchy with the Royal House of Karadjordjevic as the constitutional guarantee of its inception (the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes – a very interesting topic on mutual influence of federal elements through national triunity „one people originating from three tribes”, a rigid unitary aspect of the monarchy and the victorious – „liberation of South Slavs”), through the change of the state structure on several occasions (either through the dictatorship and absolute unconstitutionality, or through the beginnings of federalization through the so-called „subdivision of the Kingdom of Yugoslavia into provinces called *banovinas* or *banates*”), during 1941-1945 the Yugoslav union faced (in addition to all the other historical developments) a crucial decision on the type of the future state union.

Након окончања рата и побједи антифашистичких снага, у којој је комунистички поглед на свијет и уређење државне заједнице постао водећи, а врло брзо након рата и једини дозвољен, дошло је до уставне конструкције државе. Држава – Федеративна Народна Република Југославија, конструисана је по совјетском моделу република као саставних дијелова, али с апсолутним уставним приоритетом, па чак и подразумевајућим приоритетом централне савезне државе и тезом да „у сукобу надлежности има предност централни ниво”.

Први Устав из 1946. године био је основ за даљње измјене које су врло брзо (у смислу развоја уставног права) 1953. године довеле Уставним законом до релативно либералнијег става о економској демократији (без круте совјетске планске привреде). Дошло је до измјене у управљању економском имовином (самоуправљање као зачетак недржавног власништва над средствима за производњу и уопште имовином), па чак и једним малим дијелом до лабављења крутог става о политичким слободама, али без директног уплива на систем државне организације укључујући и федерализацију државе која је у суштини остала иста као и по Уставу из 1946. године.

Друштвени систем у ком је владала, по ријечима једног од савременика, „грозница промјена” и у ком су се социјалистички принципи сударали с економским и друштвеним законитостима, покушавао је да помири нове теорије о социјалистичком развоју са етатистичком организацијом државе. Нови талас примјене самоуправљања као примарног друштвеног циља и, у исто вријеме, сукоб тенденција пуне федерализације кроз

Following the end of the war and the victory of the anti-fascist forces, where communist view of the world and the organization of the state union became predominant and, soon after the war, the only one that was acceptable, the constitutional construction of the state took place. The State – the Federal People’s Republic of Yugoslavia, designed after the Soviet model of republics as integral parts, with an absolute constitutional priority though, and even with an implicit priority of the central-federal state and the hypothesis that „in a conflict of jurisdiction the central level shall have priority”.

The first Constitution of 1946 was the basis for further amendments which, rather soon, (in terms of the evolution of the constitutional law) led, by way of the Constitutional law, in 1953, to a relatively more liberal stance on economic democracy (without a rigid Soviet planned economy). The management of economic property underwent changes (self-management as an inception of non-state ownership over the means of production and property in general), and even to a slight degree to the loosening of a rigid stance on the political freedoms, without a direct influence though on the system of the state organization including the federalization of the state, which, essentially, remained the same as under the 1946 Constitution.

The social system, which was overwhelmed, according to one of the contemporaries, by the „fever of changes”, which saw the socialist principles clash with the economic and social patterns, tried to reconcile new theories on socialist evolution with the etatist organization of the state. New wave of the employment of self-management as a primary social goal and, at the same time, the conflict of tendencies of total federalization through the strengthening of republic statehood and the tendencies of

јачање републичке државности и тенденција стабилизације јединствене државе кроз јачање југословенства није био рјешив у оквиру старог Устава нити Уставног закона, па је логичан слијед био доношење новог Устава СФРЈ, а након тога и устава република.

Дуготрајне су биле расправе унутар политичког система о новим уставним поставкама, али за нас је у овом тексту најважније да се укаже на тенденцију која је браћена „социјалистичким самоуправљањем” као „светим словом нове Југославије”, а која је испочетка стидљиво а касније и отворено тражила увођење, не само као форме већ и суштински, заштите једнакоправности свих грађана, заштите права исказаних у закону и, на крају, потребу да независан орган („независан” у смислу тадашњег друштвеног уређења), а који је могао да буде само неки облик неизвршне и незаконодавне власти, о томе коначно одлучи. Из таквог захтјева проистекао је и захтјев да, будући да сва законитост зависи од устава као највишег правног акта, неко мора и да штити текст устава кроз оцјену уставности и самог закона. Интересантно је указати на то да је ова теза о заштити уставности лако и без пуно отпора прошла кроз једини политички филтер (расправу у структурама једине политичке странке – тада већ Савеза комуниста Југославије) и у суштини увела државну заједницу у једну чудну па и самој себи сукобљену политичку структуру.

На једној страни унисоно право на политичко одлучивање једине дозвољене политичке организације (Уставом гарантована једнопартијност), а на другој страни гарантовања равноправности свих пред Уставом и законом, те заштитом тог права у Уставном

stabilization of a unitary state through the strengthening of Yugoslav spirit was impossible to solve within the scope of the old Constitution or the Constitutional law, so the logical sequence of events was to enact a new SFRY Constitution, and subsequently the Constitutions of the Republics.

There were lengthy discussions within the political system on the new constitutional premises, however, the most important thing for us in this text is to point to a tendency, which was defended by „the socialist self-management” as „a sacred letter of new Yugoslavia”, which, shyly at first and openly afterwards, demanded the introduction of the protection, not only as a form but as a substance, of equality of all citizens, the protection of the rights enunciated in the law and, in the end, the need for an independent body („independent” in terms of social organization at the time), which could only have been form of non-executive and non-legislative authority, to decide on it at last. From such a demand stemmed a demand that, since all the legality depends on the Constitution as the highest legal act, someone must protect the text of the Constitution through the review of constitutionality of a law itself. It is interesting to note that this premise on the protection of constitutionality passed easily and without much resistance through the sole political filter (the discussion in the structures of a sole political party – back then already the League of Communists of Yugoslavia) and essentially initiated the state union into a strange political structure that was at odds with itself.

On the one hand there was the consensual right to political decision-making of the only permitted political organization (single-party system guaranteed by law), and on the other hand the guarantee of equality of all before the Constitution and law, and the protection of that

ЗАВРШЕНО САВЕТОВАЊЕ УСТАВНИХ СУДОВА

РАЗВИТАК ДЕМОКРАТИЈЕ ПОДРАЗУМЕВА ДОСЛЕДНО ОСТВАРИВАЊЕ УСТАВНОСТИ

Питања која су разматрана на овом саветовању од битног су значаја за укупни друштвено-економски и политички развој нашег друштва. — Учесници саветовања упутили поздравни телеграм председнику Титу

Јуче је у Београду завршено саветовање уставних судова о уставности и законитости и улози уставних судова у развијању социјалистичке самоуправне демократије.

Иначе, ово саветовање је одржано у веома значајном периоду развоја социјалистичког самоуправног друштва и значи одређено укључивање уставних судова у претконгресну активност Савеза комуниста и актуелну расправу о политичком систему социјалистичке самоуправне демократије. Сви учесници у дискусији о друштвено-економској демократизацији тичког система, о изражитије истакла вања и заштите њихости и у тога улога уставних социјалистичке демократије, како је саветовању, услед свестраном приматности и закон социјалистичке демократије без доса начела и норми

За успостављања њих односа по време

Полазећи од државног самоуправног друштва, на такуто да самоуправна традиционална самоуправно друштво посредно уређује се и одлучивања и делегација и делегација друштвено-политичке власти и природних аката које

Стварање и осовременавања, наглашавају, који треба да друштвено-економско самоуправно друштво, сложен је процес, којима су социјалистички подложно и адекватно лагавање бројних закона, аката и самоуправа тим променама

љиво што овај процес прате многе објективне и субјективне тешкоће, несналажења и неразумевања и што уређивање нових друштвених односа тражи знатно дужи период и већу креативност државних и са-

ЗАНОМАНИЈА

„Нашу данашњу ситуацију карактерише тенденција олаког посезања за законодавним решењима и рекаох да постоји велико поверење у могућност законодавног решења и захтев за потребом законодавног ре-

функционисања делегатског система, ђодносно самоуправљања.

Уставно судство мора одлучно да прати и познаје све оне друштвене процесе, снаге и односе, који су од битног значаја за принципијелно решавање и тумачење уставног развоја самоуправног система и да у својим ставовима стоји на терену идејних позиција самоуправног социјализма које су у нашим уставима конципиране као начела и норме друштвене политике и развоја — један је од закључака дводневног саветовања уставних судова

ПРОГЛАШЕНИ УСТАВИ СОЦИЈАЛИСТИЧКИХ РЕПУБЛИКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

СВЕСТРАНА ПОДРШКА ГРАЂАНА НОВОМ УСТАВУ

БУРО ПУЦАР ПОДНЕО ЕКСПОЗЕ О НОВОМ УСТАВУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Сарајево, 10. априла

„Историјским чином прихватања новог Устава наше Социјалистичке Републике окончан је петогодишњи рад Народне скупштине Босне и Херцеговине четвртог сазива. Доношењем Устава са успехом је завршен огроман посао у коме су — подједнаким залагањима — учествовали не само надлежни државни, политички и друштвени органи и установе, него и целокупна наша друштво која ће што верније одразити нашу стварност. Овим историјским актом остварене су идеје и замисли друга Тита које су од самог почетка послужиле као основ за израду новог Устава да се тај посао од изузетног значаја за наше народ тако успешно заврши“.

Биро Пучар председник Народне скупштине Босне и Херцеговине, бурно поздрављен од чланова оба дома Народне скупштине, завршио данашњу заједничку седницу скупштинских домова на којој је усвојен нови Устав Социјалистичке Републике Бо-

сине. Сви су на одвојеним седницама усвојили и следеће законе и одлуке: о спровођењу Устава Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине, о избору општинских и средњих одборника, о избору републичких посланика, о изборним јединицама за избор републичких посланика, о организацији и раду Извршног већа, о расписивању избора одборника за општинске и средње скупштине, о расписивању избора посланика за Републичку скупштину, о именовању чланова Републичке изборне комисије и о расписивању Народне скупштине Босне и Херцеговине

Са јучерашње седнице Народне скупштине Босне и Херцеговине (Телефото за „Ворбу“)

изборна комисије и о расписивању Народне скупштине Босне и Херцеговине

Из дневних новина „Политика“, 8. април 1978. године.

Published in the daily newspaper „Politika“ on April 8, 1978.

Из дневних новина „Борба“, 11. април 1963. године.

Published in the daily newspaper „Borba“ on April 11, 1963.

суду. Наравно, не може се говорити о данашњим стандардима заштите права нити о данашњим правима, али гледајући тај период у осталим земљама „социјалистичке заједнице”, а поготово гледајући „европске земље парламентарне демократије”, интересантан је овај изузетак у државној организацији. Врло је мали број европских земаља које су тада имале уставни суд овог капацитета.

У сврху овог текста, када је ријеч о Уставу СФРЈ (и социјалистичких република) из 1963. године, задржаћемо се искључиво на установљењу и надлежностима уставних судова: Уставног суда СФРЈ и Уставног суда СРБиХ.

Методолошки, гледајући по уставном „приоритету”, Устав није дао превелик значај установљењу и надлежностима Уставног суда СФРЈ (СРБиХ), јер је тај дио по важности ставио иза низа политичких ставова (социјалистичко друштвено уређење, самоуправљање, спољна политика), али и иза конструкције државне власти и федерализма. Међутим, историјска дистанца је ово довела, вредносно, на највиши ниво значаја Устава.

Посматрајући с тачке рационализације и систематике уставне материје, Устав СФРЈ говори о (основним) уставним принципима; дио о савезној држави и политичко-друштвеној структури, укључујући и дио о судском систему, уставности и законитости, као и дио о надлежностима, функцијама и организацији федералне власти гдје се налази и Уставни суд СФРЈ. Оваква систематика уставне материје намеће закључак да је Устав СФРЈ био „теоријско-систематска скица уставне структуре”. Идеја овако конципираног текста Устава је да (социјалистичке) републике у својим уставима „даље разрађују и шире

right before the Constitutional Court. Certainly, one cannot talk about the present-day standards of the protection of rights or about the present-day rights, however, by taking a look at that period in the rest of the countries of „the socialist union”, and particularly by taking a look at „the European countries of parliamentary democracy”, this exception in state organization is interesting. There was a rather small number of the European countries, which had had a constitutional court of this capacity at the time.

For the purpose of this text, when it comes to the Constitution of SFRY (and of the socialist republics) of 1963, we will focus exclusively on the founding and responsibilities of the constitutional courts: the SFRY Constitutional Court and the SRBiH Constitutional Court.

Methodology-wise, according to the constitutional „priority”, the Constitution did not give too great a significance to the establishment and responsibilities of the Constitutional Court of SFRY (SRBiH), because it had placed that section, by importance, behind a number of political stances (socialist social system, self-management, foreign policy), as well as behind the construction of the state authority and the federalism. However, historical distance brought this, in terms of value, to the highest level of significance of the Constitution.

Considered from the point of rationalization and systematics of constitutional matter, the SFRY Constitution speaks about (the basic) constitutional principles; the section on the federal state and political and social structure, including the section on the judicial system, constitutionality and legality, as well as the section on competencies, functions and organization of the federal authority, which included the SFRY Constitutional Court as well. This systematics

уставни поредак”. Наравно, опет у датим историјским околностима и границама социјалистичког друштвеног и политичког система.

У кратком прегледу основних права и слобода гарантованих Уставом указујемо на лична права (грађанина), политичка права (политичке слободе) и колективна права (национална, класна, политичка), па издвајамо: право на самоуправљање, право на рад, право на слободу рада, права из рада и социјална права (која имају историјско-политичку детерминанту социјалистичке/комунистичке идеологије, а у савремености представљају права која „се подразумевају”), те политичка права: слобода мисли, опредјељења, савјести, штампе, удруживања, равноправности, говора, збора и јавног окупљања (која су Уставом гарантована али чија је заштита па и примјена била ограничена, а некад и неизвршава због једнопартијности и политичког система) као и „колективна права” попут права на изражавање националне припадности и заштите права националних мањина уз која су била право на образовање (у смислу протезања права на национално изражавање кроз образовни систем – језик и писмо), право на слободу вјероисповијести и организовање црква и вјерских заједница.

Устав посебно говори о личним слободама исказаним у принципима законитости у кривичном поступку, искључивом праву суда да одлучује о лишавању и губитку слободе, претпоставци невиности, заштити достојанства човјека у кривичном поступку и након њега, праву на одбрану, те праву на саслушање. Као „право личности” посебно је издвојено право на слободу кретања и настањивања, неповредивост стана, тајност

of the constitutional matter forces a conclusion that the SFRY Constitution was „a theoretical and systematic draft of the constitutional structure”. The idea behind the text of the Constitution designed in such a way was for (socialist) republics to „further elaborate and expand the constitutional order” in their respective constitutions. Naturally so, within the given historical circumstances and within the boundaries of the socialist social and political system.

In the short overview of fundamental rights and freedoms guaranteed by the Constitution, we refer to the personal rights (of a citizen), political rights (political freedoms) and collective rights (ethnic, class, political), thus we single out the following: the right to self-management, the right to work, the right to freedom of labor, the rights relating to labor and social rights (with historical and political determinant of socialist/communist ideology, and in contemporary times they represent rights which „are implicit”), and political rights: freedom of thought, choice, conscience, press, association, equality, speech, assembly and public gathering (which are guaranteed by the Constitution, which protection, though, and even application were restricted and, at times, unenforceable due to the single-party system and political system), as well as „collective rights” such as the right to express ethnic affiliation and the protection of rights of national minorities, including the right to education (in terms of extending the right to ethnic expression through the educational system – language and alphabet), the right to freedom of religion and the organization of churches and religious communities.

The Constitution deals specifically with the personal liberties enunciated in the principles of legality in a criminal procedure, the exclusive

писама те право на правни лијек (право на жалбу).

Ова, као и друга овдје непоменута права појединца и/или колективитета, заштићена су непосредном примјеном права гарантованих у Уставу и права на заштиту од самовоље кроз облике правних средстава и структура спровођења.

Оно што је најважније, Устав говори о уставности и законитости као круни свих претходно поменутих права и слобода.

Истина, дефинисање појмова уставности и законитости ипак је било подложно политичком утицају, али је у суштини политички утицај, као и утицај законодавних, извршних и судских органа био ограничен постојањем/непостојањем уставне одредбе или уставне заштите. То се нарочито односило на принцип законитости који је чак „фрагментарно” био набројан у Уставу: супремација закона, приоритет савезног закона, обавезно објављивање закона, прописа и општих аката прије ступања на снагу, забрана ретроактивне примјене закона, општа права употребе писма и језика итд.

Уставни суд Југославије имао је посебан статус и као „суд” и као посебна „уставна институција”, чија се надлежност уоквирала кроз заштиту уставности и законитости. Он је био одређен у Уставу (СФР) Југославије, док су уставни судови (социјалистичких) република били предвиђени Уставом Југославије а утврђени уставима република.

Када са данашње временске дистанце погледамо одредбе којима се гарантује независност Уставног суда, забрана мијешања осталих органа у њихов рад и одлучивање, вршење функције само на основу устава и

right of the court to decide on the deprivation and loss of liberty, the presumption of innocence, the protection of human dignity in a criminal procedure and thereafter, the right to defense, and the right to a hearing. As „the right of a person” the right to liberty of movement and residence, the inviolability of home, the confidentiality of correspondence and the right to a legal remedy (the right to an appeal) were specifically singled out.

These, as well as other rights of an individual and/or of the collective mentioned here, are protected through a direct application of the rights guaranteed in the Constitution and the right to protection against arbitrariness through the forms of legal instruments and the structures of implementation thereof.

The most important thing is that the Constitution deals with constitutionality and legality being a crown of all the aforementioned rights and freedoms.

Indeed, the definition of the terms of constitutionality and legality was, nevertheless, subject to political influence, however, in essence, the political influence, as well as the influence of legislative, executive and judicial bodies, was limited by the existence/lack of a constitutional provision or constitutional protection. That applied particularly to the principle of legality, which was „fragmentary” listed in the Constitution: the supremacy of law, the priority of a federal law, the mandatory publication of laws, regulations and general acts before the entry into force, the prohibition of retroactive application of laws, universal rights of the use of alphabet and language etc.

The Constitutional Court of Yugoslavia had a special status both as „a court” and as a special „constitutional institution”, which

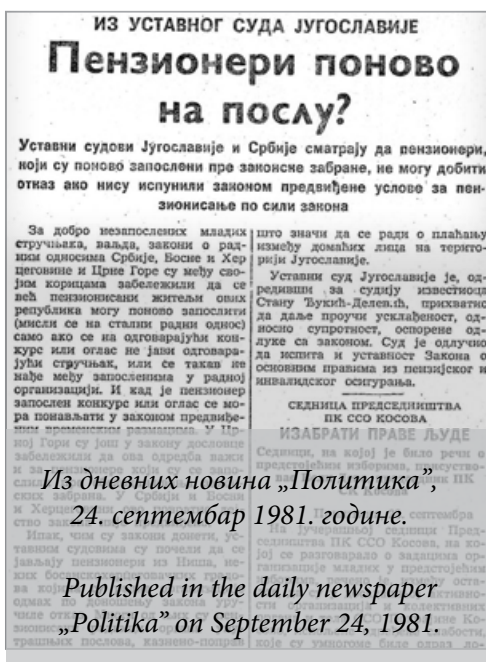
закона, потпуна независност судија и њихов апсолутни имунитет и гарантовање посебних привилегија, зачудимо се колико су модерни и једнаки – можда чак и формално виши – однос и гаранција за независност суда из тог далеког времена у односу на наш данашњи систем. Поготово у смислу установљене надлежности у којој је строга подјела била на заштиту уставности и законитости из савезних прописа (Уставни суд Југославије) и заштиту уставности и законитости из републичких прописа (уставни суд републике), као и одсуство супремације савезног над републичким. Мудрост уставног принципа да свако, штитећи уставност на „свом подручју”, истовремено штити и општу уставност, доприносила је усклађености и течности уставног система.

Уставни суд Југославије чинили су председник и десет чланова који су били

competence was framed through the protection of constitutionality and legality. It was set forth in the Constitution of (SFR) Yugoslavia, whereas the constitutional courts of (socialist) republics were provided for by the Constitution of Yugoslavia, and established by the Constitutions of the Republics.

When we take a look back at the provisions guaranteeing the independence of the Constitutional Court, the prohibition of the interference of other bodies with their work and decision-making, the exercise of the function solely on the basis of the Constitution and laws, the total independence of judges and their absolute immunity and guarantees for special privileges, we are surprised by how modern and equal – perhaps even formally higher – was the approach and guarantee of the independence of the court from those old days when compared to our present system. This being so particularly in terms of the established competence, which involved strict division to the protection of constitutionality and legality under the federal regulations (the Constitutional Court of Yugoslavia) and the protection of constitutionality and legality under the republic’s regulations (the Constitutional Court of Republic), as well as the absence of supremacy of the federal over the republic constitution. The wisdom of the constitutional principle that everyone, while protecting the constitutionality in „their respective territory”, protects the general constitutionality at the same time, contributed to the harmonization and smoothness of the constitutional system.

The Constitutional Court of Yugoslavia was composed of a president and ten members who had been elected for a term of eight years and had been eligible for only one more additional re-election. Half of the judges had been elected every four years. The election

бирани на период од осам година и могли су само још једанпут поново бити бирани. Половина судија бирала се сваке четири године. Избор председника и судија је вршило Савезно вијеће Савезне Скупштине на приједлог председника Републике (СФРЈ). Искључиво право председника Републике било је да одабира кандидате, а Устав није постављао никакав услов у погледу професионалних или других квалификација за судије, мада се подразумијевало да се бирају истакнути правници или друга лица с општим ауторитетом. Судије Уставног суда нису могле да обављају неку другу државну или јавну функцију (неспојивост функција).

Разрјешење судије ван његове воље могло се десити само изузетно, и то због осуде на казну лишавања слободе, губитка пословне способности и трајне физичке неспособности, а сам Суд је утврђивао да ли је дошло до испуњења неког од наведених услова. Судије су имале тзв. апсолутни имунитет (као и посланици савезне Скупштине) и евентуални губитак имунитета могао је да буде само на основу одлуке самог Суда.

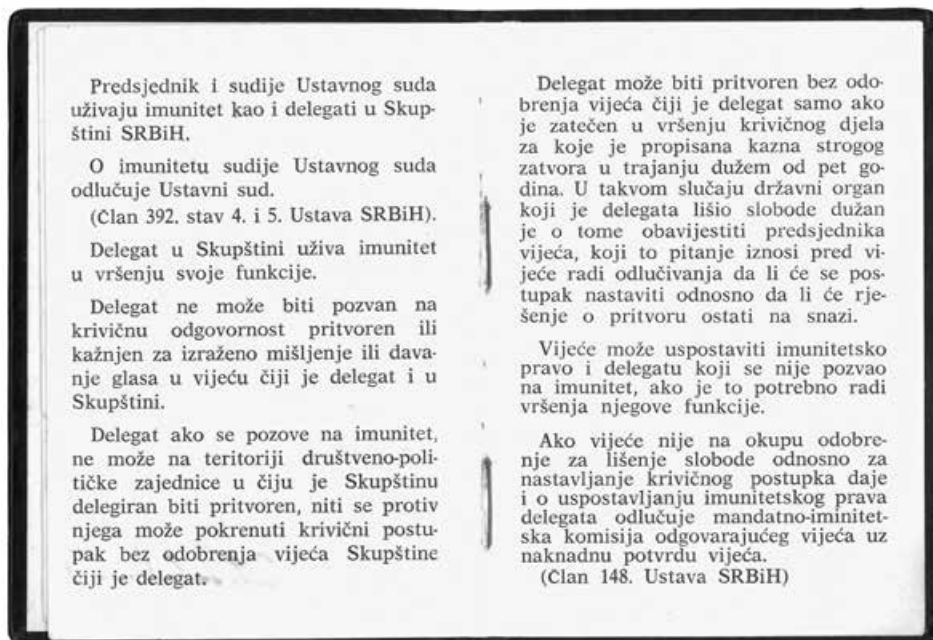
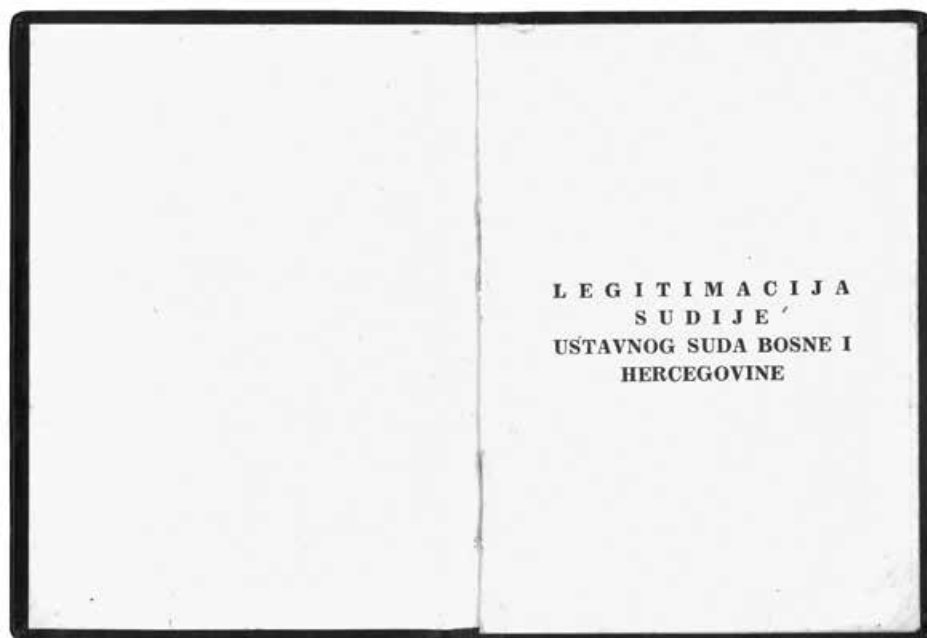
Увођење уставног судства на подручју СФР Југославије и социјалистичких република, па и Босне и Херцеговине, представљало је пресудну тачку дуализма политичког и друштвеног система који је био владајући у датим историјским околностима. Уставни судови република формиран су по једнаком принципу, а у даљњем тексту ће се посебно образложити надлежност, бројност и функционисање Уставног суда СР Босне и Херцеговине.

of the president and of the judges had been carried out by the Federal Council of the Federal Assembly upon the proposal of the President of the Republic (SFRY). It was the exclusive right of the President of the Republic to select candidates, and the Constitution had not set any conditions regarding the professional and other qualifications for judges, although it had been implied that distinguished jurists or other persons having general authority may have been elected. The judges of the Constitutional Court may not have exercised some other state or public office (incompatibility of offices).

The dismissal of a judge against his/her will may have happened only exceptionally, namely on account of a sentence of imprisonment, the loss of capacity to exercise rights and permanent physical inability, while the Court itself had established whether any of the foregoing conditions had been met. Judges had enjoyed the so-called absolute immunity (as had the members of the Federal Assembly) and the possible loss of immunity may have taken place solely on the basis of a decision of the very Court.

The introduction of constitutional justice in the territory of the SFR Yugoslavia and Socialist Republics, including Bosnia and Herzegovina, represented a turning point for the dualism of political and social system that had been in power in the given historical circumstances. The Constitutional Courts of the Republics had been formed on an equal principle, and the text that follows will provide separate explanation of the competence, the number of judges and the operation of the Constitutional Court of the SR of Bosnia and Herzegovina.

Легитимација судије

Judges Identity Card

RAZDOBLJE OD 1964. DO 1974. GODINE

Na temelju i u okvirima definiranim Ustavom SFR Jugoslavije iz 1963. godine, kao i u drugim republikama tadašnje jugoslavenske federacije, i u Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini 1964. godine uspostavljen je Ustavni sud Bosne i Hercegovine kao poseban ustavni organ, odnosno institucija. Uspostavljanje, nadležnost, postupak, te pravno djestvo njegovih odluka, kao i organizacija njegovog rada uređeni su Ustavom

THE PERIOD FROM 1964 TO 1974

The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina was established in 1964 as a special authority, i.e. as an institution of the SRBiH based on the 1963 Constitution of the SFRY and following the example of other Republics of the former Yugoslavia. The establishment, jurisdiction, procedure, legal effects of its decisions and organization of its activities were defined in the Constitution of the SFRBiH of 30

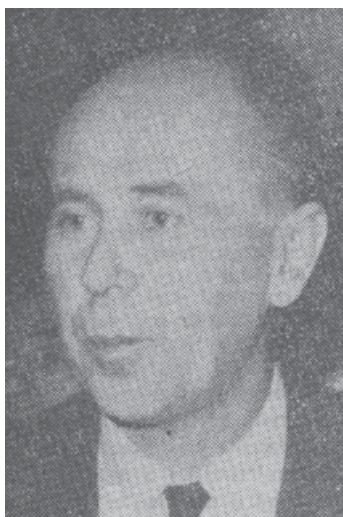
Zajednička sjednica oba doma Narodne skupštine Bosne i Hercegovine prilikom donošenja Ustava BiH, Sarajevo, april 1963. godine

Joint session of the both Houses of the National Assembly of Bosnia and Herzegovina on the occasion of the enactment of the Constitution of BiH, April 1963

SR Bosne i Hercegovine od 30. aprila 1963. godine, te Zakonom o Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine iz 1964. godine, a pitanja organizacije, rada itd. uređena su Poslovníkom. Specifično je to da su ustavnim sudovima na području SFRJ, naravno i u Bosni i Hercegovini, određene nadležnosti date i saveznim zakonima, i to Osnovnim zakonom o preduzećima iz 1965. i 1968. godine, te Zakonom o konstituiranju i upisu u sudski registar organizacija udruženog rada iz 1973. godine.

Ustavni sud se sastojao od sedam članova, predsjednika i šest sudija. Sudije su birane na osam godina i mogle su biti ponovo birane samo na još jedan mandat od osam godina. Polovina od ukupnog broja sudija birana je poslije svake četiri godine. Prvi izbor sudija Ustavnog suda SRBiH izvršila je Skupština SRBiH 26. 6. 1963. godine a izmjene u sastavu Suda uslijedile su tokom 1967. i 1971. godine. Sudije su uživale imunitet kao i članovi zakonodavnog organa – Skupštine RBiH.

Ustavni sud je faktički počeo da radi 15. 2. 1964. godine, kada je održana prva službena/radna sjednica, iako bi se moglo reći da formalni početak rada datira od dana prvog izbora sudija Ustavnog suda, tj. od 26. 6. 1963. godine. Prvu odluku u nekom predmetu (u formi rješenja kojim se odbacuje prijedlog da Ustavni sud odluči o zaštiti prava podnosioca prijedloga u postupku koji se vodi pred redovnim sudom

*Slobodan Marjanović,
predsjednik
(1964–1971)*

*Slobodan Marjanović,
President
(1964–1971)*

April 1963 and the 1964 Law on the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina. The issues relating to its organization and activities were specified in its Rules of Procedure. The particularity of the constitutional courts of the SFRY, including that of Bosnia and Herzegovina, was that certain jurisdictions were conferred to them by federal laws, more precisely the 1965 and 1967 Basic Law on Enterprises and the 1973 Law on the Establishment and Registration of Associated Labour Organizations.

The Constitutional Court had seven members, more precisely a president and six judges. The term of judges

was eight years and they were eligible for reappointment for a final period of eight years. Out of the total number of judges a half could be subsequently reappointed every four years. The initial selection of judges of the Constitutional Court of the SRBiH was carried out by the Assembly of the SRBiH on 26 June 1963. Changes in composition of the Court took place in 1967 and 1971. The judges enjoyed immunity just like the members of the legislative authority, i.e. the Assembly of the RBiH.

The activities of the Constitutional Court actually started on 15 February 1964 when the first official/working session was held, although the formal beginning of its activities dates back to the initial appointment of judges of the Constitutional Court - that is 26 June 1963. The

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE I Z V O R N I K

Broj: II-U: 1/64

Sarajevo, 8. maja 1964 god.

R J E Š E N J E ✓

Ustavni sud Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj dana 8. maja 1964. godine na osnovu člana 66. Zakona o Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine r j e š i o j e da se odbaci predlog Furtula Vukosave, kojim je tražila da Sud odluči o zaštiti njezinih prava u sporu koji vodi sa Obarčanin Alijom i dr. pred redovnim sudom i upravnim organima, zbog zemlje koju posjeduje i obrađuje.

Ovakvo rješenje Sud je donio zato što o pravu svojine na zemlji odlučuju sudovi opšte nadležnosti, a osim toga u toku je i upravni postupak u kome će se odlučivati o pravu predlagateljice na beglučko zemljište, pa je i u ovom postupku obezbijedjena zaštita njezinih prava od strane suda u upravnom sporu. S obzirom da je obezbijedjena druga sudska zaštita prava, to je prema članu 225. stav 2. Ustava Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine i članu 37. stav 1. Zakona o Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, isključena mogućnost da u ovom pravcu odlučuje Ustavni sud Bosne i Hercegovine.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Slobodan Marjanović

Sudija
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Milutin Djurašković *Milutin Djurašković*

D n a l 11

Rješenje dostavi:

1. podnosiocu predloga ✓

2. službi evidencije, ✓

P.O. spis A/A
Sudija: *Djurašković*

Opisano 8.5.64

Prva Odluka/Rješenje Ustavnog Suda Bosne i Hercegovine, 8. maj 1964. godine
First Decision/Ruling of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, 8 May 1964

sreskih i općinskih organa, te statuta i općih akata organizacija sa Ustavom SRBiH, republičkim zakonima i drugim republičkim propisima;

– rješavanje sporova o pravima i dužnostima između SR Bosne i Hercegovine i općina i srezova, kao i između dviju ili više općina i srezova na teritoriji SR Bosne i Hercegovine, ako za rješavanje takvih sporova zakonom nije predviđena nadležnost drugog suda;

– rješavanje o sukobu nadležnosti između sudova i republičkih, sreskih i općinskih organa na teritoriji SR Bosne i Hercegovine;

– odlučivanje o zaštiti prava samoupravljanja i drugih osnovnih prava i sloboda utvrđenih Ustavom, kad su ta prava i slobode povrijeđeni pojedinačnim aktom ili radnjom republičkih organa i u drugim slučajevima koje odredi zakon, a nije osigurana druga sudska zaštita;

– praćenje pojava od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti i na osnovu toga davanje Skupštini SRBiH mišljenja i prijedloga radi osiguranja ustavnosti i zakonitosti i zaštite prava samoupravljanja i drugih sloboda i prava građana i organizacija.

Ustavni tekst iz 1963. godine sadrži i osnovne odredbe o sastavu Ustavnog suda, o postupku pred Ustavnim sudom, o utvrđivanju smisla zakona ili drugog propisa. Međutim, ostavljeno je da se republičkim zakonom bliže odrede nadležnost i postupak pred Sudom, kao i pravno dejstvo njegovih odluka, te da Ustavni sud samostalno određuje svoju organizaciju i rad, pa su ova pitanja uređena i razrađena Zakonom o Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine iz 1964. godine. Zakonom je, npr., propisano da postupak za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti mogu pokrenuti Skupština SRBiH, Izvršno vijeće/Vlada (osim za ocjenjivanje ustavnosti republičkih zakona), Vrhovni sud BiH (ako pitanje ustavnosti

– deciding whether the Republic laws, regulations and general acts of the Republic authorities, statutes of the county and municipal authorities and other regulations and general acts of organizations are compatible with the Constitution of the SRBiH and other Republic regulations.

– deciding any dispute over rights and obligations between the SRBiH and municipalities and counties, between two or more municipalities and counties on the territory of the SRBiH, if another court does not have jurisdiction to decide such dispute,

– deciding the conflicts of jurisdiction between the courts and the Republic, county and municipal authorities on the territory of the SRBiH.

– deciding on the protection of self-management rights and other rights and freedoms provided for in the Constitution when such rights and freedoms are violated by individual acts or actions of the Republic authorities and deciding on other cases as defined by the law, provided that some other court protection is not prescribed;

– monitoring the occurrences aimed at achieving constitutionality and lawfulness and, based on that, submitting opinions and proposals to the Assembly of the SRBiH to secure the constitutionality, lawfulness and protection of self-management rights and freedoms and rights of citizens and organizations.

The 1963 constitutional text provided for the fundamental provisions on the composition of the Constitutional Court, procedures before the Constitutional Court, determination of purpose of laws or other regulations. However, the competences of the Court and procedure before the Court, legal effects of its decisions, its independent organization and work were to be prescribed by the Republic law. Therefore, the aforementioned issues were regulated and specified in the 1964

i zakonitosti nastane u postupku pred sudovima opće nadležnosti), Viši privredni sud (ako pitanje ustavnosti i zakonitosti nastane u postupku pred privrednim sudovima), republički javni tužilac (ako pitanje ustavnosti i zakonitosti nastane u radu javnog tužilaštva), općinska i sreska skupština ili radna ili druga samoupravna organizacija (ako je povrijeđeno neko njeno pravo utvrđeno Ustavom), općinska i sreska skupština (u pogledu ocjenjivanja ustavnosti i zakonitosti statuta i općih akata radnih i drugih samoupravnih organizacija, odnosno statuta općina i drugih propisa i općih akata općinskih organa prema kojima odnosna skupština vrši nadzor nad zakonitošću njihovih akata), organ društveno-političke zajednice koji je na osnovu Ustava i republičkog zakona obustavio izvršenje propisa ili drugog općeg akta (zbog njegove nesaglasnosti sa Ustavom ili republičkim zakonom), republički sekretari/ministri, svaki u svom djelokrugu, osim za ocjenjivanje ustavnosti republičkog zakona, kao i ustavnosti i zakonitosti propisa Izvršnog vijeća/Vlade.

Zavisno od okolnosti utvrđenih u prethodnom postupku, Ustavni sud, prije odlučivanja, mogao je dati mogućnost odgovarajućem organu, odnosno organizaciji da otkloni nesaglasnost propisa ili drugog općeg akta sa Ustavom, odnosno republičkim zakonom. Međutim, kada bi Ustavni sud u toku postupka utvrdio da republički zakon nije u saglasnosti sa Ustavom, o tome bi donosio i objavljivao odluku (na sjednici i u prisustvu učesnika), a odmah bi obavještavao i Skupštinu SRBiH. Ako Skupština u roku od šest mjeseci ne dovede zakon u saglasnost sa Ustavom, Ustavni sud odlukom utvrđuje da prestaje važiti zakon, odnosno njegove odredbe koje nisu u saglasnosti sa Ustavom. Kada Ustavni sud utvrdi da neki propisi, osim zakona, ili drugi opći akt nije u saglasnosti sa Ustavom ili republičkim zakonom, odlukom poništava ili ukida taj propis, odnosno opći akt.

Law on the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina. For example, that Law provided that the procedure for review of constitutionality and lawfulness could be initiated by the Assembly of the SRBiH, the Executive Council/Government (with the exception of review of constitutionality of the Republic laws), the Supreme Court of BiH (if the issue of constitutionality and lawfulness arose in relation to the procedure before the ordinary courts), the Higher Commercial Court (if the issue of constitutionality and lawfulness arose in relation to the procedure before the Commercial Courts), the Republic Prosecutor (if the issue of constitutionality and lawfulness arose in relation to the activities of the Public Prosecutor's Office), the municipal and county assemblies or labour or other self-management organizations (if a constitutional right was violated), the municipal and county assemblies (insofar as the review of constitutionality and lawfulness of the statutes and general acts of labour and other self-management organizations was concerned or statutes of municipalities and other regulations and general acts of the municipal authorities, the lawfulness of which was subject to a review by the relevant assemblies), the authorities of socio-political communities that suspended the enforcement of regulations or other general act based on the Constitution or Republic laws), the relevant Republic Secretaries/Ministers, with the exception of review of constitutionality of Republic laws, and in case of review of constitutionality and lawfulness of the regulations of the Executive Council/Government.

Depending on the circumstances established in the preliminary procedure, the Constitutional Court, before taking a decision, could give the relevant authority or the relevant organization an opportunity to remove the incompatibilities of regulations or other general acts with the Constitution or the Republic law. However,

USTAVNI SUD S.R. B.I.H.
SARAJEVO

SLUŽBENI LIST

SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

God. XXI — Broj 25

Subota, 26. juna 1965.

Pretpлата za 1965. g. 1.600 din.
Cijena ovom broju je din. 100
Ziro račun 702-111-602-29

190

Na osnovu člana 14. stav 2. Ustavnog zakona o sprovođenju ustava Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, republički sekretar za finansije donosi

PRAVILNIK O UKIDANJU PRAVILNIKA O NAČINU ISPLATE DOTACIJE SREZOVIMA

I
Ukida se Pravilnik o načinu isplate dotacije srezovima (»Službeni list SRBiH« broj 16/61).

II
Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u »Službenom listu SRBiH«.

Broj 2485
14. juna 1965. godine
Sarajevo

Republički sekretar
za finansije
Niko Filipović, s. r.

191

Na osnovu člana 14. stav 2. Ustavnog zakona o sprovođenju Ustava Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine, republički sekretar za unutrašnje poslove izdaje

NAREDBU O PRESTANKU VAZENJA NAREDBE O DRŽANJU I SMJESTAJU ZAPALJIVIH TEČNOSTI U PRODAVNICAMA NA MALO, U ZANATSKIM PREDUZEĆIMA I RADIONICAMA ZA DNEVNU UPOTREBU, U MAGAZINIMA ZANATSKIH RADIONICA I U PRIVATNIM STANOVIMA I O SMJESTAJU I PROMETU ZAPALJIVIH TEČNOSTI U PODZEMNIM TANKOVIMA I POKRETNIM PUMPAMA ZA SNABDJEVANJE AUTOMOBILSKOG SAOBRAĆAJA

Član 1.

Naredba o držanju i smještaju zapaljivih tečnosti u prodavnicama na malo, u zanatskim preduzećima i radionicama za dnevnu upotrebu, u magazinima zanatskih radionica i u privatnim stanovima i o smještaju i prometu zapaljivih tečnosti u podzemnim tankovima i pokretnim pumpama za snabdjevanje automobila

Odluke Ustavnog suda BiH objavljive su u »Službenom listu SRBiH« (ilustracija)

Decisions of the Constitutional Court of BiH published in the Official Gazette of SRBiH (illustration)

192

ODLUKA USTAVNOG SUDA BiH, KOJOM SE UKIDA ČLAN 170. STAV 3. STATUTA OPŠTINE BILEĆA

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, ocjenjujući ustavnost odredbe člana 170. stav 3. Statuta opštine Bileća na osnovu javne rasprave održane 2. juna 1965. godine, donio je

ODLUKU

Ukida se odredba člana 170. stav 3. Statuta opštine Bileća (»Službeni glasnik sreza Mostar« broj 14 od 16. jula 1964. godine) koja glasi: »U izuzetnim slučajevima objavljivanje određenih opštinskih propisa može se vršiti i na oglasnoj tabli Skupštine opštine i mjesnih ureda, s tim da se imaju naknadno u najkraćem roku objaviti u »Službenom glasniku sreza Mostar«.

Ova odluka objaviće se u »Službenom listu SRBiH« i u »Službenom glasniku sreza Mostar«.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine donio je ovu odluku iz sljedećih razloga:

Razmatrajući odredbe Statuta opštine Bileća koje se odnose na objavljivanje propisa Ustavni sud je na sjednici od 13. aprila 1965. godine po vlastitoj inicijativi pokrenuo postupak za ocjenjivanje ustavnosti odredbe člana 170. stav 3. Statuta.

Članom 216. stav 2. Ustava SRBiH utvrđena je ustavna obaveza da se svi opštinski propisi objavljuju u službenom glasniku koje bude određeno statutom opštine. Ovaj princip usvaja i član 170. stav 2. Statuta opštine Bileća određujući da se propisi Skupštine i njenih organa objavljuju u »Službenom glasniku sreza Mostar«.

Ustav insistira na ovakvom objavljivanju propisa radi potpunijeg ostvarivanja načela ustavnosti i zakonitosti u radu državnih i drugih organa. Ustavna obaveza objavljivanja propisa u službenom glasniku ima za cilj da državni organi na vrijeme donose propise, da propisi na vrijeme budu objavljeni da bi pravovremeno mogli da stupe na snagu. Samo propis objavljen u službenom glasniku je uvijek dostupan građaninu i organizaciji na koje se odnosi i na osnovu koga ovi ostvaruju svoja prava i izvršavaju svoje obaveze, o čemu moraju biti unaprijed obaviješteni. Samim tim potpunije se ostvaruje i načelo javnosti u radu državnih organa. Objavljivanje propisa u službenom glasniku ima naročiti značaj za ostvarenje načela zaštite ustavnosti i zakonitosti i zbog toga, jer se samo tako objavljeni propisi mogu stalno pratiti od strane organa kojima je Ustav povjerio funkciju staranja o ustavnosti i zakonitosti.

Kao što je već navedeno, pored Ustava SFRJ i Ustava SRBiH, Ustavni sud SRBiH je, kao i drugi ustavni sudovi u SFRJ u to vrijeme, svoju nadležnost crpio i iz nekoliko saveznih zakona, i to:

– rješavanje sporova između dijelova preduzeća, odnosno radnih jedinica i radnih organizacija o statusnim pitanjima, kao i o drugim samoupravnim pravima (Osnovnim zakonom o preduzećima), te

– pokretanje spora pred ustavnim sudom u pogledu ispunjenja uvjeta predviđenih za organiziranje osnovne organizacije (Zakon o konstituiranju i upisu u sudski registar organizacija udruženog rada).

Zanimljivo je da je Ustavni sud povremeno rješavao i predmete u kojima je od ovoga organa traženo da različitim podnosiocima daje pravne savjete, mišljenja, te intervencije kod drugih organa. U ovim stvarima, u većini slučajeva, podnosiocima su davana potrebna uputstva, ili su sa njihovim podnescima upoznavani zainteresirani organi.

when the Constitutional Court found during the proceedings that a Republic law was not compatible with the Constitution, it would take a decision on it, it would pronounce that decision (at the session and in presence of the parties) and it would inform the Assembly of the SRBiH immediately thereafter. If the Assembly failed to bring the challenged law into line with the Constitution within a time limit of six months, the Constitutional Court would take a decision to invalidate the challenged law or the provisions which were incompatible with the Constitution. When the Constitutional Court found that regulations, excluding laws, or other general acts were incompatible with the Constitution or the Republic law, it would take a decision to invalidate or quash the challenged regulations or general acts.

As already mentioned, the Constitutional Court of the SRBiH, just like any other constitutional court of the SFRY, had the following jurisdictions deriving from, in addition to the Constitution of the SFRY or Constitution of the SRBiH, a few federal laws:

NEZAKONIT MJESNI SAMODOPRINOS

Jakov PAPO   IZ PRAKSE USTAVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE

PRAKSA UKAZUJE da se još uvijek veliki broj odluka o zavedenju mjesnog samodoprinosu donosi na osnovu zaključaka zborova birača, iako nije riječ o manjem naselju ili dijelu naselja. Na primjer, jedna opštinska skupština zavela je mjesni samodoprinosa za širepodručje koje obuhvata pet zborova birača i to za jedan zajednički objekat – izgradnju osmo godišnje škole. Mjesni samodoprinosa za čitavo ovo područje zaveden je na osnovu zaključaka donesenih na zborovima birača u izbornim jedinicama. U odluci Ustavnog suda BiH kojom se poništava kao nezakonita ova odluka opštinske skupštine, kaže se, pored ostalog, da je ovako zavedenje mjesnog samodoprinosu, gdje je riječ o birača vidjelo da na područjima za koje je putem zborova birača zaveden mjesni samodoprinosa nije uopšte bila prisutna većina upisanih birača, potrebna za odlučivanje. Prema tome, nije ispunjen ni osnovni zakonski uslov da se za zavedenje mjesnog samodoprinosu mora izjasniti većina birača.

Po predstavi grupe građana pokrenut je postupak za ocjenjivanje zakonitosti odluke o zavedenju mjesnog samodoprinosu koju je donijela jedna mjesna zajednica. Ovom odlukom zaveden je mjesni samodoprinosa u radu za sva lica starija od 16 godina i to za muškarce do 60 godina a za žene do 55 god. starosti, mađa je u Zakonu određeno da se mjesni samodoprinosa u radu može zavedeti za

nesnog ocnosa, jer se ovaj na ime pokriva efektivnih troškova rada na terenu, odnosno odvojenog života od porodice, nezavisno od radnog doprinosa radnika, to je zavedenje mjesnog samodoprinosu u novcu na ovu vrstu primanja u nesaglasnosti sa Zakonom.

Pored tih, pojedine odluke o zavedenju mjesnog samodoprinosu, koje su donijele pojedine opštine, nisu u skladu sa Zakonom, nje govornim smislom i društvenim intencijama, te na

mjesnog samodoprinosu, kao jednog od osnovnih izvora finansiranja aktivnosti u mjesnim zajednicama, mislimo da ne bi sada radi toga trebalo spustavati i košiti, već naprotiv podržati inicijative građana za zavedenje mjesnog samodoprinosu, ali da se to vrši u skladu sa Zakonom, njegovim smislom i društvenim intencijama, te na

Iz dnevnih novina „Oslobođenje”, 17. april 1971. godine
Published in the daily newspaper „Oslobođenje” on April 17, 1971

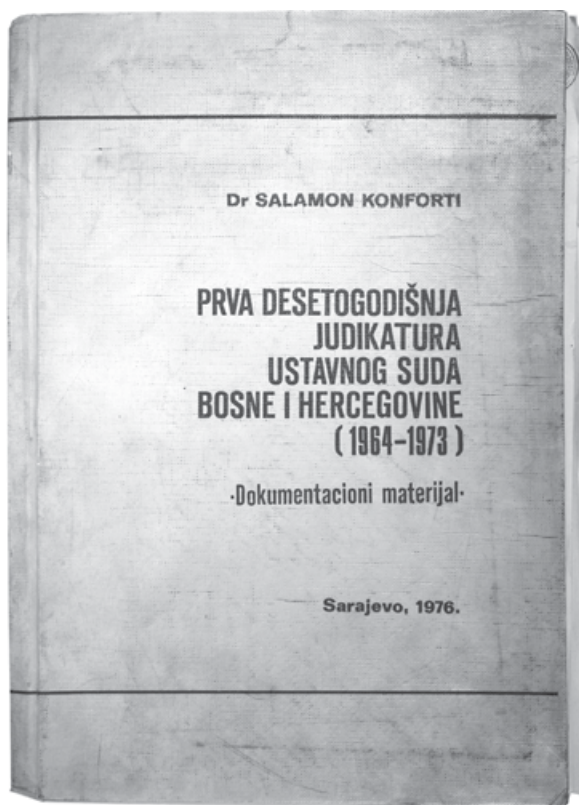
USTAVNI SUD BIH

* Poništene odluke opština Glamoča i Gradačca

Poništene odluke o zavedenju mjesnog samodoprinosu na području Hasića, odnosno u selu Samarevac

NA NEDAVNO ODRŽANOJ javnoj raspravi Ustavni sud Bosne i Hercegovine proglasio je odluke skupština opština Glamoč i Gradačca o zavedenju mjesnog samodoprinosu na području Hasića, odnosno u selu Samarevac nezakonitim i protivustavnim.

Iz dnevnih novina „Oslobođenje”, 17. august 1973. godine.
Published in the daily newspaper „Oslobođenje” August 17, 1973

Najvažnije odluke i njihov utjecaj na društveno-politički život u Bosni i Hercegovini

Ustavno sudstvo u SFRJ/SRBiH, uvedeno 1963. godine, s vremenom je postalo najznačajnija institucija zaštite ustavnosti i veoma važna institucija zaštite zakonitosti.

Zbog nadležnosti da ukinu ili ponište neustavne ili nezakonite akte i time ih isključe iz pravnog sistema, ustavni sudovi, kao i danas, nazivani su „negativnim zakonodavcem”.

U prvoj deceniji djelovanja Ustavni sud BiH je donio veliki broj značajnih odluka (više od 700 odlučena: odluke, rješenja, zaključci) čiji je utjecaj na društveno-ekonomske i političke

– deciding disputes between the parts of an enterprise, labour units, labour organizations over the issues relating to the status and other self-management rights of (the Basic Law on Enterprises) and

– referring disputes to the constitutional court on the issue relating to the fulfilment of requirements necessary to organize basic organizations (the Law on Establishment and Registration of Associated Labour Organizations).

It is interesting to note that occasionally the Constitutional Court decided the cases in which it was requested to give legal advices and opinions to various applicants and to give instructions to other authorities. In such cases, the applicants were mostly given necessary instructions or the interested parties were informed of their applications.

The landmark decisions and their impact on social and political life in Bosnia and Herzegovina

Over the years the constitutional judiciary in the SFRY/SRBiH, which was introduced in 1963, has become the most important institution for protection of constitutionality and very important institution for protection of lawfulness.

The constitutional court was called, just as it is called today, the „negative legislator” for its jurisdiction to invalidate or quash unconstitutional or unlawful acts and thus exclude them from the legal system.

In the first decade of its work, the Constitutional Court of BiH took a number of important decisions (more than 700 decisions, rulings and conclusions), whose impact on social, economic and political relations and life in BiH and, generally, on the rights of citizens

odnose i život u BiH, odnosno uopće na prava i interese građana ili određenih subjekata bio nesumnjivo velik. Iako se radilo o novom institutu („ustavno sudovanje”), imajući u vidu vrijeme i odnose u kojim je Sud djelovao, odluke Ustavnog suda značajno su utjecale kako na zakonodavnu aktivnost tako i na primjenu, odnosno izvršavanje zakona i drugih propisa. Već tada Ustavni sud je postao korektivni faktor koji je postepeno sve više dobivao značaj.

Prije svega, to se odnosi na odluke iz oblasti „apstraktne ocjene ustavnosti”, tj. odlučivanja o saglasnosti zakona, drugih propisa i općih akata sa Ustavom, kao i ocjene zakonitosti, tj. saglasnosti općih akata itd. sa republičkim zakonima. U okviru tih nadležnosti Ustavni sud je rješavao sporove koji se odnose na objavljivanje propisa i općih akata (dostupnost propisa građanima), povratnog djelovanja propisa i općih akata (retroaktivna primjena), na pitanja iz oblasti doprinosa i poreza građana, komunalnih taksi i usluga, zatim, na pitanja u vezi sa korištenjem gradskog (građevinskog) zemljišta, iz oblasti ličnih dohodaka (plaća), na troškove školovanja (upisnine, školarine i sl.) i druga pitanja iz oblasti obrazovanja i odgoja, pitanja iz oblasti socijalnog osiguranja (zdravstveno, penzijsko i invalidsko) itd.

U jednom broju slučajeva Ustavni sud je ocjenjivao ustavnost i zakonitost propisa i općih akata koji više nisu bili na snazi.

Više odluka je doneseno u postupcima ocjene „statutarnosti”, tj. ocjenjivanja propisa i općeg akta (u cjelini ili pojedinih odredaba) u odnosu na odredbe statuta, te saglasnosti općeg akta sa samoupravnim sporazumom (kao aktom kojim su se, u skladu sa ustavom i zakonom, uređivali društveno-ekonomski i drugi samoupravni odnosi) kao, npr., udruživanje rada i sredstava,

and certain stakeholders was indubitably enormous. Although this was a new mechanism (*constitutional judiciary*), taking into account the period and relations within which the Court acted, the decisions of the Constitutional Court had significant influence both on the legislative activity and on the application and enforcement of laws and other regulations. Even then the Constitutional Court was a correction factor which was gradually increasing its significance.

In the first place, this encompasses the decisions relating to the „abstract control of constitutionality”, i.e. the decisions on the compatibility of laws, other regulations and general acts with the Constitution and review of lawfulness, i.e. the compatibility of general acts with the Republic laws. Within the framework of these competencies, the Constitutional Court decided on the disputes over the issues of publication of regulations and general acts (the accessibility of regulations to citizens), reversible effects of regulations and general acts (retroactive application), the issues relating to the contributions to pension and disability insurance, taxes, communal fees and services, the issues relating to the use of construction land, the issues relating to the personal income (salaries), education fees (enrollment fees etc.) and other issues in the area of education and bringing up and issues in the area of social insurance (health care, pension and disability insurance) etc.

In a number of cases, the Constitutional Court decided on the constitutionality and lawfulness of regulations and general acts which were no longer in force.

Several decisions related to the procedure for a review of „statute compliance”, i.e. the procedure for a review of compatibility of regulations and general acts (partially or as a whole) with

utvrđivanje osnove plana i usklađivanje interesa u društvenoj podjeli rada, osnove i mjerila za raspodjelu dohotka itd.

Značajna nadležnost Ustavnog suda odnosila se na rješavanje sporova o pravima i dužnostima između društveno-političkih zajednica (između SR Bosne i Hercegovine i općina, ranije i srezova), kao i između dviju ili više općina (ranije i srezova) na teritoriji SR Bosne i Hercegovine (ako za rješavanje takvih sporova zakonom nije predviđena nadležnost drugog suda). Više odluka je doneseno u oblasti rješavanja sukoba nadležnosti između sudova i republičkih i općinskih organa (negativni ili pozitivni sukob nadležnosti). Veoma su značajne i odluke iz oblasti zaštite, u to vrijeme, samoupravljanja u radnim organizacijama (preduzećima).

U to vrijeme ostvarivanju ustavnosti i zakonitosti značajno je doprinosila „proaktivna” nadležnost Ustavnog suda, tj. mogućnost da, prateći pojave u ovoj oblasti, Republičkoj skupštini, kao zakonodavnom organu, daje mišljenja i prijedloge za donošenje republičkih zakona i preuzima druge mjere radi osiguravanja ustavnosti i zakonitosti, te zaštite prava samoupravljanja i drugih sloboda i prava građana i organizacija, što je Sud u više navrata i činio.

Ne ulazeći u širu elaboraciju, slijedi pregled značajnijih stavova Ustavnog suda u pojedinim oblastima.

Ocjena ustavnosti i zakonitosti

Opća kontrola normativne i regulativne djelatnosti (ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti) obuhvatala je značajan dio nadležnosti Ustavnog suda u prvih 10 godina djelovanja.

U okviru te nadležnosti Ustavni sud, pored ostalog, kao važnim ustavnopravnim pitanjima, u

the provisions of statutes, and compatibility of general acts with self-management agreements (as acts regulating social, economic and other self-management relations in accordance with the Constitution and law) such as the association of funds and labour, determination of plans and balancing of interests in division of labor and basis and criteria for distribution of income etc.

The Constitutional Court had a significant competence for deciding the disputes over rights and duties arising between socio-political communities (between the SRBiH and municipalities (or the counties at an earlier time), between two or more municipalities (or the counties at an earlier time) on the territory of the SRBiH (unless some other court had the competence for deciding such disputes). Several decisions taken related to the disputes of conflict of jurisdiction between the courts and the Republic and municipal authorities (negative or positive conflict of jurisdiction). The Constitutional Court took important decisions relating to the protection of self-management within the then labour organizations (enterprises).

At that time, the „proactive” jurisdiction of the Constitutional Court significantly contributed to the protection of constitutionality and lawfulness. It related to possibility to monitor occurrences and, by doing so, to give the Republic Assembly as a legislative authority opinions on and proposals for the Republic laws and to undertake other measures aimed at safeguarding constitutionality and lawfulness, and protection of self-management rights and freedoms and the rights of citizens and organizations, which was done on several occasions by the Court.

Refraining from the extensive elaboration, here is an overview of important views taken by the Constitutional Court in certain areas.

prvo vrijeme intenzivno, a povremeno i kasnije, bavio se pitanjima (ne)objavljivanja propisa i općih akata, odnosno njihovim stupanjem na snagu, jer se donosioci propisa i općih akata nisu uvijek pridržavali ustavnih i zakonskih odredaba o obavezi da se propisi objave prije nego što stupe na snagu. Tako je, razmatrajući praksu u općinama utemeljenu na neustavnim odredbama njihovih statuta (u to vrijeme općine su već imale svoja službena glasila), Ustavni sud uočio da se neki općinski propisi ne objavljuju, dobar dio se objavljavao samo na oglasnoj tabli, neki propisi su objavljavani u službenim glasilima, i to sa velikim zakašnjenjem i sl.). Djelovanjem Ustavnog suda postepeno je neutralizirana ovakva protivustavna praksa. U vezi sa tim pitanjem Ustavni sud, npr., u decembru 1964. godine obratio se pismom Skupštini SRBiH radi preduzimanja mjera kako bi općine osigurale da se njihova službena glasila redovno izdaju i tako propise prije njihovog stupanja na snagu učinile dostupnim građanima i drugim subjektima na koje se odnose. Nakon toga Skupština SRBiH je donijela i Zakon o objavljivanju propisa i drugih općih akata. Ipak, već 1965. godine Ustavni sud, na vlastitu inicijativu, pokrenuo je postupak za ocjenjivanje ustavnosti pojedinih odredaba čak 37 općinskih statuta (u toku postupka općinske skupštine, osim u jednom slučaju zbog čega je donesena odluka o ukidanju neustavnih odredaba, uskladile su svoje statute, pa je postupak obustavljen).

S obzirom na to da se u pojedinim općinskim propisima, kao i općim aktima radnih organizacija i radnih zajednica često nalazila završna odredba da propis „stupa na snagu odmah”, ili da propis „stupa na snagu danom donošenja”, a u nekim slučajevima nije ni bilo odredbe o stupanju na snagu, Ustavni sud se nerijetko bavio i pitanjem stupanja na snagu propisa i drugih općih akata.

Review of constitutionality and legality

The general control of normative and regulatory activities (review of constitutionality and legality) encompassed significant part of the competences of the Constitutional Court during the first 10 years of its activities.

Within the scope of that jurisdiction, the Constitutional Court dealt with important constitutional issues, and it did so intensively at the beginning and occasionally at a later point, which related to the publication/non-publication of regulations and general acts or their entry into force as the authorities which adopted such regulations and general acts did not always comply with the constitutional and law provisions obliging them to publish them before they entered into force. So, for example, the Constitutional Court, when considering the practice which some municipalities applied on the basis of unconstitutional provisions of their Statutes, noticed that some municipal regulations were not published, great part of them was published on notice board, some regulations were published after the time limit etc.). The acts of the Constitutional Court neutralized such unconstitutional practice. So, for example, in December 1964 the Constitutional Court addressed a letter to the Assembly of the SRBiH requesting it to take measures ensuring the publication of municipal official gazettes on a regular basis and making it possible for their regulations to be accessible to citizens and authorities before their entry into force. Shortly afterwards the Assembly of the SRBiH adopted the Law on the Publication of Regulations and other General Acts. However, in 1965 the Constitutional Court, on its own motion, instituted the procedure for a review of constitutionality of a number of provisions of

Nakon intervencije Ustavnog suda takvi nedostaci su svedeni na manju mjeru (rjeđe slučajeve) a postepeno i potpuno otklonjeni.

Osnovni stavovi Ustavnog suda su, npr.:

– Propis, odnosno opći akt koji nije objavljen nije stupio na snagu i ne može proizvoditi nikakvo pravno djejestvo;

– U statutu općine mora se odrediti koji se općinski propisi, po izuzetku, mogu prethodno objaviti samo na oglasnoj tabli, a ne može se ostavljati mogućnost da skupština općine, od slučaja do slučaja, odlučuje o ovakvom načinu objavljivanja svojih propisa;

– Statut i drugi opći akti radne organizacije moraju biti objavljeni prije stupanja na snagu;

– Nema osnova za pokretanje postupka za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti općih akata zbog povrede odredaba o postupku donošenja, objavljivanja i stupanja na snagu ako je svrha tih odredaba (da se pruži mogućnost radnicima da na nacrt, odnosno prijedlog općeg akta iznesu svoje primjedbe i prijedloge i da se upoznaju sa sadržinom općih akata) postignuta i na drugi svrsishodan način.

Ustavni sud se često bavio pitanjem povratnog djejestva (retroaktivnost) u propisima i općim aktima rješavanjem konkretnih predmeta i/ili praćenjem pojava koje su od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti, te izvještavanjem nadležnih organa. Pored ostalog, ukazano je na to da su organi pojedinih komunalnih zajednica socijalnog osiguranja donosili neke odluke sa retroaktivnim djejestvom, pravdajući to, uglavnom, objektivnim razlozima (potreba za većim sredstvima u slučaju kada su savezni i republički propisi doneseni sa zakašnjenjem). U više navrata Ustavni sud je poništavao odredbe sa retroaktivnim djejestvom nakon čega se broj

no less than 37 municipal statutes (the municipal assemblies harmonized their statutes during the proceedings so that they were suspended, with the exception of one case in which the Court took a decision to quash unconstitutional provisions).

Given the fact that the final provision stipulating that the regulation „enters into force immediately” or that the regulation „enters into force on the date of its adoption” existed often in some municipal regulations and general acts of labour organizations and labour communities, whereas in some cases there was no such provision, the Constitutional Court often dealt with the issue of entry into force of regulations and other general acts. Following the interventions of the Constitutional Court, such deficiencies were reduced to a minimum (rare cases) and they were gradually completely removed.

For example, the principal views of the Constitutional Court were:

– The regulation or general act which is not published does not enter into force and cannot not have any legal effect;

– The statutes of municipalities must determine which municipal regulation, as an exception, may only be published on notice board, thus the municipal assemblies are not given the possibility to decide on the manner of publishing of its regulations on a cases by case basis;

– There are no grounds for instituting proceedings for a review of constitutionality and lawfulness of general acts for violation of provisions in the procedure for publication and entry into force if the purpose of such provisions (to make it possible for workers to present remarks and proposals for draft general acts and become acquainted with the content of general acts) has been reached in another purposeful manner.

Bogomir Brajković, predsjednik
(1971–1979)

Bogomir Brajković, President
(1971–1979)

takvih slučajeva znatno smanjio. Slično je bilo sa nekim pravilnicima o raspodjeli ličnih dohodaka (plaća). U slučajevima kada retroaktivna primjena propisa ide u korist interesenata (tzv. retroaktivnost *in favorem*), Ustavni sud je usvajao stav (na ovaj ili onaj način) da takva retroaktivnost, u načelu, ne bi bila protivustavna ukoliko stvarno ne bi bilo povrede ničijeg već ranije utvrđenog prava.

Osnovni stavovi Ustavnog suda su, npr.:

– Utvrđivanjem obaveze radnih organizacija da plaćaju dodatni doprinos za zdravstveno osiguranje sa povratnim djejtvom i prije nego što odluka o dodatnom doprinosu bude objavljena povređuju se samoupravna prava radnih organizacija, ukoliko im odluka nameće veće obaveze nego što su ranije imale;

– Odredba u pravilniku o raspodjeli ličnih dohodaka u organima uprave općinske skupštine „da će se ovaj pravilnik primjenjivati od početka godine” nije protivna Ustavu, jer je u republičkom

The Constitutional Court often dealt with the issue of reversible effects (retroactivity) of regulations and general acts by deciding on the cases or by monitoring the occurrences in the interest of protection of constitutionality and lawfulness and by informing the relevant authorities of it. It was noted, *inter alia*, that some communal authorities in charge of social insurance took decisions having retrospective effects by providing mainly objective reasons (the need to have greater funds in the cases in which federal and Republic regulations were adopted with delay). On several occasions, the Constitutional Court quashed the provisions having retrospective effects, which was followed by reduction in such cases. The situation was similar when it comes to the cases relating to the distribution of personal income (salary). In the cases where the retrospective application of regulations was more favourable to the interested party (the so-called retroactivity *in favorem*), the Constitutional Court took the view (in one way or another) that in principle such retroactivity was not unconstitutional if there was no violation of the previously determined right.

For example, the principal views of the Constitutional Court were:

– The imposition of obligations on the labour organizations to pay additional health care insurance contributions with reversible effects before the publication of the decision on the additional contributions amounted to the violation of self-managements rights of the labour organizations if the decision imposed more obligations than those imposed at an earlier point;

– The provision of the Rules on the Personal Income Distribution of the administrative authorities of the municipal assembly reading that „these Rules will apply as of the beginning

Ustavni sud

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, ocjenjujući ustavnost i zakonitost odredbe stava 2. člana 26. Statuta Učiteljske škole u Mostaru kao i odredaba Odluke o djelomičnom plaćanju troškova od strane učenika koji ponavljaju razred, na osnovu javne rasprave održane 25. novembra 1965. godine donio je

ODLUKU

Poništavaju se:

1. odredba stava 2. člana 26. Statuta Učiteljske škole u Mostaru koja glasi:

«Učenik koji ponavlja razred zbog neopravdanih razloga (nezalaganje u učenju i slično) snosi 50% troškova školovanja. Troškove utvrđuje upravni odbor za svaku školsku godinu i razred» i

2. Odluka o djelomičnom plaćanju troškova od strane učenika koji ponavljaju razred od 5. marta 1965. godine, koju je donio Upravni odbor Učiteljske škole u Mostaru.

Ova odluka objaviće se u «Službenom listu SR BiH».

Ustavni sud Bosne i Hercegovine donio je ovu odluku iz sljedećih razloga:

Povodom predstavke Javnog pravobranilaštva sreza Mostar, učinjene u vezi upita Prosvjetno-pedagoškog zavoda Skupštine sreza Mostar, u kojoj je postavljen zahtjev da Ustavni sud pokrene postupak za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti člana 26. Statuta Učiteljske škole u Mostaru, Ustavni sud je na sjednici od 29. oktobra 1965. godine odlučio da pokrene postupak za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti kako odredbe stava 2. člana 26. Statuta Učiteljske škole u Mostaru tako i u cjelini Odluke o djelomičnom plaćanju troškova od strane učenika koji ponavljaju razred.

Osnovna pitanja koja je ovdje trebalo riješiti sastoj se u tome, da li je Učiteljska škola u Mostaru imala osnovu u Ustavu ili u zakonu za određivanje plaćanja, pa i djelomičnog, troškova školovanja od strane učenika koji ponavljaju razred, i, kakav je karakter materijalne obaveze koju je uvela Učiteljska škola za učenike koji ponavljaju razred, odnosno, kakva je u tome pozicija Učiteljske škole prema društvenoj zajednici kod nesporne činjenice da je Učiteljska škola dobila preko Republičkog društvenog fonda za školstvo materijalna sredstva za svoj rad.

Razmatrajući ova pitanja Ustavni sud je, prije svega, stao na stanovište da niti u Ustavu niti u zakonima nema ovlaštenja, pa prema tome ni mogućnosti, da škole mogu obavezivati učenike koji ponavljaju razred da snose dio troškova školovanja, odnosno da na ovaj način mogu škole sticati neka sredstva za svoj rad.

Ustav SR BiH je u članu 48. stav 2. utvrdio da su opštine, srezovi i Republika kao i radne organizacije dužni da, u skladu sa materijalnim mogućnostima i utvrđenim potrebama, osnivaju i razvijaju škole kao i druge ustanove i oblike za obrazovanje i da osiguravaju materijalna sredstva za njihovo osnivanje i rad. Ova principijelna ustavna odredba nalazi se i u odgovarajućim pozitivnim propisima o školstvu (član 10. Zakona o gimnaziji, član 13. Zakona o obrazovanju odraslih u stručnim školama i član 13. Zakona o visokom školstvu) odnosno razrađena je u pozitivnim propisima koji se primjenjuju i na škole (članovi 60. do 68. Osnovnog zakona o ustanovama). Prema ovim propisima, sve škole dobijaju sredstva za svoj rad od društvene zajednice na osnovu ugovora sa društvenim fondom za školstvo, iz kojih se sredstava podmiruju troškovi svih polaznika (učenika) uključujući i one koji ponavljaju razred. Tako je i Učiteljska škola u Mostaru, prema odnosnim pozitivnim propisima, dobi-

la od društvene zajednice, preko Republičkog društvenog fonda za školstvo, materijalna sredstva za svoj rad. (Ugovor zaključen između Republičkog društvenog fonda za školstvo i Učiteljske škole u Mostaru od 26. marta 1965. godine).

Sredstva koja bi Učiteljska škola ostvarila iz obaveznog učešća u troškovima školovanja od strane učenika koji ponavljaju razred, ne bi više predstavljala naknadu za djelatnost Učiteljske škole (jer je ta naknada od društvene zajednice već dobijena), nego bi ovakvo obavezno učešće u troškovima školovanja predstavljalo ili kaznenu mjeru, ili neku vrstu fiskalne obaveze (obaveznog doprinosa) za učenike i njihove roditelje. Ustavni sud je zauzeo stanovište da Učiteljska škola ne može uvoditi ni statutom ni odlukom, takve obaveze, jer se to može propisati odnosno uvoditi samo zakonom (član 138. stav 2. Ustava SR BiH, član 55. i 63. stav 1. Osnovnog zakona o ustanovama i član 39. Osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana).

Ustavni sud je posebno cijenio motive i razloge Učiteljske škole za uvođenje naknade učenika koji ponavljaju razred, a koji su istaknuti u pismenom odgovoru Učiteljske škole na rješenje o pokretanju postupka i na raspravi u izlaganju predstavnika Učiteljske škole. Naime, Učiteljska škola je, s jedne strane, pošla od toga da bi ovo predstavljalo pedagošku mjeru koja bi pozitivno uticala na poboljšanje učenja učenika i na odgovornost roditelja učenika za njihov nerad, a, s druge strane, smatrala je da se radi o primjeni pojedinih ustavnih načela i odredaba, jer da je «i učenje ostvarenje rada», da treba da se primjenjuje ustavno načelo «da je rad čovjeka jedini osnov prisvajanja proizvoda društvenog rada», da treba «da se dosljedno sprovodi princip» Svekome prema svojim sposobnostima — svakome prema njegovom radu», da «na diobu materijalnih dobara nemaju pravo oni koji su mogli da učestvuju u stvaranju tih dobara a nisu učestvovali», da «niko ne može pasti na teret zajednice ako neće da radi», da «zajednica nije dužna da izdržava i takve učenike koji neće da rade odnosno koji ponavljaju razred», tj. da «nije dužna da pod jednakim uslovima školuje i radnike i neradnike», da «zajednica se nije nigdje niti jednim zakonskim aktom obavezala da jednako nagraduje rad i nerad». Ustavni sud, ne upuštajući se u razmatranje pravilnosti ovih postavki sa pedagoškog gledišta odnosno u pravilnost analogne primjene pojedinih ustavnih načela i odredaba na učenje odnosno rad učenika, stao je na stanovište da ovi motivi i razlozi nisu pravno relevantni za konkretno odlučivanje i da oni ne mogu da opravdaju napadnute odredbe Statuta i Odluke koje nisu u saglasnosti sa odgovarajućim ustavnim i zakonskim odredbama i načelima u njima izraženim, jer je nametnuta obaveza učenika i njihovim roditeljima za koju nema osnovu ni ovlaštenja u pozitivnim propisima.

Pri odlučivanju, s obzirom da ne postoje, za sada, specijalni propisi u odnosu na učiteljske škole, trebalo je imati u vidu i načela utvrđena u pozitivnim propisima.

Odluke Ustavnog suda BiH objavljive su u «Službenom listu SRBiH» (ilustracija)

Decisions of the Constitutional Court of BiH published in the Official Gazette of SRBiH (illustration)

I. U-br. 113/65
27. novembra 1965. godine Predsjednik
Sarajevo Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Slobodan Marjanović, s. r.

Zakonu o samoupravljanju u organima uprave određeno da će se, do donošenja pravilnika o raspodjeli ličnih dohodaka, sva lična primanja radnika u organima uprave poslije 1. 1. 1965. godine smatrati kao akontacija, te je time zakonom određeno povratno djeystvo tih pravilnika;

– Ukoliko se novom odlukom vrši nova procjena radnih mjesta i uspostavljaju novi odnosi u raspodjeli ličnih dohodaka, retroaktivnost takve odluke je protivustavna;

– Povratno djeystvo odredaba u općim aktima može se tolerirati ako su povoljnije za korisnike;

– Zbog retroaktivnosti općeg akta od svega mjesec dana u prethodnoj godini, nije aktuelno ni svrsishodno pokretati postupak za ocjenjivanje ustavnosti;

– Princip zabrane povratnog djeystva nije povrijeđen ako su se do donošenja osporene odredbe naplaćivale samo akontacije, a cijene nisu bile ranije uopće određene.

U okviru nadležnosti da vrši ocjenu zakonitosti kojom se bavio Ustavni sud, posebna oblast odnosila se na doprinose i poreze građana. Tokom 1965. godine Ustavni sud je uočio da veliki broj odluka skupština općina, kada su u pitanju stope doprinosa i poreza građana, nije bio u skladu sa Osnovnim zakonom o doprinosima i porezima građana i republičkim Zakonom o doprinosima i porezima građana (npr., prema zakonu, lica u selima i drugim mjestima koja se pretežno bave poljoprivredom, a zanatsku ili drugu privrednu djelatnost obavljaju uzgredno i povremeno, bez obzira na to da li se bave proizvodnjom ili uslugama, plaćaju doprinos od zanatske djelatnosti u godišnjem paušalnom iznosu, zatim, ova kategorija obveznika u selima plaća doprinos u godišnjem paušalnom iznosu, a izostavljeni su isti obveznici koji žive i rade izvan

of the year” is not contrary to the Constitution, since the Republic Law on the Self-Management within the Administrative Authorities prescribes that any personal income of the employees of the administrative authorities, which was received after 1 January 1995, will be considered as advance payment until adoption of the Rules on the Personal Income Distribution;

If the new decision relates to a new evaluation of work positions and establishment of new relations regarding personal income distribution, the retroactivity of such decision is unconstitutional;

The retroactive effects of the provisions of general acts may be tolerated if they are more favourable to the beneficiaries;

– It is neither reasonable nor purposeful to institute the proceedings for a review of constitutionality for effects being retroactive back to one month in the previous year.

The principle of prohibition of application of retroactive effects is not violated if only advance payments were received by the moment of adoption of the challenged provision and if the prices were not determined at all at an earlier point.

Within the framework of the Constitutional Court’s competence for reviewing lawfulness, a special field related to the contributions and taxes of citizens. In 1965 the Constitutional Court became aware of the fact that a number of decisions of the municipal assemblies relating to the rates of contributions and taxes were not compatible with the Basic Law on Contributions and Taxes of Citizens and Republic Law on Contributions and Taxes (for example, the persons who lived in villages and other places, whose principal activity was agriculture and occasional activity was craftsmanship or some other activity, regardless

seoskih područja, čime su poreski obveznici iste kategorije bili u nejednakom položaju, zatim, iako je, prema zakonu, općinska skupština mogla odrediti da pojedine kategorije obveznika doprinosa od intelektualnih usluga plaćaju doprinos u godišnjem paušalnom iznosu a općinski organ uprave je određivao obaveze za konkretnog obveznika, neke općine su i visinu doprinosa ovih obveznika odredile u fiksnom iznosu i na taj način onemogućile diferencijaciju obveznika prema visini njihovih prihoda). Ustavni sud je praćenjem pojava koje su od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti upozorio jedanaest općinskih skupština da ovakve odluke nisu saglasne sa republičkim zakonom. Nakon toga ove povrede su otklonjene.

Osnovni stavovi Ustavnog suda su, npr.:

– U nadležnost Ustavnog suda ne ubraja se ocjenjivanje poreske politike općine, ni, dosljedno tome, ocjenjivanje saglasnosti njenih propisa o stopama doprinosa i poreza sa društvenim planom;

– Općinska skupština je ovlaštena da propisuje, za pojedine djelatnosti za koje se doprinos određuje prema godišnjoj paušalnoj osnovici, najveće godišnje iznose ličnog dohotka iz radnog odnosa radnika određene privredne organizacije za područje općine koja vrši istu ili sličnu djelatnost;

– Općinska skupština ovlaštena je da odredi stopu i visinu poreza na prihode od zgrada.

Naročito u 1965. i 1966. godini Ustavni sud se intenzivno bavio pitanjima u vezi sa komunalnim taksama, postupajući po prijedlozima ovlaštenih predlagача, ili u okviru nadležnosti praćenja pojava koje su od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti. Sud je, tako, ustanovio nesaglasnosti odluka, odnosno tarifa o komunalnim

of whether they were engaged in the activities of production or services, were to pay annual lump sum of contributions assessed on income earned from craftsmanship. However, this category of tax payers in villages was obliged to pay annual lump sum of contributions, whereas the tax payers living outside the villages were exempted from paying it. Therefore, the tax payers of the same category were not equally treated. Furthermore, although the law made it possible for the municipal assembly to determine certain categories of tax payers subjected to payment of contributions to intellectual services to pay annual lump sum of contributions and the municipal administrative authority imposed the obligations for each particular tax payer, some municipalities imposed the fixed amounts of contributions. In that way, they enabled differentiation of tax payers according to the amount of their income). When monitoring the occurrences in the interest of constitutionality and lawfulness, the Constitutional Court warned eleven municipal assemblies that their decisions were not compatible with the Republic law. Thereupon, the aforementioned violations were removed.

For example, the principle views of the Constitutional Court were:

– The review of tax policy of municipalities and, consequently, the review of compatibility of their regulations on taxes and contributions rates with the social development plan do not fall with the competence of the Constitutional Court;

– Insofar as certain activities subject to the payment of contributions on an annual lump sum basis are concerned, the municipal assembly is competent to prescribe the maximum annual personal income of the employees of economic organizations in the area of the municipality which performs the same or similar activity;

taksama sa zakonskim odredbama koje su se, uglavnom, ogledale u tome što su komunalne takse uvedene za predmete za koje se ne mogu uvoditi i u većim iznosima nego što je to zakon dozvoljavao, neke takse su uvedene protivno zakonskom ovlaštenju prema vrijednosti predmeta, izvršenom prometu ili ostvarenom prihodu, kao i van perioda dozvoljenog zakonom, zatim, suprotno zakonu, komunalne takse su propisivane u rasponu ili alternativno, takse koje su zakonom predviđene u godišnjem iznosu propisivane su u mjesečnom, odnosno dnevnom iznosu itd.

Zbog takvog stanja, u toku 1966. godine Ustavni sud, na vlastitu inicijativu, pokrenuo je postupak za ocjenjivanje saglasnosti 16 općinskih odluka o komunalnim taksama sa republičkim zakonom, pružajući mogućnost skupštinama da same otklone ovakve nesaglasnosti.

Osnovni stavovi Ustavnog suda su, npr.:

– Komunalne takse ne mogu se propisivati u većem iznosu od onog koji je za pojedine vrste određen u republičkom Zakonu o komunalnim taksama;

– Komunalne takse mogu se uvoditi samo za predmete i usluge koji su određeni republičkim Zakonom o komunalnim taksama;

– Prinudna naplata komunalne takse vrši se po propisima o prinudnoj naplati doprinosa i poreza građana, odnosno shodno propisima o naplati prihoda budžeta i fondova od radnih i drugih organizacija;

– Od plaćanja komunalne takse na istaknutu firmu izuzeti su samo državni organi, kao i organizacije koje vrše poslove od posebnog društvenog interesa, a među takve ne spada advokatura iako je samostalna društvena služba;

– Komunalna taksa ne može se propisivati u različitoj visini prema vrijednosti predmeta, izvr-

The municipal assembly is competent to determine the rate and the amount of the taxes on building revenues.

In 1965 and 1966 the Constitutional Court intensively dealt with the issues on communal fees. In particular, it acted upon motions of authorized applicants or within the scope of its competence to monitor occurrences in the interest of constitutionality and lawfulness. Thus, the Court found an incompatibility of the decisions on the communal fee tariffs with the law provisions as the fees were imposed in the amounts being higher than those provided for in the law or they were imposed on the items in respect of which they were not prescribed at all. Some fees were imposed contrary to the law, taking into account the value of objects, taxable turnover or earned income or after the time limit prescribed by the law. Moreover, some communal fees were imposed differently or alternatively contrary to the law or the fees prescribed on an annual basis were imposed on a monthly or daily basis etc.

Given such circumstances, in 1966 the Constitutional Court, on its own motion, instituted proceedings for a review of compatibility of 16 municipal decisions on the communal fees with the Republic law, giving the municipal assemblies an opportunity to remove such incompatibilities by themselves.

For example, the principal views of the Constitutional Court were:

– The amounts of communal fees cannot be higher than those prescribed by the Republic Law on the Communal Fees;

– The communal fees can only be imposed on those things and services which are defined in the Republic Law on the Communal Fees;

– Forcible collection of communal fees can be carried out in accordance with the regulations

šenom prometu ili ostvarenom prihodu, a može prema djelatnostima i unutar djelatnosti prema kategoriji lica i kategoriji organizacija.

Osim pitanja iz oblasti komunalnih taksi u vezi sa nadležnostima općina u tome pogledu, u velikom broju predmeta Ustavni sud je bio zaokupljen i pitanjima komunalnih usluga za koje su građani, ali i drugi subjekti, bili izuzetno zainteresirani. U vezi sa komunalnim taksama, u širem smislu, najveći broj predmeta u postupcima ocjenjivanja ustavnosti i zakonitosti odnosio se na pitanje komunalnih usluga: korištenje i plaćanje vode, održavanje čistoće i odvoženje smeća, pitanje vodovoda i kanalizacije, te poslovanja radnih organizacija u oblasti komunalnih djelatnosti i poslova.

Prema stavu Ustavnog suda, obaveza plaćanja naknade za komunalne usluge ne bi se mogla,

on the forcible collection of contributions and taxes or in accordance with the regulations on the collection of budget revenues and funds of labour organizations and other organizations;

– The state authorities and organizations engaged in the activities of special social interest were exempted from paying the fee for displaying company name; the practice of law as an independent social service is not included;

– It is not allowed to prescribe different amounts of communal fees depending on the value of objects, realized sales or realized income, but it can be prescribed depending on the activity or depending on the category of persons and organizations within the same activity.

In addition to the imposition of communal fees falling within the scope of responsibilities of municipalities, the Constitutional Court dealt with a number of cases relating to the communal services in which citizens and other stakeholder showed a particular interest. With regards to the communal fees in general, the greatest number of cases involving the procedure for a review of constitutionality and lawfulness related to the following communal services: water supply, garbage collection, water and wastewater services, business operations of the labour organizations engaged in the communal activities.

According to the view of the Constitutional Court, as a rule, the fee for a communal service could not be determined if such service is not used; however, such obligation can be imposed if the service is not used but the conditions for using it are created. Therefore, in all those cases in which a conditional obligation of paying communal fees was not clearly defined, the Constitutional Court held that such issues were to be specified. The Court also pointed to the discrepancies in

prema pravilu, odrediti ako se usluge ne koriste, ali takva obaveza može postojati i onda kada se određena usluga ne koristi ako su stvoreni uvjeti da se koristi. Stoga je Ustavni sud, u svim slučajevima u kojim nije jasno formulirana uvjetna obaveza plaćanja komunalnih taksa, ukazivao na to da je potrebno preciznije regulirati ova pitanja. Zapažena je bila i različita praksa općinskih skupština u načinu reguliranja pojedinih pitanja iz oblasti komunalne djelatnosti, a, istovremeno, neke općinske skupštine uopće nisu regulirale takva pitanja.

Osnovni stavovi Ustavnog suda su, npr.:

– Sva fizička i pravna lica dužna su plaćati naknadu za odvoz smeća bez obzira na to da li koriste ili ne koriste usluge preduzeća za odvoz smeća pod uvjetom da se nalaze u ulicama u kojima je organizirano i obavezno odvoženje smeća;

– Obaveza plaćanja naknade za korištenje vode za pranje motornih vozila, kao jedna od komunalnih usluga, ne može se ustanovljavati bez pretpostavljene usluge;

– Općina može, u okviru svojih prava i dužnosti, uređivati pojedina pitanja od interesa za komunalni i zdravstveni razvitak općine, pa i određivati opće uvjete za vršenje djelatnosti radne organizacije u oblasti komunalnih poslova;

– Komunalna organizacija, određujući svojim općim aktom cijenu za korištenje vode, regulira obavezu plaćanja jedne od komunalnih usluga.

Za pitanja iz oblasti uređivanja i davanja na korištenje gradskog (građevinskog) zemljišta građani i drugi subjekti/investitori su, također, bili izuzetno zainteresirani. Zbog toga su općinski propisi iz ove oblasti nerijetko bili predmet ocjene Ustavnog suda. Značajno je navesti da

practice of certain municipal assemblies insofar as the regulation of certain communal issues was concerned and it also noted that some assemblies had not regulated those issues at all.

For example, the principal views of the Constitutional Court were:

– All physical and legal persons are obliged to pay fees for garbage collection regardless of the fact whether they use the services of the company in charge of garbage collection or not, provided that they are located in the streets where obligatory collection of garbage is organized;

– The obligation of paying the fee for supply of water to be used for motor vehicle washing as one of the communal services cannot be imposed without existence of such service;

– Within the framework of its rights and duties, the municipality may regulate certain issues in the interest of communal and health care development of the municipality and impose general requirements for labour organization to perform the activities in the field of communal services;

– The communal organization regulates the obligation of paying one of the communal services by determining the price of water supply in its general act.

Citizens and other stakeholders were very interested in the issues of urban development and allocation of construction land for use. This is the reason why the municipal regulations in this field were as often as not the subject of review by the Constitutional Court. It is important to mention that a number of questions arose during the procedure for a review of constitutionality and lawfulness of the municipal decisions relating to the urban development and allocation of construction land for use in relation to the 1965 Law on Urban Development

se prilikom ocjenjivanja ustavnosti i zakonitosti općinskih odluka o uređivanju i davanju na korištenje gradskog zemljišta u odnosu na Zakon o uređivanju i davanju na korišćenje gradskog zemljišta iz 1965. godine (zbog širokog i nedovoljno preciznog ovlaštenja općinskih skupština za reguliranje ove materije a posebno u pogledu utvrđivanja troškova uređivanja gradskog zemljišta i visine učešća investitora u tim troškovima) pojavio veći broj pitanja. Neka od njih su: Da li je općinska skupština ovlaštena da propisuje učešće investitora u troškovima uređenja gradskog zemljišta prema vrijednosti objekta koji se gradi? Šta obuhvataju troškovi gradskog zemljišta? Da li se može obavezivati investitor da učestvuje u troškovima uređivanja gradskog zemljišta ako je on to zemljište sâm uredio? O ovim pitanjima Ustavni sud je morao usvojiti stav. Rukovodeći se stavovima Ustavnog suda, pripremljen je i donesen novi zakon kojim je uvedeno više reda u ovoj oblasti.

Osnovni stavovi Ustavnog suda su, npr.:

– Općinska skupština može propisati da učešće korisnika u troškovima za uređenje gradskog zemljišta ne može biti veće od prosječnih višegodišnjih ili godišnjih troškova uređenja zemljišta na odnosnom građevinskom području, ali ne može određivati visinu ovih troškova procentualno prema predračunskoj vrijednosti objekta koji se podiže;

– Program uređivanja građevinskog zemljišta bitna je osnova za primjenu zakona i općinske odluke, jer se bez programa ne može vršiti uređivanje građevinskog zemljišta, a niti određivati obaveza u finansiranju uređivanja. U okviru donesenog programa troškove opremanja zemljišta snose općinska skupština i komunalna radna organizacija, a troškove pripremanja snosi investitor. Izuzetno, investitor može snositi i

and Allocation of Construction Land for Use (because of extensive and unspecified powers of the municipal assemblies to regulate this matter, particularly with regards to the determination of costs of development of construction land and the investor's amount of such costs). For example, such questions were: Is the municipal assembly authorized to prescribe the participation of the investor in the costs relating to the urban development of construction land according to the value of the building to be constructed? What do the costs of construction land include? Can the investor be obliged to pay contributions to the urban development of construction land if the investor developed that area alone? The Constitutional Court was to take decisions on such issues. A new law regulating this matter was drafted and enacted in accordance with the view of the Constitutional Court.

For example, the principal views of the Constitutional Court were:

– The Municipal Assembly can prescribe the contributions of beneficiaries to the costs of urban development of a site that cannot exceed the average annual or multi-annual costs of urban development of the site in question, although it cannot determine the percentage of such costs according to the estimate cost of the building under construction;

– The plan for urban development of a construction land is an important basis for applying the law and municipal decision as the urban development of a construction land is not feasible without it, nor is it possible to determine obligations of providing the funds for urban development. Within the framework of the plan, the municipal assembly and communal labour organization shall bear the costs of equipment of the land, whereas the investor shall bear the costs of

troškove opremanja zemljišta ako po svom zahtjevu objekt gradi na zemljištu čije uređenje nije obuhvaćeno programom;

– I raniji vlasnici zemljišta obavezni su da plaćaju troškove pripremanja zemljišta s tim da oni ne plaćaju naknadu za zemljište koje, inače, ulazi u troškove pripremanja zemljišta;

– Građevinskim zemljištem koje se uređuje i daje na korištenje smatra se zemljište koje je urbanističkim planom ili odlukom koja zamjenjuje urbanistički plan namijenjeno izgradnji stambenih, privrednih, komunalnih i drugih objekata;

– Na osnovu saveznog zakona općinska skupština ovlaštena je da zavodi doprinos za korištenje gradskog zemljišta, a na osnovu republičkog zakona ovlaštena je da može propisivati veći doprinos za korištenje poslovnog prostora na užem gradskom području na lokacijama koje pružaju naročite pogodnosti za privređivanje;

– Doprinos za korištenje gradskog zemljišta plaća se po jedinici površine građevinskog zemljišta, odnosno prema površini izgrađenog korisnog prostora, a to su i stambene prostorije.

U mnogim predmetima pred Sudom su tretirana ustavna pitanja u vezi sa problemom reguliranja ličnih dohodaka/plaća u općim aktima radnih zajednica iako je u prvih nekoliko godina Ustavni sud Jugoslavije, uglavnom, bio nadležan za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti znatnog broja ovih pitanja. On je bio nadležan naročito kada se radilo o ličnim dohocima u radnim organizacijama i drugim radnim zajednicama, izuzev radnih zajednica u organima uprave, sudovima i sl.

Osnovni stavovi Ustavnog suda su, npr.:

– Ukoliko se novom odlukom vrši nova procjena radnih mjesta i uspostavljaju novi odnosi u

preparation thereof. As an exception, the investor may bear the costs of equipment of the land if the investor, upon request, constructs a building on the land which is not included in the plan;

– The former owners of land are also obliged to pay the costs of site preparation, although they are not obliged to pay compensation for land which is normally included in the costs of site preparation;

– The construction land to be developed and allocated for use is the land intended for the construction of residential, economic, communal and other buildings according to the urban development plan or decision replacing the urban development plan;

– Based on the federal law, the municipal assembly is authorized to impose contributions to the use of municipal land and, based on the Republic law, it is authorized to impose higher amounts of contributions to the use of business premises on the locations of the central urban area that provide for particular conditions for economic activities;

– The contributions for the use of municipal land are payable as per unit of construction land surface or according to the surface of constructed usable space, i.e. residential premises.

In a number of cases, the Constitutional Court dealt with the issues relating to the regulation of personal income/salaries in the general acts of labour organizations, although the Constitutional Court of Yugoslavia, in the first several years of its work, was competent for reviewing the constitutionality and lawfulness of a considerable number of those issues. It was particularly competent for dealing with the issues of personal income of labour organizations and other labour communities, except labour communities within the administrative and judicial authorities etc.

raspodjeli ličnih dohodaka, retroaktivnost takve odluke je protivustavna;

– Odredbama pravilnika o raspodjeli ličnih dohodaka u organima uprave školska sprema i njoj ravna priznata stručna sprema za rad na odgovarajućim poslovima moraju se u startu jednako vrednovati;

– Odredbe pravilnika o raspodjeli ličnih dohodaka kojima se stručna (školska i priznata) sprema manjeg stepena od one koja se za određeno radno mjesto traži u startu vrednuje manje nisu u suprotnosti sa odredbama čl. 10. i 15. Ustava SRBiH;

– Zakašnjavanje na posao, odlazak sa posla za vrijeme radnog vremena ili nedolazak na posao bez odobrenja ovlaštenog lica radna organizacija može uzeti kao kriterije za ocjenu radnog doprinosa radnika a, prema tome, i kao mjerilo po kome će se radniku odbijati dio ličnog dohotka koji bi mu pripadao za ono vrijeme za koje je neopravdano izostao sa posla;

– Umanjivanje startnih osnova ličnog dohotka radnika koji ne postiže prosječne rezultate nije u suprotnosti sa ustavnim odredbama o raspodjeli prema radu i ne predstavlja novčano kažnjavanje radnika;

For example, the principal views of the Constitutional Court were:

– If the new decision amounted a new assessment of work positions and to new relations relating to the distribution of personal income, the retroactivity of such decision is unconstitutional;

– The provisions of the Rules on the Distribution of Personal Income within the Administrative Authorities must make it possible for the school qualifications and recognized professional qualifications to be equality valorised;

– The provisions of the Rules on the Distribution of Personal Income wherein lower degree of professional qualifications (school and recognized qualifications) than that required for a work position is less valorised are not contrary to the provisions of Articles 10 and 15 of the Constitution of the SRBiH;

– Being late for work, leaving workplace during working time or absence from work without authorization of the superior may be considered as a criterion for the assessment of contributions to the work and, consequently, as a criterion for deductions from the salary which would belong to the employee if he/she had not been unjustifiably absent from work;

– Osnovi i mjerila koje utvrde radnici za raspodjelu ličnih dohodaka moraju biti u skladu sa osnovima i mjerilima utvrđenim u odgovarajućem samoupravnom sporazumu i društvenom dogovoru.

U svojoj prvoj desetogodišnjoj judikaturi Ustavni sud je razmatrao znatan broj predmeta iz oblasti socijalnog osiguranja (zdravstveno osiguranje radnika, penzijsko i invalidsko osiguranje radnika, socijalno osiguranje zemljoradnika i dr.) iako je nadležnost o ovim pitanjima u to vrijeme, uglavnom, bila na Ustavnom sudu Jugoslavije.

U najvećem broju slučajeva u zahtjevima se tražila ocjena ustavnosti i zakonitosti općih akata pojedinih zajednica socijalnog osiguranja kao npr.: o ostvarivanju zdravstvene zaštite osiguranih lica, o osnovnom i vanrednom doprinosu za zdravstveno osiguranje, o dodatnim doprinosima za zdravstveno osiguranje, o osnovnom doprinosu za penzijsko i invalidsko osiguranje, o dodatnom doprinosu za zdravstveno osiguranje osiguranika-članova domaćinstava koja se bave poljoprivrednom djelatnošću, o doprinosima za djecu, o osnovnom zdravstvenom osiguranju zemljoradnika i dr.

Osim toga, u velikom broju predmeta trebalo je razmotriti zahtjeve za ocjenjivanje mogućnosti i opravdanosti odluka sa povratnim djejtvom, zatim, pitanje nadležnosti republičkog Ustavnog suda, problem karaktera zaključaka komunalne zajednice socijalnog osiguranja o osnovama, smjernicama i kriterijima za ugovaranje i raspodjelu sredstava namijenjenih za zdravstvenu zaštitu, kao i druga formalno-pravna pitanja.

Osnovni stavovi Ustavnog suda su, npr.:

– Utvrđivanjem obaveza radnih organizacija da plaćaju dodatni doprinos za zdravstveno osiguranje sa povratnim djejtvom i prije nego što odluka o dodatnom doprinosu bude objavljena

– Decrease in the initial basis for the salary of a worker who has not achieved the average results is not contrary to the constitutional provisions on the distribution of income in accordance with the achieved results and, thus, does not constitute the pecuniary punishment imposed on the worker;

– The basis and criteria determined by workers in relation to the distribution of personal income must be compatible with the basis and criteria defined in the self-management agreement and social agreement.

In the first decade of its work, the Constitutional Court considered a number of cases relating to the social insurance (health care insurance of workers, pension and disability insurance of workers, social insurance of farmers), although at that time the competence for deciding such issues was mainly conferred to the Constitutional Court of Yugoslavia.

The major number of cases related to the request for a review of constitutionality and lawfulness of the general acts of certain insurance communities, such as the acts relating to the health care insurance, basic and extraordinary health care contributions, additional health care contributions, basic pension and disability insurance, additional health care contributions of members of the household of the ensured persons that are engaged in agricultural activities, contributions for children, basic health care insurance of farmers etc.

Furthermore, in a number of cases the Constitutional Court dealt with the request for a review of possibility to take and justify decisions with retroactive effects, the issue on the competence of the Republic Constitutional Court, the issue on the nature of the social insurance local community's conclusions on the basis, guidelines and criteria to conclude

povređuju se samoupravna prava radnih organizacija ukoliko im odluka nameće veće obaveze nego što su ih ranije imale;

– Dodatni doprinos za zdravstveno osiguranje koji plaćaju osiguranici-članovi domaćinstava koja se bave poljoprivrednom djelatnošću naplaćuje se iz neto ličnog dohotka osiguranika, a krajnja visina njegove stope ne može preći 50% od stope osnovnog doprinosa za zdravstveno osiguranje;

– Dozvoljeno je povratno djejtvo odluka skupština komunalnih zajednica socijalnog osiguranja o visini dijela doprinosa koji se ustupa radnim organizacijama za isplatu naknade ličnog dohotka za prvih 30 kalendarskih dana bolovanja i pružanja njege oboljelom članu uže porodice;

– Skupština Republičke zajednice socijalnog osiguranja nije povrijedila zakon time što je propisala da će obveznici plaćanja doprinosa za učenike stručnih škola, kada vrše praktičan rad u vezi sa nastavom, plaćati doprinos u određenom stalnom mjesečnom iznosu za zdravstveno i invalidsko osiguranje;

– Nalaz, ocjena i mišljenje o nastupanju invalidnosti invalidske komisije, kao stručnog organa, ne može zamijeniti rješenje nadležnog organa o pravima po osnovu utvrđene invalidnosti koje se donosi u upravnom postupku.

Rješavanje sukoba nadležnosti između sudova i republičkih i općinskih organa

U prvom desetogodišnjem periodu Ustavni sud je riješio određen broj predmeta koji su se odnosili na sukobe nadležnosti (negativni, odnosno pozitivni sukob nadležnosti) između sudova i republičkih i općinskih organa a na prijedlog građana, općinskih sudova, javnog

agreements and distribute the funds intended for health care protection and other legal issues.

For example, the principal views of the Constitutional Court were:

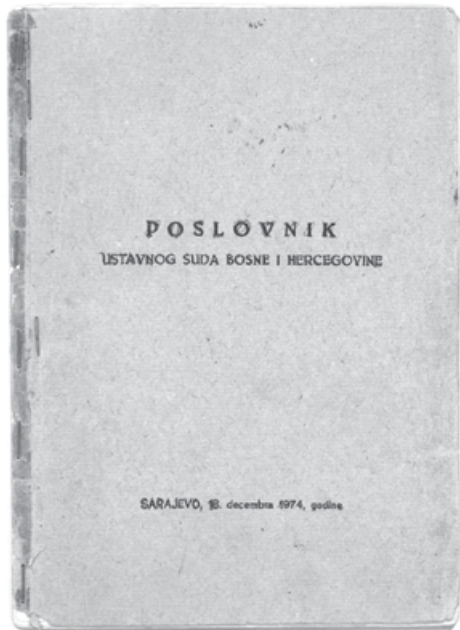
– The imposition of obligations on the labour organizations to pay additional health care insurance contributions with retroactive effects before the publication of the decision on the additional contributions amounted to a violation of the self-managements rights of the labour organizations if the decision imposed more obligations than those imposed at an earlier point;

– The additional health care contributions imposed on the insured persons/the household members engaged in agricultural activity are to be paid by deductions from the net salary of the ensured person, and the rate thereof could not exceed 50% of the rate of the basic health care insurance contributions;

– The retroactive effects of the decisions of the assemblies of the social insurance local communities are allowed in respect of the part of the contributions ceded to the labour organizations in order to make it possible for them to pay compensations for personal income for the first 30 calendar days of sick leave and to provide health care to the close sick members of the family;

– The Assembly of the Republic Social Insurance Community did not violate the law when it prescribed that the persons who were subject to the payment of contributions to the practical work of the pupils of vocational schools would pay a monthly amount of contributions to the health care and disability insurance;

– The findings, assessment and opinion on disability of the Commission for Persons with Disabilities as an expert authority cannot replace the relevant authority's ruling on the rights

tužioca BiH, okružnih sudova, općinskih skupština, radnih organizacija, komunalnih zavoda za socijalno osiguranje.

Kada je u pitanju negativni sukob nadležnosti, predmeti su se odnosili na utvrđivanje visine naknade za nacionalizirano zemljište, utvrđivanje naknade za ekspropirirano zemljište, priznanje prava vlasništva na osnovu uzurpacije, zahtjev za predaju u posjed agrarnih nekretnina, rješavanje vlasništva na šumi pri utvrđivanju granica šuma, izdvajanje suvlasničkog dijela konfiskovanih nekretnina, ustanovljenje prava služnosti dovođenja vode, otvaranje nužnog prolaza, oduzimanje iz posjeda dodijeljenog građevinskog zemljišta, smetanje posjeda prava služnosti dovođenja vode, smetanje posjeda otvaranja prozora na kući, smetanje posjeda prava služnosti puta itd. U rjeđim slučajevima pozitivnog sukoba nadležnosti predmeti su se odnosili na smetanje posjeda prava služnosti

acquired on the basis of disability, which is to be issued in the administrative procedure.

Resolution of conflicts of jurisdiction between the courts and Republic and municipal authorities

In the first decade of its work the Constitutional Court decided a number of cases relating to the conflict of jurisdiction (negative or positive conflict of jurisdiction) between the courts and Republic and municipal authorities on motion of citizens, municipal courts, Public Prosecutor of BiH, district courts, municipal assemblies, labour organizations, communal institutes of social insurance.

As to the negative conflict of jurisdiction, the cases related to the determination of compensation for nationalized land, determination of compensation for expropriated land, regulation of property rights during the delimitation of forests, determination of co-ownership share in confiscated properties, right to draw water, right of way easement, dispossession of allocated construction land, disturbance affecting the right to draw water, disturbance affecting the right to make a window on the house, disturbance affecting the right of way easement etc. As to the positive conflict of jurisdiction, the rare cases related to the disturbance of servitude right to use the staircase, establishment of the servitude right of pass over and transport and resolution of housing relations. In such cases, the Court decided on the issue whether the ordinary court was competent to act or the administrative authority.

In this connection, it is interesting to mention that in the same period the Constitutional Court (at the proposal of the assembly of an interested municipality) dealt with one dispute between two municipalities over the issue on the common

zajedničkim stepeništem, ustanovljenje prava služnosti prolaza i prijevoza, te rješavanje stambenih odnosa. U ovakvim predmetima Sud je odlučivao da li je redovni sud nadležan za postupanje ili je to organ uprave.

U okviru toga zanimljivo je napomenuti da je Ustavni sud u istom periodu (na prijedlog skupštine općine jedne od zainteresiranih općina) i samo u jednom slučaju rješavao i spor između dviju općina o zajedničkom finansiranju osnovne djelatnosti-odjeljenja osnovne škole u blizini granice dviju općina. S obzirom na to da je spor u ovoj stvari okončan međusobnim ugovorom i da je podnosilac prijedloga odustao od svog zahtjeva, Ustavni sud je zaključkom obustavio postupak.

Rješavanjem ovakvih slučajeva Ustavni sud je značajno doprinio pravnoj sigurnosti, odnosno efikasnijoj zaštiti prava i interesa zagwarantiranih Ustavom kako građana tako i drugih subjekata.

Zaštita osnovnih prava i sloboda utvrđenih Ustavom

Prema Ustavu SRBiH, jedna od nadležnosti Ustavnog suda bila je i odlučivanje o zaštiti prava samoupravljanja i drugih osnovnih prava i sloboda utvrđenih Ustavom kad su ta prava i slobode povrijeđeni pojedinačnim aktom ili radnjom republičkih organa i u drugim slučajevima određenim zakonom, te ako za zaštitu tih prava nije osigurana druga sudska zaštita.

Ta nadležnost (ako se isključi odlučivanje o zaštiti prava samoupravljanja u radnoj organizaciji koja je za ustavne sudove izričito predviđena nekim odredbama Osnovnog zakona o preduzećima i Zakona o konstituiranju i upisu u sudski registar organizacija udruženog rada) nije se uopće ostvarivala, niti se efektivno mogla

financing of basic activity- a class of a primary school close to the delimitation line between two municipalities. Taking into account the fact that the aforementioned dispute was settled by mutual agreement and that the applicant withdrew his request, the Constitutional Court adopted a conclusion to suspend the proceedings.

The Constitutional Court significantly contributed to the legal certainty and effective protection of constitutional rights and interests of citizens and other stakeholders by deciding such cases.

Protection of fundamental rights and freedoms provided for in the Constitution

According to the Constitution of the SRBiH, one of the competences of the Constitutional Court was deciding on the issues of protection of the self-management rights provided for in the Constitution when those rights and freedoms were violated by the individual acts or acts of the Republic authorities and in other cases as provided for by the law, and if some other court protection is not provided for.

That competence (with the exception of the protection of self-managements rights of labour organizations, which is explicitly conferred to the Constitutional Court by the provisions of the Basic Law on Enterprises and Law on Establishment and Registration of Associated Labour Organizations) was not carried out nor could it be carried out effectively. In particular, judicial and other authorities had competence for dealing with such cases. Therefore, the possibility of judicial intervention of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina was automatically restricted (just like that of the constitutional courts of other republics of the SFRY), it was actually excluded,

ostvarivati. Naime, gotovo da nije bilo slučaja da zakonom nije bila predviđena nadležnost nekog sudskog ili drugog organa. Time je mogućnost sudskog djelovanja Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (kao, uostalom, i ustavnih sudova u drugim republikama SFRJ) automatski bila ograničena, zapravo isključena, iako je Ustavnom sudu podnesen značajan broj zahtjeva/prijedloga. U prvih 10 godina njegovog djelovanja Ustavnom sudu je podneseno više od 900 zahtjeva (prijedloga) za zaštitu osnovnih prava i sloboda povrijeđenih pojedinačnim aktom ili radnjom nekog organa i sl. Iako ih je formalno razmatrao, Ustavni sud nije donosio meritorna odlučena, već je samo konstatirao da formalno-pravno nije nadležan (obrazloženje: postoji druga sudska zaštita), pa ih je odbacivao, ili ih je na drugi način rješavao.

Javnost rada Ustavnog suda BiH

Od početka svoga djelovanja Ustavni sud se pridržavao načela javnosti rada.

Javnost rada i djelovanja Ustavnog suda BiH (u prvoj desetogodišnjoj judikaturi, a i kasnije) ostvarivala se objavljivanjem odluka u „Službenom listu SRBiH”, te objavljivanjem odluka i znatnog broja rješenja, kao i zaključaka u posebnom internom glasilu – Biltenu Ustavnog suda.

Osim toga, javnosti njegovog rada znatno je doprinosilo i informiranje o većem broju odluka i rješenja u časopisima i listovima. Naime, radi informiranja stručne, akademske, ali i šire javnosti, veliki broj odluka i rješenja Ustavnoga suda BiH objavljen je u skraćenoj formi/prikazu u različitim časopisima i listovima.

although the Constitutional Court received a great number of requests/motions. In the first decade of its work, the Constitutional Court received 900 requests (motions) for protection of fundamental rights and freedoms violated by individual acts or actions of different authorities. Although the Constitutional Court considered them formally, it did not take decisions on merits but it used to conclude that it did not have formal and legal competence for dealing with such cases (the reasoning: there is another court protection) and it rejected them or decided on them in another way.

Public character of the work of the Constitutional Court of BiH

The Constitutional Court has complied with the principle of public character of its work since the beginning of its operations.

The Constitutional Court of BiH achieved the public character of its work (in the first decade of its case-law and at a later point) by publishing its decisions in the *Official Gazette of the SRBiH* and by publishing its decisions and a number of its rulings and conclusions in a special official gazette, namely the *Bulletin of the Constitutional Court*.

Moreover, the publication of a number of decisions and rulings of the Constitutional Court in various newspapers and magazines significantly contributed to the public character of its work. In particular, in order to inform the professional and academic public but also the public at large, the summaries of a number of decisions and rulings of the Constitutional Court were published in various newspapers and magazines.

*Obilježavanje
desetogodišnjice rada
Ustavnog suda BiH na
kojoj su učestvovali
sudija Boro Popović,
sekretar Suda Jakob Papo,
prvi predsjednik Suda
Slobodan Marjanović,
drugi predsjednik Bogomir
Brajković, sudija Šefkija
Puzić, sudija Jovo Sojić,
sudija Danilo Jakovljević,
sudija Tahir Hadžović,
sudija Samuel Konforti,
sudija Atijas Cevi, sudija
Ante Miljas, sudija Gašo
Mijanović, sutkinja Bisera
Taušan, savjetnici, stručni
saradnici i ostalo stručno
osoblje*

*The celebration of the
10th Anniversary of the
Constitutional Court of
BiH which was attended
by Judge Boro Popović,
Court Secretary Jakob
Papo, First President of the
Court Slobodan Marjanović,
Second President of the
Court Bogomir Brajkovic,
Judge Šefkija Puzić, Judge
Jovo Sojić, Judge Tahir
Hadžović, Judge Samuel
Konforti, Judge Atijas
Cevi, Judge Ante Miljas,
Judge Gašo Mijanović,
Judge Bisera Taušan, Legal
Advisors, Judicial Associates
and other professional staff*

САВЕТОВАЊЕ УСТАВНИХ СУДОВА

Највише одлука уставних судова донето на иницијативу грађана

У нашем судству мора бити садржана гаранција да је оно једна од сигурних брана од било које врсте узурпације. — Од малих неправди до великих узурпација пут није далек. — Правилници радних организација стимулишу «рад после рада»

Јуче је у Скупштини Југославије почело дводневно саветовање уставних судова о уставности и законитости и улози уставних судова у развијању социјалистичке самоуправне демократије. Поред судија Уставног суда Југославије, уставних судова република и покрајина, представника друштвено-политичких организација и гостију, саветовању присуствују и другови Киро Глигоров, председник Скупштине Југославије, Драгослав Марковић, председник Председништва СР Србије, Доброслав Ђулафић, потпредседник Савезног извршног већа, Драгољуб Ставрев, члан Извршног комитета Председништва ЦК СКЈ, Ристо Ђунов, потпредседник Савезне конференције ССРНЈ и Душан Богданов, потпредседник Већа Савеза синдиката Југославије.

Никола Секулић, председник Уставног суда Југославије истакао је у уводном излагању неке начелне и практичне проблеме и појаве које упућују да се дубље и свестраније сагледа значај и функционисање уставности и законитости. Уставност и законитост нису правне категорије једне одређених друштвених и државних обликова — рекао је Секулић и додао:

њеница је да је највећи број одлука уставних судова у вези са уставношћу и законитошћу разних врста аката, од општих аката основних организација до савезних закона, донет на иницијативу грађана.

Недовољно се користе права која даје Устав

У даљем излагању Никола Секулић је истакао одсуство иницијативе овлашћених предлагача који по Уставу имају право и дуж-

јединих закона и других аката и без покретања поступка од стране овлашћеног предлагача, што би било веома корисно, с обзиром на њихово богато искуство.

Истичући потребу да се нашем судству, у складу са перспективом развоја самоуправне социјалистичке демократије, мора посветити још већа друштвена пажња, уважавање и поверење, Киро Глигоров је рекао:

— Сваки радник и грађанин мора бити уверен да своја уставна и друга права, а пре свега неустујива права радника у удруженом раду, може увек реализовати у судовима и да ће те одлуке увек носити печат ангажоване бригае за човека појединца и за укупност социјалистичког садржаја нашег друштва и његових темељних вредности. Нисмо ми имуни од бирократизма, савомоле и коришћења монопола. У нашем судству мора бити садржана гаранција да је оно једна од сигурних брана од било које врсте узурпације. Тај осећај код наших људи је битан за политичку и друштвену стабилност заједнице. Не-

ма ситног људског права, малог ма ситног људског права, малог

Из dnevnih novina „Politika”, 7. april 1978. godine

Published in the daily newspaper „Politika” on April 7, 1978.

RAZDOBLJE OD 1975. DO 1990. GODINE

Period nakon uspostave i prve dekade rada i djelovanja Ustavnog suda Bosne i Hercegovine karakteriziraju, pored ostaloga, značajne izmjene u ustavnopravnom sistemu u SFRJ, odnosno u BiH, donošenjem saveznog i republičkih, odnosno pokrajinskih ustava kojima su zaokružene reforme započete amandmanima iz 1971, odnosno 1972. godine.

Iako je već amandmanima iz 1971. godine reguliranje mnogih odnosa prešlo u nadležnost Republike (kao odraz širih reformi na području SFRJ), Ustavom SRBiH iz 1974. godine nadležnost Ustavnog suda BiH je znatno proširena a povećan je i broj ovlaštenih predlagača za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti. Tako je, pored subjekata koji su i do tada mogli pokrenuti postupak pred Ustavnim sudom, to ovlaštenje dato i svim sudovima (ako se pitanje ustavnosti i zakonitosti postavi u postupku pred nekim sudom), zatim, društvenom pravobraniocu samoupravljanja (kao novom organu), Službi društvenog knjigovodstva (SDK) itd. I dalje je zadržano rješenje da, pored toga što „svako može dati inicijativu za pokretanje postupka za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti”, Ustavni sud može „i sâm pokrenuti postupak”, dakle, samoinicijativno.

Dalje, područja i odnosi koje svojim odlukama regulira općinska skupština znatno su širi a

THE PERIOD FROM 1975 TO 1990

The period after the establishment and first decade of work and operation of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina is characterized, *inter alia*, by significant modifications of the constitutional system in both the SFRY and Bosnia and Herzegovina through the passing of federal, republic and provincial constitutions which completed the reforms initiated by the amendments from 1971 and 1972 were completed.

Although by passing the amendments in 1971 the matter of regulation of a number of relations had already been transferred to the competence of the Republic (which was the reflection of the extensive reforms on the territory of the SFRY), the jurisdiction of the Constitutional Court of the BiH was substantially extended by the 1974 Constitution of the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina („the SRBiH”) and the number of authorized persons for the initiation of proceedings for review of constitutionality and legality. In that manner, in addition to the persons that could have initiated the proceedings before the Constitutional Court until then, the same authority was granted to all courts (if the issue of constitutionality or legality appeared before a court). In addition, it was granted to the Public Attorney (as a newly established body), the Social Accounting and Auditing Service. The arrangement was kept and in addition to

posebno je proširena normativna samoupravna sfera. Naime, odredbama Ustava iz 1974. godine organizacije udruženog rada, samoupravne interesne zajednice, mjesne zajednice, druge samoupravne organizacije i zajednice ovlaštene su da reguliraju svojim općim aktima veliki broj odnosa čije je uređivanje ranije bilo u nadležnosti državnih organa.

Ustavni sud BiH sada, pored ostaloga, ocjenjuje i to da li je propis ili opći akt društveno-političke zajednice, odnosno samoupravni opći akt u suprotnosti sa saveznim zakonom za čije su izvršavanje odgovorni organi u Republici za šta je ranije bio nadležan savezni Ustavni sud.

Preciznije, prema članu 387. Ustava iz 1974. godine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine: odlučuje o saglasnosti zakona sa Ustavom, odlučuje o saglasnosti drugog propisa i općeg akta organa društveno-političke zajednice sa Ustavom i zakonom, odlučuje da li su drugi opći akti saglasni sa Ustavom, odnosno suprotni zakonu, odlučuje da li je statut ili drugi opći akt političke organizacije, društvene organizacije i udruženja građana saglasan sa Ustavom ili suprotan zakonu, rješava sporove o pravima i dužnostima između Republike i drugih društveno-političkih zajednica, kao i sporove između društveno-političkih zajednica, ako za rješavanje takvih sporova zakonom nije predviđena nadležnost drugog suda, te rješava o sukobu nadležnosti između sudova i organa društveno-političkih zajednica.

Ustavni sud i dalje može ocjenjivati ustavnost zakonâ i ustavnost i zakonitost propisâ i općih akata organa društveno-političkih zajednica i drugih općih akata koji su prestali da važe ako od prestanka važenja do pokretanja postupka nije proteklo više od jedne godine. U vezi sa takvim pitanjima Ustavni sud je zaključio: „Primarni je smisao djelovanja Ustavnog suda u odnosu

the fact that „anyone may initiate proceedings for review of the constitutionality and legality”, the Constitutional Court may also „initiate constitutional review proceedings”, i.e. „on its own initiative”.

Furthermore, the fields and relations regulated by the municipality assemblies' decisions were substantially wider, especially in the normative self-management sphere. Namely, by the provisions of the 1974 Constitution, the associated labour organizations, self-management communities of interest, local communities, other self-management organizations and communities were authorized to regulate, by their general acts, the significant number of relations the regulation of which had previously been within the scope of competency of the state bodies.

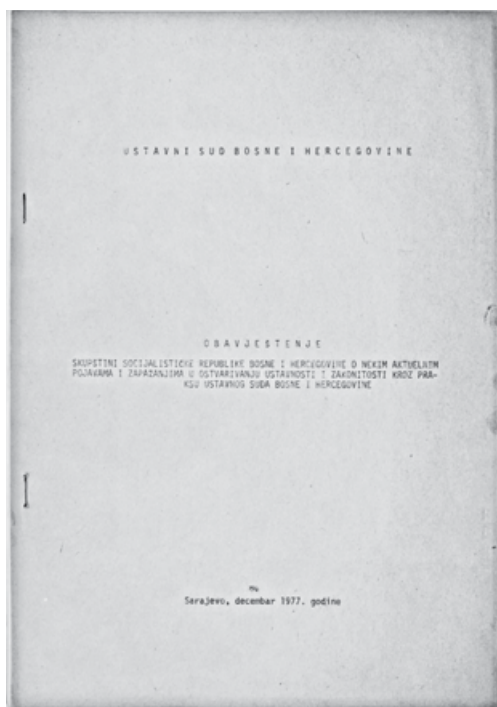
At that time, the Constitutional Court of BiH, *inter alia*, evaluated whether a regulation or general act of the socio-political community, i.e. the self-management general act, is inconsistent with the Federal law with the authorities of the Republic having a present and the Federal Constitutional Court previous competence for their enforcement.

To be more precise, under Article 387 of the 1974 Constitution, the Constitutional Court of the Bosnia and Herzegovina: shall decide on the compliance of law with the Constitution; shall decide on the conformity of other regulations or general acts of the socio-political community with the Constitution and law; shall decide whether other general acts are consistent with the Constitution or contrary to the law; shall decide whether a statute or other general act of political or social organization, or citizens' community is in conformity with the Constitution or contrary to the law; shall resolve disputes arising between the Republic and other socio-

na propise, opće akte i samoupravne opće akte koji su prestali da važe u tome da se utvrđivanjem njihove neustavnosti, odnosno nezakonitosti, otklone posljedice koje su nastale usljed njihovog primjenjivanja, pa stoga treba imati u vidu odredbu člana 399. stav 2. Ustava SRBiH.”

Mjereno vremenskim kriterijima i okolnostima u kojim je djelovao, period od 1975. do 1990. godine predstavlja razdoblje daljnijeg uspješnog razvoja i afirmacije Ustavnog suda BiH. Naime, posljedica proširenja njegove nadležnosti bilo je povećanje obima njegovog rada, odnosno broja predmeta koji su se našli pred Sudom a, prema ocjeni samoga Suda iz toga vremena, stalno povećanje broja predmeta „nesumnjivo ukazuje na to da se Ustavni sud kao institucija koja štiti ustavnost i zakonitost sve više afirmira u našem sistemu”.

Ovo razdoblje označilo je i afirmaciju države Bosne i Hercegovine (saveznim i republičkim ustavima iz 1974. godine republike su definirane i kao „države”) koja je dobila novu strukturu i kompetencije. Budući da je Ustav iz 1974. godine otvorio značajan prostor za razvoj tržišne ekonomije (bez obzira na sva ograničenja), to je nametnulo i potrebu da se ekonomske funkcije Republike osnaže. Međutim, i u tim okolnostima ostala je potreba da se reguliraju ekonomski i drugi tokovi radi ostvarivanja interesa i potreba

political communities with regards to their respective rights and obligations, as well as the disputes arising between the socio-political communities if the jurisdiction of another court is not provided for by the law regarding the resolution of such disputes; and, shall decide on disputes arising between the courts and bodies of the socio-political communities with regards to their respective competencies.

The Constitutional Court shall continue to review the constitutionality of laws and constitutionality

and legality of regulations and general acts of bodies of the socio-political communities and other general acts that ceased to be in force if no more than a year has passed from the moment of their cessation to the moment of the initiation of the proceedings. In connection with such matters, the Constitutional Court concluded: „The main task of the operations of the Constitutional Court relating to the regulations, general acts and self-management general acts rendered ineffective is to remedy the consequences occurring because of their application by way of finding that they are unconstitutional or unlawful, and, therefore, the provision of Article 399(2) of the Constitution of the SRBiH should be taken into account”.

In terms of the time-period and circumstances under which the BiH Constitutional Court functioned, the period between 1975 and 1990

*Đuro Vekić,
predsjednik (1980–1984)*

*Đuro Vekić,
President (1980–1984)*

građana i društva u cjelini. To je vrijeme kada je postalo jasno da, bez obzira na proklamacije i visoko postavljene ciljeve samoupravljanja, široko koncipirano i razuđeno samoupravljanje nije dovoljno da bi se na valjan način usmjerili ekonomski i drugi društveni tokovi nego da je potrebna istovremena intenzivna uloga države kako u regulaciji odnosa tako i u preduzimanju drugih mjera.

Iako je u razdoblju od 1975. do 1990, kao i ranijih godina, putem ocjene ustavnosti i zakonitosti Ustavni sud u najvećem broju predmeta postupao po inicijativi građana, moglo se očekivati da se Ustavni sud bavi pitanjima zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda, posebno ekonomskim, kulturnim i socijalnim pravima. Međutim, praksa Ustavnog suda je pokazala da je Ustav SRBiH iz 1974. godine prenamoglasio mogućnosti da se ostvare pojedina prava posebno kada se ima u vidu sadašnji koncept ljudskih prava i ustavni instrumenti za njihovu zaštitu. Naprimjer, karakteristična je odredba Ustava kojom se garantira „pravo na

represented a period of its further successful development and affirmation. Namely, the consequence of the expansion of its jurisdiction was the increase in its workload, i.e. the number of cases before the Court, and according to the assessment of the Court itself from that period, the constant increase in the backlog „indisputably indicates that the Constitutional Court as the institution protecting the constitutionality and legality is getting increasingly affirmed in our system”.

This period also signified the affirmation of the State of Bosnia and Herzegovina (the Republics were defined as „states” by the Federal and Republic Constitutions of 1974) that acquired a new structure and responsibilities. As the 1974 Constitution opened an important space for the development of market economy (irrespective of all restrictions), it imposed a need for strengthening the economic functions of the Republic as well. However, even under those circumstances, there was still a need for regulating the economic and other flows for the purpose of meeting the interests and needs of citizens and the society as a whole. That was the time in which it became apparent that, notwithstanding the proclamation and highly-placed goals of the self-management system, the broadly conceived and dispersed self-management was not sufficient to direct economic and other social streams in a proper manner but required the simultaneous intensive role of the state, not only in the regulation of relations but also in the undertaking of other measures.

Although, in the period between 1975 and 1990, as well as prior to that period, the Constitutional Court in the largest number of its cases acted upon the citizens’ initiative regarding the review of constitutionality and

SUD ZNAČAJNIH NADLEŽNOSTI I IZUZETNIH OBAVEZA

U ukupnom broju predmeta u kojima je Ustavni sud ocjenjivao ustavnost i zakonitost samoupravnih općih akata najbrojniji su oni kojima se uređuju međuzbni odnosi radnika u učluenom redu. To preme našim mišljenjem, kaže Duro Vekić, svjedoči o sve većem stepenu samoupravne svijesti radnika, o njihovom svesnom odgovornom odnosu prema radnom mjestu.

*Iz dnevnih novina „Oslobođenje”,
17. decembar 1979.*

*Published in the daily newspaper
„Oslobođenje” on December 17, 1979*

IZ USTAVNOG SUDA SRBIH

Obezbijediti dostupnost svih radnih mjesta i funkcija

Ustavni sud razmatrao te inicijativu da se pokrene postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti pojedinih odredaba Društvenog dogovora o politici zapošljavanja u SR BiH i Hercegovini i Društvenog dogovora o zapošljavanju na području za koje je osnovana Samoupravna inte-

resna zajednica za zapošljavanje Sarajevo, kako bi se pojedine njihove odredbe uskladle sa Zakonom o udruženom radu i značajnim pozitivnim iskustvima, stečenim u oblasti zapošljavanja od kraja 1976. godine kada su, ti dogovori zaključeni pa do danas. Ustavni sud BiH je u prethodnoj raspravi o predmetu pedaba stavio naglasak na nekoliko ključnih elemenata koji su, prema njegovom mišljenju, bitni za ocjenu ustavnosti i zakonitosti ovih odredbi. Ustavni sud je smatrao da su neke odredbe ovih dogovora u skladu sa Zakonom o udruženom radu, dok su neke druge, zbog ograničenosti u izboru kandidata, suprotne načelima jednakosti i ravnopravnosti svih kandidata pri zapošljavanju, ukoliko zad-

Iz dnevnih novina „Oslobođenje”, 10. juli 1980.
Published in the daily newspaper „Oslobođenje” on July 10, 1980

Ustavni sud razmatrao te inicijativu da se pokrene postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti pojedinih odredaba Društvenog dogovora o politici zapošljavanja u SR BiH i Hercegovini i Društvenog dogovora o zapošljavanju na području za koje je osnovana Samoupravna inte-

Ђуро Векић председник Уставног суда БиХ

(Sarajevo, 24. jula) — Delegati sva tri vijeća Skupštine Bosne i Hercegovine danas su na zajedничкој сједници изабрали за председника Уставног суда Босне и Hercegovine Ђуро Векића, делегата у делегацији Скупштине СР БиХ у Вijeћу република и покрајина Скупштине СФРЈ. За члана Скупштине СФРЈ изабрали су Невенка Пулар и судојца Уставног суда Босне и Hercegovine Драгана Вуковића.

Iz dnevnih novina „Borba”, 25. juli 1980.

*Published in the daily newspaper „Borba”
on July 25, 1980*

Битни елементи саморазматрања изјавио поручник Уставног суда Ђуро Векић. Он је навео да је Уставни суд БиХ и даље у процесу истраживања и разматрања одређених питања из области заједничког рада. Векић је навео да је Уставни суд БиХ и даље у процесу истраживања и разматрања одређених питања из области заједничког рада. Векић је навео да је Уставни суд БиХ и даље у процесу истраживања и разматрања одређених питања из области заједничког рада.

Уставни суд БиХ је и даље у процесу истраживања и разматрања одређених питања из области заједничког рада. Векић је навео да је Уставни суд БиХ и даље у процесу истраживања и разматрања одређених питања из области заједничког рада.

УСТАВНИ СУД СРБИХ

МЈЕРИТИ И ОЦЕЊИВАТИ И РАД РУКОВОДНИХ РАДНИКА

РАЗМАТРАНО ВИШЕ ИНИЦИЈАТИВА ЗА ОЦЕЊИВАЊЕ УСТАВНОСТИ И ЗАКОНИТОСТИ САМОУПРАВНИХ АКТА

*Iz dnevnih novina „Oslobođenje”,
12. april 1980.*
*Published in the daily newspaper
„Oslobođenje” on April 12, 1980*

Суд је дошло и неке више ствари. Уставни суд је укључених о одредабама укупног прихода, до расподеле средстава јединично потрошњу Београда, у складу са одредабама из Београ провере чињеница, се резултати дају о томе да се у складу са одредабама Уставног суда БиХ и даље у процесу истраживања и разматрања одређених питања из области заједничког рада.

С lijeva na desno: Hazim Eminefendić, Evica Let, Duro Vekić i dr Đorđo Samardžić

POVODOM IMENOVANJA U SKUPŠTINI SRBIH

NOVI PREDSJEDNIK I SUDIJE USTAVNOG SUDA

За председника Уставног суда БиХ изабран је Дуро Векић, а судије Hazim Eminefendić, Evica Let i др Đorđo Samardžić

Duro Vekić

Na zajedничкој сједници sva tri vijeća Скупштине Социјалистичке Републике Босне и Hercegovine, која је одржана у уторак, делегати су једногласно усвојили предлог Председништва SRBIH да за председника Уставног суда Босне и Hercegovine буде изабран Дуро Векић, председничког делегације Скупштине SRBIH у Vijeћу република и покрајина Скупштине SFRJ, а за судије Suda Hazim Eminefendić, председник Sуда удруженог рада BIH, Evica Let, član Председништва Републике конференције SSRN BIH, i др Đorđo Samardžić, професор Правног факултета у Sarajevu.

U skladu sa одредбом Члана 304. Устава SRBIH, novoizабрани председник Uставног суда BIH је Duro Vekić.

Novoizабрани председник Uставног суда BIH Duro Vekić рођен је 1922. године у Јајцу, Муслиман, Носилац државног признања од 1944. године. Учесник у NOB-u од 1944. године. Исте године био је један од оснивача и организатора крм заједница и организатора првог факултета у Sarajevu.

◇ Hazim Eminefendić, судија Uставног суда, рођен је 1922. године у Јајцу, Муслиман, Носилац »Partizanske споменице 1941.« Clan SKJ од 1942. године. Обављао је више одговорних дужности. Био је на дужности председника Oдбора за организационо-политичка питања Републичког вјећа Скупштине SR BIH, а од 1975. године налази се на дужности председника Sуда удруженог рада BIH.

◇ Evica Let, судија Uставног суда, рођена је 1922. године у Славонском Броду, Хрватика. Clan SKJ од 1949. године. Обављала је више одговорних дужности. Од 1975. до 1978. године била је члан Извршног одбора Председништва RK SSRN BIH i члан Uставног суда.

◇ Đorđo Samardžić, професор Правног факултета у Sarajevu, рођен је 1928. године у Билећ, Југословен. Clan SKJ од 1948. године. Учесник у NOB-u од 1944. године. Био је један од оснивача и организатора крм заједница и организатора првог факултета у Sarajevu.

Iz dnevnih novina „Oslobođenje”, 26. juli 1979.

*Published in the daily newspaper
„Oslobođenje” on July 26, 1979*

rad” svim građanima, što je praktično i u BiH i u svijetu bio i ostao neostvariv zahtjev/ideal. Stoga je bilo dovoljno i realno Ustavom proklamirati „slobodu rada” koja praktično znači pravo građana da im se, pod jednakim uvjetima, učine dostupnim sva radna mjesta i funkcije u društvu. To je, naravno, odredilo i mogućnosti tadašnjeg Ustavnog suda u pogledu zahtjeva građana za zaštitu ovoga, ali i drugih prava zagwarantiranih Ustavom.

U ovom petnaestogodišnjem periodu Ustavni sud je rješavao značajan broj predmeta iz različitih oblasti kao što su provođenje referenduma, korištenje i zaštita životne sredine... i nesporazumi SIZ-a i korisnika – građana o korištenju njihovih usluga..., problem naplate staničnih usluga u javnom drumskom prijevozu, mogućnost i pravo podnošenja predstavke radnika, isključivanje struje zbog neplaćanja akontativno određenog iznosa, političko i drugo organiziranje na nacionalnoj osnovi itd... za neposredno zainteresirane subjekte, ali i za opću javnost (popraćeno u medijima).

Karakteristična odlučivanja Ustavnog suda o tim i drugim pitanjima su, npr.:

– Pravo preče kupnje kao jedno od obližnih prava može se regulirati samo zakonom.

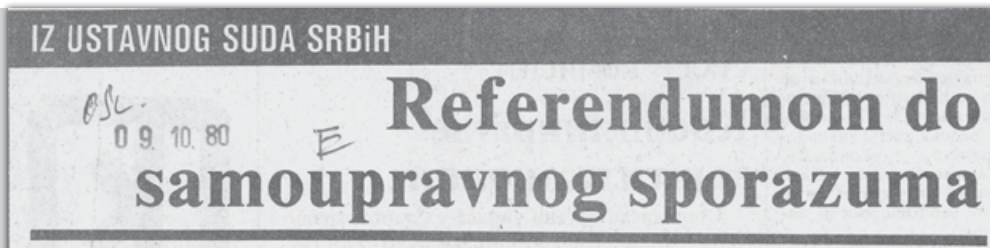
– Prema Zakonu o referendumu, o nepravilnostima u provođenju referenduma meritorno odlučuje organ koji je raspisao referendum, a o

legality, it could have been expected that the Constitutional Court would have to deal with the issues of the protection of human rights and fundamental freedoms and especially with the economic, cultural and social rights. However, the jurisprudence of the Constitutional Court indicated that the Constitution of the SRBiH of 1974 overemphasized the possibilities to exercise certain rights especially having in view the current human rights concept and the constitutional mechanisms for the protection thereof. For instance, the characteristic example represents the provision that guaranteed the „right to work” for all the citizens which both in Bosnia and Herzegovina and the whole world remained the unattainable goal/ideal. Therefore, to proclaim the „freedom of labour” by the Constitution, which practically meant the right of citizens to have all working positions and functions in the society made available, under equal conditions, was sufficient and realistic. That, naturally, determined the capabilities of the then Constitutional Court safeguarded by the Constitution in terms of request of citizens for protection of this but also other rights.

In this period of fifteen years, the Constitutional Court solved significant number of cases in different areas such as referendum, environmental protection and use, and disputes between the self-management community and

Iz dnevnih novina
„Oslobođenje”,
9. oktobar 1980.

Published in the daily
newspaper „Oslobođenje”
on October 25, 1980

Sudije i osoblje Ustavnog suda, 1978. godina
Judges and staff of the Constitutional Court, 1978

zaštiti zakonitosti u postupku provođenja referendumu odlučuje općinski sud.

– Zajednica penzijskog i invalidskog osiguranja ovlaštena je da bliže uredi uvjete pod kojima se primanja osiguranika po osnovu minulog rada uzimaju pri utvrđivanju penzijskog osnova.

– Naknade ličnog dohotka za vrijeme spriječenosti za rad čine prihod podložan obavezi plaćanja mjesnog samodoprinosa ako samim aktom o zavođenju mjesnog samodoprinosa nisu izuzete od te obaveze.

– Prihodi svećenika od vršenja vjerskih obreda podložni su plaćanju doprinosa za osnovno obrazovanje iz osnova ličnog dohotka od samostalnog vršenja neprivrednih djelatnosti.

– Jedinstveno određivanje naknade za korištenje radiodifuznih prijemnika nije u suprotnosti sa zakonom.

its users – citizens, on the use of their services, the problem of collecting payment for the station services in the public road transport, the possibility for and the right to submission of the workers' petitions, cutting-off power supply due to getting behind in payments, political or other forms of organization on the basis of ethnic group affiliation, etc... for directly interested subjects, but also for the general public (published in the media).

For example, the characteristic decisions of the Constitutional Court on those and other issues were the following:

– The right of pre-emption as one of the contractual rights may be regulated exclusively by law.

– Under the Law on Referendum, a body which called a referendum decides on the merits of

ДВАДЕСЕТ ГОДИНА УСТАВНОГ СУДСТВА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Нико не може имати више власти него што Устав допушта

Искуства стечена у друштвеној пракси и теоретским сазнања потврђују пуноу и неоснованост изјесних сумњи које су се јављале приликом доношења Устава

Iz dnevnih novina „Borba”, 28. juni 1983.
Published in the daily newspaper „Borba” on June 28, 1983

УСТАВНИ СУД СРБИХ

РАД ПО УГОВОРУ - НАЈДУЖЕ 90 ДАНА

Покренут поступак за оцењивање уставности члана 44. Одлуке о просторном уређењу Скупштине града Сарајева

Iz dnevnih novina „Oslobođenje”, 20. april 1980.
Published in the daily newspaper „Oslobođenje” on April 20, 1980

На посљедњој сједници Уставног суда БиХ разматрано је више одлука које се односе на оцењивање уставности и законитости одлука које су донели грађанима, Уставни суд је одлучио да се о овом одредбом практично онемогућава изградња привremenih објеката на јавним површинама радним људима који самостално врше дјелатност личним радом

Iz dnevnih novina „Oslobođenje”, 28. februar 1980.
Published in the daily newspaper „Oslobođenje” on February 28, 1980

Проверјавање способности

IZ USTAVNOG SUDA SRBIH

КАКО ЗАДРЗАТИ СТАН БЕЗ БОРАВКА У NJEMU?

Уставни суд СРБИХ на својој посљедњој сједници је одлучио да се о овом одредбом практично онемогућава изградња привremenih објеката на јавним површинама радним људима који самостално врше дјелатност личним радом

Iz dnevnih novina „Oslobođenje”, 2. august 1980.
Published in the daily newspaper „Oslobođenje” on August 2, 1980

IZ RADA USTAVNOG SUDA BIH

БРЖЕ I ЕФИКАСНИЈЕ РЈЕШАВАЊЕ СПОРОВА

Из уставно-судске праксе у нашој републици уочљиво је да се неки државни органи у потпуности не придржавају правила око поступања са субјектима надлежности, што успорава не само поступак у решавању спорова већ и сам процес доношења одлука

Iz dnevnih novina „Oslobođenje”, 28. februar 1980.
Published in the daily newspaper „Oslobođenje” on February 28, 1980

Уставни суд СРБИХ је изразио сумњу у односу на оне чланове Правилника »Услуге« из Бањалуке који, у случају закашњења на посао, предвиђају умањење, односно губљење ЛД зато што би таква мјера прије представљала санкцију него мјерило за утврђивање доприноса према раду

ДВАДЕСЕТГОДИШЊА ИСКУСТВА УСТАВНОГ СУДА БИХ

Инфлација прописа

Законска regulativa nam je preobimna, što ukazuje na jednu drugu »zakonitost« i tendenciju da se državnom normom regulišu odnosi i u onim slučajevima kada to nije potrebno ili bar neophodno! Ovu konstataciju, koja se u posljednje vrijeme sve više čuje sa raznih javnih tribina i foruma, potvrdila su meritorno i bogata dvadesetogodišnja ustavno-sudska zapažanja Ustavnog suda BiH. S druge strane, mada rjeđe, u regulisanju nekih pitanja, posebno onih koji se tiču širog društvenog interesa, postoje značajne »zakonske praznine«, nedograđenosti, zastarijela rješenja, pa i suštinska neusklađenost normi sa ustavnim odredjenjima, koja je najočitija u plini izmjena i dopuna pojedinih zakona i propisa.

Iz dnevnih novina „Oslobođenje”, 29. juni 1983.
Published in the daily newspaper „Oslobođenje” on June 29, 1983

Пријем

Povodom dvadesetogodišnjice ustavnog sudstva u SR Bosni i Hercegovini, članovi Predsjedništva SR BiH Savo Čecur i Munir Mešihović primili su danas u Sarajevu predsjednika i sudije Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Prijemu je prisustvovao i predsjednik Komisije za ustavna pitanja Skupštine SR BiH Milan Škoro i predstavnici Ustavnog suda Jugoslavije i ustavnih sudova republika i pokrajina koji prisustvuju obilježavanju jubileja Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Brojnim zakonskim odredbama, bilo da su one zadržane iz ranijih propisa ili su utvrđene odmah nakon usvajanja Ustava, ili sa privremenim važenjem, ponekad se, kako kaže Đuro Vekić, predsjednik Ustavnog suda BiH, reduciraju samoupravna prava radnih ljudi i građana, što upućuje na zaključak da za uzurpaciju ili sužavanje prava

IZ USTAVNOG SUDA SRBIH

Због кашњења на посао – мањи ЛД

Уставни суд СРБИХ је изразио сумњу у односу на оне чланове Правилника »Услуге« из Бањалуке који, у случају закашњења на посао, предвиђају умањење, односно губљење ЛД зато што би таква мјера прије представљала санкцију него мјерило за утврђивање доприноса према раду

Iz dnevnih novina „Oslobođenje”, 29. septembar 1980.

Published in the daily newspaper „Oslobođenje” on September 29, 1980

– U smislu ustavnih odredaba o nadležnosti Ustavnog suda, Ustavni sud nije nadležan da ocjenjuje saglasnost, odnosno suprotnost akata organa društveno-političke zajednice u odnosu na propis koji nije zakon, ili u odnosu na dogovor ili neki drugi akt koji se u provođenju određene politike donosi na dogovornoj ili sporazumnoj osnovi.

– Zakonodavac je mogao propisati da se u zdravstvenom osiguranju kao djelatnosti od posebnog društvenog interesa urede prava radnika i drugih radnih ljudi na načelima uzajamnosti i solidarnosti na taj način što je utvrđena obaveza svih osiguranika (radnika, zemljoradnika i lica koja se bave samostalnom djelatnošću) da plaćaju doprinos za zdravstveno osiguranje ne samo iz osnovnog prihoda (lični dohodak ili katastarski prihod) nego i iz svih drugih prihoda koje ostvaruju, uključujući i povremene prihode po ugovoru o djelu.

– Skupština općine je mogla da propiše uvjete držanja pasa na svom području, jer je to jedno od pitanja koje može imati neposredni interes za zdravstvenu zaštitu građana.

– Na osnovu člana 58. Zakona o socijalnoj zaštiti, općinska skupština može propisati da lica koja su po zakonu obavezna da izdržavaju lice smješteno u socijalnu ustanovu učestvuju u troškovima smještaja tog lica.

– Skupština općine može kao mjeru zaštite čovjekove sredine propisati zabranu držanja stoke i utvrditi područje na koje se ta zabrana odnosi.

– Propisivanje obaveze plaćanja doprinosa za zdravstveno osiguranje zemljoradnika, osiguranicima – radnicima, na lični dohodak od poljoprivredne djelatnosti nije suprotno zakonu, ni nesaglasno Ustavu.

the irregularities in the procedure for the conduct of referendum while a municipal court decides on the protection of legality in the procedure for the implementation of the referendum.

– The Retirement and Disability Insurance Board is authorized to regulate more closely the conditions under which the income of an insured person, based on his/her years of experience, shall be taken into account when establishing the retirement basis.

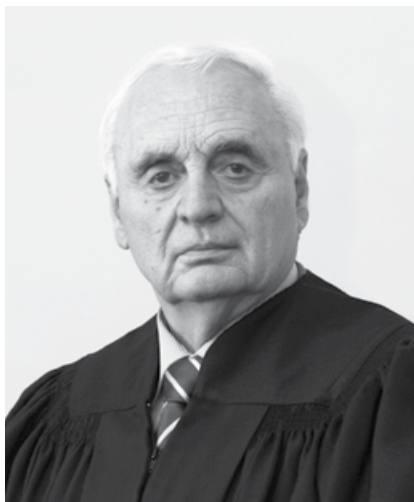
– Compensations for salaries during the work incapacity represent the income earned by the payment of local voluntary tax, unless exemption from payment of this tax is stipulated under the Act on Introduction of Local Voluntary Tax.

– Priests' incomes earned by the performance of religious ceremonies are subjected to the payment of contributions for the elementary education by way of making deductions on the basis of salary earned through the independent non-economic activities.

– Unified specification of compensation for the use of broadcasting receivers is not in contravention to law.

– In terms of constitutional provisions on its jurisdiction, the Constitutional Court does not have the jurisdiction to review whether the acts of the socio-political community bodies are compatible with a regulation which is not the law or with the agreement or some other act which is passed by consensus for the purpose of implementing certain politics.

– The legislator could have prescribed that within the scope of health care insurance as the activity of special social interest, the rights of employees and other working people are regulated based on principles of reciprocity and solidarity in a manner determining the obligation of all insured persons (workers, farmers or

*Ćazim Sadiković,
predsjednik (1984–1986)*

*Ćazim Sadiković,
President (1984–1986)*

– Samoupravno pravo radnih ljudi jeste da u svom samoupravnom općem aktu o raspodjeli stanova predvide da se smatra da radnik ima riješeno stambeno pitanje i u slučaju kada ima useljiv stan ili porodičnu kuću koja odgovara potrebama domaćinstva i ako se taj stan, odnosno porodična kuća nalazi na određenom području na kome je organiziran saobraćaj, tako da radnik nesmetano može svakodnevno dolaziti na rad i normalno obavljati svoje poslove.

– Izvršno vijeće Skupštine SRBiH, koristeći ovlaštenje iz odredbe člana 91. Zakona o unutrašnjim poslovima, nije bilo dužno da utvrdi iste funkcije i funkcionalne oznake u miliciji/policiji koje su postojale prema savezним propisima.

– Odredba odluke skupštine općine prema kojoj se može odobriti izgradnja privremenih

persons with privately owned businesses) to pay the health care insurance contributions not only on the basis of income (personal income or cadastral income) but on the basis of all other incomes they realize, including the occasional income earned on the basis of temporary service contract.

– The Municipality Assembly could prescribe the requirements for dog keeping on its territory as being one of the possible direct interest issues relating to the health care protection of citizens.

– Pursuant to Article 58 of the Law on Social Protection, the Municipality Assembly may regulate that persons obliged by law to support an individual accommodated in the public welfare facility are in obligation to participate in the costs of his/her accommodation therein.

– The Municipality Assembly may, as an environmental protection measure, prescribe the prohibition of cattle keeping and establish areas to which such prohibition relates.

– Regulation of payment of health care insurance contributions by agricultural workers, i.e. the insured persons – workers, out of the income earned from the agricultural business is not contrary to the law or in contravention to the Constitution.

– Self-management right of the workers is to prescribe, in their self-management general act on allocation of apartments, that a worker shall be considered as having solved his/her housing issue also in the case when he/she has a habitable apartment or family house which corresponds to the needs of the household and when that apartment or family house is located on the territory on which the transportation means are secured so that an employee may come to work on daily basis and deal with his/her tasks with no hindrance.

objekata na javnim površinama, kao što su kiosci i drugi mali objekti, samo društveno-pravnim licima, a ne i radnim ljudima u kojima bi mogli vršiti djelatnosti ličnim radom sredstvima u vlasništvu građana, nije saglasna sa osnovnim načelima Ustava Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine.

– Nije suprotno zakonu ako se u samoupravnom općem aktu visokoškolske organizacije normira da asistent može biti izabran za nastavnika isključivo putem konkursa.

– Skupština općine nije zakonom ovlaštena da utvrđuje posebne uvjete pod kojima autoškole i njihova odjeljenja sa područja drugih općina mogu obučavati kandidate u upravljanju motornim vozilima na putevima na području te općine.

– Nije u suprotnosti sa zakonom ako skupština općine propiše učešće investitora u troškovima uređenja zemljišta u različitim iznosima zavisno od zone u kojoj se nalazi zemljište, namjene objekta i drugo.

– Nije povrijeđeno načelo ravnopravnosti građana ako se odredbe odluke skupštine općine o ustupanju zemljišta na korištenje, poslije stupanja na snagu odluke, primjenjuju i na ona lica kojima je to zemljište ranije ustupljeno, a ugovor o korištenju zemljišta istekao.

– Nije u suprotnosti sa zakonom propisivanje naknade za stanične usluge autobuskih stanica koje putnik plaća uz redovnu cijenu karte, jer one predstavljaju cijenu za korištenje stanične usluge.

– Nije saglasna sa Ustavom i suprotna je zakonu odredba samoupravnog općeg akta kojom se za period od pet godina isključuju iz prava na dodjelu stana na korištenje radnici koji nemaju deset godina radnog staža.

– The Executive Council of the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina Assembly, pursuant to Article 91 of the Law on Internal Affairs, is not obliged to determine for the police forces the same functions and functional insignia that had existed under the federal regulations.

– The provision of the Municipality Assembly's decision pursuant to which the construction of temporary facilities, such as kiosks and other small facilities on the public space, may be allocated only to the legal entities and not to the working people who may conduct businesses by their own work using the means owned by citizens, is not in accordance with the basic principles of the Constitution of the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina.

– It is not inconsistent with the law if it is provided under the self-management general act of a higher educational institution that an assistant may be elected the teacher only through vacancy.

– The Municipality Assembly is not authorized by law to determine special requirements under which schools and their departments from the territory of other municipalities may train candidates to drive motor vehicles on roads on the territory of the given Municipality.

– It is not inconsistent with law if the Municipality Assembly regulates the investors' participation in sharing the costs of land regulation in different amounts depending on the zone where the land is located, the facility's purpose, etc.

– The principle of equality of citizens has not been violated if the decisions of the Municipality Assembly on the allocation of land for use, after entry into force thereof, are also applied to the

– Skupština općine utvrđuje politiku uređenja prostora i određuje njegovu namjenu, a Ustavni sud nije nadležan da ocjenjuje opravdanost utvrđene politike uređenja i namjene prostora.

– Nije saglasna sa Ustavom i suprotna je zakonu odluka kojom je propisano da se prodaja robe u određenoj količini kupcima može vršiti samo pod uvjetom da se kupljena roba prevozi vozilima određene radne organizacije.

– Skupština općine može propisati da se poslovne prostorije u zgradama koje se nalaze u određenim ulicama ili dijelovima ulica mogu koristiti samo za vršenje određenih poslovnih djelatnosti, ili da se ne mogu koristiti za vršenje određenih poslovnih djelatnosti.

– Nije suprotna zakonu odredba odluke SIZ-a stanovanja kojom je propisano da se od sredstava ostvarenih iz stanarine u stambenoj zgradi za investiciono i tekuće održavanje zgrade izdvaja 50%.

– Statutom Advokatske komore ne mogu se propisivati dopunski uvjeti za obavljanje advokatske djelatnosti.

– Uređenje međa na građevinskom zemljištu u društvenom vlasništvu ubraja se u imovinskoppravne sporove, pa budući da zakonom nije određena nadležnost drugog organa, na osnovu člana 1. Zakona o parničnom postupku, odlučivanje o ovom predmetu spada u nadležnost redovnog suda.

– Nisu suprotne zakonu odredbe odluke općina kojima je propisano koje se djelatnosti ne mogu obavljati u pojedinim ulicama, kao i ulice u kojima je dozvoljeno obavljanje određene djelatnosti.

– Nije nesaglasna sa Ustavom odredba Zakona o osnovnom i srednjem muzičkom obrazovanju i vaspitanju kojom je propisano da u os-

persons who have been allocated the land earlier and whose contract on use of land had expired.

– It is not contrary to the law to prescribe the compensation for the bus station services, which will be included in the regular ticket price paid by a traveller as this compensation represents the price for the use of bus station service.

– The provision of the self-management general act excluding, for the period of five years, the working people who do not have ten years of work experience, from the right to be allocated the apartment for use, is not compatible with the Constitution and is contrary to the law.

– The Municipality Assembly determines the policy of land regulation and purpose, and it is not within the jurisdiction of the Constitutional Court to evaluate whether the established policy relating to the land regulation and purpose of land is justified.

– The decision prescribing that the goods may be sold to purchasers in a determined amount only under the condition that the goods are transported by vehicles of a certain enterprise is not compatible with the Constitution and is contrary to the law.

– The Municipality Assembly may regulate that the business premises located in the buildings on some streets or parts thereof shall be used for the performance of specific businesses or that they could not be used for the conduct of certain business activities.

– The provision of the Housing Self-management Community of Interest prescribing that 50% of funds earned from rents in residential buildings shall be used for the investments and regular maintenance purposes is not contrary to law.

tvarivanju ukupnog prihoda škole za osnovno muzičko obrazovanje mogu učestvovati roditelji, odnosno staratelji učenika.

– Nisu nesaglasne sa Ustavom odredbe Zakona o zdravstvenoj zaštiti prema kojima se za obračun doprinosa za zadovoljavanje potreba u zdravstvenoj zaštiti može uzeti više osnova.

– Nije suprotna zakonu odluka samoupravne interesne zajednice zdravstvene zaštite kojom je propisano da se penzionerima koji imaju i katastarski prihod od poljoprivredne djelatnosti obaveza plaćanja doprinosa utvrđuje po oba osnova.

– Nije saglasna sa Ustavom i suprotna je zakonu odredba odluke skupštine općine o troškovima uređenja građevinskog zemljišta kojom je utvrđeno da se odredbe te odluke kojima se reguliraju troškovi uređenja građevinskog zemljišta mogu primjenjivati i prije njihovog stupanja na snagu.

– Skupština općine je ovlaštena da regulira mjere o uređenju grada, uvjete držanja stoke i da odredi područje na kome se zabranjuje držanje stoke, a radni ljudi i građani, posredstvom svojih delegata i delegacija u mjesnim zajednicama, imaju pravo i dužnost da učestvuju u vršenju društvenih poslova i u odlučivanju o pitanjima od zajedničkog interesa u općini.

– Nije nesaglasna sa Ustavom odredba Zakona o putevima kojom je propisana naknada

– The Bar Association Statute cannot prescribe additional requirements for the performance of a lawyer’s business.

– The regulation of property boundaries on the socially owned construction land falls within the scope of property law disputes and, as the law does not regulate the jurisdiction of any other body, deciding on this matter falls within the scope of ordinary courts’ jurisdiction pursuant to Article 1 of the Civil Procedure Code.

– The provisions of the Municipalities’ decisions prescribing the businesses which could not be performed on certain streets and streets on which certain activities could be performed are not contrary to law.

– The provision of the Law on the Basic and Secondary Musical Education and Upbringing providing that parents or guardians of children may participate in the realization of total earnings of the elementary musical education school, is not inconsistent with the Constitution.

– The provisions of the Law on Health Care Protection, under which several grounds could be taken into account for the calculation of contributions for the fulfilment of needs in the field of health care protection is inconsistent with the Constitution.

– The decision of the Health Care Protection Self-management Community prescribing that

za upotrebu puta koja se plaća na motorna vozila koja koriste za pogon plin.

– Samoupravna interesna zajednica za magistralne puteve je ovlašćena da utvrđuje visinu i način plaćanja naknade za upotrebu puta koja se plaća na motorna vozila koja koriste za pogon plin.

– Suprotna je zakonu odluka skupštine općine kojom je propisana i utvrđena naknada za upotrebu puta. Visinu i način plaćanja te naknade određuje samoupravna interesna zajednica za puteve.

– Utvrđivanje prava na jubilarnu nagradu za određeni neprekidni radni staž u organizaciji udruženog rada nije zakonska obaveza, već pravo koje radnici samostalno uređuju samoupravnim općim aktom, u zavisnosti od svojih materijalnih i drugih uvjeta i mogućnosti.

– Nisu nesaglasne sa Ustavom odredbe Zakona o prekršajima kojima se predviđa donošenje rješenja bez saslušanja okrivljenog, jer se zakonom osigurava da okrivljeni u prekršajnom postupku prije proglašavanja krivim bude saslušan.

– Dio dohotka koji je rezultat rada korištenjem hidroakumulacionih objekata, ostvarenog u izuzetno povoljnim prirodnim uvjetima, koji se izdvaja u korist općine koristi se za razvoj materijalne osnove udruženog rada u skladu sa društvenim planom, što se utvrđuje samoupravnim sporazumom koji, prema zakonu, zaključuju skupština općine i organizacije udruženog rada u oblasti privrede.

– Skupština općine nije ovlaštena da odredi namjenu za sve poslovne prostorije ili za veći broj poslovnih prostorija u jednom naselju ili dijelu naselja, nego samo za pojedine poslovne prostorije u određenim ulicama ili dijelovima ulica radi osiguranja prostora za neke djelatnosti koje zadovoljavaju osnovne komunalne potrebe.

the pensioners who have an additional cadastral income from the agricultural business should be obliged to pay their contributions determined on both grounds is not in contravention to the law.

– The Municipality Assembly’s decision on the costs of construction land regulation which provides for the provisions on the land regulation to be applied even before entering into force thereof is not consistent with the Constitution.

– The Municipality Assembly is authorized to determine measures on town regulation, conditions for cattle keeping. Working people and citizens, through their delegates and delegations in the local communities, have the right and obligation to participate in the conduct of tasks of social interest and deciding on the issues of common interest within the Municipality.

– The provision of the Law on Public Roads which prescribes for the compensation for the use of public road with road tolls for motor vehicles using gas is inconsistent with the Constitution.

– The Self-management Community of Interest for Highways is authorized to establish the amount and manner of payment of road tolls paid for motor vehicles using gas.

– The Municipality Assembly’s decision prescribing and establishing compensation for the use of public roads is contrary to the law. The Self-management Community of Interest for Highways is authorized to establish the amount and manner of road tolls payment.

– The establishment of the right to jubilee a ward for determined continuous years of service in the labour organization is not a legal obligation but the right which the workers establish independently by the self-management general act depending on their financial and other conditions and possibilities.

*Slavojka Todorović,
predsjednica (1986–1988)*

*Slavojka Todorović,
President (1986–1988)*

– Nije saglasna sa zakonom odredba odluke skupštine općine kojom je izvršni odbor skupštine općine ovlašten da određuje namjenu poslovnog prostora.

– Skupština općine je ovlaštena da utvrdi područja u kojima su došle do izražaja okolnosti koje utječu na formiranje tržišne cijene eksproprijiranog poljoprivrednog zemljišta.

– Zajednica Elektroprivrede je propisanim općim uvjetima za isporuku električne energije da će se obustaviti isporuka električne energije i u slučaju neplaćanja akontacije za pretpostavljeni utrošak električne energije prekoračila svoja zakonska ovlaštenja.

– Republika je mogla prilikom uređivanja odnosa roditelja i djece da propiše obaveze roditelja i uvjete izdržavanja djece nakon navršenog punoljetstva.

– The provisions of the Law on Minor Offences providing for the issuance of ruling without hearing of the accused are not inconsistent with law as the Law secures the accused in the minor offence proceedings to be heard before declared guilty.

– A part of income resulting from the hydro-accumulation facilities use, realized under extremely favourable natural conditions, which is allocated to the benefit of a municipality, shall be used for the development of the material basis of the associated labour in accordance with the social plan, which is established by the self-management agreement, which, under the law, is entered into by the Municipality Assembly and the associated labour organizations in the field of economy.

– The Municipality Assembly is not authorized to determine the purpose of all business premises or the larger part thereof in one settlement or its part but only the purpose of individual business premises on certain streets or parts thereof with the aim of securing the space for some of the businesses meeting the basic utility needs.

– The Municipality Assembly's decision which authorizes the executive board thereof for the determination of purpose of the business premises is inconsistent with the law.

– The Municipality Assembly is authorized to establish areas in which the circumstances influencing the forming of market price for the expropriated agricultural land becomes apparent.

– The Electricity Company, by prescribed general conditions for the electricity supply determining the cut-off of power supply in the case of failure to pay the advance for assumed use of power, has exceeded its legal competencies.

*Pero Krijan,
predsjednik (1988–1989)*

*Pero Krijan,
President (1988–1989)*

– Propisivanje zakonom da se oglas, odnosno konkurs objavljuje obavezno u jednom od dnevnih listova koji su dostupni svim građanima SFRJ osigurava se ostvarivanje ustavnog načela o dostupnosti svakog radnog mjesta svakom građaninu SFRJ.

– Utvrđivanje posjedovanja moralno-političke podobnosti kao uvjeta za imenovanje direktora, bez određivanja sadržaja tog uvjeta i postupka u kome bi se utvrđivalo to svojstvo, nije saglasno sa Ustavom i suprotno je zakonu.

– Ustavni sud, u smislu člana 387. Ustava SRBiH, nije nadležan da ocjenjuje zakonitost ugovora.

– Nisu saglasne sa Ustavom odredbe člana 35. st. 1. i 2. Zakona o zapošljavanju u dijelu kojim se zajednica za zapošljavanje ovlašćuje da, pored prava iz materijalnog osiguranja za vrijeme privremene nezaposlenosti propisanih Ustavom i zakonom, svojim samoupravnim općim aktom utvrđuje i druga prava.

– When establishing the relations between parents and children, the Republic could prescribe the conditions for the support of children after minors reach the legal age.

– Regulation that the vacant position must be advertised in one of daily newspapers available to all citizens of the SFRY secures the exercising of the constitutional principle on access of any working position to every citizen of the SFRY.

– The determination of moral and political suitability as a requirement for the appointment of a director without determining the contents of that requirement and the procedure in which such suitability would be determined is not in compliance with the Constitution and is inconsistent with law.

– In terms of Article 387 of the Constitution of the SRBiH, the Constitutional Court does not have jurisdiction to evaluate the legality of contracts.

– The provisions of Article 35(1) and (2) of the Law on Employment, in the part authorizing the Employment Association to determine other rights, besides those of financial securing during the period of temporary unemployment as provided for by the Constitution and the law, are inconsistent with the Constitution.

– Article 4(2) of the Law on Association of Citizens regulating that associating on the basis of ethnic or religious affiliation is prohibited, except when in accordance with the law regulating the legal position of religious communities, is inconsistent with the Constitution.

– Article 8 of the Law on Association of Citizens regulating that the associations with the seat on the territory of another Socialist Republic or Socialist Autonomous Province may operate on the territory of the Socialist Republic of

– Nije saglasna sa Ustavom odredba člana 4. stav 2. Zakona o udruživanju građana kojom je propisano da je zabranjeno udruživanje na osnovu nacionalne i vjerske pripadnosti, osim u skladu sa zakonom kojim se određuje pravni položaj vjerskih zajednica.

– Nije nesaglasna sa Ustavom odredba člana 8. Zakona o udruživanju građana kojom je propisano da udruženja koja imaju sjedište na teritoriji druge socijalističke republike i socijalističke autonomne pokrajine mogu djelovati na teritoriji SR Bosne i Hercegovine, između ostalog, ako su svoju djelatnost registrirala kod višeg suda na čijem području udruženje djeluje.

– Ustavni sud nije nadležan da odlučuje o ustavnosti i zakonitosti općih akata društveno-političkih organizacija.

– Suprotna je zakonu odredba općeg akta kojom je kao jedan od uvjeta za imenovanje direktora utvrđen stepen stručne sprema bez utvrđivanja odgovarajuće vrste.

– Radnici u osnovnim organizacijama formiraju cijene svojih proizvoda i usluga prema uvjetima tržišta, a nadležni organ društveno-političkih zajednica vrši društvenu kontrolu cijena preduzimanjem mjera neposredne kontrole cijena.

Kada je u pitanju sastav Suda i broj sudija, 1974. godine ustavotvorac se opredijelio za povećanje, pa je broj sudija sa sedam povećan na devet (predsjednik i osam članova), čiji je mandat osam godina bez mogućnosti ponovnog biranja na funkciju predsjednika ili sudije. Ovaj broj sudija je zadržan do kraja ovoga perioda.

Metodologija rada i ostala pitanja, pa i u pogledu predmeta odlučivanja, u osnovi se naslanjaju na praksu iz prethodnog perioda. I u ovom periodu već bogata ustavnosudska praksa,

Bosnia and Herzegovina, *inter alia*, if registered their business before the higher court on the territory where operating is not inconsistent with the Constitution.

– The Constitutional Court does not have jurisdiction to decide on the constitutionality or legality of general acts of socio-political organizations.

– The provision of general act by which the level of professional qualifications is established as a requirement for the appointment of director without the establishment of the appropriate type of qualifications is contrary to law.

– The workers of the basic organization are forming the prices of their products and services according to the market conditions and the competent body of the socio-political community performs a social control of prices by undertaking measures of direct pricing control.

As for the composition of the Court and the number of judges, in 1974 the framer of the Constitution decided to increase the number of judges from seven to nine (president and eight judges), whose term of office was eight years without the possibility to be reelected to the functions of the president or judges. This number of judges was kept until the end of this period.

The methodology of work and other issues, including the subject matter of decisions, have been in essence relying on the court's case-law from the previous period. The already rich constitutional case-law, particularly in respect of general, *i.e.* principle positions, strengthened the continuity of the operation and activity of the Court even in this period. Over the time, the Court improved its effectiveness and promptness, achieving an average duration of proceedings in individual cases to be about six months, which is deemed very satisfactory.

pogotovo kada su u pitanju opći, odnosno načelni stavovi i sl., ojačala je kontinuitet rada i djelovanja Suda. S vremenom Sud je poboljšavao svoju efikasnost i ažurnost, pa je postupak u pojedinom predmetu prosječno trajao otprilike šest mjeseci, što se smatra vrlo zadovoljavajućim.

U ovom razdoblju je svečanom sjednicom Ustavnog suda, održanom 27. juna 1983. godine, obilježena i dvadesetogodišnjica Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Uz stav da se ocjena rezultata zaštite principa ustavnosti i zakonitosti, odnosno toga koliko je Ustavni sud ostvario svoju ulogu i zadatke, „ne može temeljiti samo na broju akata koji su bili predmet neposrednog ocjenjivanja, a najmanje na broju normi koje su tim putem eliminirane iz pravnoga poretka”, tadašnji predsjednik Ustavnog suda je tom prilikom podsjetio na neke statističke pokazatelje o radu Ustavnog suda. Tako je naveo da je u posljednjih dvadeset godina (dakle, od 1963. do 1983. godine) Ustavni sud ocjenjivao 3.236 propisa i općih akata na zahtjev ovlaštenih predlagача, radnih ljudi i građana, kao i po vlastitoj inicijativi. Istaknuto je da je Sud u 114 slučajeva ocjenjivao ustavnost republičkih zakona. Posebno je naglašeno da se, nakon donošenja Ustava iz 1974. godine i Zakona o udruženom radu (ZUR) iz 1976. godine, broj prijedloga ovlaštenih predlagача stalno povećavao, što prvenstveno govori o složenim promjenama u normativnom poretku, o povećanoj svijesti i saznanju o značaju zakonitosti, kao i nemirenju s tim da se načela ustavnosti i zakonitosti narušavaju na bilo koji način.

Ustavom definirana uloga i autoritet odlukâ Ustavnog suda naglašeni su odredbom da su odluke Ustavnog suda obavezne i izvršne. U slučaju potrebe, izvršenje odluka Ustavnog suda osigurava Izvršno vijeće/Vlada Republike a Ustavni sud je, kao i ranije, mogao zahtijevati da

In this period, the Constitutional Court held the solemn session of on 27 June 1983 to mark the 20th anniversary of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina. Expressing the position that evaluation of the results of the protection of the principles of constitutionality and lawfulness, *i.e.* to what extent the Constitutional Court managed to achieve its role and assignments, „may not be solely based upon the number of acts that had been the subject of direct review, the least of all upon the number of norms that had been eliminated in that manner from the legal system”, the then President of the Constitutional Court recalled on that occasion some statistical indicators relative to the Constitutional Court’s operation. Thus he stated that in the last twenty years (1963 to 1983) the Constitutional Court reviewed 3,236 regulations and general acts upon requests of authorized persons, working people and citizens as well as upon its own initiative. It was highlighted that in 114 cases, the Court reviewed the constitutionality of republic laws. In particular, it was pointed out that, subsequent to the enactment of the 1974 Constitution and the 1976 Law on Associated Labor, the number of requests by authorized persons was continuously on the rise, which primarily reflected the complex changes in the normative order, the increased awareness and cognition of the importance of lawfulness and non-compliance with any kind of violations of the principles of constitutionality and legality.

The role and authority of the decisions of the Constitutional Court as defined by the Constitution is emphasized by the provision that the decisions of the Constitutional Court are binding and enforceable. In case of need, the enforcement of the decisions of the Constitutional Court shall be ensured by the Executive Council/Government

*Kasim Trnka,
predsjednik (1990–1992)*

*Kasim Trnka,
President (1990–1992)*

se prema odgovornom licu preduzmu mjere zbog neizvršenja odluke Ustavnog suda.

Potrebno je posebno naglasiti da u periodu od 1975. do 1990, kao, uostalom, i ranije, tokom proteklih deset godina, Ustavni sud nije imao ozbiljnijih poteškoća pri izvršenju svojih odluka kojima se poništavaju ili ukidaju neustavni i nezakoniti opći akti, odnosno njihove pojedine odredbe, i uklanjaju iz pravnog saobraćaja. Već tada Bosna i Hercegovina je bila dovoljno osposobljena da, uz ostalo, efikasno osigurava izvršavanje odluka Ustavnog suda BiH, tako da se nikad nije desilo da Ustavni sud za više hiljada odlučjenja traži od Izvršnog vijeća/Vlade da osigura prinudno izvršenje njegovih odluka. Istina, Ustavni sud se povremeno obraćao Skupštini S/RBiH obavještenjima o nekim aktuelnim pojavama i zapažanjima u ostvarivanju ustavnosti i zakonitosti u praksi Ustavnog suda BiH (npr., decembar 1977. godine). Takva praksa i ovlaštenje su, između ostaloga, doprinosili ne samo upoznavanju zakonodavnog organa sa „nekim aktuelnim pojavama i zapažanjima u ostvarivanju ustavnosti i zakonitosti” nego su općenito doprinosili stvaranju pozitivne klime u pogledu izvršavanja odluka Ustavnog suda BiH i u ovome periodu njegovog rada.

of the Republic, while the Constitutional Court could, as before, request that measures be taken against responsible persons on account of failure to enforce decisions by the Constitutional Court.

It needs to be specifically underlined that in the period 1975 through 1990 but also during the past ten years, the

Constitutional Court had no serious difficulties in the enforcement of its decisions annulling or abolishing unconstitutional and unlawful general acts or individual provisions thereof and removing them from legal practice. Bosnia and Herzegovina was already sufficiently capable back then to, *inter alia*, effectively ensure the enforcement of the decisions of the Constitutional Court of BiH and the Constitutional Court never had to request from the Executive Council to secure forcible enforcement of its decisions in respect of several thousand cases. However, the Constitutional Court did occasionally address the Assembly of S/RBiH informing them of some current events and observations in the realization of constitutionality and legality in the case-law of the Constitutional Court of BiH (in December 1977, for example). Such practice and authorisation contributed, *inter alia*, not only to advisement of the legislative body of „some current events and observations in the realization of constitutionality and legality” but also contributed generally to the creation of a positive climate in respect of the enforcement of the decisions of the Constitutional Court of BiH in this period of its operation.

USTAVNI SUD BIH O NACIONALNIM POLITIČKIM STRANKAMA

ZABRANA NEUSTAVNA

Pretpostavljene štetne posljedice koje mogu nastati kao rezultat zloupotrebe slobode udruživanja na nacionalnoj osnovi ne mogu biti razlog za zabranu korištenja te slobode

SARAJEVO, 12. VI (Tanjug) — Ustavni sud Bosne i Hercegovine na današnjoj je sjednici saopćio svoju odluku da odredba stava 2. člana 4. republičkog Zakona o udruživanju građana — kojom je zabranjeno političko organiziranje na nacionalnoj osnovi — nije u skladu s važećim Ustavom ove republike. Član 8. spomenutog republičkog zakona — koji se odnosi na djelovanje političkih stranaka registriranih u drugim republikama i pokrajinama na teritoriju SR Bosne i Hercegovine — Ustavni sud nije ni ocjenjivao jer je — po mišljenju suda — u skladu s Ustavom.

Odluku, uz njezino obrazloženje na četrnaest stranica, pročitao je sudac — izvjestitelj Milan Škoro. Odluka Ustavnog suda — rečeno je odmah — dostavljena je Skupštini SR BiH, koja je prije tri mjeseca donijela spomenuti Zakon o udruživanju građana.

Kakav je sada redoslijed poteza? Skupština BiH dužna je u roku od šest mjeseci spomenuti stav 2. člana

4. tog zakona uskladiti s Ustavom i, eventualno, za taj posao zatražiti još šest mjeseci. Ako ni u tom roku od jedne godine to ne učini, Ustavni sud se sastaje i donosi svoju drugu, konstitutivnu odluku da je prestala važiti odredba stava 2. člana 4. koja zabra-

njuje političko organiziranje na nacionalnoj osnovi.

Sud smatra da se ni jednim pravnim aktom niže pravne snage od Ustava, pa ni zakonom, ne može građanima zabraniti udruživanje na različitim interesnim osnovama, uključujući i udruživanje i na nacionalnoj osnovi.

Pretpostavljene štetne posljedice, koje mogu nastati kao rezultat zloupotrebe slobode udruživanja na nacionalnoj osnovi — ističe sud — ne mogu biti razlog za zabranu korištenja te slobode.

Trenutno saopćenje odluke Ustavnog suda BiH

*Iz dnevnih novina „Slobodna Dalmacija”, 13. juni 1990. godine
Published in the daily newspaper „Slobodna Dalmacija” on June 13, 1990*

U osnovi, moglo bi se zaključiti da je ukupna funkcija Ustavnog suda BiH u razdoblju od 1975. do 1990. godine bila podsticaj za afirmaciju SRBiH kao pravne države, što je u velikoj mjeri suzilo prostor za pojavu stihije, arbitrarnosti i voluntarizma u bosanskohercegovačkom društvu toga doba.

Essentially, it might be concluded that the overall function of the Constitutional Court of BiH in the period 1975 through 1990 was an impetus for the affirmation of the rule of law in SRBiH, which left less room for the emergence of the anarchy, arbitrariness and voluntarism in the BH society of that time.

RAZDOBLJE OD 1991. DO 1996. GODINE

Poslije krupnih političkih promjena koje su se devedesetih godina prošlog stoljeća dogodile u bivšoj državi SFR Jugoslaviji, a i samoj Bosni i Hercegovini, Ustavni sud je nastavio da djeluje prema ranijoj Ustavom utvrđenoj nadležnosti. Ipak, nakon prvih višestranačkih izbora u Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini, koji su održani 18. listopada 1990. godine (a i prije samih izbora u tranziciji političkog sustava koja je već otpočela), došlo je do donošenja velikog broja amandmana na Ustav SRBiH, a nekoliko njih se odnosilo i na Ustavni sud SRBiH.

THE PERIOD FROM 1991 TO 1996

After the significant political changes which occurred in the 1990s in the former state of SFR Yugoslavia, including Bosnia and Herzegovina, the Constitutional Court continued to operate pursuant to its earlier jurisdiction as established by the Constitution. However, subsequent to the first multiparty elections in the Socialist Republic of Bosnia and Herzegovina, held on 18 October 1990 (and even prior to the elections in the transition of the political system which had already commenced), a great number of amendments to the Constitution of SRBiH was

Kada je u pitanju nadležnost, u suštini, zadržana je ona ista koja je bila i ranije, s tim što je Amandmanom LXXVIII dodana i nadležnost koja se odnosi na ocjenu ustavnosti akata političkih organizacija (stranaka) koje su se počele osnivati u okolnostima novonastalog višestranačkog pluralizma, umjesto dotadašnjeg jednostranačkog sustava (komunizma).

Međutim, značajno je istaknuti da se sada širi Ustavom utvrđeni katalog prava za čiju eventualnu povredu građani mogu tražiti zaštitu pred Ustavnim sudom (amandmani iz 1990. godine i kasnije).

Amandmanske izmjene koje su nastupile u drugoj polovici 1990. godine odnosile su se na izbor sudaca, ovlasti Vladi da privremeno obustavi od izvršenja opći akt koji je u procesu ocjene ustavnosti, te rješavanja sporova glede ustavnosti akata političkih organizacija, društvenih organizacija ili udruženja građana.

Amandman LXXV:

„Vlada SRBiH ima pravo da do odluke Ustavnog suda BiH odnosno drugog nadležnog organa, obustavi od izvršenja propis, opći akt ili pojedinačni akt ili radnju skupštine općine i skupštine gradske zajednice... kojim se oduzimaju ili ograničavaju ustavom zajamčene slobode, prava i dužnosti čovjeka i građanina ili se narušava ustavom utvrđeno uređenje, za koje smatra da su protuustavni ili protuzakoniti.”

Također je nastupila promjena i glede imenovanja sudaca Ustavnog suda.

Prema Amandmanu LXXI na Ustav SRBiH od 31. 7. 1990. godine, Vijeće Skupštine SRBiH na zajedničkoj sjednici:

– „bira i razrješava predsjednika i suce Ustavnog suda BiH”.

adopted, some of them even relating to the Constitutional Court of SRBiH.

As for the jurisdiction, in essence, it remained the same as before, but extended by Amendment LXXVIII to include the jurisdiction relating to review of the constitutionality of acts of political organizations (parties), which began to form in the circumstances of the newly created multiparty pluralism, instead of the former one-party system (the communism).

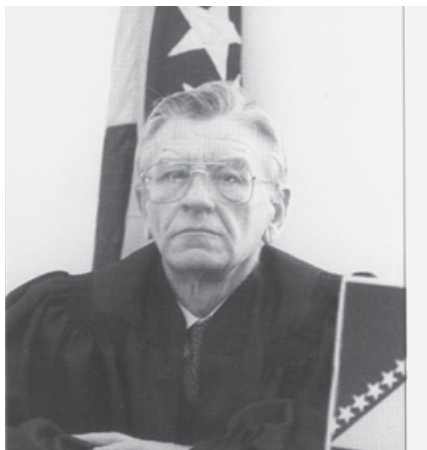
However, it is important to point out that the catalogue of rights determined by the Constitution was extended and in cases of possible violations of those rights the citizens may ask protection before the Constitutional Court (Amendments of 1990 and subsequent amendments).

The Amendments that came into force in the second half of 1990 related to the election of judges, the authority of the Government to temporarily suspend the implementation of a general act undergoing the process of review of constitutionality and resolving disputes concerning the constitutionality of the acts of political organizations, social organizations or citizens' associations.

Amendment LXXV:

„Until a decision is adopted by the Constitutional Court of BiH or any other competent authority, the Government of SRBiH is entitled to stay the enforcement of any regulation, general act or individual act or any action by a municipal assembly and urban community assembly ... taking away or restricting the freedoms, rights and duties of man and citizen as guaranteed by the Constitution or disrupting the order as established by the Constitution, which are deemed unconstitutional or unlawful.”

The manner of appointment of judges of the Constitutional Court was also changed.

*Ismet Dautbašić,
predsjednik (1992–1997)*

*Ismet Dautbašić,
President (1992–1997)*

Amandman LXXVIII:

„1. Ustavni sud BiH odlučuje da li je statut ili drugi opći akt političke organizacije, društvene organizacije ili udruženja građana u suglasnosti sa Ustavom SRBiH ili u suprotnosti sa zakonom.”

Izbijanjem političke krize u SRBiH 1991. godine, a posebno 1992. godine i to nakon referenduma o samostalnosti BiH, koji je održan 29. veljače i 1. ožujka 1992. godine, znatno je otežano djelovanje Ustavnog suda. To se prije svega odnosilo na personalni sastav, kao i na vrstu sporova koji su se pojavljivali pred Ustavnim sudom, i na domet donesenih odluka.

Neki od, prije izbivanja rata, izabranih sudaca nisu dolazili i obnašali svoju funkciju, tako da je dolazilo do imenovanja novih sudaca, u ratnim okolnostima i po proceduri koja nije kao redovita predviđena Ustavom.

Treba istaknuti da se Sud sastojao od predsjednika i osam sudaca koji se biraju na

Pursuant to Amendment LXXI to the Constitution of SRBiH of 31 July 1990, the Councils of the Assembly of SRBiH in a joint session:

– „elects and dismisses the President and judges of the Constitutional Court of BiH”.

Amendment LXXVIII:

„1. The Constitutional Court of BiH decides whether the statute or other general act of a political organization, social organization or citizens’ association is in accordance with the Constitution of SRBiH or contrary to the law.”

The outbreak of the political crisis in SRBiH in 1991, and in particular in 1992 following the referendum on independence of BiH, held on 29 February and 1 March 1992, caused considerable difficulties relating to the operations of the Constitutional Court. This primarily pertained to the personnel and the kind of disputes appearing before the Constitutional Court, as well as to the scope of adopted decisions.

Some of the judges elected prior to the outbreak of the war did not come to perform their functions and, therefore, new judges were appointed in the war circumstances in accordance with the procedure different from the regular one envisaged under the Constitution.

At the time, the Court consisted of the president and eight judges elected for the term of eight years and they could not be reelected to the same function.

The President of the Constitutional Court was elected from amongst the judges of that court for the period of one year and could only be successively reelected one more time.

These provisions were also retained at the time of the outbreak of the crisis in BiH.

osam godina i ne mogu biti ponovno birani na istu funkciju.

Predsjednik Ustavnog suda bira se iz reda sudaca tog suda na jednu godinu i može biti biran još jedanput uzastopno na istu funkciju.

Ove odredbe su zadržane i u vrijeme izbijanja krize u BiH.

Ovdje nećemo ulaziti ni u kakav komentar ili ocjenu djelovanja Ustavnog suda u ovim okolnostima, samo ćemo napomenuti da je on djelovao cijelo vrijeme krize i da je donio više odluka koje su različito primljene u političkoj, pravnoj i široj javnosti Bosne i Hercegovine.

To se, prije svega, odnosi na odluke o utemeljenju Hrvatske zajednice Herceg-Bosna (Odluka donesena 14. 9. 1992. godine), zatim odluku o nesuglasnosti s Ustavom Deklaracije o proglašenju Republike Srpskog naroda u Bosni i Hercegovini (donesena 8. 10. 1992. godine), ili pak odluku (dostavljena u obliku obavještenja Skupštini SRBiH i Predsjedništvu SRBiH) od 2. 11. 1992. godine da Predsjedništvo SRBiH ne može uredbom sa zakonskom snagom vršiti promjene Ustava.

Ono što je interesantno jest činjenica da je više od jedne trećine svih predmeta koje je Ustavni sud razmatrao u ovom periodu pokrenuto na vlastitu inicijativu samog Suda ili pojedinog suca.

Donošenjem Ustava Federacije BiH, koji je usvojila Ustavotvorna skupština Federacije BiH 30. ožujka 1994. godine i koji je stupio na snagu u ponoć, dolazi do osnivanja Ustavnog suda Federacije BiH, koji je, prema Ustavu Federacije, bio nadležni sud za ustavna pitanja na cijelom području Federacije, a prije toga je utemeljen i Ustavni sud Republike Srpske 1. srpnja 1994. No, unatoč tome, Ustavni sud (S)

We are not going to venture here into any comments or evaluation of the Constitutional Court's operation in these circumstances. However, we will note that it operated during the entire time of the crisis and adopted a number of decisions that were received differently by the political and legal community and the general public in Bosnia and Herzegovina.

This, primarily, pertains to the decisions concerning the establishment of the Croat Community of Herceg-Bosna (Decision adopted on 14 September 1992), the decision declaring incompatibility of the Declaration Proclaiming the Republic of Serb People in Bosnia and Herzegovina with the Constitution (issued on 8 October 1992), and the decision (submitted in the form of notification to the Assembly of SRBiH and the Presidency of SRBiH) of 2 November 1992, stating that the Presidency of SRBiH may not make changes to the Constitution by a decree with the force of law.

What is interesting is the fact that more than one third of all cases considered by the Constitutional Court in this period have been initiated by the Court itself or individual judges.

The enactment of the Constitution of the Federation of BiH, adopted by the Constituent Assembly of the Federation of BiH on 30 March 1994 which came into force at midnight, led to the establishment of the Constitutional Court of the Federation of Bosnia and Herzegovina, which, pursuant to the Constitution of the Federation, had jurisdiction for constitutional issues on the entire territory of the Federation. The Constitutional Court of the Republika Srpska was also established on 1 July 1994. In spite of that, however, the Constitutional Court of (S)RBiH continued its operation (although more formally subsequent to the Dayton Peace

USTAVNI SUD BiH O PRISLUŠKIVANJU GRADANA

Zakon o unutrašnjim poslovima nije ustavan

Ustavni sud BiH uputiće preporuku Skupštini BiH da u što skorijem roku izvrši usklađivanje Zakona o unutrašnjim poslovima sa ustavnim amandmanima

● Time bi se ubuduće pravo na tajnost pisma i međusobne komunikacije suspendovala samo prema odluci suda

Zvanični predstavnik MUP-a Bosne i Hercegovine Vito Žepinić javnosti je saopštio da se telefonski razgovori »56 bezbjednosno interesantnih osoba« u BiH prisluškuju. Bio je to neposredan povod da Ustavni sud BiH na svojoj sjednici 18. aprila raspravlja o ovom pitanju i da stručno mišljenje. Konstatovano je da Amandmani na Ustav BiH, usvojeni 31. jula prošle godine, garantuju pravo na privatnost što, između ostalog, podrazumijeva i tajnost pisma i nepovredivost drugih oblika međusobne komunikacije.

Demokratski se napredak, prema riječima predsjednika Ustavnog suda, Kasima Truke, ogleda u tome što se ovim amandmanima odstupanje od ustavnog principa nepovredivosti tajne pisma dozvoljava samo ukoliko je to zakonom propisano, ako je pokrenut krivični postupak ili je u pitanje dovedena bezbjednost zemlje, a o postojanju ovakvih uslova odlučuje nadležni sud.

Ustavni sud je utvrdio da jedna od odredbi važećeg Zakona o unutrašnjim poslovima predviđa mogućnost da se od principa tajnosti pisma i među-

Iz dnevnih novina „Oslobođenje“, 20. travanj 1991.

Published in the daily newspaper „Oslobođenje“ on April 20, 1991

USTAVNI SUD BiH: O RAZRJEŠENJU I POSTAVLJANJU FUNKCIONERA PRAVOSUĐA

SUMNJA U USTAVNOST

● O spornom zakonu, odlučile su dijelice Ustavnog suda, svoju riječ dajuće i javna rasprava

Nakon tročasovne rasprave, sa samo jednim glasom protiv (Ismet Dautbašić), juče je u Ustavnom sudu BiH usvojen prijedlog da se ide na javnu raspravu o Zakonu o posebnom uslovu i postupku za razrješenje, izbor i imenovanje nosilaca pravosudnih funkcija, jer je izražena sumnja u njegovu ustavnost. Inače, Ustavni sud BiH je primio tri predstavljanja kojima se tražila ocjena ustavnosti spornog zakona. To je traženo iz dva razloga. Prvi je proceduralne prirode, jer nije prihvaćen zahtjev više od 20 poslanika Skupštine SRBiH da Prijedlog zakona prethodno razmatra Savjet za pitanja ostvarivanja ravnopravnosti naroda i narodnosti BiH.

Drugi razlog je sadržan u prijedstavci o posebnom uslovu i postupku za razrješenje, izbor i imenovanje nosilaca pravosudnih funkcija. Oni su zahtijevali potrebu da se za postupak razmatranja ne uzima u obzir stranačka politika.

Iz dnevnih novina „Oslobođenje“, 14. lipanj 1991.

Published in the daily newspaper „Oslobođenje“ on June 14, 1991

Pored ovih, dr Nedo Miličević, sudija izvještilac našao je i druge razloge zbog kojih bi Ustavni sud BiH trebalo da se bavi ustavnošću ovog zakona. Tako je u uvodnom referatu, između ostalog, naglasio da, ako je promjena nacionalnog sastava sudija stvar »međustranačkog dogovora«, onda se »na taj način stranačko sporazumijevanje izdiže iznad prava, a u pravosuđu uvodi kriterij stranačke podobnosti«.

— Pravosuđe i ima funkciju da štiti, kaže Miličević, pravom propisane slobode i prava čovjeka i građanina i da na taj način bude siguran faktor uspostavljanja pravom ograničene vlasti, umjesto neograničene vlasti pomoću prava. Zato i jeste načelo nezavisnosti sudova i pravne sigurnosti nosilaca ove funkcije krupna civilizacijska tekovina koja bi se mogla najviše narušiti upravo politizacijom pravosuđa preko stranačke kadrovske politike i na toj osnovi svojevrsne stranačke politike u sudovanju.

R. LJ.

R BiH je nastavio svoje djelovanje (istina poslije Dejtonskog mirovnog sporazuma više formalno) sve do 1996. godine kada je, sukladno Ustavu BiH koji je rezultat Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, uspostavljen Ustavni sud BiH.

Agreement), until 1996 when, in accordance with the Constitution of BiH which is a result of the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina, the Constitutional Court of BiH was established.

ODLUKA USTAVNOG SUDA BiH

O glasilima javno

Devet sudija Ustavnog suda BiH donijelo jednoglasnu odluku da se o ustavnosti predloženih zakonskih izmjena organizuje javna rasprava. Sve sudije Ustavnog suda smatraju da treba provesti diobeni bilans i ustanoviti kolika je svojina osnivača

Svih devet sudija Ustavnog suda BiH jednoglasno je donijelo odluku da se Zakon o izmjenama Zakona o osnivanju Javnosti Sarajeva i Zakon o izmjenama Zakona o osnivanju Javnosti predložena »Oslobođenja« upute na javnu raspravu u Ustavnom sudu BiH. U ovoj raspravi, koja će biti naknadno zakazana pred sudijama Ustavnog suda, kao stranke u ustavnosudskom sporu pojaviće se, s jedne strane Skupština SR BiH kao predlagač Zakona, a s druge strane predstavnici RTVSA i »Oslobođenja« kao osporivači Zakona. U javnoj raspravi učestvovaće i eksperti za ovu oblast koje će za ovu priliku pozvati Ustavni sud.

Naime, zakonskom izmjenom je predviđeno da direktora RTVSA i direktora javnih glasila imenuje i razrješava Skupština SR BiH, a ne, kako je ranije bilo, da ih imenuje i razrješava organ upravljanja RTVSA uz saglasnost Skupštine. Predlagač da se Zakon ospori, u ovom sporu to je RTVSA, smatra da direktori javnih glasila nemaju status poslovnog organa te iz tog razloga nema uporišta u Ustavu SR BiH kada je riječ o njihovom imenovanju, odnosno razrješavanju.

Do sadašnja sudska praksa

Po Ustavu SR BiH utvrđeno je da zakonom i na zakonu zasnovanom odlukom skupštine društveno-političke zajednice mogu utvrditi da su od posebnog društvenog interesa određene djelatnosti ili poslovni organizacija udruženog rada koje obavljaju društvene djelatnosti i urediti način ostvarenja društvenog interesa i ostvarivanja samoupravnih prava. U skladu sa tim imenuje i razrješava organ upravljanja RTVSA uz saglasnost Skupštine. Ali, Ustavom je utvrđeno da se poseban društveni interes u

djelatnosti, učestvom korisnika usluga i drugih zainteresovanih organizacija, predstavnika zajednica i društveno-političkih organizacija u odlučivanju o ostvarivanju zajedničkih ciljeva o utvrđivanju osnovne namjene korištenja sredstava i osnovnih uslova sticanja dohotka i poslovanja i o programu razvoja, učestvu u imenovanju i razrješavanju poslovnih organa. Dakle, kaže Pašić, po ovom shvatanju bitno je razlučiti šta znači pojam »učestvu« u imenovanju, odnosno razrješavanju. U ovom uvodnom izlaganju dani su i primjeri iz ustavnosudske prakse ovog i nekih drugih ustavnih sudova.

Utvrđiti svojinske odnose

Recimo, Ustavni sud BiH u predmetu iz 83. godine izrazio je stav da se radnici u radio-difuznim organizacijama koje obavljaju djelatnost, odnosno poslove od posebnog društvenog interesa, ne mogu isključiti iz prava da učestvuju u postupku imenovanja i razrješavanja poslovnog organa te organizacije. Ustavni sud Slovenije je još 1979. godine izrazio stav da je samopravno pravo radnika da putem svojih delegata u Radničkom savjetu odlučuje o imenovanju i razrješavanju inoskopskog poslovnog organa, pa po ovoj odluci skupština opštine može samo suodluživati a ne i odlučivati. Ustavni sud Hrvatske u predmetu iz 1983. izrazio je stav da Ustav ne daje mogućnost da se zakonom ili odlukom općinske skupštine propiše ovlaštenje skupštinim ili njenim organima da imenuje i razrješava inoskopsko, odnosno članove kolektivnog organa. U skladu sa tim imenuje i razrješava organ upravljanja RTVSA uz saglasnost Skupštine. Ali, Ustavom je utvrđeno da se poseban društveni interes u

Kad je riječ o spornom pitanju imenovanja direktora javnih glasila, treba istaći da imeni i pored naziva direktor nemaju svojstvo poslovnog organa u smislu Zakona o preduzećima. Prema zakonu o Radio-televiziji Sarajeva, Skupština SR BiH u okviru osnovne djelatnosti RTV SA osniva javna glasila – programe Radio-Sarajeva i Televizije-Sarajeva na prvoj i drugoj radio i televizijskoj mreži. Iz ovoga proizilazi da su to samo organizacioni dijelovi RTSA kao javnog preduzeća, a da su direktori tih organizacionih dijelova ustavno rukovodili samo tih dijelova. Dakle, riječ je o unutrašnjem organizovanju javnog preduzeća RTSA koje treba da se uređuje internim opštim aktom, koji treba propisati i način imenovanja i razrješavanja ovih rukovodilaca, kao i druga pitanja vezana za njihov rad i odgovornost.

Profesor dr Čazim Sadiković, sudija Ustavnog suda koji je bio izvjestilac u ovom predmetu posebno se osvrnuo na transformaciju društvenog vlasništva pa se upitao ko je titular vlasništva sadašnjeg SO-UR Radio-televizije. On je napomenuo da Ustav iz 74 praktično poznaje samo kategoriju društvene svojine koja je zapravo – po opštenju – društvena svojina jer ne poznaje i ne priznaje titulara. Upravo sa namjerom da prevlada karakter društvene svojine i tako otkloni veliki nedostatak ekonomskog i političkog sistema, smatra Sadiković, naposljetku su ustavne promjene prošle godine i uveden je pluralitet oblika svojine. Dakle, Ustav predviđa mogućnost stvaranja država čude inu i vlasništva u oblasti i radnici organizacija i javnih glasila. U skladu sa tim imenuje i razrješava organ upravljanja RTVSA uz saglasnost Skupštine. Ali, Ustavom je utvrđeno da se poseban društveni interes u

la dovoljno razloga da izvrši transfer društvene svojine u ovoj sferi tako da se preduzeća radio-televizije tretiraju kao državno vlasništvo s tim da se u potpunosti osiguraju savremeni zahtjevi slobode štampe.

Zajamčena sloboda štampe

Sudija Ustavnog suda prof. dr Drago Bago bio je izvjestilac u ustavnosudskom sporu koji je pokrenuo OOUR List »Oslobođenje« i kojim osporava pravo Skupštine da bira i postavlja direktora i glavne i odgovorne urednike javnih glasila. Prihvatajući sve što je rečeno kad je u pitanju učestvu u imenovanju odnosno razrješavanju Drago Bago se osvrnuo na odredbu člana 177 Ustava SR BiH koji govori o zajamčenim slobodama štampe i drugih vidova informisanja i javnog izražavanja, slobode udruživanja slobode govora i javnog istupanja, slobode zborna i drugog javnog okupljanja odnosno građanima se daje pravo da putem sredstava izražavaju i objavljuju svoja mišljenja i da građani, organizacije i udruženja građana mogu pod uslovima određenim zakonom izdati štampu i širiti informacije putem drugih sredstava informisanja. Osvrćući se na Zakon o javnom informisanju Bago je ukazao da je članom 26 propisano da su javna glasila nezavisna, otvorena i dostupna pod jednakim uslovima svim građanima, udruženjima, savezima, strankama, pokretima i organizacijama koji su registrovani kod nadležnog suda i da u svrhu procjena realizacije prava javnog informisanja u svim medijima a koja bi se u tim zakonima sudila i konstatovano i prisustvo demokratske garancije. U skladu sa tim imenuje i razrješava organ upravljanja RTVSA uz saglasnost Skupštine. Ali, Ustavom je utvrđeno da se poseban društveni interes u

Smatrajući pravo vlasništva u uređenju ovih odnosa jednom od odlučujućih tačaka Bago se založio da se provede diobeni postupak i da se osnivaču, u ovom slučaju Skupštini SR BiH obezbijedi pravo odlučivanja u onoj mjeri u kojoj je i visina njene imovine. Ovakav stav podržao je sudija dr Ismet Dautbašić uz tvrdnju da su mnoge stvari ostale nejasne naročito kada je u pitanju imovinsko učestvu osnivača u ovim preduzećima pa je zalažuci se za organizovanje javne rasprave rekao da će sigurno tada mnoge stvari i mnogi odnosi postati jasniji. Smatrajući da bi apsolutno odlučivanje Skupštine u izboru direktora i glavnog urednika zapravo bilo monopolizacija sredstava informisanja od države Alija Latić je rekao da to može čak destimulativno djelovati na buduće potencijalne ulagače pa je zalažuci se za javnu raspravu rekao da svakako do tada treba izvršiti i diobeni postupak. Za diobeni postupak i za učestvu Skupštine samo u onom dijelu kolika je njena svojina izjasnio se i sudija Hasan Bakalović i rekao da će sigurno javna rasprava omogućiti da se stvari cjelovitije sagledaju. Predsjednik suda Kasim Trnka također je podržao prijedlog za javnu raspravu i rekao da se ona upravo omogućiti da se cijeli predmet sagleda sa četiri po njemu najbitnija aspekta, a to je činjenica da postoji javna vlast koja djeluje logikom političkog legitimiteta i ima javnu legitimaciju da se tako ponaka, drugo pitanje kapital odnosa koji je iz sfere privatno-pravnog odnosa, treće samopravna pozicija radnika koji rade u svim medijima a koja bi se u tim zakonima sudila i konstatovano i prisustvo demokratske garancije. U skladu sa tim imenuje i razrješava organ upravljanja RTVSA uz saglasnost Skupštine. Ali, Ustavom je utvrđeno da se poseban društveni interes u

Iz dnevnih novina „Oslobođenje“, 21. lipanj 1991. godine

Published in the daily newspaper „Oslobođenje“ on June 21, 1991.

RAZDOBLJE POSLIJE 1995. GODINE

Kriza koja je nastala na prostoru bivše države SFR Jugoslavije disolucijom dotadašnje države, tako što su se bivše republike članice te države izdvojile i proglasile neovisnost, imala je najteže posljedice i najdulje je trajala u Bosni i Hercegovini.

Međunarodna zajednica je od 1991. godine pa sve do konca 1995. godine pokušavala zaustaviti rat u Bosni i Hercegovini i naći političko, tj. ustavno-pravno rješenje za okončanje krize u BiH, odnosno uređenje države.

Koncem 1995. godine međunarodna zajednica je, pod vodstvom SAD-a, uspjela organizirati međunarodnu konferenciju posvećenu krizi u Bosni i Hercegovini. Mirovni pregovori su vođeni od 1. do 21. studenoga 1995. godine u SAD-u, država Ohio, grad Dayton, po čemu se ovaj sporazum često zove i Dejtonski.

Nakon 20 dana napornih pregovora, 21. studenoga 1995. godine parafiran je Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini. On se sastoji od jedanaest aneksa, a među njima je i Aneks 4 – Ustav Bosne i Hercegovine. Ovaj sporazum je službeno potpisan 14. prosinca 1995. godine u Parizu, i isti dan stupio na snagu, zamjenjujući dotadašnji Ustav (Socijalističke) Republike Bosne i Hercegovine.

THE PERIOD AFTER 1995

The crisis in the former SFR Yugoslavia that emerged from the dissolution of that state, as the former republics - members of that state seceded and declared their independence, had the most severe effects and longest lasting in Bosnia and Herzegovina.

In the period from 1991 through the end of 1995, the international community made many attempts to stop the war in Bosnia and Herzegovina and find a political, *i.e.* constitutional and legal solution to end the crisis in BiH and regulate the state.

Towards to end of 1995, the international community led by the USA, managed to organize an international conference dedicated to the crisis in Bosnia and Herzegovina. The peace negotiations were held in the period 1 through 21 November 1995 in the USA, State of Ohio, city of Dayton, and therefore this agreement is often referred to as the Dayton Agreement.

On 21 November 1995 after 20 days of arduous negotiations, the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina was initialed. It consists of eleven annexes, including Annex 4 – the Constitution of Bosnia and Herzegovina. This Agreement was officially signed on 14 December 1995 in Paris, and entered into force on the same day, superseding the

Paraširanje Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, Dayton, Ohio, USA, 21. studeni 1995. godine

Initialing of the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina, Dayton, Ohio, USA 21 November 1995

Karakteristike ovog Ustava su da je on dio jednog međunarodnog sporazuma kao njegov aneks. O njemu nije odlučivalo zakonodavno tijelo Bosne i Hercegovine, nikad nije objavljen niti službeno preveden s engleskog jezika na domaće, Ustavom utvrđene jezike. Ustav obrađuje samo dvije grane vlasti, zakonodavnu i izvršnu, dok o sudskoj vlasti (redovitim sudovima) nema ni riječi. Od pet institucija koje Ustav navodi, Ustavni sud je institucija koja ima specifičnu poziciju. Međutim, on je i međunarodnog karaktera jer su od devet sudaca tri međunarodna suca, koje bira predsjednik Europskog suda za ljudska prava nakon konzultacija s Predsjedništvom, a od šest domaćih četiri bira Zastupnički dom Parlamenta Federacije, a dva Narodna skupšti-

former Constitution of the (Socialist) Republic of Bosnia and Herzegovina.

The features of this Constitution are that it is a part of an international agreement as well as its annex, that the legislature of Bosnia and Herzegovina did not decide about it, that it has never been published or officially translated from the English language into the domestic languages, as determined by the Constitution. The Constitution only deals with two branches of government, legislative and executive, while there is no mention of judicial power (in terms of ordinary courts). One of the five institutions that the Constitution mentions is the Constitutional Court which has a specific position. It has also, however, international character because out of

na Republike Srpske. Mandat je do navršene 70. godine života, osim prvoimenovanih kojima je mandat bio ograničen na pet godina. Sami suci između sebe biraju predsjednika i sami odlučuju o smjeni suca (članak VI/1. Ustava).

Interesantno je da Ustav ne predviđa da zakon o djelovanju Ustavnog suda donosi Parlamentarna skupština, već Ustav to daje u nadležnost samom Sudu tako što propisuje: „Sud će donijeti svoja pravila o radu većinom glasova svojih članova” (članak VI/2.(b) Ustava).

nine of its judges three are international judges, selected by the President of the European Court of Human Rights after consultation with the Presidency, whereas out of six domestic judges four are selected by the House of Representatives of the Parliamentary Assembly of the Federation, and two by the Assembly of the Republika Srpska. The term of judges initially appointed was limited to five years, whereas the judges subsequently appointed serve until age 70. The judges elect the president from among themselves as well as

Potpisivanje Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, Pariz, Francuska, 14. prosinac 1995. godine

Signing of the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina, Paris, France 14 December 1995

Nadležnost Ustavnog suda je potpuno drugačija od ranije nadležnosti. Stavljeno je, pored rješavanja ustavnih sporova i ustavnosti zakona, težište na još dvije nadležnosti, a to su deblokada Parlamentarne skupštine i odlučivanje o apelaciji (ustavna tužba/žalba).

Članak IV/3.(e) i (f) Ustava:

„(e) Neka se predložena odluka Parlamentarne skupštine može proglasiti štetnom po vitalne interese bošnjačkog, hrvatskog ili srpskog naroda većinom glasova bošnjačkih, odnosno hrvatskih, odnosno srpskih delegata izabranih sukladno stavku 1, točka (a). Za takvu će predloženu odluku u Domu naroda biti potrebna suglasnost većine bošnjačkih, većine hrvatskih i većine srpskih delegata koji su nazočni i koji glasuju.

(f) U slučaju protivljenja većine bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata pozivanju na točku (e), predsjedavajući Doma naroda odmah će sazvati Zajedničku komisiju sastavljenu od tri delegata, od kojih su po jednog izabrali bošnjački, hrvatski i srpski delegati, u svrhu rješavanja spornog pitanja. Ako Komisija u roku od pet dana ne uspije to pitanje riješiti, predmet će se uputiti Ustavnom sudu koji će ga po hitnom postupku ispitati da vidi ima li postupovnih nepravilnosti.”

Vrlo široko je postavljena zaštita prava građana (i pravnih subjekata) koji mogu kroz apelacionu nadležnost (ustavne tužbe/žalbe) pokrenuti postupak „...za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini” (članak VI/3.(b) Ustava).

decide about dismissal of judges (Article VI(1) of the Constitution).

What is interesting is that the Constitution does not provide for the Parliamentary Assembly to enact the law on operation of the Constitutional Court, but the Constitution has placed that under the jurisdiction of the court itself by prescribing: „The Court shall adopt its own rules of court by a majority of all members” (Article VI(2)(b) of the Constitution).

The jurisdiction of the Constitutional Court is entirely different from its earlier jurisdiction. In addition to resolving constitutional disputes and the constitutionality of laws, the focus has now been placed upon two additional competencies, which are the unblocking of the Parliamentary Assembly and deciding on appeals (constitutional complaint /appeal).

Article IV(3)(e) and (f) of the Constitution reads:

„(e) A proposed decision of the Parliamentary Assembly may be declared to be destructive of a vital interest of the Bosniac, Croat, or Serb people by a majority of, as appropriate, the Bosniac, Croat, or Serb Delegates selected in accordance with paragraph 1(a) above. Such a proposed decision shall require for approval in the House of Peoples a majority of the Bosniac, of the Croat, and of the Serb Delegates present and voting.

(f) When a majority of the Bosniac, of the Croat, or of the Serb Delegates objects to the invocation of paragraph (e), the Chair of the House of Peoples shall immediately convene a Joint Commission comprising three Delegates, one each selected by the Bosniac, by the Croat, and by the Serb Delegates, to resolve the issue. If the Commission fails to do so within five days, the matter will be referred to the Constitutional

Članak VI

Ustavni sud

1. Sastav

Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima devet članova.

(a) Četiri člana bira Zastupnički dom Federacije, a dva člana Skupština Republike Srpske. Preostala tri člana izabrat će predsjednik Europskog suda za ljudska prava nakon dogovora s Predsjedništvom.

(b) Suci će biti istaknuti pravnici visokih moralnih kvaliteta. Svaka osoba s pravom glasa i takovim kvalifikacijama može biti sudac Ustavnog suda. Suci koje izabere predsjednik Europskog suda za ljudska prava ne mogu biti državljani Bosne i Hercegovine ili bilo koje susjedne države.

(c) Mandat prvoimenovanih sudaca bit će pet godina, osim ako prije ne daju ostavku ili ne budu s razlogom smijenjeni konsenzusom ostalih sudaca. Prvoimenovani suci nemaju pravo biti ponovno imenovani. Svi kasnije imenovani suci obnašat će svoju dužnost do dobi od 70 godina, ukoliko prije ne podnesu ostavku ili ne budu s razlogom smijenjeni konsenzusom ostalih sudaca.

(d) Za imenovanje sudaca nakon pet godina od prvog imenovanja, Parlamentarna skupština može zakonom utvrditi drugačiji način izbora trojice sudaca koje bira predsjednik Europskog suda za ljudska prava.

2. Postupak

(a) Većina svih članova Suda čini kvorum.

(b) Sud će donijeti svoj poslovnik o radu većinom glasova svojih članova. Sud će voditi javne rasprave, a svoje odluke će obrazlagati i objavljivati.

Court, which shall in an expedited process review it for procedural regularity.”

The protection of citizens’ (and also legal entities’) rights has been very broadly set and through the Court’s appellate jurisdiction (constitutional complaint /appeal) they may institute proceedings relative to the „...issues under this Constitution arising out of a judgment of any other court in Bosnia and Herzegovina” (Article VI(3)(b) of the Constitution).

Article VI

Constitutional Court

1. Composition

The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina shall have nine members.

(a) Four members shall be selected by the House of Representatives of the Federation, and two members by the Assembly of the Republika Srpska. The remaining three members shall be selected by the President of the European Court of Human Rights after consultation with the Presidency.

(b) Judges shall be distinguished jurists of high moral standing. Any eligible voter so qualified may serve as a judge of the Constitutional Court. The judges selected by the President of the European Court of Human Rights shall not be citizens of Bosnia and Herzegovina or of any neighboring state.

(c) The term of judges initially appointed shall be five years, unless they resign or are removed for cause by consensus of the other judges. Judges initially appointed shall not be eligible for reappointment. Judges subsequently appointed shall serve until age 70, unless they

*Dejtonski mirovni sporazum u izdanju
Službenog lista RBiH, 1996. godina*

*Dayton Peace Agreement published by
Official Gazette RBiH, 1996*

3. Nadležnost

Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav.

(a) Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali se ne ograničavajući na to:

– Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

– Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

resign or are removed for cause by consensus of the other judges.

(d) For appointments made more than five years after the initial appointment of judges, the Parliamentary Assembly may provide by law for a different method of selection of the three judges selected by the President of the European Court of Human Rights.

2. Procedures

(a) A majority of all members of the Court shall constitute a quorum.

(b) The Court shall adopt its own rules of court by a majority of all members. It shall hold public proceedings and shall issue reasons for its decisions, which shall be published.

3. Jurisdiction

The Constitutional Court shall uphold this Constitution.

(a) The Constitutional Court shall have exclusive jurisdiction to decide any dispute that arises under this Constitution between the Entities or between Bosnia and Herzegovina and an Entity or Entities, or between institutions of Bosnia and Herzegovina, including but not limited to:

– Whether an Entity's decision to establish a special parallel relationship with a neighboring state is consistent with this Constitution, including provisions concerning the sovereignty and territorial integrity of Bosnia and Herzegovina.

– Whether any provision of an Entity's constitution or law is consistent with this Constitution.

Disputes may be referred only by a member of the Presidency, by the Chair of the Council

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

(b) Ustavni sud također ima prizivnu nadležnost za pitanja iz Ustava koja se pojave na temelju presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini.

(c) Ustavni sud će imati nadležnost za pitanja koja mu podnese bilo koji sud u Bosni i Hercegovini, a koja se tiču toga je li neki zakon o čijoj valjanosti ovisi njegova odluka sukladno ovom Ustavu, s Europskom konvencijom za ljudska prava i temeljne slobode i njezinim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili koja se tiču postojanja ili djelokruga nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

4. Odluke

Odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Za razliku od široko postavljene mogućnosti pokretanja apelacionog postupka (ustavne tužbe/žalbe), vrlo je mali krug ovlaštenih subjekata (članak VI/3. stavak 2. Ustava) koji mogu pokrenuti postupak ocjene ustavnosti i općenito ustavni spor pred Ustavnim sudom iz nadležnosti utvrđene člankom VI/3.(a) Ustava, a niti sam Sud (suci) mogu po službenoj dužnosti pokrenuti postupak.

of Ministers, by the Chair or a Deputy Chair of either chamber of the Parliamentary Assembly, by one-fourth of the members of either chamber of the Parliamentary Assembly, or by one-fourth of either chamber of a legislature of an Entity.

(b) The Constitutional Court shall also have appellate jurisdiction over issues under this Constitution arising out of a judgment of any other court in Bosnia and Herzegovina.

(c) The Constitutional Court shall have jurisdiction over issues referred by any court in Bosnia and Herzegovina concerning whether a law, on whose validity its decision depends, is compatible with this Constitution, with the European Convention for Human Rights and Fundamental Freedoms and its Protocols, or with the laws of Bosnia and Herzegovina; or concerning the existence of or the scope of a general rule of public international law pertinent to the court's decision.

4. Decisions

Decisions of the Constitutional Court shall be final and binding.

As opposed to the broadly set possibility to institute appellate proceedings (constitutional complaint/appeal), there is a very small number of authorized persons (Article VI(3)(2) of the Constitution) who may institute the proceedings of review of constitutionality or generally a constitutional dispute before the Constitutional Court under its jurisdiction as established under Article VI(3)(a) of the Constitution, and neither may the Court itself (judges) institute proceedings *ex officio*.

**Ustavni sud Bosne i Hercegovine
Sarajevo**

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, na osnovu člana VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 55. tačka 2. Poslovnika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 16. 10. 1997. godine, donio je

ODLUKU

Odbacuje se zahtjev advokata Branislava Banovića i Jovana Spasića iz Beograda, od 29. 10. 1996. godine, za ocjenu ustavnosti Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 19/93).

Ova odluka objavit će se u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine" i "Službenom glasniku Republike Srpske".

Obrazloženje

Advokati Branislav Banović i Jovan Spasić, iz Beograda, dali su 24. 10. 1996. godine inicijativu Predsjedništvu Republike Bosne i Hercegovine da pokrene spor pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine za ocjenu ustavnosti Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenim odnosima ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 19/93).

Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, aktom broj 02-012-751/96, dostavilo je Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine navedenu inicijativu.

U toku postupka pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine a ni pojedini članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine povodom ove inicijative, nijedan od njih nije podnio žalbu pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine.

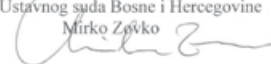
Prema Ustavu Bosne i Hercegovine, spor koji se javlja po ovom Ustavu između oba entiteta, te između institucija Federacije Bosne i Hercegovine je odluka entiteta da uspostavi po Ustavu, uključujući i odredbe Ustava, te da li je bilo koje odredbe Ustava. Sporove može pokrenuti predsjedavajući ili njegov zamjenik, članova/delegata bilo kojeg domaćeg zakonodavnog organa jedne od entiteta.

Prema navedenim odredbama Ustava, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je nadležan da odlučuje da li je zakon u skladu sa Ustavom. Međutim, zahtjev za ocjenu ustavnosti u ovom ustavno-sudskom sporu nije podnesen od Ustavom određenih subjekata, pa je stoga Ustavni sud donio odluku kao u dispozitivu.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Ustavnog suda Mirko Zovko i sudije: Marko Arsović, prof. dr. Kasim Begić, dr. Hans Danelius, prof. dr. Ismet Dautbašić, dr. Joseph Marko i mr. Zvonko Miljko.

U broj 1/96
16. 10. 1997. godine
Sarajevo

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirko Zovko

*Prva odluka
Ustavnog suda BiH
uspostavljenog nakon
Dejtonskog sporazuma
(Aneks 4 – Ustav BiH),
U 1/96 od 16. listopada
1997. godine*

*First Decision of the
Constitutional Court of
BiH established after
the Dayton Agreement
(Annex 4 – Constitution
of BiH), U 1/96 of 16
October 1997*

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

RAZDOBLJE OD 1997. DO 2002. GODINE

Od pet institucija predviđenih Ustavom BiH u tzv. postdejtonskom razdoblju (Parlamentarna skupština, Predsjedništvo, Vijeće ministara, Centralna banka i Ustavni sud), posljednji se konstituirao Ustavni sud BiH. To se dogodilo 22. svibnja 1997. godine.

Mandat prvih sudaca Ustavnoga suda bio je ograničen Ustavom na razdoblje od pet godina, tako da se završio 22. svibnja 2002. godine.

THE PERIOD FROM 1997 TO 2002

The Constitutional Court was the last out of five institutions (the Parliamentary Assembly, Presidency, Council of Ministers, Central Bank and Constitutional Court) to be established under the Constitution of BiH during the so-called post-Dayton period. That occurred on 22 May 1997.

The mandate of the first judges of the Constitutional Court was limited by the Constitution to the period of five years and it ended on 22 May 2002.

Plenarna sjednica, 2001. godina

Plenary Session, 2001

*Mirko Zovko,
predsjednik (1997–1999)*

*Mirko Zovko,
President (1997–1999)*

Ustavni sud BiH je po mnogo čemu specifičan sud ove vrste. Prije svega, on je međunarodnoga karaktera (kakav je i danas), jer od devet sudaca tri je imenovao predsjednik Europskoga suda za ljudska prava u Strasbourgu nakon konzultacija s Predsjedništvom BiH (koji ne mogu biti državljani susjednih država), a šest je domaćih sudaca koje biraju zakonodavna tijela entitetā (četiri iz Federacije BiH i dva iz Republike Srpske). Dalje, ustanovljena je posebna nadležnost, s obzirom na ustroj države, kakvu nemaju ustavni sudovi država iz regije, odnosno u onim državama koje su nastale na prostoru bivše Jugoslavije – rješavanje ustavnih sporova između institucija države i entitetā.

Posebice je dana važnost zaštiti individualnih prava građana, tako da su neka od njih izravno utvrđena i nabrojana samim Ustavom, ali i ugradnjom Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u Ustav, i to tako da joj se daje izravna primjena i supremacija nad ostalim zakonima, što je nešto potpuno novo, osobito

The Constitutional Court is a specific court of this kind in many aspects. First of all, this court has an international character (even at the present time) given the fact that out of nine judges three judges (who cannot be the citizens of the neighboring countries) are appointed by the President of the European Court of Human Rights in Strasbourg after consultations with the Presidency of BiH and six are national judges elected by the legislative bodies of the Entities (four from the Federation and two from the Republika Srpska) Furthermore, given the organization of the State, the competence of special kind was established and it should be noted that none of the constitutional courts in the region, i.e. in the countries that emerged in the territory of the former Yugoslavia have such kind of competence – the resolution of constitutional disputes between the institutions of the State and the Entities.

Particular importance was given to protection of individual rights of citizens so that some of these rights are directly set out and listed in the Constitution. Furthermore, the European Convention for the Protection of Human Rights and Freedoms is incorporated into the Constitution and the Convention and it is directly applied and have supremacy over any other law, which is something completely new, in particular bearing in mind the fact that at that time Bosnia and Herzegovina was not the member state of the Council of Europe (it became the member state in 2002) and not yet ratified this Convention yet. Apart from this Convention, there is also Annex I to the Constitution and additional fifteen international documents which make an integral part of the Constitution. The circle of authorized persons who can initiate proceedings was determined in a restrictive manner.

imajući u vidu da Bosna i Hercegovina nije tada bila (tek će postati 2002. godine) članica Vijeća Europe i da nije ratificirala ovu konvenciju. Pored ove konvencije, tu je, u Aneksu I. na Ustav, još petnaest međunarodnih dokumenata koji su sastavni dio Ustava. Osim toga, kada su u pitanju ustavni sporovi i ocjene ustavnosti, vrlo restriktivno je postavljen krug ovlaštenih subjekata za pokretanje postupka.

Nakon prve konstituirajuće sjednice, izbora predsjednika i dopredsjednika, te radnih tijela Suda, glavna zadaća je bila donijeti *Pravila Suda*, sukladno članku VI/2.(b) Ustava, jer Ustav ne predviđa donošenje posebnog zakona o ustavnome sudu, nego izravno ovlašćuje sâm Sud da uredi „pravila postupka” pred Sudom. U radu na ovim pravilima u značajnoj mjeri koristila su se iskustva iz ranijeg Poslovnika Ustavnoga suda (SR)BiH, a posebice Pravila Europskoga suda za ljudska prava i Doma za ljudska prava za BiH, koji je počeo ranije raditi (u ožujku 1996. godine) i koji je već imao određena praktična iskustva.

Pravilima je uređeno ne samo unutarnje funkcioniranje i postupanje s predmetima nego postupanja građana i pravnih osoba, kao i državnih institucija, te svih drugih koji na bilo koji način sudjeluju u radu ili komuniciranju sa Ustavnim sudom. S obzirom na to da je, prema Ustavu jedino Ustavni sud za to nadležan, Pravilima je uređeno i unutarnje ustrojstvo Ustavnoga suda temeljem čega su doneseni i drugi organizacijski akti.

Following the first constitutive session and election of the president and vice-president and working bodies of the Court, the main task was to adopt the *Rules of the Court* in accordance with Article VI/2(b) of the Constitution, for the reason that the Constitution does not provide for a special law on the constitutional court but directly authorizes the Court to regulate its „rules of procedure” before the Court. While working on these rules, the experiences acquired in the work on the former Rules of Procedure of the Constitutional Court of (SR) BiH were used, in particular the Rules of the European Court of Human Rights and the Rules of the Human Rights Chamber of BiH, which began to operate earlier (in March 1996) and already had some practical experiences.

The Rules regulate not only the procedures relating to internal operations and dealing with cases, but also the procedures relating to the acts of citizens and legal persons, including the State institutions and all other persons participating in the work of or communicating with the Constitutional Court. Given the fact that, according to the Constitution, only the Constitutional Court is responsible for that matter, the internal organization of the Constitutional Court is regulated by the Rules based on which other organizational acts are adopted.

The first Rules were adopted on 29 July 1997 (*Official Gazette of BiH no. 2/97*) and the Court started working on concrete cases

Jučer u Sarajevu
Formiran Ustavni sud BiH
Na prvoj sjednici razgovarano o pravilima procedure, rasporedu sjednica, osoblju i finansijama

Ustavni sud BiH jučer je zvanično uspostavljen u Uredu visokog predstavnika (OHR) u BiH, kaže se u saopćenju ovog ureda, javlja ONASA.

Sud je jučer održao i prvu radnu sjednicu na kojoj su sudije prvi put imale priliku da se sretnu pod jednim krovom i razgovaraju o pravilima procedure, rasporedu sjednica, osoblju i finansijama.

Sjednici su prisustvovali visoki predstavnik Karl Bilt (Carl Bildt), predstavnici Savjeta Evrope, Kontakt-grupe i Predsjedništva Evropske unije (EU).
Sudije Ustavnog suda su:

Marko Arsović, sudija Višeg suda iz Banje Luke, Kasim Begić, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, Hans Danelius, sudija švedskog Vrhovnog suda, Ismet Dautbašić, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, Lui Favoro (Louis Favoreu) iz francuskog Nacionalnog centra za naučna istraživanja, Jozef Marko (Joseph), asistent-profesor sa Univerziteta u Gracu, Zvonko Miljko, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Mostaru, Vitomir Popović, član Komore za ljudska prava i Mirko Zovko, pravnik.

Iz dnevnih novina „Dnevni avaz”, 24. svibanj 1997. godine
Published in the daily newspaper „Dnevni avaz”, on May 24, 1997.

Prva Pravila su usvojena 29. srpnja 1997. godine („Sl. glasnik BiH” broj 2/97) i prema njima je Sud počeo raditi na konkretnim predmetima. Ova Pravila su više puta tijekom ovoga petogodišnjega mandata dopunjavana i mijenjana (četiri puta). Njima su detaljno uređeni rad na predmetima, vrste odluka, uloga savjetnika, registrara, načelo kontradiktornosti, tj. dostavljanja drugoj strani na izjašnjenje zahtjeva/apelacije itd.

U ovome razdoblju, prema Pravilima, Ustavni sud je zasjedao isključivo u plenarnim sjednicama sa svih devet sudaca (sjednica se mogla održati i ako nisu svi nazočni, ali je moralo biti nazočno najmanje pet sudaca). Odluke su se donosile većinom glasova od ukupnoga broja sudaca, tj. pet, kao što se donose i danas. Odluke su objavljivane u službenim glasilima države i entiteta. Sudac/suci koji su imali drugačije mišljenje od većine imaju pravo izuzeti mišljenje koje se prilaže odluci i objavljuje. Također, izuzeto mišljenje može se napisati i sukladno odlučanju, ali možda sa drugačijim argumentima. Treba konstatirati da je to znatno doprinijelo obogaćivanju različitih pravnih stajališta, argumenata i da je, svakako, bilo iznimno korisno, tako da se sa istim interesom i pozornošću čitaju izuzeta mišljenja kao i stajališta većine iznesena u odluci.

Uloga Ustavnoga suda: „Neutralni” arbitar ili integrativna sila?

Koja je sada uloga Ustavnoga suda, osobito kada članak VI/3, prva rečenica, specificirajući njegove nadležnosti, glasi: „Ustavni sud će podržavati ovaj Ustav.”? Proizlazi kako je Ustavni sud obvezan dati „značenje” tekstu ustavnoga okvira „presuđivanjem” krajnje delikatnih ustavnopravnih pitanja sa izraženim „političkim” implikacijama u kontekstu političkoga sustava BiH.

in accordance with the Rules. These Rules were amended for several times during this mandate of five years (for four times). The following matters are regulated in detail by the Rules: the work on cases, types of decisions, role of advisors and registrar, adversarial principle, i.e. submission of request/appeal to other party for reply, etc.

During this period, according to the Rules, the Constitutional Court was exclusively sitting as plenary and all nine judges were present (session could be held even if all judges were not present, but minimum five judges had to be present). The decisions were adopted by majority of the total number of judges’ votes, i.e. five votes were required. Currently, the decisions are adopted in the same manner. The decisions were published in official gazettes of the state and the Entities. A judge(s) that had the opinion different from the opinion of majority was entitled to exempt his/her respective opinion and that opinion was attached to the decision and published. Moreover, a dissenting opinion may be written in accordance with the respective decision but it may contain different arguments. It should be noted that the aforementioned procedure considerably contributed to the enrichment of different legal viewpoints and arguments and that it was, definitely, extremely useful so that the dissenting opinions are read with the same interest and attention as the viewpoints of the majority of judges that are presented in respective decisions.

The Role of the Constitutional Court: „Neutral” Umpire or Integrative Force?

What is now the role of a constitutional court, in particular when Article VI(3), first sentence – specifying its competences – declares: „The Constitutional Court shall uphold this

*Kasim Begić,
predsjednik (1999–2001)*

*Kasim Begić,
President (1999–2001)*

Što je „pravi” Ustav Bosne i Hercegovine?

Početi ćemo s prvim, najvažnijim, pitanjem iz perspektive pravne dogme. Što je, zapravo, pravi Ustav Bosne i Hercegovine koji Ustavni sud podržava koristeći njegov tekst kao standard za preispitivanje prilikom sudske kontrole podustavnoga zakona?

Ovo pitanje pokreće dvije glavne točke rasprave. Prvo, je li Dejtonski ustav u nekoj svezi s ranijom verzijom Ustava Republike Bosne i Hercegovine? I, drugo, kakav je odnos između Aneksa 4. i ostalih aneksa Sporazuma? Ima li se jedino Aneks 4. smatrati pravim ustavom Bosne i Hercegovine, ili Ustav, zapravo, čine svi aneksi?

U predmetu broj U 7/97 od 22. prosinca 1997. godine Ustavni sud je bio pozvan odlučiti o prvom spomenutom pitanju, tj. „ustavnosti Dejtonskoga sporazuma”. U svome zahtjevu Hrvatska stranka prava 1861. iz Republike Hrvatske, te njezin ogranak u Bosni i Hercegovini su ustvr-

Constitution”? It follows that the Court is obliged to give „meaning” to the text of the constitutional framework by „adjudicating” highly sensitive „constitutional-legal” questions with prominent „political implications” relating to the context of the BiH political system.

What is „the” Constitution of Bosnia and Herzegovina?

Just to begin with the first, most important question from a legal-dogmatic perspective. What really is *the* constitution of Bosnia and Herzegovina which the Constitutional Court shall uphold by using its text as standard of review in judicial review of sub-constitutional law?

This question raised two main issues. Firstly, how does the Dayton Constitution relate to the earlier version of the Constitution of the Republic of Bosnia and Herzegovina? And, secondly, what is the relationship between Annex 4 and the other Annexes to the Agreement? Is solely Annex 4 to be regarded as „the” constitution of Bosnia and Herzegovina or is the Constitution in fact constituted by all Annexes?

In case U 7/97 of 22 December 1997, the Constitutional Court was called upon to determine the first mentioned issue upon the „constitutionality of the Dayton Agreement”. In their request, „the Croat Party of Law 1861” from the Republic of Croatia and its BH branch had both argued without detailed reasoning that the Dayton Agreement violates the terms of the constitution of the Republic of Bosnia and Herzegovina. With the somewhat brief reasoning that „on the basis of the Constitution of Bosnia and Herzegovina the Constitutional Court was tasked with defending the Constitution”, the Court dismissed the argument that the

dili, bez detaljnoga obrazloženja, da Dejtonski sporazum krši odredbe Ustava Republike Bosne i Hercegovine. Uz kratko obrazloženje da je „temeljem Ustava Bosne i Hercegovine Ustavnome sudu povjeren zadatak da štiti Ustav”, Sud je odbio argument da Dejtonski sporazum treba biti ispitan putem primjene standarda „starog” Ustava Republike Bosne i Hercegovine. Ovakva odluka se temeljila na jasnoj odredbi članka XII/1. Dejtonskoga ustava, koji izričito predviđa: „Ovaj Ustav će stupiti na snagu nakon potpisivanja Općega okvirnoga sporazuma kao ustavni akt koji zamjenjuje i stavlja izvan snage Ustav Republike Bosne i Hercegovine.” Ovu, u građanskopravnome sustavu donekle neuobičajenu, formulaciju „zamjenjuje i stavlja izvan snage” Sud je shvatio kao jasan signal da novi Ustav ne samo da zamjenjuje pojedine dijelove „starog” Ustava, s kojim je možda u sukobu, već da u potpunosti zamjenjuje staru verziju.

Ponovno spominjanje sintagme „ovaj Ustav” u Dejtonskome sporazumu, kao u čl. VI(3), X.

Dayton Agreement should be examined through application of the standards of the ‘old’ constitution of the Republic of Bosnia and Herzegovina. This decision was based on the clear provision of Article XII. 1 of the Dayton Constitution, which expressly foresees that „this Constitution shall enter into force upon signature of the General Framework Agreement as a constitutional act amending and superseding the Constitution of the Republic of Bosnia and Herzegovina”. This – in a civil law system – somewhat unusual formulation of „amending and superseding” – was taken by the Court as a clear signal that the new constitution does not merely replace the individual sections of the ‘old’ constitution with which it may be in conflict, but rather replaces the old version in its entirety.

The recurrent mention within the Dayton Agreement, such as in Articles VI 3, X and XII, to „this Constitution”, clearly refers to Annex 4 assisting in answering the second question on the relationship between Annex 4 and the other

Annexes. The main issue from a legal dogmatic perspective is, of course, the question whether there is a normative hierarchy between these Annexes and, hence, whether or not the provisions of the other Annexes might then serve as a standard of review for the constitutional court. As for the first issue, one can find already in case U 7/97 a somewhat confusing *obiter dictum* on the matter. The Court stated that the Constitution had been adopted as Annex 4 of the Dayton Agreement, from which follows that there can be no conflict between this and the other Annexes. This *obiter dictum*

Predsjednik Ustavnog suda BiH Kasim Begić sa suradnicima
President of the Constitutional Court BiH Kasim Begić with associates

i XII, jasno upućuje na Aneks 4, pomažući da se odgovori na drugo pitanje o odnosu između Aneksa 4. i ostalih aneksa. Glavno pitanje iz perspektive pravne dogme jeste, naravno, postoji li normativna hijerarhija između ovih aneksa, te, stoga, bi li odredbe ostalih aneksa mogle, onda, poslužiti Ustavnome sudu kao standard preispitivanja ili ne. Što se tiče prvoga pitanja, već u predmetu broj U 7/97 može se naći *obiter dictum* glede te materije. Sud je naveo da je Ustav usvojen kao Aneks 4. Dejtonskoga sporazuma iz čega slijedi da ne može postojati sukob između ovoga i ostalih aneksa. Naravno, ovaj *obiter dictum* ima smisla jedino kada se shvati na taj način da se Sud oslonio na teoriju „pravne cjeline” Dejtonskoga sporazuma, odnosno da je Ustavu i svim njegovim aneksima bio dodijeljen isti, naime, ustavni rang. Polazeći od ove tvrdnje, Ustavni sud je pretpostavio da, u slučaju da dođe do vrlo vjerojatnoga sukoba normi, do rješenja se jedino može doći pomoću usklađivanja tumačenja, a ne korištenjem argumenta da Aneks 4. uživa nadređenu poziciju. Iz ovoga stajališta slijedi da se, zbog ustavnoga statusa ostalih aneksa, njihove norme mogu primijeniti za sustavno tumačenje Aneksa 4, ali, također, i neovisno kao standard za preispitivanje svih podustavnih akata.

Temeljem takvoga shvaćanja Ustava, Sud bi odbijao zahtjeve *rationae temporis* ukoliko bi se oni temeljili na događajima koji su se desili prije stupanja na snagu Dejtonskoga sporazuma. Ipak, neki predmeti moraju upućivati na kontinuitet stvari od prije 14. prosinca 1995. godine do razdoblja Dejtonskoga sporazuma, kao što je jasno ilustrirano spomenutim odredbama Ustava o povratu imovine ili obeštećenju. Osim toga, Sud je, također, izričito produljio vremenski okvir za predmete u svezi sa zabranom diskriminacije, preuzimajući iz jurisprudencije Vrhovnoga suda Sjedinjenih Država koncept „prošle *de iure* dis-

makes sense, of course, only when understood in such a way that the Court relied upon the theory of a „legal unity” of the Dayton Agreement, i.e. that the Framework and all its Annexes were assigned the same, namely constitutional rank. Taking this proposition as a starting point, the Court assumed that in the event of a highly likely conflict of norms, a solution can only be reached by a harmonizing interpretation and not with recourse to the argument that Annex 4 would enjoy a superior rank. It follows from this position that due to the constitutional status of the other Annexes their norms can be applied for a systematic interpretation of Annex 4, but also independently as a standard of review of all sub-constitutional acts.

Based on such a constitutional understanding the Court dismissed applications *rationae temporis* if they would be based upon events taking place before the coming into force of the Dayton Agreement. Some cases, however, must refer to the continuance of matters from before 14 December 1995 into the time period of the Dayton Agreement, as clearly illustrated by the above-mentioned provisions of the Constitution on restitution of property or compensation. In addition, the Court explicitly extended the time-frame also for anti-discrimination cases by taking over from the jurisprudence of the US Supreme Court the concept of „past *de jure* discrimination” requiring just compensation through „positive action”.

In conclusion, it may therefore be stated that Annex 4 of the Dayton Agreement represents „the” Constitution of Bosnia and Herzegovina in the traditional meaning of one, single document with constitutional rank. In addition, however, the fifteen listed international treaties for the protection of human rights in Annex 1 to Annex 4 – which form directly applicable law – as well

kriminacije” koja zahtijeva pravedno obeštećenje kroz „pozitivnu akciju”.

U zaključku se, stoga, može konstatirati da Aneks 4. Dejtonskoga sporazuma predstavlja „pravi” Ustav Bosne i Hercegovine u tradicionalnome smislu jednoga jedinoga dokumenta ustavnoga ranga. Međutim, i petnaest navedenih međunarodnih sporazuma za zaštitu ljudskih prava u Aneksu 1. uz Aneks 4, koji se izravno primjenjuju, kao i ostali aneksi, te i sâm Opći okvirni sporazum, također, uživaju ustavni rang, čineći time – zajedno sa Aneksom 4. – formalni ustavni zakon države BiH.

Već od samoga početka opetovano se pojavljivalo još jedno pitanje u kontekstu utvrđivanja hijerarhije normi. Članak II/2. Dejtonskoga ustava proklamira da se Europska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i njezini protokoli „(u) Bosni i Hercegovini... izravno primjenjuju ...” i da „ovi akti imaju prioritet nad svim drugim zakonima”. Ustavni sud je do sada u predmetima koje je imao postupao tako da je u slučaju sukoba domaćega zakona i Europske konvencije davao prioritet Europskoj konvenciji.

Institucionalni položaj Ustavnoga suda u odnosu na druga sudska i kvazisudska tijela

Zbog žurne izrade nacрта Dejtonskoga sporazuma, te namjerne „kreativne nejasnosti” kao instrumenta rješavanja sukoba, međusobni odnos odgovornosti različitih sudskih i kvazisudskih tijela stvorenih prema aneksima 4, 6. i 7. ostao je nejasan u formulacijama tekstova odgovarajućih aneksa. Stoga je jedna od najvažnijih zadaća Ustavnoga suda, još od samoga početka, bila razjasniti svoj položaj u odnosu na Dom za ljudska prava, Povjerenstvo za imovinske zahtjeve, te,

as the other Annexes and the General Framework Agreement itself enjoy constitutional rank and thereby form – together with Annex 4 – the formal constitutional law of the state of BiH.

From the very beginning one additional issue in the context of determining the hierarchy of norms popped up again and again. Article II(2) of the Dayton Constitution declares that the European Convention on Human Rights (ECHR) and its related Protocols „shall apply directly in Bosnia and Herzegovina” and that „these shall have priority over all other law.” The Constitutional Court has so far given the priority to the European Convention in cases concerning the conflicts between the domestic law and the European Convention.

The Institutional Position of the Constitutional Court vis-à-vis other judicial or quasi-judicial bodies

Due to the hasty drafting of the Dayton Agreement and the intentional „creative ambiguity” as conflict settlement instrument, the mutual relationship of the responsibilities of the various judicial or quasi-judicial bodies created under Annexes 4, 6 and 7 remained unclear from the wording of the texts of the respective Annexes. It became therefore one of the most important tasks of the Constitutional Court from the very beginning to clarify its position vis-à-vis the Human Rights Chamber, the Real Property Claims Commission and, in the end, also the Office of the High Representative when the persons holding the Office started to intervene in the legislative process.

Posjeta međunarodne delegacije Ustavnom sudu BiH, 2001. godina
Visit of the international delegation to the Constitutional Court of BiH, 2001

konačno, i Ured visokoga predstavnika kada su se osobe koje su vodile taj ured počele miješati u zakonodavni proces.

Položaj Suda u odnosu na Dom za ljudska prava prema Aneksu 6.

Nakon svih događanja tijekom rata u BiH, učinkovita zaštita ljudskih prava je postala – prema Aneksu VII. Okvirnoga sporazuma – „od vitalnoga značaja za postizanje trajnoga mira”. Stoga je Aneks 6, slijedeći model Europskoga suda za ljudska prava u Strasbourgu, ustanovio „Povjerenstvo za ljudska prava” koje se sastojalo od Ombudsmana kao tijela prvoga stupnja i Doma za ljudska prava kao druge instance, odnosno apelacijskoga mehanizma. Sukladno članku I. Aneksa 6, Dom za ljudska prava, u čijem je sazivu bila većina međunarodnih sudaca (osam od četrnaest), bio je odgovoran za odlučivanje o kršenjima svih prava garantiranih prema Europskoj konvenciji i njezinim protokolima koji se,

The Position of the Court in relation to the Human Rights Chamber under Annex 6

After all events during the war in BiH, the effective protection of human rights had become – according to Article VII of the Framework Agreement – „of vital importance in achieving a lasting peace”. Hence, Annex 6, following the model of the European Court of Human Rights bodies in Strasbourg, established the „Human Rights Commission” composed of the Ombudsperson as a first instance body and the Human Rights Chamber as second instance, i.e. appellate mechanism. In accordance with Article I of Annex 6 the Human Rights Chamber, composed of a majority of international judges (eight out of fourteen judges), was responsible to decide on the violation of all the rights guaranteed under the ECHR and its Protocols which are, to repeat, „directly applicable.” However, also the Constitutional Court was tasked – under all three

da ponovimo, „izravno primjenjuju”. Međutim, i Ustavni sud je imao zadaću – prema sva tri postupka sudskoga preispitivanja sukladno članku VI/3. Dejtonskoga ustava – štiti ljudska prava slijedom zakona o pravima koja su inkorporirana u Aneksu 4. i Europskoj konvenciji, tako da je postojalo jasno preklapanje nadležnosti u ovome pogledu, što je posebice stvaralo zabunu kod fizičkih i pravnih osoba kojem se tijelu obratiti u slučaju povreda ljudskih prava.

Štoviše, oba tijela su pokazala nedostatke u pogledu brze i učinkovite pravne zaštite. Dok se Dom za ljudska prava mogao baviti bilo kojim činom državnoga tijela koje je kršilo neko ljudsko pravo, činilo se da je Ustavni sud, sukladno tekstu članka VI/3.(b), doslovno ograničen na „presude bilo kojeg drugog suda u Bosni i Hercegovini”. Osim toga, Pravila procedure Ustavnoga suda zahtijevala su da budu „iscrpljeni svi pravni lijekovi” kod apelacijske nadležnosti, te je Sud, zapravo, koristio ovaj zahtjev na prilično formalistički način, tako da se pristup Domu za ljudska prava pokazao, ustvari, lakšim za pojedince. S druge strane, Dom za ljudska prava je mogao samo proglasiti kršenje ljudskih prava i, u najboljem slučaju, dosuditi obeštećenje, ali ne i ukinuti normu za koju je ustanovio da je neustavna i sâm odlučiti o meritumu. Nad tim je ovlast imao jedino Ustavni sud.

Kao stvar načela a i iz perspektive komparativnoga ustavnoga prava, odnos između Ustavnoga suda i Doma za ljudska prava regulirao se kroz suradnju u svrhu učinkovitije zaštite ljudskih prava. U tijeku 1998. godine Ustavni sud je primio nekoliko apelacija protiv odluka Doma za ljudska prava, tako da se problem preklapanja njihovih nadležnosti više nije mogao zaobići. U dva predmeta, u odlukama od U 7/98 do U 11/98, formulacija u obrazloženju koje je Sud dao pri

procedures of judicial review according to Article VI(3) of the Dayton Constitution - with the protection of human rights following from the bill of rights included in Annex 4 and the ECHR so that there was a clear overlapping of competences in this regard creating, in particular, the confusion for individual and legal persons which body to address in case of human rights violations.

Moreover, both bodies showed disadvantages for a rapid and effective legal protection. Whereas the Human Rights Chamber could deal with any act of a state body violating a human right, the Constitutional Court seemed – according to the text of Article VI(3)(b) - literally restricted to „judgments of any other courts of Bosnia and Herzegovina.” Moreover, the Constitutional Court’s Rules of Procedure required the „exhaustion of legal remedies” in its appellate jurisdiction and practiced this requirement in fact in a rather formalistic way so that access to the Human Rights Chamber proved in fact easier for individuals. On the other hand, the Human Rights Chamber could only declare a human rights violation and grant compensation at best, but not abrogate the norm found unconstitutional and decide itself on the merits. This was left in the sole power of the Constitutional Court.

As a matter of principle and from the perspective of comparative constitutional law, the relationship between the Constitutional Court and the Human Rights Chamber could have easily been regulated in a cooperative way for a more effective protection of human rights. In the course of 1998, the Constitutional Court received several appeals against decisions of the Human Rights Chamber so that the problem of their overlapping competences could no longer be circumvented. In the two cases of U 7/98 to U 11/98, the wording in the reasoning rendered by the Court for the

*Snežana Savić,
predsjednica
(2001–2002)*

*Snežana Savić,
President
(2001–2002)*

odbijanju apelacija je gotovo identična. Temeljem navedenoga *obiter dictum*a o pravnoj cjelini aneksā Dejtonskoga sporazuma, te odredaba aneksa 4. i 6. koji proglašavaju odluke oba relevantna tijela „konačnim i obvezujućim”, većina u Sudu je tvrdila da, ako su istoga ustavnoga ranga, onda i odluke sudova moraju imati isti rang, te da nije mogla biti namjera tvoraca Dejtonskoga sporazuma da dodijele Domu za ljudska prava ovlast za preispitivanje odluka Ustavnoga suda ili obrnuto. Štoviše, Ustavni sud je proglasio da je Domu za ljudska prava odista povjerena sudska funkcija u odnosu na zaštitu ljudskih prava, ali da sa stajališta ustroja nije bio uspostavljen kao „sud u Bosni i Hercegovini”, u smislu teksta članka VI/3.(c) Dejtonskoga ustava. Temeljem njegovoga tranzicijskoga karaktera u oblasti ljudskih prava sa petogodišnjim mandatom, on bi se trebao smatrati institucijom *sui generis*. Također je navedeno da bi se, nakon prijelaznoga razdoblja, nadležnosti Doma za ljudska prava prenijele na bosanskohercegovačke institucije, što bi rezultiralo time da bi se paralelni sustav – zbunjujući za pojedince koji, stoga, doprinosi pravnoj nesigurnosti – okončao, što je i učinjeno 31. prosinca 2003. godine, kada je Dom prestao raditi.

dismissal of the appeals is almost identical. On the basis of the above-mentioned *obiter dictum* on the legal unity of the Annexes of the Dayton Agreement and the provisions in Annexes 4 and 6 which declare the decisions of both the relevant bodies to be „final and binding”, the majority of the Court argued that with the same constitutional rank also the decisions of the Courts must have same rank so that it could not have been the intention of the framers of the Dayton Agreement to grant the Human Rights Chamber the power to review decisions of the Constitutional Court or the other way a round. Moreover, the Constitutional Court declared that the Human Rights Chamber had indeed been endowed with judicial functions in relation to the protection of human rights, but that from an organizational standpoint it had not been established as a „court of Bosnia and Herzegovina” in the wording of Article VI(3) (c) of the Dayton Constitution. Rather on the basis of its transitional character in the field of human rights with a five year mandate it should be regarded as an *sui generis* institution. It was also stated that after the transitional period, the competences of the Human Rights Chamber would be transferred to the BiH institutions, with the result that the parallel system – confusing for individuals and therefore contributing to legal uncertainty - come to an end, which happened on 31 December 2003 when the Human Rights Chamber ceased to operate.

The Position of the Court in relation to the Real Property Claims Commission of Annex 7

The decisions relating to the inadmissibility of appeals against the Human Rights Chamber’s decisions set also a precedent for the relationship of the Court to the Real Property Claims Commission

Položaj Suda u odnosu na Povjerenstvo za imovinske zahtjeve prema Aneksu 7.

Odluke koje se odnose na neprihvatljivost apelacija podnesenih protiv odluka Doma za ljudska prava također su stvorile presedan u odnosu Suda prema Povjerenstvu za imovinske zahtjeve (CRPC) uspostavljenom prema Aneksu 7. U predmetima br. U 21/01 i U 32/01 Ustavni sud je, stoga, odbio apelacije podnesene protiv odluka CRPC-a. Međutim, za razliku od obrazloženja u odlukama koje su se odnosile na Dom za ljudska prava, Ustavni sud je, na temelju specifičnoga pravnoga i činjeničnoga stanja u ovim predmetima, ostavio za sebe otvorena posljednja vrata, proglasivši kako bi za pojašnjenje trebao biti specifičan pristup nižim sudovima. S obzirom na apelacijsku nadležnost Ustavnog suda nad odlukama redovitih sudova, odista bi postojao pravni lijek konačnoga obraćanja Ustavnome sudu, u slučaju potrebe.

Odnos prema Visokome predstavniku

Aneks 10. Dejtonskoga sporazuma propisuje uspostavu Ureda visokoga predstavnika, koji je zadužen za nadgledanje i poticanje provedbe civilnih aspekata mirovnog sporazuma. Od posebnoga značaja za odnos ovoga tijela i Ustavnoga suda jeste to što odredba članka V. Aneksa 10. navodi položaj Visokoga predstavnika, tako da je „Visoki predstavnik konačni autoritet u zemlji glede tumačenja gore navedenoga sporazuma o implementaciji civilnoga dijela mirovnoga sporazuma”. Na temelju ove odredbe, na Bonoj konferenciji Vijeća za implementaciju mira (PIC) 1997. godine Visokome predstavniku su dane dodatne značajne i dalekosežne ovlasti, posebice ovlasti da donosi zakone i da smjenjuje državne

(CRPC) after Annex 7. In cases U 21/01 and U 32/01 the Constitutional Court therefore dismissed appeals against decisions of the CRPC. However, in contrast to the reasoning in the decisions relating to the Human Rights Chamber, the Constitutional Court - on the basis of the specific legal and factual situation of the cases - opened for itself a back door and declared that for the clarification of specific matters which the CRPC had excluded from its jurisdiction, it would be possible or even necessary to ensure access to lower-instance courts. Having regard to the appellate jurisdiction of the Constitutional Court over decisions of ordinary courts, there would indeed be legal recourse to the Court in the end, if necessary.

The relationship to the High Representative

Annex 10 of the Dayton Agreement provides for the establishment of the Office of High Representative, the task of whom is the supervision and encouragement of civilian implementation of the peace agreement. Of particular significance for the relationship of this organ to the Constitutional Court is that the provisions of Article V of Annex 10 describe the position of the Higher Representative as a „final authority in theatre regarding interpretation of this Agreement on the civilian implementation of the peace settlement”. On the basis of this provision, further significant far-reaching competences were granted at the Bonn Conference of the so-called Peace Implementation Council (PIC), in particular the power to approve legislation and dismiss civil servants who try to obstruct the implementation of the peace agreement. The High Representatives, Carlos Westendorp, Wolfgang Petritsch and Paddy Ashdown had put such powers to ever-increasing significant use;

dužnosnike koji pokušaju opstruirati provedbu mirovnoga sporazuma. Tri visoka predstavnika, Carlos Westendorp, Wolfgang Petritsch i Paddy Ashdown, značajno su koristila te ovlasti, toliko da se u relevantnoj literaturi počelo govoriti o kvaziprotektoratu.

Vršenje tih „Bonskih ovlasti” je pokrenulo pitanje može li biti Visoki predstavnik, kao tijelo u okviru mandata UN-a, samo „politički odgovoran” pred PIC-om, ili može li biti i zakonski odgovoran tako da njegove odluke o proglašavanju zakona ili smjenjivanju izabranih državnih službenika mogu biti predmetom priziva pred Sudom. Odlukom u predmetu broj U 9/00, u kojoj se sporno pitanje odnosilo na ustavnost Zakona o državnoj graničnoj službi, koji je odlukom proglasio Visoki predstavnik, Sud je pokušao riješiti dvojbu navodeći da su intervencije Visokoga predstavnika u pravni sustav Bosne i

so much so that the relevant literature had begun to speak of a quasi protectorate.

The exercise of these „Bonn Powers” raised the question whether the High Representative – as a UN-mandated body – can be made only „politically responsible” before the PIC, or whether he can be made also legally responsible so that his decisions decreeing laws or dismissing elected public officials can be invoked before a court. The decision in case U 9/00, in which the constitutionality of the law on the state border service – decreed by the High Representative because the Republika Srpska had invoked a veto in Parliament - was at issue, the Court attempted to solve the dilemma by stating that the inroads taken by the Higher Representative into the legal system of Bosnia and Herzegovina were in fact necessary in the interest of functioning of legal sistem when politics could not have reached

Proglašavanje odluke o konstitutivnosti naroda, juli 2000. godine

Proclamation of Constituent Peoples' Decision, July 2000

Hercegovine bile, ustvari, neophodne u interesu funkcioniranja pravnoga sustava u situaciji kada politika nije mogla doći do zakonskih rješenja, ali da bi takav mehanizam sudske kontrole mogao, također, u konačnici, potkopati politički autoritet Visokoga predstavnika.

Pokušaj usklađivanja toga kruga se može vidjeti iz obrazloženja Ustavnoga suda kojim je zahtjev za ocjenu ustavnosti relevantnoga zakona proglašen dopustivim. S jedne strane, Sud je tvrdio da se ovlasti Visokoga predstavnika, kao i vršenje tih ovlasti, temelji na međunarodnome pravu i da, stoga, ne podliježe kontroli Ustavnoga suda. Međutim, Sud je istodobno razvio „teoriju funkcionalnoga dualizma” kako bi opravdao svoju nadležnost za preispitivanje i zakona koje donosi Visoki predstavnik. Na taj način Visoki predstavnik bi se umiješao u nacionalni pravni sustav BiH i tako „zamijenio” nadležni parlament. Ustvari, i zakon koji je donio Visoki predstavnik i koji je objavljen u službenome glasilu je, prema tomu, dio nacionalnoga pravnoga sustava. S obzirom na to da svi zakoni podliježu kontroli Suda sukladno članku VI/3.(a) Ustava, Sud je zaključio: „Nadležnost Ustavnoga suda da preispita suglasnost sa Ustavom Zakona o državnoj graničnoj službi koji je donio Visoki predstavnik djelujući kao institucija Bosne i Hercegovine je, stoga, utemeljena na članku VI/3.(a) Ustava. Prema tomu, zahtjev je dopustiv.”

Usprkos kontradiktornoj logici obrazloženja u kojem je prvo utvrđeno da vršenje nadležnosti utemeljeno na međunarodnome pravu ne podliježe ustavnoj kontroli, a potom je utvrđeno da samo vršenje „Bonskih ovlasti” kroz proglašenje zakona i drugih akata koji time postaju dio pravnoga sustava BiH podliježe ustavnoj kontroli, ova odluka je postala presedanom za naredne predmete br. U 16/00, U 25/00 i U 26/00 i na taj način je

legal resolution, but that such a judicial review mechanism could also – in the end – undermine the political authority of the High Representative.

The attempt to square the circle can be seen from the reasoning of the Constitutional Court to declare the request to review the law in question admissible. On the one hand, the Court declared that the responsibilities of the High Representative and their exercise were based in international law and as such outside of the scope of its review powers. At the same time, however, the Court developed a „theory of functional duality” in order to justify its competence to review also laws enacted by the High Representative. In so doing the High Representative would interfere into the national legal system of BiH and thereby „substitute” the competent Parliament. In effect, also a law enacted by the High Representative and published in the Official Gazette is therefore part of the national legal system. And since all legislation is subject to review by the Court in accordance with Article VI(3)(a) of the Constitution, the Court could declare in conclusion: „The competence of the Constitutional Court to examine the conformity with the Constitution of the Law on State Border Service enacted by the High Representative acting as an institution of Bosnia and Herzegovina is thus based on Article VI(3)(a) of the Constitution. Consequently, the request is admissible”.

Despite the contradictory logic of the reasoning in which firstly the exercise of competences based in international law is declared non-reviewable, whereas secondly the very exercise of the „Bonn powers” as legislative acts of the BiH legal system is made subject to constitutional review, this decision became a precedent for the cases U 16/00, U 25/00 and U 26/01 and was

bila ugrađena u sustav „provjere i ravnoteže” između Visokoga predstavnika i Ustavnoga suda. Međutim, mora se navesti da se visoki predstavnik Petritsch dragovoljno podvrgao ovome sustavu samo zbog svojeg vjerovanja u činjenicu da su visokospecijalizirani stručnjaci radili kako u Pravnome odjelu OHR-a tako i u Ustavnome sudu, uključujući i međunarodne suce, tako da je opasnost da Sud proglasi neustavnim zakone Visokoga predstavnika, ili da oni krše Europsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda izgledala minimalna.

U predmetima koji su se odnosili na odluke Visokoga predstavnika o smjenama pojedinaca koji su obnašali državne dužnosti primjena teorije funkcionalnoga dualizma i zamjene je postala mnogo problematičnija.

U predmetu broj U 37/01, koji se odnosio na odluku Visokoga predstavnika da smijeni dužnosnika, Sud je na koncu ukazao na to da se odluka protiv koje je podnesena apelacija ne može smatrati „odlukom” Suda u smislu članka VI/3.(b) Dejtonskoga ustava, kao ni da parlamentarci, ni pojedinci nisu legitimirani podnijeti takvu apelaciju, odnosno ustavni spor u smislu članka VI/3.(a) Ustava.

Odgovarajući razvoj ustavne prakse i doktrine se može vidjeti iz druge i četvrte odluke u predmetu broj U 5/98. Sustavnim tumačenjem cjelokupnoga ustavnoga teksta, a ne samo izdvojenim tumačenjem članka III/1, Ustavni sud je utvrdio da tijela države dobivaju dodatne nadležnosti, ali one koje nisu nabrojane u članku III, kao što se moglo vidjeti posebice iz popisa ljudskih prava, te je Sud zaključio: „...Članak II/3, stoga, daje opću nadležnost institucijama Bosne i Hercegovine za reguliranje svih pitanja pobrojanih u katalogu ljudskih prava, koja se ne mogu prepustiti isključivo entitetima, jer

thus developed into a system of „checks and balances” between the High Representative and the Constitutional Court. It must be said, however, that High Representative Petritsch did voluntarily subject himself to this system only because of his trust into the fact that both the OHR’s Legal Office as well as the Constitutional Court including international judges were staffed with professional lawyers so that the danger that laws of the High Representative would be declared unconstitutional or in violation of the ECHR by the Court seemed to be minimal.

Significantly more problematic became the application of the theory of functional dualism and substitution in cases relating to dismissals of individuals holding public offices by the High Representative.

The Court finally argued in case U 37/01 that not only the application filed by the parliamentarians but also the individual complaint could be dismissed on the basis of a lack of jurisdiction with the weak justification that the decision complained against did neither represent a „judgment” in the sense of Article VI (3) (b) of the Dayton Constitution, nor were the parliamentarians empowered to bring such a claim before the Court according to Article VI (3) (a) of the Constitution.

The respective development of constitutional doctrine can be seen from the second and fourth partial decision in case U 5/98. The Court determined, through systematic interpretation of the entire constitutional text and not only in isolated reading of Article III(1), that the organs of the state are endowed with additional powers, but not enumerated in Article III as could be seen in particular from the catalogue of human rights and concluded: „...Article II(3) therefore gives a general competence to the institutions

Dom za ljudska prava/Human Rights Chamber (1998): Michèle Picard, Hasan Balić, Mehmed Deković, Giovanni Grasso, Jakob Möller, Peter Germer, Adam Zielinski, Rona Aybay, Manfred Nowak, Dietrich Rauschnig, Želimir Juka, Vlatko Markotić, Andrew William Grotrian

zaštita mora biti garantirana ‘svim osobama na teritoriju BiH.’” Odredba članka I/4. Ustava koja propisuje slobodu kretanja osoba, robe, usluga i kapitala širom Bosne i Hercegovine, čime se entitetima zabranjuje svako ograničavanje navedenih sloboda, protumačena je na isti način. U smislu ustavne doktrine, ljudska prava opet nisu jednostavno „negativna” prava, nego daju tekstualnu osnovu za vršenje zakonodavne vlasti, uključujući „pozitivne obveze” zakonodavne vlasti. U zaključku Sud je isključio mogućnost postojanja zakonske obveze kako zajedničkih institucija tako i entiteta da osiguraju „pravni okvir” za ispunjavanje takvih ustavnih obveza i precizirao da je to posebice obveza Parlamentarne skupštine BiH da osigura minimalni standard u svrhu usklađivanja građanskoga zakonodavstva entiteta kroz „okvirno zakonodavstvo”, nakon što su entitetski parlamenti razvili građansko zakonodavstvo u suprotnim pravcima, čime su ozbiljno ugrozili slobodu kretanja osoba, robe, usluga i kapitala u Bosni i Hercegovini.

of Bosnia and Herzegovina to regulate all matters enumerated in the catalogue of human rights which cannot exclusively be left to the Entities since the protection has to be guaranteed to ‘all persons within the territory of BiH’”. The provision of Article I(4) of the Constitution which provides for the freedom of persons, goods, services and capital throughout Bosnia and Herzegovina prohibiting thereby the Entities from any limitation of these freedoms were interpreted in the same manner. In terms of constitutional doctrine, again

human rights are not simply „negative” rights, but provide the textual basis for the exercise of legislative power including „affirmative duties” for the legislature. In conclusion, the Court ruled out that it is the legislative duty of both the common institutions and the Entities to provide a common „legal framework” to fulfill such constitutional duties and specified that it is in particular the duty of the Parliamentary Assembly of BiH to provide a minimum standard for approximation of the Entity civil laws through „framework legislation”, after the Parliaments of the Entities had developed civil law into opposite directions thereby seriously impeding free movement of goods, persons, services and capital in Bosnia and Herzegovina.

A final example is the legislative duty contained within the fourth partial decision in case U 5/98 in relation to the introduction of Serbian, Bosnian and Croatian as the sole official languages of the relevant Entities as compared to a clear guarantee of a minimum standard of

Posljednji primjer je zakonska obveza sadržana u četvrtoj djelomičnoj odluci u predmetu broj U 5/98 u svezi sa korištenjem srpskoga, bosanskoga i hrvatskoga jezika kao službenih jezika navedenih entiteta u usporedbi sa jasnom garancijom osiguravanja minimalnoga standarda zaštite jezika drugih pojedinih konstitutivnih naroda i manjina kroz okvirno zakonodavstvo od Parlamentarne skupštine BiH. U tome smislu Sud detaljno opisuje kako različite razine zaštite koje su osigurane Europskom poveljom za regionalne jezike i jezike manjina ugraditi u odgovarajuće okvirno zakonodavstvo.

U tzv. odluci o konstitutivnosti naroda (četiri djelomične odluke u predmetu broj U 5/98) odlučeno je o ustavnosti entitetskih ustava u odnosu na Ustav BiH. Ovom odlukom su određene odredbe Ustava FBiH i Ustava RS, kao entiteta u sastavu BiH, proglašene neustavnim, pa je naloženo da se u tome pravcu ustavi entitetā izmijene. Osobito je značajno reći da je ovom odlukom, između ostaloga, utvrđeno da teritorijalni raspored entitetā „ne smije služiti kao instrument etničke segregacije”, te da ustavno načelo kolektivne jednakosti konstitutivnih naroda „zabranjuje bilo kakve posebne privilegije za jedan ili dva od tih naroda, svaku dominaciju u strukturama vlasti i svaku etničku homogenizaciju segregacijom utemeljenom na teritorijalnom razdvajanju”. Također, neustavnim su proglašene i one odredbe Ustava RS u kojima su navedene suverenitet i državna samostalnost entiteta Republika Srpska, budući da su takve odredbe ocijenjene protivnim odredbama Ustava BiH kojima se jamče suverenitet, teritorijalni integritet, politička neovisnost i međunarodni suverenitet države Bosne i Hercegovine, a ne njezinih teritorijalnih jedinica.

protection for the languages of the respective other constituent peoples and minorities through means of framework legislation by the Parliamentary Assembly of BiH. In this sense, the Court even describes in great detail how the different levels of protection provided by the European Charter for Regional and Minority Languages are to be incorporated into suitable framework legislation.

In the decision on constituent status of peoples (four partial decisions in case no. U 5/98) the Court decided on the conformity of the Entity constitutions with the Constitution of BiH. By this decision certain provisions of the Constitution of the Federation of BiH and the Constitution of the Republika Srpska, as the Entities of BiH, were declared unconstitutional and the order was issued for the constitutions of the Entities to be amended accordingly. It is particularly important to say that this decision, *inter alia*, established that the territorial delimitation must not serve as an instrument of ethnic segregation, and that the constitutional principle of collective equality of the constitutional peoples „prohibits any special privilege for one or two of these peoples, any domination in governmental structures, or any ethnic homogenization through segregation based on territorial separation”. Furthermore, the provisions of the RS Constitution, wherein sovereignty and state independence of the Entity of the Republika Srpska are stated, are also declared unconstitutional given that such provisions are found to be in contravention of the provisions of the Constitution of BiH, which guarantee sovereignty, territorial integrity, political independence and international sovereignty to the State of Bosnia and Herzegovina, and not to its territorial units.

Ustavni sud: Nalog vladama FBiH i RS

Ustavni sud BiH saopćio odluke Entitetskim vladama naloženo da daju informacije o nestalima

Razmatrana i kao neosnovana odbačena
i tri zahtjeva Nikole Špirića

Ustavni sud BiH plenarnoj
sjednici održanoj u petak kao
neosnovane i odbačene. Ustavni sud razmatrao je
koliko je neosnovanih i odbačenih. Ustavni sud razmatrao je

Из дневних новина „Дневни
аваз“, 29. мај 2005. године

Published in the daily newspaper
„Dnevni avaz“ on May 29, 2005.

Ustavni sud razmatrao je
koliko je neosnovanih i odbačenih. Ustavni sud razmatrao je
koliko je neosnovanih i odbačenih. Ustavni sud razmatrao je

Takoder, odbačen je kao ne-
dopušten i Špirićev zahtjev za
ocjenu ustavnosti naziva nase-
ljenog mjesta „Hrvatska Bila“,
te zahtjev za ocjenu ustavnosti
odredbi Zakona o prodaji stano-
va na kojima postoji stansko
pravo i to zbog novonastalih pr-

Mato Tadić na pres-konferenciji Nema tog predmeta kojeg se članovi Ustavnog suda boje

Nema tog predmeta kojeg se
članovi Ustavnog suda BiH boje i
koji ne bi smjeli iznijeti, a za njih
je svaki predmet jednako važan,
rekao je jučer na konferenciji za
novinare u Sarajevu predsjednik
Ustavnog suda BiH Mato Tadić
na upit da prokomentira navode
u medijima da se Ustavni sud
BiH boji donošenja odluke u pre-
dmetu za ocjenu ustavnosti enti-
tetskih zakona o zastavi, grbu i
himni, podnesenom na inicijati-
vu člana Predsjedništva BiH Su-
lejmana Tihića, prenose agencije.

On je, također, odbačio špek-
ulacije o tome da se zbog izuzeća
sutkinje Seade P'alavrić, čime je

Sa pres-konferencije: Odbačene
Spekulacije (Foto: M. Kadrić)

broj sudija s devet smanjen na os-
tostom predmetu očekuje
sto bi omo
novom
avaz“, 9. фебруар
2006. године

Published in the
daily newspaper
„Dnevni avaz“ on
February 9, 2006.

Ustavni sud upozorava vlasti u Bosni i Hercegovini Krivična odgovornost zbog neprovođenja odluka

Ustavni sud BiH podsjeća Vijeće ministara, entitetske vlade i Vladu distrikta Brčko
da se moraju provoditi sve odluke, pa tako i one vezane za nestale osobe

Ustavni sud BiH pripremio je
istovjetno rješenje o neprovođe-
nju njegovih odluka vezanih za
nestale osobe, koje će biti
upućeno na pet adresa.

„Riječ je o dvije odluke koje
obuhvataju više stotina apelacija,
napominjem posebno osoba svih
nacionalnosti i iz svih dijelova
BiH“, kaže nam registar Faris
Vehabović.

U skladu sa uobičajenom prak-
som praćenja provođenja svojih
odluka, Ustavni sud je na poslje-
dnoj plenarnoj sjednici (27. ma-
ja), a nakon opsežne aktivnosti,
utvrdio da su u nekim segmenti-
ma potpuno, a u nekim djelimi-
čno, odluke o kojima govorimo
neralizovane.

„U pitanju je krivična odgo-
vornost Vijeća ministara BiH,
entitetskih i Vlade distrikta Brčko“,
ističe Vehabović, dodajući da će
upravo zato jedan primjerak po-

Odluke Ustavnog suda se
zašto je nadležni nisu
Nale odluke se ne kon-
nego provode“, podsjeć-
vić, dodajući da je od-
djelovanja Ustavnog suda mali
broj njegovih odluka nerealizo-

Из дневних новина „Ослобођење“,
12. јуни 2006. године

Published in the daily newspaper
„Oslobođenje“ on June 12, 2006.

Ustavni sud razmatrao je
koliko je neosnovanih i odbačenih. Ustavni sud razmatrao je
koliko je neosnovanih i odbačenih. Ustavni sud razmatrao je

Ustavni sud BiH Usvojene apelacije starih deviznih štediša

Vijeću ministara BiH naloženo da u roku od šest mjeseci
Ustavni sud BiH o preduzetim mjerama

Ustavni sud BiH usvojio je
apelacije starih deviznih štediša
kod domaćih banaka, podnesenih
protiv BiH, Federacije i Republike

plate stare devizne štednje Bosna
i Hercegovina propustila da djel-
otvorno zaštititi pravo na imovinu
apelanata.

njegovom
privremenog bo-
BiH zbog
vjerskim zajednicama.

Из дневних новина „Ослобођење“,
11. фебруар 2006. године

Published in the daily newspaper
„Oslobođenje“ on February 11, 2006.

ПЕРИОД ОД 2003. ДО 2014. ГОДИНЕ

Након истека петогодишњег мандата првоименованих судија, Уставни суд Босне и Херцеговине је у новом сазиву одржао конститутивну сједницу у мају 2003. године. Нови сазив Уставног суда, на сједници одржаној 19. и 20. децембра 2003. године, донио је одлуку о измјенама и допунама Пословника Уставног суда, која садржи

THE PERIOD FROM 2003 TO 2014

Following the expiry of the five-year term of the initially appointed judges, the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina had held a constitutive session in the new composition in May 2003. The new composition of the Constitutional Court, at the session held on 19 and 20 December 2003 respectively, had adopted a Decision on Amendments to the Rules of the Constitutional

Састав Суда/Composition of the Court (2003–2006): Constance Grewe (судија/Judge), David Feldman (судија/Judge), Хатиџа Хаџиосмановић (потпредсједница/Vice-President), Tudor Pantiru (потпредсједник/Vice-President), Мато Тадић (предсједник/President), Јово Росић (судија/Judge), Валерија Галић (судија/Judge), Миодраг Симовић (потпредсједник/Vice-President), Сеада Палаврић (судија/Judge)

*Мато Тадић,
предсједник (2003–2006)*

*Mato Tadić,
President (2003–2006)*

суштинске измјене у односу на ранија рјешења. Прије свега створени су процедурални услови за рад по вијећима, а тиме и услови за брже рјешавање предмета. Према овлашћењима из ове одлуке, Редакциона комисија утврдила је Нови пречишћени текст Пословника Уставног суда Босне и Херцеговине, који је објављен у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине” број 2/04.

У јулу 2005. године донесена су нова Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, а с циљем бољег и бржег рада Уставног суда, те бољег сналажења грађана и других који се обраћају Уставном суду као највишој правној инстанци у земљи, јер су прецизније уређена правила о допустивости захтјева, односно апелација, прецизирани учесници у поступку у односу на странку, прецизиран поступак у односу на захтјеве за преиспитивање, створена материјално-правна претпоставка

Court, which contained substantial amendments when compared to the previous solutions. First and foremost, procedural conditions for the work in the Chambers had been created, thereby creating conditions for quicker resolution of cases. Under the authorization referred to in this decision, the Editorial Commission had established the new Revised Text of the Rules of Procedure of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, which had been published in the *Official Gazette of Bosnia and Herzegovina*, no. 2/04.

In July 2005 new Rules of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina were adopted, for the purpose of enhanced and swifter work of the Constitutional Court, and better orientation of citizens and others addressing the Constitutional Court as the highest legal instance in the country, because the rules on admissibility of requests and appeals were regulated more precisely, the parties to the proceedings were specified, a procedure related to the requests for review, the substantive and legal presumption for accepting admissibility was created in the event where a decision of a court in Bosnia and Herzegovina was missing etc. Therefore, the Rules constitute a fundamental act of organization and operation of the Constitutional Court.

The work of the Constitutional Court shall be executed in Plenary Sessions, the sessions of the Grand Chamber composed of five judges, the sessions of the Chamber composed of three judges, and in the permanent and interim commissions and other bodies of the Constitutional Court.

In performing professional and other tasks the Constitutional Court is assisted by the Secretariat. Departments are formed within the Secretariat. The scope of their work is established by the Decision on Organization of the Secretariat of

за прихватање допустивости када недостаје одлука неког суда у Босни и Херцеговини и др. Због тога Правила представљају основни акт организације и функционисања Уставног суда.

Рад Уставног суда обавља се у пленарној сједници, у Вијећу од пет судија, у Малом вијећу од троје судија, те у сталним и повременим комисијама и другим тијелима Уставног суда.

У обављању стручних и других послова Уставном суду помаже Секретаријат. У оквиру Секретаријата образују се одјели, чији се дјелокруг утврђује одлуком о организацији Секретаријата Уставног суда, коју доноси Уставни суд. Секретаријатом руководи генерални секретар, који помаже Уставном суду у остваривању његових функција те одговара за организацију и активности Секретаријата.

Надлежности Уставног суда нису се мијењале све до 26. марта 2009. године када је усвојен Амандман I на Устав Босне и Херцеговине. Овим амандманом Уставни суд је добио надлежност да одлучује о било каквом спору у вези са заштитом утврђеног статуса и надлежности Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, који може да се јави између једног или више ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, или између Босне и Херцеговине и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, према Уставу Босне и Херцеговине и одлукама Арбитражног трибунала.

Сваки такав спор пред Уставним судом може да покрене већина заступника у Скупштини Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, која укључује најмање 1/5 изабраних заступника из реда сваког од конститутивних народа.

*Хатиџа Хаџиосмановић,
предсједница (2006–2008)*

*Hatidža Hadžiosmanović,
President (2006–2008)*

the Constitutional Court, adopted by the Constitutional Court. Secretary General manages the Secretariat, which assists the Constitutional Court in exercising its respective functions and is responsible for the organization and activities of the Secretariat.

The responsibilities of the Constitutional Court have not changed up until 26 March 2009 when Amendment I to the Constitution of Bosnia and Herzegovina was adopted. This amendment conferred upon the Constitutional Court the responsibility to decide any dispute related to the protection of the established status and responsibilities of the Brčko District of Bosnia and Herzegovina, that may arise under the Constitution of Bosnia and Herzegovina and the decisions of the Arbitration Tribunal between one or more Entities and the Brčko District of Bosnia and Herzegovina or between Bosnia and Herzegovina and the Brčko District of Bosnia and Herzegovina.

*Дом за људска права/Human Rights Chamber (1999):
Хасан Балић, Миодраг Пајић, Giovanni Grasso,
Витомир Поповић, Мехмед Дековић, Рона Аубај,
Michèle Picard, Dietrich Rauschnig, Мато Тадић,
Andrew William Grotrian, Therese Nelson, Manfred
Nowak, Viktor Masenko Mavi, Jakob Möller, Желимир
Јука, Ulrich Garms*

Комисија за људска права при Уставном суду Босне и Херцеговине

Институционална заштита људских права и слобода према Анексу 6 уз Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини обезбијеђена је установљавањем Дома за људска права Босне и Херцеговине. Од када је почео да ради, 1996. године, па до дана када му је истекао мандат, 31. децембра 2003. године, Дом је примио 15.169 различитих индивидуалних апликација, у којима се тврдило да је једна или више тужених страна (Босна и Херцеговина, Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска) кршила људска права и слободу обезбијеђене Анексом 6.

С обзиром на то да Дом до краја свога мандата није ријешило све примљене предмете (остало је око 9.000 предмета у раду), 1. јануара 2004. године формирана је Комисија за људска

Any such dispute before the Constitutional Court may be referred by a majority of the members in the Assembly of the Brčko District of Bosnia and Herzegovina, including a minimum of 1/5 of the elected representatives from among each of the constituent peoples.

Human Rights Commission within Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina

Under Annex 6 to the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina institutional protection of human rights and freedoms was ensured by the establishment of the Human Rights Chamber for Bosnia and Herzegovina. Ever since it had started working, in 1996, up until the date its mandate had expired, namely on 31 December 2003, the Chamber had received 15,169 different individual applications, wherein it had been claimed that one or more respondent parties (Bosnia and Herzegovina, Federation of Bosnia and Herzegovina and

Сједница Комисије за људска права при Уставном суду

*Session of the Human Rights Commission within the
Constitutional Court*

права при Уставном суду Босне и Херцеговине, као независно тијело и правни сlijедник Дома, а имала је првенствени задатак да оконча рад и донесе одлуке у преосталих око 9.000 предмета Дома. Према Споразуму о формирању Ко-

Republika Srpska) had violated rights and freedoms ensured by Annex 6.

Given that the Chamber had failed to decide all the received cases through the end of its mandate (about 9,000 cases had remained

*Састанак Уреда регистрара
Meeting of the Office of Registrar*

*Дан Отворених врата за медије, јул 2009. године
Open doors day, July 2009*

*Сеада Палаврић,
предсједница (2008–2009)*

*Seada Palavrić,
President (2008–2009)*

мисије за људска права при Уставном суду Босне и Херцеговине, потписаном 25. септембра 2003. године, Комисија је добила мандат да ријеши примљене а неријешене предмете Дома до 1. децембра 2004. године. У том периоду Комисија се састојала од пет чланова, и то двоје међународних и троје домаћих судија. Њих је, према Споразуму, именовано предсједник Уставног суда Босне и Херцеговине. Комисија је радила у два вијећа: Велико вијеће у пленарном сазиву од пет чланова које је одлучивало само о одлукама о прихватљивости и меритуму, и Мало вијеће од три члана, и то домаћа, који су били надлежни за доношење одлука о прихватљивости и брисању. У случају када се није могла постићи једногласност на Малом вијећу, предмети су се прослијеђивали Великом вијећу, односно пленарној сједници. Комисија је у 2004. години ријешила преко 3.000 предмета. Ман-

pending), on 1 January 2004 the Human Rights Commission within Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina had been formed as an independent body and the legal successor of the Chamber. Its prime task had been to complete the work and adopt decisions in the remainder of around 9,000 cases of the Chamber. Pursuant to an Agreement on the founding of the Human Rights Commission within Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, signed on 25 September 2003, the Commission had received a mandate to decide the received and pending cases of the Chamber through 1 December 2004. In that period the Commission had been composed of five members, namely two international and three national judges. Under the Agreement, they had been appointed by the President of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina. The Commission had operated in two Chambers: the Grand Chamber meeting in plenary and composed of five members deciding solely decisions on admissibility and merits, and the Chamber composed of three members, the national members that is, which had been in charge of adopting decisions on admissibility and the striking out thereof. In the event that no unanimous decision could be reached by the Chamber, the cases were referred to the Grand Chamber, that is to the Plenary Session. In 2004 the Commission had resolved over 3,000 cases. The mandate of the Commission had been established by the Agreement of 25 September 2003, and when it had expired about 6,000 other cases had remained pending. After the expiry of this term and under the new Agreement which had been applicable since 1 January 2005, the work of the Commission had continued, without the international judges though. The international judges had been substituted by the judges of the Constitutional Court of Bosnia and

SLUŽBENI GLASNIK
BOSNE I HERCEGOVINE
Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Издање на босанском, хрватском и српском језику

Godina XVII
Utorak, 15. oktobra/listopada 2013. godine

Број/Број
80

Година XVII
Уторак, 15. октобра 2013. године

Број 80 - Страна 112

SLUŽBENI GLASNIK BiH

Utorak, 15. 10. 2013.

SADRŽAJ

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

1064	Odluka broj AP 325/08 (bosanski jezik)	1		Одлука број АП 2192/10 (српски језик)	57
	Odluka broj AP 325/08 (hrvatski jezik)	8	1068	Odluka broj AP 2453/10 (bosanski jezik)	62
	Odluka broj AP 325/08 (srpski jezik)	15		Odluka broj AP 2453/10 (hrvatski jezik)	65
1065	Odluka broj AP 122/10 (bosanski jezik)	22	1069	Odluka broj AP 2551/10 (bosanski jezik)	69
	Odluka broj AP 122/10 (hrvatski jezik)	27		Odluka broj AP 2551/10 (hrvatski jezik)	73
	Odluka broj AP 122/10 (srpski jezik)	32	1070	Odluka broj AP 2803/11 (bosanski jezik)	77
1066	Odluka broj AP 1905/10 (bosanski jezik)	37		Odluka broj AP 2803/11 (srpski jezik)	80
	Odluka broj AP 1905/10 (hrvatski jezik)	41		Odluka broj AP 2803/11 (hrvatski jezik)	83
	Odluka broj AP 1905/10 (srpski jezik)	44	1071	Odluka broj AP 3144/13 (bosanski jezik)	88
1067	Odluka broj AP 2192/10 (bosanski jezik)	49		Odluka broj AP 3144/13 (srpski jezik)	93
	Odluka broj AP 2192/10 (hrvatski jezik)	53		Odluka broj AP 3144/13 (hrvatski jezik)	98
				Odluka broj AP 3144/13 (srpski jezik)	103
					107

Писарна
Registry Office

*Проф. др Миодраг Симовић,
предсједник (2009–2012)*

*Prof. Dr. Miodrag Simović,
President (2009–2012)*

дат Комисије утврђен је Споразумом од 25. септембра 2003. године, а када је истекао остало је још око 6.000 неријешених предмета. Након истека овог периода, а по новом Споразуму који се примјењивао од 1. јануара 2005. године, настављен је рад Комисије али без међународних чланова. Међународне судије замијениле су судије Уставног суда Босне и Херцеговине. Они су учествовали у раду Комисије у склопу Великог вијећа, дакле само у погледу доношења одлука у меритуму. Мало вијеће је наставило рад у истом саставу и с истим надлежностима као у ранијем Споразуму.

Комисија је радила од 1. јануара 2004. до 31. децембра 2006. године, те је у овом периоду окончала око 8.500 предмета бившег Дома. Треба нагласити да је Уставни суд Босне и Херцеговине пружио велику материјалну, персоналну и техничку подршку раду Комисије.

Herzegovina. They had participated in the work of the Commission as part of the Grand Chamber, that is to say only in respect of the adoption of decisions on merits. The Chamber had continued working in the same composition and with the same competencies as those referred to in the previous Agreement.

The Commission had operated from 1 January 2004 through to 31 December 2006, and it had completed around 8,500 cases of the former Chamber during this period. It should be emphasized that the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina had rendered substantial financial, personnel and technical support to the work of the Commission.

In the end, around 500 pending cases were taken over by the Constitutional Court pursuant to the Agreement of Bosnia and Herzegovina, Federation of Bosnia and Herzegovina and Republika Srpska, in accordance with Article XIV of Annex 6 to the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina from January 2007, with an obligation to finalize these cases through 30 June 2007. The work on these cases had been finalized at the last session held on 26 and 27 June 2007.

By completing the work on these cases not only had the effect of the completion, but rather relevant legal positions had been taken, which had a significant influence on the legal system of BiH and the rule of law.

Among other things, in the Case No. CH/03/13402, the Constitutional Court had established that retroactive examination of the validity of contracts on the purchase of apartments pursuant to Article 5 of the Law on Amendments to the Law on Privatization of State-Owned Apartments violated the principle

На крају, незавршених око 500 предмета преузео је Уставни суд на основу Споразума Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске, у складу са чланом XIV Анекса 6 уз Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини из јануара 2007. године, с обавезом да оконча ове предмете до 30. јуна 2007. године. На задњој сједници, одржаној 26. и 27. јуна 2007. године, окончан је рад на овим предметима.

Завршавајући рад на овим предметима, не само да је постигнут ефекат њиховог окончања него су у овим одлукама заузети значајни правни ставови који су имали велики утицај на правни систем у БиХ и владавину права.

Између осталог, у предмету СН/03/13402, Уставни суд је утврдио да ретроактивно преиспитивање правне ваљаности уговора о откупу станова на основу члана 5 Закона о измјенама и допунама Закона о приватизацији државних станова нарушава принцип правне сигурности из члана I/2 Устава БиХ, те представља „незаконито” мијешање у право на имовину 27 подносилаца апликације који су чекали на укњижбу станова по основу уговора о откупу из 1991. године. Затим, у предмету СН/03/3834, Уставни суд је утврдио дискриминацију по националној основи, јер је подносиатељки апликације 1993. године ускраћено право на рад у јавном угоститељском предузећу „Балкан” само због њене националне припадности. Окончањем рада на овим предметима, Уставни суд је исцрпио своју надлежност коју је имао према Споразуму у складу са чланом XIV Анекса 6 уз Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини из јануара 2007. године.

*Валерија Галић,
предсједница (2012–)*

*Valerija Galić,
President (2012–)*

of legal certainty referred to in Article I(2) of the Constitution of BiH, and it constituted „unlawful” interference with the right to property of 27 applicants who had waited for the registration of apartments on the basis of purchase contracts from 1991. Next, in the Case No. CH/03/3834, the Constitutional Court had established a discrimination on ethnic grounds, because the applicant had been deprived of the right to work in the public catering company „Balkan” in 1993 solely on account of her ethnic affiliation. Having completed the work on these cases, the Constitutional Court had exhausted its jurisdiction it had had under the Agreement in accordance with Article XIV of Annex 6 to the General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina from January 2007.

Sastav Suda/Composition of the Court (2006–2008): Constance Grewe (sutkinja/Judge), Mato Tadić (sudija/Judge), David Feldman (potpredsjednik/Vice-President), Miodrag Simović (potpredsjednik/Vice-President), Dušan Kalember (generalni sekretar/Secretary General), Hatidža Hadžiosmanović (predsjednica/President), Faris Vehabović (Registar), Valerija Galić (potpredsjednica/Vice-President), Tudor Pantiru (sudija/Judge), Seada Palavrić (sutkinja/Judge), Krstan Simić (sudija/Judge)

BOSNA I HERCEGOVINA
USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

IMUNITETSKA ISKAZNICA

IME: _____
PREZIME: _____
FUNKCIJA: _____
JMB: _____
REG. BR.: _____

Sudija Ustavnog suda neće biti krivično ili građanski odgovoran za bilo koji postupak izvršen u okviru njegove dužnosti kao sudije Ustavnog suda.

Sudija Ustavnog suda ne može da bude pritvoren, niti protiv njega može da se podigne optužnica bez odobrenja Ustavnog suda.

Nadležni organi Bosne i Hercegovine i entiteta dužni su da pruže svu potrebnu pomoć nosiocu ove iskaznice.

Ovlašćeno lice

PERIOD OD 2003. DO 2014. GODINE. Značajnije odluke

U okviru ostvarivanja ustavnih nadležnosti Ustavni sud je donio veliki broj odluka. Svaka od njih je dala značajan doprinos ustavnopravnom razvoju u BiH, a naročito jačanju funkcionalnosti države i njenog ustavnopravnog sistema, pravne sigurnosti i sistemskoj zaštiti prava svih bez diskriminacije. U tom pravcu izdvaja se nekoliko važnih odluka kojima je Ustavni sud dao dinamično i evolutivno tumačenje Ustava Bosne i Hercegovine.

THE PERIOD FROM 2003 TO 2014. Landmark Decisions

In exercising its jurisdiction under the Constitution of BiH, the Constitutional Court has passed a large number of decisions. Each of these decisions has significantly contributed to the constitutional and legal development in BiH and, in particular, to the improvement of the functionality of the state and its constitutional and legal system, legal certainty and the systemic protection of rights of everyone without discrimination. In this context, there are several

Sala za održavanje plenarnih sjednica i javnih rasprava

Plenary Session and Public Hearing Room

Velika sala Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine
Big Session Room of the Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina

Nadležnost iz člana IV/3.f) – deblokada Parlamenta

Kada većina bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata stavi primjedbu na pozivanje na tačku (e), predsjedavajući Doma naroda će odmah sazvati zajedničku komisiju, koja se sastoji od tri delegata, od kojih je svaki izabran iz redova bošnjačkih, hrvatskih i srpskih delegata, radi razrješenja tog pitanja. Ukoliko to komisija ne uspije u roku od pet dana, predmet se upućuje Ustavnom sudu koji će po hitnom postupku preispitati proceduralnu ispravnost slučaja.

Nadležnost Ustavnog suda koja je bitno doprinijela oblikovanju javnog profila Suda sadržana je u članu IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine. Donošenje meritornog stava u pogledu postojanja ili nepostojanja destruktivnosti po vitalni interes jednog naroda

major decisions wherein the Constitutional Court has provided a dynamic or evolutive interpretation of the Constitution of Bosnia and Herzegovina.

Jurisdiction under Article IV(3)(f) – unblocking the Parliament

f) When a majority of the Bosniak, of the Croat, or of the Serb Delegates objects to the invocation of paragraph (e), the Chair of the House of Peoples shall immediately convene a Joint Commission comprising three Delegates, one each selected by the Bosniak, by the Croat, and by the Serb Delegates, to resolve the issue. If the Commission fails to do so within five days, the matter will be referred to the

Constitutional Court, which shall in an expedited process review it for procedural regularity.

The Constitutional Court's jurisdiction that has significantly contributed to shaping the Court's public profile is contained in Article IV(3)(f) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina. It is important to take a position on the merits regarding the existence of destructiveness to the vital national interest of one people in situations where the state needs a specific decision in order to be able to regulate a certain area and the voting on that decision is blocked by an objection to destructiveness to the vital interest of one people. The Constitutional Court has resolved 11 cases within its competence under this Article.

The first decision (U 2/04) wherein the Constitutional Court dealt with an issue within the aforementioned competence was passed

je veoma važno u situacijama kada je državi potreban zakon da bi regulirala određeno područje, a vijećanje i glasanje o tom zakonu je blokirano stavljanjem prigovora destruktivnosti po vitalni interes naroda. Do sada je Ustavni sud u okviru ove nadležnosti riješio 11 predmeta.

Prva odluka (U 2/04) u kojoj se Ustavni sud bavio ovom nadležnošću donesena je povodom zahtjeva da se ispita proceduralna ispravnost, tj. utvrdi postojanje ili nepostojanje ustavnih pretpostavki za izjavu Kluba bošnjačkog naroda da je Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine i raseljenim licima u Bosni i Hercegovini destruktivan po vitalne interese bošnjačkog naroda. U konkretnom slučaju Sud je istakao da se iz obrazloženja Prijedloga zakona može zaključiti da je predlagач imao cilj da zaštiti „srpske izbjeglice” (uglavnom iz Hrvatske) koje

Sala za održavanje plenarnih sjednica i javnih rasprava

Plenary Session and Public Hearing Room

upon a request for review of the procedural regularity, *i.e.* confirmation of existence of constitutional grounds for the statement made by the Bosniak Caucus that the Draft Law on the Amendments to the Law on Refugees and Displaced Persons of Bosnia and Herzegovina was destructive of vital interests of the Bosniak people. In the relevant case, the Court pointed out that it could be inferred based on the reasons adduced in support of the Draft Law that the aim of the author had been the protection of „Serb refugees” (mostly from Croatia) who made an exchange of property with the refugees from Bosnia and Herzegovina. According to paragraph 3 of the reasons, „the persons from Croatia who exchanged their property with the persons from Bosnia and Herzegovina shall forfeit their property in Bosnia and Herzegovina obtained through exchange, whereas the property in Croatia they had exchanged cannot be restored to them since the persons who exchanged the property with them registered themselves as the owners of that property and they are not obliged to return it”. In addition, the Constitutional Court emphasised that, in that regard, it was clear that the return of Bosniak refugees, *inter alia*, could be conditioned by placing the property in Croatia at disposal. Thus, the goal of this provision would be to regulate the issue of exchange of the property with another state that could only be regulated by an international agreement. Therefore, the return of the Bosniak constituent people and reallocation of their property which was the subject of the exchange transactions would be questioned, which is in opposition to the vital interest of this constituent people with respect to the return to their pre-war homes and thus it is destructive of the vital interest of the Bosniak people.

Sastav Suda/Composition of the Court (2008–2009): Mirsad Ćeman (sudija/Judge), Mato Tadić (sudija/Judge), Krstan Simić (sudija/Judge), Miodrag Simović (potpredsjednik/Vice-President), Zdravko Đuričić (generalni sekretar/Secretary General), Seada Palavrić (predsjednica/President), Zvonko Mijan (Registar), Tudor Pantiru (sudija/Judge), Constance Grewe (sutkinja/Judge), Valerija Galić (potpredsjednica/Vice-President), David Feldman (potpredsjednik/Vice-President)

su vršile zamjenu imovine s izbjeglicama iz BiH. Naime, u 3. stavu obrazloženja navodi se da „lica iz Hrvatske koja su zamijenila imovinu s licima iz BiH gube imovinu u BiH koju su dobila zamjenom, a imovinu koju su mijenjala u Hrvatskoj ne mogu vratiti uglavnom zato što su se lica s kojima su imovinu mijenjala uknjižila kao vlasnici njihove imovine i nemaju nikakvu obavezu izvršiti povrat imovine”. Ustavni sud je, dalje, istakao da je u vezi s tim jasno da bi povratak, *inter alia*, bošnjačkih izbjeglica bio uvjetovan stavljanjem na raspolaganje imovine u Hrvatskoj. Time bi cilj ove odredbe bio da regulira pitanja zamjene imovine sa drugom državom, što može biti regulirano samo međudržavnim ugovorom. Samim tim, doveli bi se u pitanje povrat bošnjačkog konstitutivnog

In case no. U 18/13 the Constitutional Court established that the Statement of the Bosniak Caucus in the House of Peoples of the Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina that the Draft Law Amending the Law on Conflict of Interest in Governmental Institutions of Bosnia and Herzegovina was destructive of the vital national interests of the Bosniak people had been made in accordance with the procedure prescribed in Article IV(3)(f) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina. The Constitutional Court concluded that the aforementioned Draft Law, in the part envisaging the establishment and composition of a Conflict of Interest Commission, contained not a single provision whatsoever placing in a more favourable or unfavourable position any of the constituent

naroda i realokacija njihove imovine koja je bila predmet ugovora o zamjeni, što je u suprotnosti sa vitalnim interesom ovog konstitutivnog naroda u pogledu njegovog povratka u prijeratne domove, pa je destruktivna po vitalni nacionalni interes bošnjačkog naroda.

U predmetu broj U 18/13 Ustavni sud je utvrdio da Izjava Kluba delegata bošnjačkog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine o destruktivnosti po vitalni interes bošnjačkog naroda u Bosni i Hercegovini u Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sukobu interesa u institucijama vlasti Bosne i Hercegovine ispunjava uvjete proceduralne ispravnosti iz člana IV/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je zaključio da navedeni Prijedlog zakona, u dijelu koji propisuje osnivanje i sastav Komisije za odlučivanje o sukobu interesa, ne sadrži niti jednu odredbu koja stavlja u povoljniji ili nepovoljniji položaj bilo koji od konstitutivnih naroda, u konkretnom slučaju bošnjački narod, zbog čega nije povrijeđen vitalni interes bošnjačkog naroda.

Nadležnost iz člana VI/3.a)

Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to pitanje:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

peoples, the Bosniak people in the specific case, and, consequently, there was no violation of the vital interest of the Bosniak people.

Jurisdiction under Article VI(3)(a)

The Constitutional Court shall have exclusive jurisdiction to decide any dispute that arises under this Constitution between the Entities or between Bosnia and Herzegovina and an Entity or Entities, or between institutions of Bosnia and Herzegovina, including but not limited to:

- Whether an Entity's decision to establish a special parallel relationship with a neighbouring state is consistent with this Constitution, including provisions concerning the sovereignty and territorial integrity of Bosnia and Herzegovina.

- Whether any provision of an Entity's constitution or law is consistent with this Constitution.

As to its jurisdiction to decide disputes between the Entities, the Constitutional Court has passed not many decisions. In its Decision no. U 41/01 the Constitutional Court declined jurisdiction to decide on a request to settle the dispute between the Republika Srpska and the Federation of Bosnia and Herzegovina concerning the Inter-Entity Boundary Line between Dobrinja I and Dobrinja IV and for review of the constitutionality of the Decision of the High Representative which ties both the Republika Srpska and the Federation of Bosnia and Herzegovina into final and binding arbitration on the Inter-Entity Boundary Line in the Sarajevo suburbs of Dobrinja I and IV. In the aforementioned case, the Constitutional Court pointed out that the Decision of the High Representative did not provide for the possibility of review of the Arbitration Award by any other authority in Bosnia and Herzegovina. Thus, the

U praksi Ustavnog suda nije bilo mnogo odluka u vezi sa nadležnosti da odlučuje o sporovima između entiteta. U Odluci broj U 41/01 Ustavni sud se proglasio nenadležnim da odlučuje o zahtjevu za rješavanje spora između Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine o međuentitetskoj liniji razgraničenja u oblasti naselja Dobrinja I i Dobrinja IV i za ocjenu ustavnosti Odluke Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu o provođenju obavezujuće arbitraže između Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske radi razrješenja spora u vezi sa međuentitetskom linijom razgraničenja između Dobrinje I i Dobrinje IV i Arbitražne odluke nezavisnog arbitra za Dobrinju I i Dobrinju IV. Ustavni sud je u konkretnom slučaju istakao da odluka Visokog predstavnika nije predvidjela mogućnost da bilo koje tijelo u BiH revidira Arbitražnu odluku. Samim tim, prema mišljenju Ustavnog suda, Arbitražna odluka riješila je spor konačno i isključila mogućnost revizije od bilo kojeg suda u BiH, uključujući i Ustavni sud.

Kada je riječ o odlukama entiteta da uspostave posebne paralelne odnose sa susjednim državama, Ustavni sud je imao samo jedan predmet. Riječ je o Odluci broj U 42/01 kojom je Ustavni sud utvrdio da je Sporazum o uspostavljanju specijalnih paralelnih odnosa između Savezne republike Jugoslavije i Republike Srpske od 5. marta 2001. godine zaključen u skladu sa članom III/2. a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Govoreći o odnosima entiteta i države, bitno je istaknuti da se kao složeno pitanje u BiH pojavljuje pitanje podjela nadležnosti između entiteta i države, naročito imajući u vidu da su, prema članu III/1. Ustava Bosne i Hercegovine, nadležnosti institucija BiH isključivo pobrojane, a rezidualne nadležnosti propisane su u

Arbitration Award, as a final decision, resolved the dispute and excluded a review by any court in Bosnia and Herzegovina, including the Constitutional Court.

As to the decisions of the Entities to establish special parallel relationships with neighbouring countries, there was just one case before the Constitutional Court. In this regard, the Constitutional Court established in its Decision no. U 42/01 that the Agreement on the Establishment of Special Parallel Relationships between the Federal Republic of Yugoslavia and the Republika Srpska of 5 March 2001 had been concluded in accordance with Article III(2)(a) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina.

When it comes to the relations between the Entities and the State of BiH, it should be noted that there is a complex issue relating to the distribution of responsibilities between the Entities and the State of BiH and, specifically, it must be taken into account that the exclusive responsibilities of the Institutions of BiH are listed in Article III(1) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina, whereas the residual responsibilities are stipulated in favour of the Entities (Article III(1)(a) of the Constitution). One of the most important decisions wherein the Constitutional Court dealt with the matter concerned is the Decision of the Constitutional Court no. U 1/11 of 14 July 2012. In the Decision, the Constitutional Court decided on the constitutionality of the Law on the Status of State Property Located in the Territory of the Republika Srpska and under the Disposal Ban. The applicant held that the National Assembly of the Republika Srpska had no constitutional basis to enact the challenged Law. Based on the analysis of the challenged Law, the Constitutional Court established that the Republika Srpska had taken

*Sala za sjednice Vijeća Ustavnog suda
Constitutional Court Sessions Room*

korist entiteta (član III/3.a) Ustava). Jedna od najznačajnijih odluka u kojoj se Ustavni sud bavio ovim pitanjem je Odluka Ustavnog suda broj U 1/11 od 14. jula 2012. godine. U navedenoj odluci Ustavni sud je odlučivao o ustavnosti Zakona o statusu državne imovine koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske i pod zabranom je raspolaganja. Podnosilac zahtjeva je smatrao da ne postoji ustavni osnov za Narodnu skupštinu Republike Srpske da donese osporeni zakon. Na osnovu analize osporenog zakona Ustavni sud je utvrdio da je Republika Srpska preuzela nadležnost reguliranja, s jedne strane, pitanja oduzimanja „Bosni i Hercegovini” prava vlasništva na „državnoj imovini”, te njezino zakonsko pretvaranje u entitetsku imovinu, a, s druge strane, pravo zaštite, ustupanja prava i korištenja te imovine. U konačnici Ustavni sud je zaključio da je Republika Srpska donijela

over the responsibility to regulate, on the one hand, the issue of denying „Bosnia and Herzegovina” the right of ownership over „the state property”, and the legal transformation thereof into the Entity property and, on the other hand, the right to protection of property, the ceding of the right to property and the use of that property. Finally, the Constitutional Court concluded that the Republika Srpska had passed the challenged Law contrary to Article I(1), Article III(3)(b) and Article IV(4)(e) of the Constitution

of BiH and that the matter involved the exclusive responsibility of BiH to regulate the issue of property referred to in disputable Article 2 of the challenged Law.

On the other hand, in its Decision no. U 15/09 the Constitutional Court concluded that the preparation and submission of the Second Report of the Republika Srpska to the United Nations Security Council on the Situation in Bosnia and Herzegovina did not constitute an interference with or assumption of foreign policy and was not inconsistent with Articles I(1), III(1)(a), III(1)(b), V(3)(a) and (c) and V(4)(a) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina.

As to the Constitutional Court’s decisions relating to the issue of jurisdiction, it is important also to mention two decisions closely linked to negotiations on the Stabilisation and Association Agreements and fulfilment of the „Road Map”

pobijani zakon suprotno čl. I/1, III/3.b) i IV/4.e) Ustava BiH. Ustavni sud je smatrao da se radi o isključivoj nadležnosti BiH u reguliranju pitanja imovine iz spornog člana 2. pobijanog zakona.

S druge strane, u Odluci broj U 15/09 Ustavni sud je zaključio da izrada i dostavljanje Drugog izvještaja Republike Srpske Vijeću sigurnosti UN-a o situaciji u Bosni i Hercegovini ne predstavljaju miješanje, niti preuzimanje vanjske politike i da nisu suprotni čl. I/1, III/1.a), III/3.b), V/3.a) i c) i V/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Među brojnim odlukama koje se odnose na pitanje nadležnosti bitno je spomenuti i dvije odluke usko vezane za pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju i procesu ispunjavanja obaveza iz „Mape puta” u predmetima u kojima je Ustavni sud ispitivao usklađenost sa Ustavom Bosne i Hercegovine Zakona o statistici BiH (U 9/07) i Zakona o Agenciji za osiguranje u BiH

requirements, where the Constitutional Court evaluated the constitutionality of the Law on Statistics of Bosnia and Herzegovina (U 9/07) and the Law on Insurance Agency in Bosnia and Herzegovina (U 17/09). Having conducted an extensive analysis of the challenged acts with regards to the relevant provisions of the Constitution, the Constitutional Court concluded that the Parliamentary Assembly had the power to pass the challenged Laws and stated, *inter alia*, „that they are aimed to harmonize the Entities’ legislation in certain legislative areas as well as their harmonization with the relevant legislation regulating this matter within the European Union, whereby Bosnia and Herzegovina meets its obligations undertaken under the Stabilisation and Association Agreement”.

In exercising the power to review the compatibility of legislation with the Constitution,

the Constitutional Court has resolved numerous important issues. Thus, in case no. U 5/09 relating to a request for review of the constitutionality of the Law on the Protection of the Domestic Production under the CEFTA, an issue was raised as to the Constitutional Court’s jurisdiction to review the compatibility of legislation with international treaties. The first issue raised before the Constitutional Court was whether the possible inconsistency of the challenged law with the CEFTA referred to a

Plenarna sjednica Ustavnog suda, 2006. godina

Plenary session of the Constitutional Court, 2006

(U 17/09). Ustavni sud je u ovim predmetima, nakon opsežne analize osporenih zakona u odnosu na relevantne ustavne odredbe, zaključio da je Parlamentarna skupština imala ovlaštenje da donese osporene zakone i, između ostalog, naveo da je „njihov cilj međusobno usklađivanje entitetskog zakonodavstva iz određenih oblasti, kao i njihovo usklađivanje s relevantnim propisima kojima su ove oblasti regulirane unutar Evropske unije, što ujedno i predstavlja ispunjavanje obaveza preuzetih potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Evropskom unijom”.

Ocjenjujući usklađenost zakona sa Ustavom, Ustavni sud je riješio veliki broj značajnih pitanja. Između ostalih, u predmetu broj U 5/09, povodom ocjene ustavnosti Zakona o zaštiti domaće proizvodnje u okviru CEFTA, postavilo se pitanje nadležnosti Ustavnog suda u odnosu na usklađenost zakona sa međunarodnim ugovorima. Ustavnom sudu se, prije svega, postavilo pitanje da li se moguća neusklađenost osporenog zakona i CEFTA-e u ovom predmetu odnosi na problem ustavnosti zakona, imajući u vidu da Ustav Bosne i Hercegovine ne sadrži odredbe o odnosima međunarodnih ugovora i domaćeg prava, odnosno klauzulu o važenju međunarodnih, ratificiranih i objavljenih ugovora u pravnom poretku BiH, ili koje daju nadležnost Ustavnom sudu u ovom domenu. S tim u vezi, u okviru pitanja dopustivosti, Ustavni sud je zaključio da je barem nadležan da ocjenjuje zakone koji su doneseni u vezi sa pitanjima koja su već obuhvaćena ratificiranim sporazumima u odnosu na čl. VI/3.a) i VI/3.c). Ustavni sud se osvrnuo na stav usvojen u Odluci broj U 1/98, naglašavajući da princip efikasne zaštite Ustava Bosne i Hercegovine od Ustavnog suda proizlazi iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, te

problem of constitutionality of the law, as the Constitution of BiH does not contain a provision regulating the relationship between domestic and international law, *i.e.* a clause on the application of ratified and published international treaties within the legal system of Bosnia and Herzegovina, or a provision conferring jurisdiction in this field on the Constitutional Court. In this regard, as to the admissibility of the request, the Constitutional Court concluded that it was at least competent to review the laws passed on the subject-matters included in ratified treaties with regards to Articles VI(3)(a) and VI(3)(c). The Constitutional Court referred to the position taken in the Decision no. U 1/98, emphasising that the principle of effective protection of the Constitution of Bosnia and Herzegovina by the Constitutional Court arises under Article I(2) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina. As to the merits of the case, the Constitutional Court underlined an indisputable obligation of the Institutions in Bosnia and Herzegovina and, first of all, of the legislator, according to the principle *pacta sunt servanda*, to comply with the provisions of the treaties and to execute them in good faith. The Constitutional Court established that the aforementioned Law was not in conformity with Article III(3)(b) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina and found a violation of Article III(3)(b) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina in cases where a domestic law was not in conformity with the general rule of international law *pacta sunt servanda* according to which *every treaty in force is binding upon the parties to it and must be performed by them in good faith*, as well as where it was not in conformity with the provisions of the international treaty joined by Bosnia and Herzegovina.

As regards international human rights instruments listed in Annex I to the Constitution

zaključio da je zahtjev dopustiv. U meritumu predmeta Ustavni sud je istakao da postoji nesporna obaveza institucija u BiH, a prije svega zakonodavca, da, prema pravilu *pacta sunt servanda*, poštuju odredbe tog ugovora i da ga dobronamjerno izvršavaju. Ustavni sud je utvrdio da navedeni zakon nije u skladu sa članom III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, te da postoji povreda člana III/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine u situaciji kad domaći zakon nije u skladu sa odredbama općeg pravila međunarodnog prava *pacta sunt servanda* prema kojem „svaki ugovor na snazi vezuje članice i one treba da ga dobronamjerno izvršavaju”, kao i kad nije u skladu sa odredbama međunarodnog ugovora kojem je pristupila BiH.

Kada je riječ o međunarodnim sporazumima o ljudskim pravima, sadržanim u Aneksu I na Ustav Bosne i Hercegovine, u predmetu broj U 9/09 Ustavni sud je bitno promijenio stajalište koje je do tada imao. U ovom predmetu usvojen je stav da je Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima sastavni dio Ustava Bosne i Hercegovine, te da je, s obzirom na to, Ustavni sud nadležan da odlučuje u predmetnom slučaju da li su osporene odredbe u skladu sa članom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Dakle, u ovom slučaju Ustavni sud je kao standard kontrole, prilikom ocjenjivanja ustavnosti, zaključio da se član 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima može primijeniti samostalno. U ovom predmetu Klub izaslanika hrvatskog naroda u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine podnio je Ustavnom sudu zahtjev za ocjenu ustavnosti više odredaba Izbornog zakona BiH, Ustava Federacije BiH i Statuta Grada Mostara. Povodom navedenog zahtjeva Ustavni sud je donio odluku u kojoj je utvrdio da:

of Bosnia and Herzegovina, in case no. U 9/09 the Constitutional Court’s view changed significantly. In the mentioned case, the Constitutional Court took the position that the International Covenant on Civil and Political Rights made an integral part of the Constitution of Bosnia and Herzegovina and that, consequently, the Constitutional Court had jurisdiction to decide in that case whether the challenged provisions were consistent with Article 25(b) of the International Covenant on Civil and Political Rights. Therefore, in the aforementioned case, the Constitutional Court concluded that Article 25(b) of the International Covenant on Civil and Political Rights taken alone could be applied, as a standard of review, by the Constitutional Court when evaluating the constitutionality of a legal norm. In this case, the Croat Caucus to the House of Peoples of the Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina filed a request with the Constitutional Court for review of the constitutionality of several provisions of the Election Law of BiH, the Constitution of the Federation of BiH and the Statute of the City of Mostar. As to the request, the Constitutional Court passed the decision establishing the following:

The provisions of Article 19.4 paragraphs 1 and 9 of the Election Law and Article 16 of the Statute of the City of Mostar, which stipulate a lower limit and an upper limit on the number of representatives from each constituent people within the City Council, do not discriminate against the Croat People in the enjoyment of their rights under Article II(4) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina taken together with Article 25.b) of the International Covenant on Civil and Political Rights; Article 7 paragraphs 1 and 3, Article 15 paragraph 2, Article 17 paragraph 1, and Article 38 paragraph 1 of the Statute of the City of Mostar, which make

Odredbe člana 19.4. st. 1. i 9. Izbornog zakona i člana 16. Statuta Grada Mostara, kojima je propisan donji i gornji limit zastupljenosti konstitutivnih naroda u Gradskom vijeću, ne diskriminiraju hrvatski narod u ostvarivanju njihovih prava iz člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima; Član 7. st. 1. i 3., član 15. stav 2, član 17. stav 1. i član 38. stav 1. Statuta, koji onemogućava biračima u Centralnoj zoni Grada Mostara da biraju vijećnike koji bi ih zastupali uz vijećnike koji zastupaju gradsko izborno područje za cijeli Grad Mostar, krše član II/4. Ustava BiH u vezi sa članom 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima; Odredbe člana 19.7. Izbornog zakona, člana VI.C. stav 7. Amandmana na Ustav FBiH i čl. 44. i 45. Statuta, prema kojima građani Grada Mostara biraju gradonačelnika na drugačiji način u odnosu na građane Grada Banje Luke, u skladu su sa pravima građana Grada Mostara zagaran-

it impossible for voters in the Central Zone of Mostar to vote for councillors to represent that Zone, in addition to councillors to represent the city-wide constituency, violate Article II.4 of the Constitution of Bosnia and Herzegovina taken together with Article 25.b) of the International Covenant on Civil and Political Rights; the provisions of Article 19.7 of the Election Law, Article VI.C paragraph 7 of the Amendment to the FBiH Constitution and Articles 44 and 45 of the Statute, according to which the citizens of the City of Mostar elect their mayor in a manner which is different from the one in which the citizens of the City of Banja Luka elect their mayor, are consistent with the rights of the citizens of the City of Mostar safeguarded under Article 25.b) of the International Covenant on Civil and Political Rights, and do not discriminate against the citizens of the City of Mostar in the enjoyment of that right contrary to Article II(4) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina.

As to the prohibition of discrimination as an essential part of a democratic society, the Constitutional Court presented the key principles in two partial decisions made in case no. U 4/04, relating to a request for review of the constitutionality of Articles 1 and 2 of the Law on the Coat of Arms and Flag of the Federation of Bosnia and Herzegovina, Articles 1, 2 and 3 of the Constitutional Law on the Flag, Coat of Arms and Anthem of the Republika Srpska, Articles 2 and 3 of the Law on Use of the Flag, Coat of Arms and the Anthem and Articles 1 and 2 of the Law on the Family Patron-Saints' Days and Church Holidays of the Republika Srpska. In its decisions passed upon the mentioned requests, the Constitutional Court elaborated in detail the notion of discrimination and, in particular, it analysed the issue of discrimination in the context of Article II(4) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina. In the First Partial Decision in the

Sastav Suda/Composition of the Court (2009–2012): Margarita Caca-Nikolovska (sutkinja/Judge), Mato Tadić (sudija/Judge), Valerija Galić (potpredsjednica/Vice-President), Seada Palavrić (potpredsjednica/Vice-President), Zdravko Đuričić (generalni sekretar/Secretary General), Miodrag Simović (predsjednik/President), Zvonko Mijan (Registar), Constance Grewe (potpredsjednica/Vice-President), Tudor Pantiru (sudija/Judge), Mirsad Ćeman (sudija/Judge), Zlatko M. Knežević (sudija/Judge)

tiranim prema članu 25.b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, te da ne diskriminiraju građane Grada Mostara u uživanju navedenog prava protivno članu II/4. Ustava Bosne i Hercegovine.

Kada je riječ o zabrani diskriminacije kao bitnom segmentu svakog demokratskog društva važne principe u vezi s tim Ustavni sud je, između ostalog, iznio u dvije djelimične odluke u predmetu broj U 4/04 koji se odnosio na zahtjev za ocjenu ustavnosti čl. 1. i 2. Zakona o grbu i zastavi Federacije Bosne i Hercegovine, čl. 1, 2. i 3. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske, čl. 2. i 3. Zakona o upotrebi zastave, grba i himne i čl. 1. i 2. Zakona o slavama i svetkovinama. U odlukama donesenim povodom navedenog zahtjeva Ustavni sud je detaljno elaborirao pojam diskriminacije posebno se osvrćući na pitanje diskriminacije u kontekstu člana II/4. Ustava Bosne i Hercegovine. U Prvoj

aforementioned case, passed on 31 March 2006, the Constitutional Court found, relying, *inter alia*, on the principles established in the Decision no. U 5/98 on the constituent status of peoples, as well as the political and temporal context in which the legislator adopted the challenged laws in the Federation of BiH and Republika Srpska, that the challenged provisions were of discriminatory character and inconsistent with the constitutional principle of equality of the constituent peoples, citizens and Others and that the obligation under the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination, that *each State Party undertakes to engage in no act or practice of racial discrimination against persons, groups of persons or institutions and to ensure that all public authorities and public institutions, national and local, shall act in conformity with this obligation*, was not complied with in the instant case. The Constitutional Court held that it

djelimičnoj odluci u spomenutom predmetu, donesenoj 31. marta 2006. godine, Ustavni sud je, oslanjajući se, između ostalog, na principe utvrđene u Odluci broj U 5/98 o konstitutivnosti naroda, te navedeni politički i vremenski kontekst u kojem su doneseni osporeni zakoni Federacije BiH i Republike Srpske, utvrdio da su osporene odredbe diskriminirajućeg karaktera, u suprotnosti sa ustavnim principom o ravnopravnosti konstitutivnih naroda, građana i „ostalih” i da u konkretnom slučaju nije poštovana obaveza „da se ne počini nikakvo djelo rasne diskriminacije ili ne vrši nikakvo djelo rasne diskriminacije, ili ne vrši rasna diskriminacija”, odnosno „preduzmu efikasne mjere radi ponovnog razmatranja nacionalne i lokalne vladine politike i izmjene, ukidanja ili poništenja svakog zakona i svakog propisa koji ima svrhu da uvede rasnu diskriminaciju ili da je ovjekovječi tamo gdje ona postoji” iz Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Ustavni sud je smatrao da je legitimno pravo bošnjačkog i hrvatskog naroda u Federaciji BiH, odnosno srpskog naroda u Republici Srpskoj, da putem zakonodavnih mehanizama očuvaju svoju tradiciju, kulturu i identitet, ali da se jednako pravo mora dati srpskom narodu u Federaciji BiH, odnosno bošnjačkom i hrvatskom narodu u Republici Srpskoj, kao i ostalim građanima BiH. Ustavni sud nije mogao prihvatiti kao racionalno i opravdano da bilo koji od konstitutivnih naroda ima privilegirani položaj u očuvanju tradicije, kulture i identiteta, imajući u vidu činjenicu da sva tri konstitutivna naroda i ostali građani BiH svoja prava i obaveze ostvaruju na jednak način, kako je to predviđeno Ustavom Bosne i Hercegovine i ustavima entiteta. Ustavni sud je istakao da je izuzetno važna činjenica da su identitet konstitutivnih naroda, kao i obrazovanje, vjeroispovijest, jezik, njegovanje kulture,

was the legitimate right of the Bosniak and Croat peoples in the Federation of BiH and the Serb people in the Republika Srpska to preserve their tradition, culture and identity through legislative mechanisms, but an equal right must be given to the Serb people in the Federation of BiH and the Bosniak and Croat peoples in Republika Srpska and other citizens of Bosnia and Herzegovina. The Constitutional Court further held that it could not consider as reasonable and justified the fact that any of the constituent peoples has a privileged position in preservation of tradition, culture and identity as all the three peoples and other citizens of Bosnia and Herzegovina enjoy the rights and fulfil obligations in the same manner as provided for in the Constitution of Bosnia and Herzegovina and Constitutions of the Entities. According to the conclusion of the Constitutional Court, it is of a particular importance that the identity of the constituent peoples, education, and religion, language, fostering culture, tradition and cultural heritage are defined in the Constitution of the Federation of BiH and Constitution of the Republika Srpska as the vital national interests of the constituent peoples. The aforementioned arguments were also used in the Second Partial Decision of 18 November 2006 wherein the Constitutional Court established that Articles 1 and 2 of the Law on the Family Patron-Saints’ Days and Church Holidays of the Republika Srpska were inconsistent with Article II(4) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina, in conjunction with Articles 1.1 and 2.a) and c) of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination referred to in Annex I to the Constitution of Bosnia and Herzegovina. As to Article 1 of the Constitutional Law on the Flag, Coat of Arms and Anthem of Republika Srpska,

tradicije i kulturno naslijeđe u Ustavu Federacije BiH i Republike Srpske definirani kao vitalni nacionalni interesi konstitutivnih naroda. Navedeni argumenti našli su mjesto i u Drugoj djelimičnoj odluci od 18. novembra 2006. godine u kojoj je Ustavni sud utvrdio da čl. 1. i 2. Zakona o slava-ma i svetkovinama nisu u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa čl. 1.1. i 2.a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine. U pogledu člana 1. Ustavnog zakona o zastavi, grbu i himni Republike Srpske, Ustavni sud je zahtjev odbio i utvrdio da je osporeni član Ustavnog zakona u skladu sa članom II/4. Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 1.1. i 2.a) i c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz Aneksa I na Ustav Bosne i Hercegovine.

Nadležnost iz člana VI/3.c)

Ustavni sud je nadležan u pitanjima koja mu je proslijedio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim Ustavom, sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine; ili u pogledu postojanja ili domašaja nekog opšteg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda.

U okviru konkretne ocjene ustavnosti iz člana VI/3.c), redovni sudovi su rijetko pokretali ovakve postupke dugi niz godina djelovanja Ustavnog suda. Donošenjem odluke u predmetu broj U 5/10, 26. novembra 2011. godine, u kojoj je Ustavni sud usvojio stav da i sudija pojedinac može podnijeti zahtjev za ocjenu kompatibilnosti u smislu odredaba člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, malo se povećao priliv ovakvih

the Constitutional Court dismissed the request and established that the challenged Article of the Constitutional Law was in conformity with Article II(4) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina, in conjunction with Articles 1.1 and 2.a) and c) of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination referred to in Annex I to the Constitution of Bosnia and Herzegovina.

Jurisdiction under Article VI(3)(c)

The Constitutional Court shall have jurisdiction over issues referred by any court in Bosnia and Herzegovina concerning whether a law, on whose validity its decision depends, is compatible with this Constitution, with the European Convention for Human Rights and Fundamental Freedoms and its Protocols, or with the laws of Bosnia and Herzegovina; or concerning the existence of or the scope of a general rule of public international law pertinent to the court's decision.

As to a concrete review of constitutionality under Article VI(3)(c), the ordinary courts rarely initiated such proceedings before the Constitutional Court. After the Constitutional Court's Decision in case no. U 5/10 of 26 November 2011, wherein the Constitutional Court established that a request for review of compatibility in terms of the provisions of Article VI(3)(c) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina could be filed by a single judge, the inflow of such requests has slightly increased. Among the decisions adopted by the Constitutional Court within the scope of its jurisdiction under Article VI(3)(c), we would like to mention two decisions.

In case no. U 15/11 the Constitutional Court considered the constitutionality of the relevant provisions of the domestic law, regulating the

zahtjeva. U okviru ove nadležnosti, između ostalih, mogu se izdvojiti dvije odluke:

U predmetu broj U 15/11 Ustavni sud se bavio pitanjima ocjene ustavnosti relevantnih odredaba domaćeg prava koje reguliraju pravo na povrat vojnog stana u posjed, pravo na uknjižbu vlasništva na takvom stanu i pravo javnih vlasti da, umjesto naturalne restitucije, isplate naknadu, te da li je propisana naknada u skladu sa poštivanjem prava na imovinu u svjetlu

right to repossession of a military apartment and the right to registration of the ownership right over such an apartment and the right of the public authority to provide compensation instead of restitution in kind, and whether the compensation stipulated under the relevant provision was appropriate and in accordance with the right to property, referred to in the Judgment of the European Court of Human Rights in the case of *Dokić v. Bosnia and Herzegovina*. In its decision

Neizvršavanje odluka Suda kazнено djelo

SARAJEVO - Ustavni sud BiH razmatrat će na sjednici 31. ožujka zahtjev za ocjenu ustavnosti entitetskih simbola, koji je podnio predsjedatelj Predsjedništva BiH Sulejman Tihić.

U dnevni red sjednice ponovo nije uvršten zahtjev za ocjenu ustavnosti tužbe BiH protiv SCG-a, koji je u prosincu prošle godine podnio član Predsjedništva BiH Boris-

av Paravac. Na sjednici će biti razmatran i Tihićev zahtjev za ocjenu odredbi Izbornog zakona BiH, a koje se odnose na izbor izaslanika u Domu naroda Parlamentarne skupštine

avanju odluka Ustavnog suda. Ustavni sud će u slučajevima u kojima utvrdi da nisu ispoštovane njegove odluke obavijestiti Tužiteljstvo BiH, s obzirom je neizvršavanje odl-

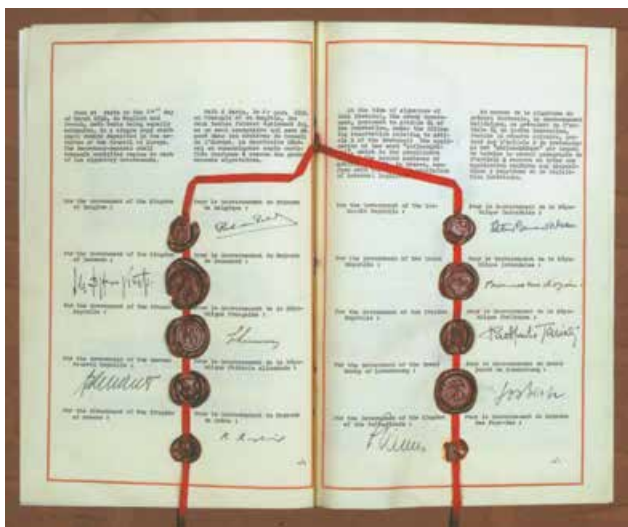
BIH, kao i zahtjev člana Predsjedništva BiH Sulejman Tihić, za donošenje mjere u vezi sa Javnom Ustavni sud BiH razmatra
Iz dnevnih novina „Dnevni list”,
28. mart 2006. godine
Published in the daily newspaper
„Oslobođenje” on March 28, 2006

presude Evropskog suda *Dokić protiv Bosne i Hercegovine*. U navedenoj odluci Ustavni sud je zaključio da odredba člana 39.e st. 3. i 4. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje naknade, nije u skladu sa odredbom člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, jer ne uspostavlja pravičnu ravnotežu između prava nosilaca prava i javnog interesa, stavljajući na nosioce prava poseban i prekomjeran teret.

U okviru nadležnosti iz člana VI/3.c) bitno je spomenuti i odluku u predmetu broj U 16/11,

the Constitutional Court concluded that the provision of Article 39(e) paragraphs 3 and 4 of the Law on Sale of Apartments with Occupancy Right, in the part relating to the determination of compensation, was not in conformity with Article II(3)(k) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina and Article 1 of Protocol No. 1 to the European Convention, as it did not strike a fair balance between the interests of the right holders and public interest, as the right holders had to bear an individual and excessive burden.

In case no. U 16/11, as regards the Constitutional Court's jurisdiction under Article

Potpisi na Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama

Signatures to the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms

donesenu povodom zahtjevu Osnovnog suda u Tesliću za ocjenu kompatibilnosti člana 4. Zakona o provođenju Aneksa G Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Podnosilac zahtjeva je problematizirao ustavnost samo odredbe člana IV osporenog zakona kojom je propisano da „sudski i drugi postupci koji za predmet imaju rješavanje imovinskopravnih odnosa, imovine pravnih lica sa sjedištem na teritoriji neke od država koje su nastale raspadom SFRJ, a koja se nalazi na teritoriji Republike Srpske, prekidaju se u svim fazama. Prekid postupka će trajati do zaključenja odgovarajućih ugovora o uređenju imovinskopravnih odnosa između BiH i država koje su nastale raspadom SFRJ”. Međutim, Ustavni sud je zaključio da predmetni zahtjev treba razmotriti u širem ustavnom kontekstu, a

VI(3)(c), the Constitutional Court passed the Decision on a request filed by the Basic Court in Teslić for review of the compatibility of Article 4 of the Law on the Implementation of Annex „G” of the Agreement on Succession Issues in the Territory of the Republika Srpska with Article II(3)(e) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina and Article 6(1) of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. The applicant raised an issue as to the constitutionality of the provisions of Article 4 of the challenged Law stipulating as follows: *Judicial and other proceedings, which subject-matter relates to the resolution of property and legal relations over the property of legal persons with seats in the territory of one of the states which came into existence following the breakup of SFRY, which is located in the territory of the Republika Srpska, shall be stayed at all stages. The proceedings referred to in paragraph 1 of this Article will be suspended pending the conclusion of appropriate contracts on the regulation of property and legal relations between Bosnia and Herzegovina and the states which came into existence after the breakup of SFRY.* However, the Constitutional Court concluded that the relevant request should be examined in a wider constitutional context and not limited only to the specific provisions. Thus, in the aforementioned decision the Constitutional Court dealt exclusively with the examination of the competencies of the Republika Srpska to adopt, in the particular case, the Law on Implementation of Annex G of the Agreement on Succession Issues on the Territory of the Republika Srpska within the context of relevant provisions of the Constitution of Bosnia and Herzegovina, relevant provisions of the Agreement on Succession Issues and the Decision of the Council of Ministers of Bosnia

ne samo u odnosu na osporenu odredbu. Tako se u navedenoj odluci Ustavni sud isključivo bavio ispitivanjem nadležnosti Republike Srpske da u konkretnom slučaju donese Zakon o provođenju Aneksa G Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske u kontekstu relevantnih odredaba Ustava Bosne i Hercegovine, relevantnih odredaba Sporazuma o pitanjima sukcesije, te Aneksa G tog sporazuma, kao i u kontekstu odluke Vijeća ministara BiH o provođenju Aneksa G o pitanjima sukcesije na teritoriji BiH. U navedenom predmetu Ustavni sud je zaključio da Zakon o provođenju Aneksa G Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske nije u saglasnosti sa odredbama člana III/1.e), člana III/3.b), člana IV/4.b) i člana V/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine. Ustavni sud je istakao da „u skladu sa uspostavljenim standardima i normama međunarodnog prava, te Sporazuma o sukcesiji i njegovim relevantnim aneksima, nadležni organi u BiH, uključujući i redovne sudove, mogu koristiti one instrumente koji će, zavisno od ponašanja drugih potpisnica Sporazuma o sukcesiji, efektivno zaštititi stečena ili osigurati ostvarivanje prava koja su predmet Sporazuma o sukcesiji i njegovih aneksa. To podrazumijeva aktivnu ulogu i neophodnu koordinaciju i/ili subordinaciju u skladu sa raspodjelom nadležnosti između organa i institucija u Bosni i Hercegovini”.

Apelaciona nadležnost – član VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine

(b) Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

Veoma je bitno spomenuti i stavove koje je Ustavni sud usvojio u okviru apelacione

and Herzegovina on Implementation of Annex G of the Agreement on Succession Issues on the Territory of BiH. In the case concerned the Constitutional Court concluded that the Law on the Implementation of Annex „G” of the Agreement on Succession Issues in the Territory of the Republika Srpska was not in conformity with the provisions of Article III(1)(e), Article III(3)(b), Article IV(4)(b) and Article V(4)(a) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina. The Constitutional Court pointed out the following: *In accordance with the established standards and norms of international law as well as the Succession Agreement and the relevant Annexes thereto, the competent authorities in Bosnia and Herzegovina including regular courts may use those instruments which, depending on the conduct of other States parties to the Succession Agreement, will effectively protect the acquired rights or secure the exercise of the rights which are the subject of the Succession Agreement and Annexes thereto. This involves an active role and necessary coordination and/or subordination in accordance with the distribution of responsibilities among the authorities and institutions in Bosnia and Herzegovina.*

Appellate jurisdiction under Article VI(3)(b) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina

(b) The Constitutional Court shall also have appellate jurisdiction over issues under this Constitution arising out of a judgment of any other court in Bosnia and Herzegovina.

It is necessary to point out the positions taken by the Constitutional Court within its appellate jurisdiction under Article VI(3)(b) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina, given that an appeal is the last chance of BiH to correct

nadležnosti sadržane u članu VI/3.b), naročito imajući u vidu da je apelacija posljednja prilika da Bosna i Hercegovina unutar svog sudskog sistema ispravi eventualno kršenje ljudskih prava. Vršanjem te nadležnosti Ustavni sud je donio niz bitnih stavova.

Ustavni sud je rješavao veliki broj predmeta koji se odnose na nestala lica tokom ratnih djestava u Bosni i Hercegovini, na pitanja tzv. ratne štete, zatim, predmete stare devizne štednje, onemogućavanja izvršenja pravomoćnih sudskih presuda itd.

U predmetima koji se odnose na nestala lica (AP 129/04 i AP 143/04) Ustavni sud je zaključio da je činjenica da ni nakon skoro deset godina od prestanka ratnih djestava u Bosni i Hercegovini nadležne vlasti nisu dostavile apellantima informacije o sudbini članova njihovih porodica, nestalih tokom ratnog sukoba u Bosni i Hercegovini, neminovno nametnula Ustavnom sudu zaključak da je u odnosu na članove porodica nestalih lica prekršeno pravo na zabranu nehumanog postupka iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije, kao i pravo na privatni i porodični život iz člana 8. Evropske konvencije. Kao posebnu mjeru s ciljem otklanjanja povrede iz člana 3. Evropske konvencije, Ustavni sud je naložio nadležnim vlastima da hitno uspostave i osposobe za efikasan rad institucije osnovane Zakonom o nestalim licima, posebno Institut za nestala lica, Fond za pomoć porodicama nestalih lica i Centralnu evidenciju nestalih lica u Bosni i Hercegovini.

Prva odluka koja se odnosi na tzv. ratnu štetu donesena je 17. decembra 2005. godine u predmetu broj AP 288/03 u kojoj je utvrđena povreda prava na pravično suđenje zbog primjene zakona kojima je Republika Srpska

a possible violation of human rights within its own judicial system. In exercising its jurisdiction under Article VI(3)(b), the Constitutional Court took a number of important stances.

The Constitutional Court passed the decisions in the large number of cases relating to the persons who had gone missing during the war in Bosnia and Herzegovina, issues of the so called „war damage”, old foreign currency savings, non-enforcement of final court judgments, *etc.*

In the cases relating to the missing persons (AP 129/04 and AP 143/04), the Constitutional Court concluded that the fact that almost ten years passed from the cessation of the war in Bosnia and Herzegovina and the fact that the competent authorities failed to submit information to the appellants regarding the fate of members of their families that had gone missing during the war, was sufficient to the Constitutional Court to conclude that the right to prohibition of inhuman treatment under Article II(3)(b) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina and Article 3 of the European Convention as well as the right to respect for private and family life under Article 8 of the European Convention were violated in respect of the members of families of missing persons. The Constitutional Court ordered, as a special measure to remedy the violation of Article 3 of the European Convention, that the competent authorities immediately secure operational functioning of the institutions established in accordance with the Law on Missing Persons, *i.e.* the Missing Persons Institute, the Fund for Providing Assistance to the Families of Missing Persons in Bosnia and Herzegovina and the Central File Records on the Missing Persons in Bosnia and Herzegovina.

The first decision of the Constitutional Court relating to the so called „war damages” was

Sastav Suda/Composition of the Court (2012): Margarita Caca-Nikolovska (sutkinja/Judge), Constance Grewe (sutkinja/Judge), Seada Palavrić (potpredsjednica/Vice-President), Tudor Pantiru (potpredsjednik/Vice-President), Valerija Galić (predsjednica/President), Miodrag Simović (potpredsjednik/Vice-President), Mato Tadić (sudija/Judge), Mirsad Ćeman (sudija/Judge), Zlatko M. Knežević (sudija/Judge)

brojna potraživanja nastala u toku rata pretvorila u unutrašnji dug i propisala uvjete pod kojima će dug biti isplaćen. Zakonima je, između ostalog, obustavljeno izvršenje pravosnažnih sudskih odluka kojima su dosuđene naknade štete. U spomenutoj odluci apelacija se odnosila na neizvršenje pravosnažne sudske odluke kojom je dosuđena naknada nematerijalne štete zbog pogibije bliskog srodnika. U odluci Ustavni sud je zaključio da „i pored evidentnog javnog interesa države da donese navedeni zakon, zbog ogromnog duga koji je nastao prema osnovu materijalne i nematerijalne štete nastale u toku ratnih dještava, a koji je naveden u članu 18. citiranog zakona, Ustavni sud smatra da je donošenjem takvog zakona stavljen ‘pretjeran teret na pojedince’, te da zbog toga nije ispunjen

the Constitutional Court related to a failure of enforcement of the final court decision awarding non-pecuniary damages for the death of a close family member. In its decision the Constitutional Court concluded as follows: *Regardless of the evident public interest of the state to adopt this law, due to the enormous debt which was incurred as the result of the pecuniary and non-pecuniary damages caused by the war actions and which is contained in Article 18 of the Law in question, the Constitutional Court holds that by adoption of such law „an excessive burden was placed on the individuals” and therefore the requirement of proportionality between the public interest of the community and fundamental rights of individuals was not met.* The Constitutional Court resolved, in an almost identical way, the cases relating

passed on 17 December 2005 in case no. AP 288/03, wherein the Constitutional Court established a violation of the right to a fair trial on the ground that the Republika Srpska applied the laws which stipulated conversion of a number of claims into the internal debt of the Republika Srpska, as well as the manner of the settlement thereof. Based on the laws, *inter alia*, the enforcement of the final court decisions awarding damages was suspended. The appeal lodged with

uvjet proporcionalnosti između javnog interesa zajednice i osnovnih prava pojedinaca”. Na gotovo identičan način Ustavni sud je riješio predmete koji su se odnosili na unutrašnji dug u Federaciji Bosne i Hercegovine, te zaključio da je apelantima povrijeđeno pravo na pravično suđenje i pravo na imovinu. Za razliku od odredaba zakona u Republici Srpskoj o načinu izmirenja unutrašnjeg duga, zakoni u Federaciji BiH nisu sadržavali precizne odredbe o načinu izmirenja obaveza iz izvršnih sudskih odluka kojima su, između ostalog, dosuđene različite naknade šteta. U ovim zakonima samo je uopćeno zaključeno da će obaveze biti izmirene. Ustavni sud je ukazao na to u svojoj Odluci broj AP 969/04 i zaključio da „osnovni razlog u kojem Ustavni sud vidi pretjeran teret prema pojedincima jeste činjenica da još uvijek nije određen način na osnovu kojeg će se izmiriti obaveze iz izvršnih odluka. Stoga se apelant još uvijek nalazi u neizvjesnoj situaciji, jer ne može realizirati svoja potraživanja na osnovu pravosnažne presude, niti

Javna rasprava pred Ustavnim sudom,
septembar 2010. godine

Public Hearing before the Constitutional Court,
September 2010

to the internal debt in the Federation of Bosnia and Herzegovina and found a violation of the appellants’ right to a fair trial and right to property. Unlike the provisions of the laws in the Republika Srpska regulating the manner of settlement of the internal debt, the laws in the Federation of BiH contained no specific provision regulating the manner of settlement of the obligations stemming from the final court decisions awarding, *inter alia*, the different types of damages. In those laws it is just generally concluded that the obligations will be settled. The Constitutional Court made a reference to that end in its decision no. AP 969/04 and concluded as follows: *The basic reason where the Constitutional Court sees an excessive burden placed on individuals is the fact that there is no provision stipulating the manner in which the obligations stemming from the final court decisions will be settled. Therefore, the appellant’s position is still uncertain, as he cannot realise his claim based on the final court judgment, and it is also uncertain when and in which way he will be able to exercise his rights under the mentioned judgment [...].*

In the cases relating to the so called „old” foreign currency savings, the appellants filed their appeals based on the claims seeking full payment of their foreign currency savings deposited with the banks of Bosnia and Herzegovina and their branch offices in the territory of the present Entities. In its decision no. AP 130/04 the Constitutional Court concluded that Bosnia and Herzegovina, by failing to adopt a framework law which would regulate the issue of disbursement of the foreign currency savings, failed to protect in an effective manner the appellants’ right to property. In addition, the Constitutional Court underlined the positive obligation of the State and noted that *the State cannot be released from the*

je izvjesno kada će i na koji način moći ostvariti svoja prava iz te presude [...]”.

U predmetima koji su se ticali tzv. stare devizne štednje radilo se o zahtjevima apelanata da ostvare svoja potraživanja po osnovu stare devizne štednje, deponirane isključivo u bankama BiH i njihovim poslovnim jedinicama na teritoriji današnjih entiteta. Ustavni sud je u Odluci broj AP 130/04 zaključio da je nedonošenjem okvirnog zakona kojim bi se reguliralo pitanje isplate stare devizne štednje BiH propustila djelotvorno zaštititi pravo apelanata na imovinu. Također, Ustavni sud je posebno ukazao na pozitivnu obavezu države, navodeći „da se država ne može osloboditi garantiranja poštivanja prava na imovinu [...] pokušajem da delegira odgovornosti, u smislu reguliranja i implementacije, na entitetske institucije i institucije Brčko Distrikta, bez osiguravanja dovoljno pravnih garancija da će ove institucije djelovati u skladu sa, između ostalog, standardima iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju”. U odnosu na zahtjeve koji su se ticali štednje u tzv. stranim bankama, apelanti su polagali sredstva na devizne štedne račune u filijalama banaka iz Beograda (Republika Srbija) i Ljubljane (Republika Slovenija), a koje su se nalazile na teritoriji BiH, odnosno sadašnjeg entiteta Federacije BiH. U Odluci broj AP 164/04 od 18. januara 2005. godine Ustavni sud je utvrdio da ove banke nemaju pravnog sljednika u Federaciji BiH, pa da ni BiH ni njeni entiteti nisu odgovorni za isplatu stare devizne štednje deponirane kod tih banaka, odnosno da su apelacije *ratione personae* inkompatibilne sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Međutim, Ustavni sud je zaključio da je BiH odgovorna za neispunjenje pozitivne obaveze da djelotvorno zaštiti prava apelanata na imovinu, čime je narušila princip pravične ravnoteže između zahtjeva

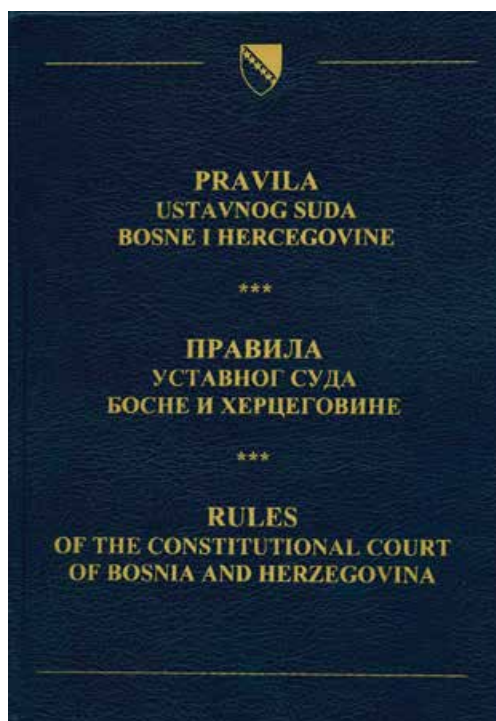
*obligation of guaranteeing the right to property [...] by its attempt to delegate responsibility for regulating and implementing the performance of its functions to the Entities' and Brčko District's institutions if it does not secure enough legal guarantees that those institutions will act in accordance with, amongst other things, standards set out in Article 1 of Protocol No.1 to the European Convention. As to the claims relating to the savings deposited in the so called foreign banks, the appellants deposited their money with commercial banks' branches from Belgrade (the Republic of Serbia) and Ljubljana (the Republic of Slovenia) located in Bosnia and Herzegovina, that is in the present territory of the Federation of Bosnia and Herzegovina. In its decision no. AP 164/04 of 18 January 2005, the Constitutional Court established that the aforementioned banks had no legal successor in the Federation of BiH and, consequently, neither BiH nor its Entities were liable for the payment of old foreign currency savings deposited with those banks, i.e. the Constitutional Court concluded that the appeals were *ratione personae* incompatible with the Constitution of Bosnia and Herzegovina. However, the Constitutional Court concluded that BiH was responsible for a failure to fulfil its positive obligation and to secure the effective protection of the appellants' rights to property, thereby violating the principle of a fair balance between the demands of the general interest of the community and the requirements of the protection of the individual's fundamental rights. Namely, the Constitutional Court established that BiH was obliged to undertake political measures and to make proposals and requests in attempts to persuade the countries wherein the banks in which BiH citizens had deposited their money were located, and to adopt appropriate measures in resolving the issue of*

javnog interesa i pojedinaca. Naime, Ustavni sud je utvrdio da je BiH dužna da preduzme političke mjere, da predlaže, zahtijeva i zagovara kod država u čijim su bankama deponirana sredstva njenih građana da donesu odgovarajuće mjere za rješenje problema stare devizne štednje. Također, istaknuto je i da BiH, u okviru pregovora o sukcesiji bivše Jugoslavije, treba da podstiče nastavak pregovora o navedenom problemu, odnosno o potrebi zaštite „devizne štednje pojedinaca” pod pokroviteljstvom Banke za međunarodna poravnanja.

Bitne aspekte prava na slobodu i sigurnost ličnosti Ustavni sud je ispitivao u predmetima u kojima se postavilo pitanje zakonitosti lišavanja slobode lica koja su krivično djelo učinila u stanju neuračunljivosti. Ustavni sud je, između ostalih, u odlukama br. AP 2271/05 i AP 1125/05 zaključio „da postoji kršenje prava na ličnu slobodu i sigurnost kada je apelantu onemogućeno da se odluka o izricanju mjere sigurnosti liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi preispita na njegov zahtjev. Ustavni sud je, dalje, zaključio da postoji kršenje prava iz člana 5. stav 1.e. i stav 4. Evropske konvencije kada važeći zakoni precizno ne definiraju mogućnost, uvjete, način i postupak izricanja, produženja ili prestanka mjere obaveznog liječenja i čuvanja u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi licima koja su krivično djelo učinila u stanju neuračunljivosti, kao ni pristup ‘sudu’ radi ispitivanja zakonitosti pritvaranja, što ostavlja prostor za proizvoljnu primjenu zakona”. Ključni problem u ovim predmetima je bilo nepostojanje propisa u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine koji bi regulirao mogućnost, postupak i uvjete za izricanje, preispitivanje ili prestanak mjere sigurnosti liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi licu koje je krivično djelo učinilo u stanju neuračunljivosti.

old foreign currency savings. In addition, it was pointed out that BiH had undertaken to negotiate on the necessity to protect „the foreign currency savings of individuals” and should insist on the continuation of the negotiations on the mentioned issue under the auspices of the Bank for International Settlements.

In its decisions passed in cases nos. AP 2271/05 and AP 1125/05 the Constitutional Court examined the essential aspects of the right to liberty and security. In the mentioned cases, an issue arose with regards to the lawfulness of deprivation of liberty of persons who committed criminal offences in the state of mental incapacity. In the aforementioned decisions the Constitutional Court concluded that *there is a violation of the right to liberty and security in cases where upon the appellants’ request there is no possibility to review the decisions imposing a security measure of mandatory psychiatric treatment and placement in a healthcare institution*. In addition, the Constitutional Court concluded that *there is a violation of rights under Article II(3)(d) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina and Article 5 paragraph 1 (e) and paragraph 4 of the European Convention where the applicable laws lack the precise definition of the following terms: possibility, conditions, manner and procedure of pronouncing, extending and/or terminating the measure of mandatory medical treatment and placement in an appropriate healthcare institution, including the access to a ‘court’ for the purpose of reviewing the lawfulness of detention, which leaves ample room for the arbitrary application of law*. The key issue in the aforementioned cases was the absence of legal regulations within the legal system of Bosnia and Herzegovina, governing the possibility, procedure and requirements

U kontekstu člana 5. Evropske konvencije bitno je spomenuti da je Ustavni sud u nizu slučajeva (AP 620/13 i AP 2472/11) utvrdio kršenje prava iz navedenog člana, jer su apelanti prisilno smješteni, odnosno lišeni slobode u smislu Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice s djecom i Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice s djecom, te smješteni u zavod. Prema mišljenju Ustavnog suda, time nije ispunjen zahtjev „zakonitosti” u smislu Evropske konvencije, naročito imajući u vidu da Zakon o zaštiti lica s duševnim smetnjama definira mogućnost, uvjete, način i postupak zadržavanja, odnosno pritvaranja lica s mentalnim poremećajima, a koji nije primijenjen u konkretnim slučajevima.

Veliki doprinos razvoju prakse, kada je riječ o pravu na slobodu i sigurnost, učinjen je i u

for ordering, extending and terminating the detention measure in an appropriate healthcare institution to the persons who committed the criminal offense in the state of mental incapacity.

In the context of Article 5 of European Convention it is necessary to point out that the Constitutional Court, in a number of cases (AP 620/13 and AP 2472/11), established a violation of Article 5 of European Convention, as the appellants had been deprived of liberty in terms of the Law on Principles of Social Protection, Protection of Civil Victims of War, and Protection of Families with Children and the Law on Social Protection of Civil Victims of War and Protection of Families with Children, and involuntarily placed into an institution. In the view of the Constitutional Court the requirement of „lawfulness” within the meaning of the European Convention was not satisfied, particularly taking into account that the Law on Protection of Persons with Mental Disorders defined the possibility, conditions, criteria and procedure of admission *i.e.* detention of persons with mental health problems, which was not applied to the specific cases.

The development of the Constitutional Court’s case law concerning the right to liberty and security of a person may be found in the Decision no. AP 6/08, relating to the issue of concretisation of the reasons for detention. In the aforementioned case, the Constitutional Court found a violation of Article II(3)(d) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina and Article 5(3) of the European Convention where the appellant had been imposed detention for a fear of interfering with the criminal proceedings by influencing witnesses, whereas such a fear had not been justified by specific and clear reasons indicating in an objective way the appellant’s

Odluci broj AP 6/08 koja se odnosila na pitanje konkretizacije pritvorskih razloga. U konkretnom slučaju Ustavni sud je zaključio da postoji kršenje člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije ako je apelantu određen pritvor zbog bojazni da će, utječući na svjedoke, ometati krivični postupak, a takva bojazan nije opravdana konkretnim i valjanim razlozima, koji bi objektivno ukazivali na to da je apelant pokušao ili da postoji ozbiljan rizik da će pokušati da utječe na svjedoke, već se odluka zasniva samo na pretpostavkama suda zbog prirode i težine djela koje se apelantu stavlja na teret i zbog eventualne istrage protiv saučesnika.

Ispunjavanjem zakonskih uvjeta za određivanje pritvora Ustavni sud se bavio u Odluci broj AP 1885/13. U navedenoj odluci Ustavni sud je zaključio da postoji povreda prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1.c. Evropske konvencije, kada je Sud BiH apelantu odredio pritvor iako iz osporenih rješenja proizlazi da za to nije bio ispunjen osnovni zakonski uvjet, a to je da postoji osnovana sumnja da je apelant učinio krivična djela koja mu se stavljaju na teret. Naime, iz obrazloženja osporenih odluka ne može se zaključiti da je zadovoljen standard postojanja „osnovane sumnje”, kako je to definirano članom 20. ZKPBiH, niti da postoje „činjenice ili informacije na osnovu kojih će objektivni posmatrač zaključiti da je lice koje je u pitanju moglo počinuti krivično djelo za koje se tereti”, kako to zahtijevaju standardi člana 5. stav 1. tačka c. Evropske konvencije.

U pogledu aspekata člana 7. Evropske konvencije, važno je spomenuti Odluku broj AP 325/08 u kojoj je Ustavni sud razmatrao pitanje retroaktivne primjene Krivičnog zakona. U skladu sa stavovima Evropskog suda za ljudska

involvement in attempting to intimidate or to influence the witnesses, but the decision had been based on the presumptions by the court based on the nature and graveness of the offence the appellant had been charged with or because of a possible investigation against accomplices.

In its Decision no. AP 1885/13 the Constitutional Court considered whether the legal requirements for detention were met. In the aforementioned decision the Constitutional Court concluded that there was a violation of the rights safeguarded by Article II(3)(d) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina and Article 5(1)(c) of the European Convention, as the Court of BiH ordered detention against the appellant, although it followed from the challenged decisions that the basic legal condition was met, *i.e.* that there existed a reasonable suspicion that the appellant had committed the criminal offenses he was charged with, since it could be deduced from the challenged decisions that the standard relating to the existence of „a reasonable suspicion” was satisfied, as defined in Article 20 of the Criminal Procedure Code of BiH, or that there were „the facts or information on the basis of which an objective observer may conclude that the person in question may have committed the criminal offense he was charged with”, as required by the standards of Article 5(1)(c) of the European Convention.

As to Article 7 of the European Convention, in its Decision no. AP 325/08 the Constitutional Court considered the issue of retroactive application of the Criminal Code. In accordance with the view of the European Court of Human Rights, the Constitutional Court concluded that there was a violation of Article 7(1) of the European Convention, as there was a realistic possibility in the specific case that the retroactive

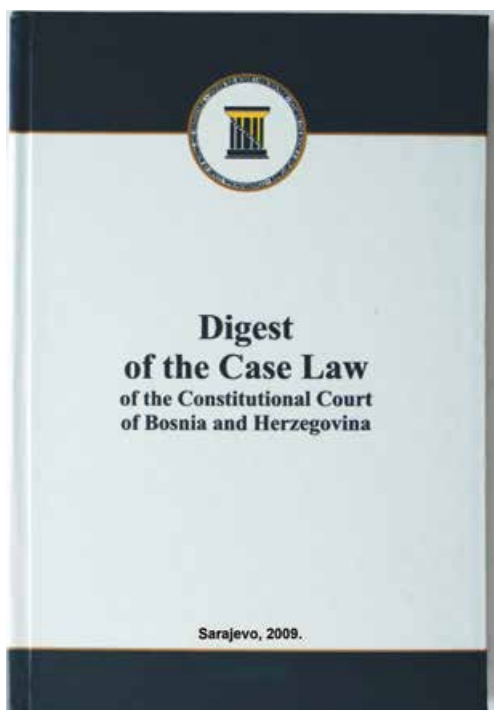
prava, Ustavni sud je zaključio da je došlo do kršenja člana 7. stav 1. Evropske konvencije, zato što u konkretnom slučaju postoji realna mogućnost da je retroaktivna primjena KZBiH bila na apelantovu štetu u pogledu izricanja kazne, a što je protivno članu 7. stav 1. Evropske konvencije, bez obzira na činjenicu što, prema propisanom rasponu kazne zatvora, ne znači da bi apelant i dobio manju kaznu zatvora da je u njegovom slučaju primijenjen KZSFRJ. Naime, od ključnog značaja je da je apelant mogao dobiti nižu kaznu da je ovaj zakon i primijenjen.

Značajna grupa predmeta u kojima je uloga Ustavnog suda u pogledu zaštite ljudskih prava i sloboda bila izuzetno velika tiče se pitanja početka ostvarivanja prava na penziju, odnosno početka isplate penzije u vezi sa uplaćenim doprinosima. Problem je proistekao iz propusta poslodavaca da redovno uplaćuju doprinose za penzijsko osiguranje za zaposlene nadležnom fondu, što je njihova zakonska obaveza. U vezi s tim u Odluci broj AP 1330/06 Ustavni sud je zaključio da retroaktivna uplata doprinosa ne može utjecati na početak ostvarivanja prava na penziju i određivanja dana početka isplate penzije naročito ako se uzme u obzir da se naknadna uplata doprinosa vrši uz plaćanje zatezne kamate fondu. Prema mišljenju Ustavnog suda, suprotan stav bi predstavljao prevelik teret za apelante koji bi bili u situaciji da, zbog neizvršavanja zakonske obaveze poslodavaca prema nadležnom fondu, koji, također, ima zakonsku obavezu da kontrolira poslodavce i da preduzima odgovarajuće zakonske mjere u slučaju neplaćanja doprinosa, snose štetne posljedice.

U Odluci broj AP 2843/07 Ustavni sud je ocjenjivao kvalitet određenih odredaba Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju Republike Srpske. Relevantnim odredbama Zakona o PIO

application of the BiH Criminal Code was to the detriment of the appellant in respect of the sentencing, contrary to Article 7(1) of the European Convention, irrespective of the fact that, given the prescribed range of the prison term, this did not mean that the appellant would have received a lower imprisonment sentence had the SFRY Criminal Code been applied in his case. Namely, it is of crucial importance that the appellant could have received a lower sentence had this Code been applied.

Major cases in which the Constitutional Court's role in protecting the human rights and fundamental freedoms was of great importance concern the exercise of the right to pension, *i.e.* the initiation of payment of a pension relating to contributions paid for *pension* and *disability insurance*. The issue arose out of the fact that the employers failed to pay on regular basis contributions for *pension* and *disability insurance* for their employees to the competent pension and disability insurance funds, as required under law. In this regard, in its Decision no. AP 1330/06 the Constitutional Court concluded that the retroactive payment of contributions could not affect the commencement date relating to the exercise of the right to pension and the right to receive pension payments, particularly given that the subsequent payment of contributions included the payment of statutory default interest in favour of the relevant pension and disability insurance fund. Otherwise, in the view of the Constitutional Court, the appellants would have to bear an excessive burden and suffer the consequences of the employers' failures to meet their legal obligation towards the competent pension and disability insurance fund, which are also obliged, under law, to control employers and to take appropriate legal measures in cases where contributions are not paid.

propisano je da je korisnik dužan *u roku od osam dana prijaviti svaku činjenicu koja utječe na korištenje ili obim prava*, te da se *dospjela primanja koja nisu mogla biti isplaćena zbog okolnosti koje je prouzrokovao korisnik primanja ne mogu naknadno isplatiti*. U konkretnom slučaju Ustavni sud je zaključio da je zakonski rok od osam dana jedan od najrestriktivnijih rokova u pravnom sistemu koji za sobom povlači gubljenje, za određeni period, samog prava koje je ranije priznato, te zaključio da predmetne zakonske odredbe ne zadovoljavaju potreban zakonski kvalitet u mjeri u kojoj bi se poštivali standardi iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, što je suprotno i principu vladavine prava iz člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Zakonom o izvršenju odluka CRPC-a Ustavni sud se bavio u predmetu broj AP 1524/06, također

In its Decision no. AP 2843/07 the Constitutional Court assessed quality of certain provisions of the Law on Pension and Disability Insurance of the Republika Srpska. The relevant provisions of the Law on Pension and Disability Insurance of the Republika Srpska stipulate that *the beneficiary of the rights stemming from the pension and disability insurance is obliged to inform within the 8 day time limit of any fact that influences the use or scope of rights and that the payments due could not be paid subsequently if they had not been paid because of circumstances caused by the beneficiary of income*. In the specific case, the Constitutional Court concluded that the 8 day time limit prescribed under the law was too restrictive within the legal system entailing for a certain period of time the loss of the previously recognised right; consequently, the Constitutional Court concluded that the relevant legal provisions did not satisfy the necessary legal quality to the extent meeting the standards under Article 1 of Protocol No. 1 to the European Convention, contrary to the principle of the rule of law under Article I(2) of the Constitution of Bosnia and Herzegovina.

As regards the quality of law, the Constitutional Court, in case no. AP 1524/06, considered the Law on Implementation of the Decisions of the Commission for Real Property Claims of Displaced Persons and Refugees. The said Law imposes an obligation upon the parties with legal interest to initiate the procedure of enforcement of a CRPC decision within 18 months (Article 5(2) of the Law). In the case concerned, the appellant did not learn within the time limit stipulated by the Law that the decision had been passed. In its decision the Constitutional Court pointed out the following: *Although it remains unclear why did the CRPC send the*

u kontekstu kvaliteta zakona. Zakon nameće obavezu za strane s pravnim interesom da pokrenu postupak izvršenja odluke CRPC-a unutar 18 mjeseci (član 5. stav 2. Zakona). U konkretnom slučaju apelant nije u roku određenom Zakonom saznao za donošenje odluke. U navedenoj odluci Ustavni sud je istakao sljedeće: „Iako nije jasno zbog čega je CRPC odluku koju je donio uputio apelantu tek 13 mjeseci nakon donošenja, niti zbog čega je ona apelantu poštom dostavljena narednih devet mjeseci, činjenica je da je apelant, zahvaljujući zakonskoj formulaciji roka zastare u ovom slučaju, zbog tuđih radnji i propusta, za koje nije mogao znati, niti na njih utjecati, izgubio mogućnost da ostvari svoj imovinski zahtjev. Dakle, apelant je, jednako kao i drugi građani u ovakvim i sličnim situacijama, prepušten na volju službenika organa uprave i pošte, odnosno njihova prava zavise od sistema rada ovih tijela i dispozicije ovih tijela u pogledu preduzimanja radnji potrebnih za pravovremeno dostavljanje odluka zainteresiranim licima, ili zavise od više sile i slučaja, što je sve nespojivo sa principima vladavine prava, pravne sigurnosti i dispozicije odlučivanja o vlastitim pravima (da li pokrenuti ili ne izvršiti postupak vraćanja stana u posjed), koji bi u ovom slučaju predstavljali apelantov javni interes.”

Posljednjih nekoliko godina veoma su aktuelne apelacije koje se odnose na azil i ostala prava stranaca, odnosno mjere prema strancima, *među kojima posebno mjesto zauzimaju stranci koji su dugo boravili u Bosni i Hercegovini i tu zasnovali porodicu*. Kada je riječ o članu 8. Evropske konvencije, u ovim slučajevima Ustavni sud vodi računa o tome da redovni sudovi moraju pažljivo ocijeniti osnove za odlučivanje i razmotriti da li se može miješanje u pravo opravdati u okolnostima predmeta. U jednom od takvih

issued decision only 13 months subsequent to its issuance or why was the decision being delivered during the next nine months, the fact is that the appellant, due to the legal formulation of the time-limit for statute of limitation on account of other people's actions and failures to act of which he could not have been aware or in position to exert any influence over, lost the possibility to realize his property claim. Therefore, the appellant was, as any other citizen in such or similar situation, left to the arbitrary conduct of the officials of the bodies of administration and the post office, i.e. their rights depend upon the system of operation of those bodies and the disposition of those bodies in respect of taking actions necessary to deliver decisions to the interested persons in due time or, rather, they depend on force majeure and chance, which is all together incompatible with the principles of the rule of law, legal certainty and disposition to decide about one's own rights (whether to initiate or not the enforcement procedure for repossession of an apartment), which would in this case constitute the appellant's public interest.

Recently, the Constitutional Court received a number of the appeals concerning the right of asylum and other rights of foreign nationals, i.e. measures regarding foreign citizens, particularly regarding the foreign citizens married and residing in Bosnia and Herzegovina for a long time. In such cases, as to Article 8 of the European Convention, the Constitutional Court observes that the ordinary courts carefully examined the grounds for decision and considered whether the interference with the right could be justified in the circumstances of the case. Deciding on the appeal lodged by the appellant under threat of deportation to Syria in case no. AP 1222/07, the Constitutional Court concluded that the effect

predmeta (AP 1222/07), odlučujući o apelaciji apelanta kojem je prijetila deportacija u Siriju, Ustavni sud je zaključio da je učinak osporenih odluka takav *da dovodi do miješanja u apelantovo pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života*, a imajući na umu ozbiljnost takvog miješanja i njegov utjecaj kako na apelanta tako i na njegovu porodicu, *opravdanja na koja se ukazuje u postupku pred redovnim sudom ne vode zaključku da je miješanje proporcionalno legitimom cilju*. Povodom opravdanosti miješanja u konkretnom slučaju Ustavnom sudu je uskraćen dokaz na osnovu kojeg bi mogao ocijeniti da li je miješanje u apelantovo ustavno pravo opravdano, odnosno u konkretnom slučaju redovni sud je propustio da izvrši ocjenu proporcionalnosti u skladu sa članom 8. stav 2. Evropske konvencije.

Kao što je moguće vidjeti iz ovih nekoliko ilustrativnih primjera, Ustavni sud je dinamičnim i evolutivim tumačenjem Ustava Bosne i Hercegovine doprinio dosljednom garantiranju ravnopravnosti i konstitutivnosti naroda na cijeloj teritoriji BiH, osiguranju suvereniteta, teritorijalnog integriteta i međunarodnog subjektiviteta države i jačanju pravne sigurnosti i vladavine prava.

of the challenged decisions was *to subject the appellant to an interference with his right to respect for private and family life*, and bearing in mind the severity of that interference and its impact on both the appellant and his family, *the justifications suggested in the proceedings so far did not lead to the conclusion that the interference was proportionate to a legitimate aim*. In assessing whether the interference with the appellant's right was justified, the Constitutional Court was deprived of the evidence on the basis of which it might assess whether the interference with the appellant's constitutional right was justified, *i.e.* the ordinary courts failed to conduct a proportionality assessment in accordance with Article 8(2) of the European Convention.

As these illustrative examples show, by its dynamic or evolutive interpretation of the Constitution of Bosnia and Herzegovina, the Constitutional Court has made a significant contribution to the protection of equality and constituent status of the peoples throughout BiH, sovereignty, territorial integrity and international legal personality of the State of BiH with a view to ensuring legal certainty and reinforcing the rule of law.

MEĐUNARODNA SURADNJA

Uloga ustavnih sudova, danas, nije ograničena samo na odlučivanje o ustavnim pitanjima koja potječu isključivo iz oblika uređenja i ustavnog sustava unutar svake pojedine države. Međusobni utjecaj nacionalnih prava, kao i međunarodnog prava na nacionalna prava, povećava se i dovodi do šireg prihvaćanja i valoriziranja civilizacijskih vrijednosti i postignuća koja su pod pravnom zaštitom, tako što ih u njihovom nastanku i razvoju, bez obzira na podrijetlo, međusobno preuzimaju i potom njeguju i razvijaju i štite nacionalna zakonodavstva.

INTERNATIONAL COOPERATION

Today, the role of constitutional courts is not solely restricted to deciding the constitutional issues arising exclusively from the form of organization and the constitutional system within every individual state. The mutual influence of national laws as well as the influence of international law upon national laws, is on the rise and leading to the broader acceptance and valorization of civilizational values and achievements which are under legal protection in that their coming into being and development, regardless of their origin, are taken over and

Sudionici Međunarodne konferencije, Moskva, listopad 2006. godine

Participants of the International Conference, Moscow, October 2006

*Međunarodni simpozij, Ankara, Republika Turska, travanj 2010. godine
International Symposium, Ankara. Republic of Turkey, April 2010*

Ta činjenica je posebice izražena u oblasti temeljnih ljudskih prava i sloboda, ali i u drugim aspektima zaštite ustavnih prava građana koji su posredno determinirani međunarodnim konvencijama, odnosno onim aspektima zaštite na koje izravan utjecaj imaju međunarodne konvencije o ljudskim pravima i vladavini prava.

To su posebice konvencije Vijeća Europe i Ujedinjenih naroda koje se u osnovi odnose na zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kojima su pristupili Bosna i Hercegovina i druge države.

U tome je kontekstu suradnja nacionalnih ustavnih sudova na međunarodnom planu postala aktivnost koja se planira kao redovita obveza. O kvaliteti, intenzitetu i načinu suradnje sa stranim sudovima, i u okviru međunarodnih organizacija ustavnih sudova, neposredno ovisi djelovanje, pozicioniranje i valoriziranje Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u međunarodnoj zajednici, a time i njegov utjecaj.

then cherished and developed and protected by national legislations.

This fact is particularly pronounced in the area of fundamental human rights and freedoms, but also in the other aspects of the protection of citizens' constitutional rights which are directly determined by international conventions, *i.e.* those aspects of protection which are directly affected by international conventions on human rights and the rule of law.

Those are in particular the conventions of the Council of Europe and the United Nations essentially related to the protection of human rights and fundamental freedoms, which have been acceded to by Bosnia and Herzegovina and other states.

In that context the cooperation of national constitutional courts at the international level has become an activity planned as regular commitment. It is upon the quality, intensity

Međunarodna multilateralna i bilateralna suradnja, kao i sudjelovanje na međunarodnim konferencijama, stručnim i znanstvenim skupovima, prostor je u okviru kojega Ustavni sud Bosne i Hercegovine promovira svoju doktrinu, iskustvo i praksu, posebice u domeni vladavine prava, zaštite i promicanja značaja poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda. Na taj način Ustavni sud Bosne i Hercegovine daje doprinos europskoj civilizacijskoj i pravnoj stečevini, ali se njome u isto vrijeme i inspirira.

Od 1964. godine Ustavni sud Bosne i Hercegovine je međunarodnu suradnju ostvarivao putem Ustavnog suda SFRJ. Ustavni sud Bosne i Hercegovine od 1997. godine kontinuirano surađuje s ustavnim, odnosno drugim najvišim nacionalnim sudovima koji obavljaju funkcije ustavnog sudovanja u drugim zemljama, s Vijećem Europe, osobito s Europskim sudom za ljudska prava i Europskim povjerenstvom za demokraciju putem prava (Venecijansko povjerenstvo), kao i s Europskom konferencijom ustavnih sudova,

and manner of cooperation with foreign courts and within the framework of the international organizations of constitutional courts, that the operation, positioning and valorization of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina in the international community is directly dependant and, thereby, its influence.

The international multilateral and bilateral cooperation as well as the participation in international conferences, professional and scientific meetings is the space where the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina promotes its doctrine, experience and case-law, particularly in the domain of the rule of law, the protection and promotion of the importance of respect for human rights and fundamental freedoms. It is in this manner that the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina contributes to the European civilization and the *acquis communautaire* but is also at the same time inspired by it.

Delegacija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine na čelu sa predsjednikom Matom Tadićem u posjetu Ustavnom sudu Rumunjske, prosinac 2005. godine

Delegation of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina led by President Mato Tadic visiting the Constitutional Court of Romania, December 2005

Since 1964, the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina has been exercising its international cooperation by way of the Constitutional Court of SFRY. As of 1997, the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina continuously cooperates with constitutional as well as other highest national courts performing the functions of constitutional justice in other countries, with the Council of Europe, particularly with the European Court of Human Rights and the European Commission for Democracy through Law (the Venice Commission), as well as with the European Conference of

Prvi Okrugli stol u okviru suradnje regionalnih ustavnih sudova na kojem su sudjelovali predstavnici ustavnih sudova Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske, Republike Makedonije, Državne zajednice Srbije i Crne Gore i Republike Slovenije, Sarajevo, svibanj 2004. godine

First Round Table within cooperation of the regional courts with participation of the representatives of the Constitutional Courts of Bosnia and Herzegovina, Republic of Croatia, Republic of Macedonia, State Union of Serbia and Montenegro and Republic of Slovenia, Sarajevo May 2004

Svjetskom konferencijom ustavnih sudova i drugim međunarodnim organizacijama, institucijama i udrugama.

REGIONALNA SURADNJA

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je 2003. godine pokrenuo inicijativu za održavanjem susreta ustavnih sudova iz država nastalih nakon raspada SFRJ.

Cilj te inicijative je bio razmjena iskustava, stavova i prakse o primjeni prava u oblasti vladavine prava, zaštite i poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i uspostava stručne suradnje na drugim pitanjima od zajedničkog interesa i značaja za ustavne sudove zemalja u tranziciji u kojima ustavno sudovanje ima zajedničke početke i temelje.

Constitutional Courts, the World Conference on Constitutional Justice and other international organizations, institutions and associations.

REGIONAL COOPERATION

In 2003, the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina launched an initiative to hold meetings of constitutional courts of the countries that had come into being after the dissolution of SFRY.

The aim of that initiative was the exchange of experiences, positions and case-law relative to the application of law in the area of the rule of law, the protection and respect for human rights and fundamental freedoms as well as the establishment of professional cooperation

Predsjednik Miodrag Simović sa delegacijom Ustavnog suda Crne Gore prilikom susreta u Ustavnom sudu BiH, Sarajevo, studeni 2010. godine

President Miodrag Simovic with the delegation of the Constitutional Court of Montenegro during the meeting held in the Constitutional Court of BiH, Sarajevo, November 2010

Inicijativa je prihvaćena, te je u Sarajevu od 20. do 22. 5. 2004. godine održan prvi Okrugli stol ustavnih sudova država nastalih nakon raspada SFRJ s temom: „Tranzicijska iskustva ustavnih sudova s posebnim osvrtom na zaštitu ljudskih prava”. Sudjelovali su ustavni sudovi Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske, Republike Makedonije, Republike Slovenije, Srbije i Crne Gore.

Suradnja je nastavljena redovitim susretima na okruglim stolovima:

Republika Crna Gora, Miločer, 2006. godine („Položaj i uloga Ustavnog suda u primjeni Europske konvencije o ljudskim pravima”), Republika Hrvatska, Dubrovnik, 2008. godine („Ustavna tužba/apelacija kao pravno sredstvo za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda”),

regarding other issues of common interest and importance for the constitutional courts of the countries in transition in which constitutional justice has common beginnings and foundations.

The initiative was accepted and the first Round Table of Constitutional Courts of the States that Came into Being after the Dissolution of SFRY was held in Sarajevo on 20 through 22 May 2004 with the topic: „Transitional Experiences of Constitutional Courts with Special Reference to the Protection of Human Rights”, with the participation of the Constitutional Courts of Bosnia and Herzegovina, the Republic of Croatia, the Republic of Macedonia, the Republic of Slovenia and Serbia and Montenegro.

The cooperation has continued in regular meetings at round tables as follows:

Republika Makedonija, Ohrid, 2010. godine („Neovisnost ustavnih sudova”) i Republika Srbija, Sremski Karlovci, 2012. godine („Dejstvo i izvršenje odluka ustavnog suda”).

ČLANSTVO U MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA

Ustavni sud Bosne i Hercegovine aktivno sudjeluje u radu Konferencije europskih ustavnih sudova, Svjetske konferencije ustavnih sudova i surađuje s Povjerenstvom za demokraciju putem prava.

Sudionici Okruglog stola „Dejstvo i izvršenje odluka ustavnog suda”, Sremski Karlovci, srpanj 2012. godine

Participants of the round table discussion titled „Effects and Enforcement of Decisions of the Constitutional Courts”, Sremski Karlovci, July 2012

Sudionici Međunarodne konferencije održane povodom obilježavanja 50. obljetnice Ustavnog suda Srbije, Beograd, listopad 2013. godine

Participants of the International Conference held on the occasion of marking the 50th anniversary of the Constitutional Court of Serbia, Belgrade, October 2013

Republic of Montenegro, Milocer, 2006 („The Position and Role of the Constitutional Court in the Application of the European Convention on Human Rights”), Republic of Croatia, Dubrovnik, 2008 („Constitutional Complaint/ Appeal as a Legal Remedy for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms”), Republic of Macedonia, Ohrid, 2010 („The Independence of Constitutional Courts”) and Republic of Serbia, Sremski Karlovci, 2012 („The Effect and Enforcement of the Constitutional Court’s Decisions”).

Delegacija Ustavnog suda BiH na čelu sa predsjednicom Seadom Palavrić na Svjetskoj konferenciji o ustavnom sudovanju u organizaciji Ustavnog suda Južne Afrike i Venecijanskog povjerenstva Vijeća Europe, Cape Town, 22–24. siječanj 2009. godine

Delegation of the Constitutional Court of BiH led by President Seada Palavric at the World Conference on Constitutional Judiciary organized by the Constitutional Court of South Africa and Venice Commission of the Council of Europe, Cape Town, 22 to 24 January 2006

Konferencija europskih ustavnih sudova

Konferenciju europskih ustavnih sudova su osnovali 1972. godine ustavni sudovi Savezne Republike Njemačke, Republike Austrije, Republike Italije i bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Konferenciji su se pridružili ustavni sudovi mnogih drugih zemalja, osobito u posljednjem desetljeću prošlog stoljeća. Konferencija danas okuplja 40 europskih sudova ili drugih najviših sudova u određenoj zemlji koji obavljaju funkcije ustavnog sudovanja.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je postao član Konferencije europskih ustavnih sudova na pripremnom sastanku XII kongresa europskih

MEMBERSHIP IN INTERNATIONAL ORGANISATIONS

The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina actively participates in the work of the Conference of the European Constitutional Courts, the World Conference on Constitutional Justice and cooperates with the Commission for Democracy through Law.

The Conference of the European Constitutional Courts

The Conference of the European Constitutional Courts was established in 1972 by the Constitutional Courts of the Federal Republic

Delegacija Ustavnog suda BiH na čelu sa predsjednicom Seadom Palavrić u posjetu Saveznom ustavnom sudu Republike Njemačke, Karlsruhe, travanj 2009. godine

Delegation of the Constitutional Court of BiH led by President Seada Palavric visiting Federal Constitutional Court of Republic of Germany, Karlsruhe, April 2009

ustavnih sudova, održanom u Bruxellesu 2000. godine. Od tada je redovito sudjelovao na sjednicama Kongresa: Bruxelles 2002, Nicosia 2005, Vilnius 2008, Bukurešt 2011. godine.

Svjetska konferencija ustavnih sudova

Konferencija promovira vladavinu prava i zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao ključnog elementa svake demokracije i osigurava aktivnu suradnju na razmjeni iskustava i sudske prakse (case law) među članicama.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je punopravni član od siječnja 2013. godine. Delegacije Ustavnog suda Bosne i Hercegovine su aktivno sudjelovale u radu prvog Kongresa 2009. godine u Cape Townu – Republika Južna Afrika, kao i na drugom Kongresu održanom 2011. godine u Rio de Janeiru – Brazil.

of Germany, the Republic of Austria, the Republic of Italy and the former Socialist Federal Republic of Yugoslavia. The constitutional courts of many other countries joined the Conference, particularly in the last decade of the past century. Today, the Conference has gathered 40 European Courts or other highest courts in specific countries where they perform the functions of constitutional justice.

The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina became a member of the Conference of the European Constitutional Courts at the preparatory meeting of XII Congress of the European Constitutional Courts, held in Brussels in 2000. Ever since, it has regularly participated at the sessions of the Congress in Brussels in 2002, Nicosia in 2005, Vilnius in 2008, and Bucharest 2011.

Europsko povjerenstvo za demokraciju putem prava (Venecijansko povjerenstvo)

Suradnja Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Venecijanskoga povjerenstva je započeta 1997. godine, a intenzivirana je od 2002. godine kada je Bosna i Hercegovina postala članicom Vijeća Europe i pristupila parcijalnom ugovoru Vijeća Europe kojim je 1990. godine ustanovljeno Europsko povjerenstvo za demokraciju putem prava.

Stalni član Venecijanskog povjerenstva ispred Bosne i Hercegovine je, od 2013. godine, sudac Ustavnog suda Bosne i Hercegovine gosp. Zlatko M. Knežević.

Delegacija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine redovito sudjeluje na sastancima Združenog vijeća ustavne pravde – Joint Council on Constitutional Justice – Venecijanskog povjerenstva, koji je ustanovljen 2002. godine. Ustavni sud Bosne i Hercegovine i Venecijansko povjerenstvo su zajedno organizirali više međunarodnih konferencija i seminara.

Europski sud za ljudska prava

Prihvatanjem sudskih odluka Europskog suda za ljudska prava, kao vannacionalnog sudskog tijela, nacionalni sudovi su, kroz razvoj odnosa između Europskog suda za ljudska prava i nacionalnih ustavnih sudova, doprinijeli, između ostalog, uspostavi univerzalnog sustava zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda te vladavine prava u kojemu, uz međusobnu toleranciju, nacionalni ustavni i drugi nacionalni sudovi, kao i Europski sud za ljudska prava, uspostavljaju visoke standarde.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine doprinosi tome kako visokim standardom vrijednosti svojih odluka tako i neposrednom suradnjom u razmjeni mišljenja i stavova o najosjetljivijim pitanjima

World Conference on Constitutional Justice

The Conference promotes the rule of law and the protection of human rights and fundamental freedoms, as the key element of every democracy and ensures active cooperation in exchange of experiences and case law among its members.

The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina is a full member as of January 2013. Delegations of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina actively participated in the work of the first Congress in 2009 in Cape Town – the Republic of South Africa, as well as in the second Congress held in 2011 in Rio de Janeiro – Brazil.

European Commission for Democracy through Law (Venice Commission)

The cooperation between the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina and the Venice Commission began in 1997, but it was intensified from 2002 when Bosnia and Herzegovina became a member of the Council of Europe and acceded to the partial agreement of the Council of Europe, whereby in 1990 the European Commission for Democracy through Law was established.

On behalf of Bosnia and Herzegovina, the permanent member of the Venice Commission, as of 2013, is the Judge of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, Mr. Zlatko M. Knežević.

The delegation of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina regularly participates at meetings of the **Joint Council on Constitutional Justice** of the Venice Commission, established in 2002. The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina and the Venice Commission

zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao i sudjelovanjem na savjetovanjima i seminarima.

MEĐUNARODNE KONFERENCIJE, SEMINARI, SAVJETOVANJA, BILATERALNI SUSRETI I RADNI SASTANCI S PREDSTAVNICIMA MEĐUNARODNE ZAJEDNICE U BOSNI I HERCEGOVINI

Suradnja i razmjena iskustava s drugim ustavnim sudovima, kao i upoznavanje s ustavno-pravnom praksom drugih sudova, iznimno su važni za razvitak moderne ustavnosudske prakse.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine surađuje sa stranim organizacijama i sudovima sudjelova-

organized together several international conferences and seminars.

The European Court of Human Rights

By accepting judicial decisions of the European Court of Human Rights, as an authority outside of the national judicial system, the national courts have, through the development of relations between the European Court of Human Rights and national constitutional courts, contributed, *inter alia*, to the establishment of the universal system of the protection of human rights and fundamental freedoms as well as the rule of law in which, with mutual tolerance, the national constitutional and other national courts as well as the European Court of Human Rights, are establishing high standards.

The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina contributes in that respect by both the high standard value of its decisions and the direct cooperation in the exchange of opinions and positions concerning the most sensitive issues of the protection of human rights and fundamental freedoms as well as its participation in conferences and seminars.

Predsjednik Miodrag Simović na radnom sastanku sa delegacijom Ureda visokog predstavnika, prosinac 2011. godine

President Miodrag Simovic at the meeting with the delegation of the Office of High Representative, December 2011

Potpisivanje ugovora o dodjeli granta za implementaciju projekta podrške, predsjednica Galić i veleposlanica Kraljevine Norveške, N.J.E. Vibeke Lilloe, Sarajevo, srpanj 2013. godine

Signing of the Contract on Allocation of Grant for implementation of the project of support, President Galic and Ambassador of the Kingdom of Norway, H.E. Vibeka Lilloe, Sarajevo, July 2013

njem na međunarodnim znanstvenim i stručnim konferencijama, seminarima i savjetovanjima redovitim održavanjem bilateralnih i multilateralnih radnih susreta s ustavnim sudovima drugih država.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je bio organizator i sudionik velikog broja međunarodnih konferencija, okruglih stolova i savjetovanja.

Tu su, između ostalih: Međunarodna konferencija: „Odnosi između ustavnih sudova i drugih sudskih instanci”, Sarajevo 2000. godine; Međunarodna konferencija: „Djelotvorni pravni lijekovi za zaštitu ljudskih prava – uloga ustavnog suda”, Sarajevo 2002. godine; Međunarodni

INTERNATIONAL CONFERENCES, SEMINARS, SYMPOSIUMS, BILATERAL MEETINGS AND WORKSHOPS WITH THE REPRESENTATIVES OF THE INTERNATIONAL COMMUNITY IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Cooperation and exchange of experiences with other constitutional courts and acquaintance with the constitutional jurisprudence of other courts is exceptionally important for the development of modern jurisprudence.

The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina cooperates with foreign

Predsjednica Ustavnog suda Valerija Galić i visoki predstavnik za Bosnu i Hercegovinu Valentin Inzko prilikom sastanka u Ustavnom sudu BiH

President of the Constitutional Court, Valerija Galic and High Representative for Bosnia and Herzegovina, Valentin Inzko during the meeting held in the Constitutional Court of BiH

okrugli stol: „Ustavne promjene u Bosni i Hercegovini”, Sarajevo 2008. godine.

S ustavnim sudovima iz okruženja kao i iz Europe Ustavni sud Bosne i Hercegovine ostvaruje blisku i intenzivnu suradnju organiziranjem radnih susreta ili odazivom na pozive na radne susrete na kojima se razgovara o temama od zajedničkog interesa za ustavno sudstvo i sudovanje.

Pored intenzivne i sadržajne suradnje s ustavnim sudovima Republike Crne Gore, Republike Hrvatske, Republike Makedonije, Republike Slovenije i Republike Srbije, Ustavni sud Bosne i Hercegovine ostvaruje dobru suradnju, posebice s ustavnim sudovima Savezne Republike Njemačke i Republike Turske.

organizations and courts by participation in international scientific and professional conferences, seminars and symposiums, by holding regular bilateral and multilateral workshops with the constitutional courts of other states.

The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina has both organized and participated in a great number of international conferences, round tables and symposiums.

These include, *inter alia*: The International Conference: „Relations between Constitutional Courts and other Judicial Instances”, Sarajevo 2000; The International Conference: „Effective Legal Remedies for the Protection of Human Rights – The Role of the Constitutional Court”, Sarajevo 2002; The International Round Table: „Constitutional Changes in Bosnia and Herzegovina”, Sarajevo 2008.

The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina has close and intense cooperation with the regional constitutional courts as well as those in Europe by organizing workshops or responding to invitations to workshops where topics of mutual interest for constitutional judiciary and justice are discussed.

In addition to the intense and meaningful cooperation with the Constitutional Courts of the Republic of Montenegro, the Republic of Croatia, the Republic of Macedonia, the Republic of Slovenia and the Republic of Serbia, the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina has also a particularly good cooperation with the Constitutional Courts of the Federal Republic of Germany and the Republic of Turkey.

There are also both regular and *ad hoc* meetings held in the form of visits to the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina

Redoviti su i *ad hoc* sastanci u vidu posjeta Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine predstavnička veleposlanika i veleposlanstava, međunarodnih organizacija i stranih nevladinih organizacija u Bosni i Hercegovini.

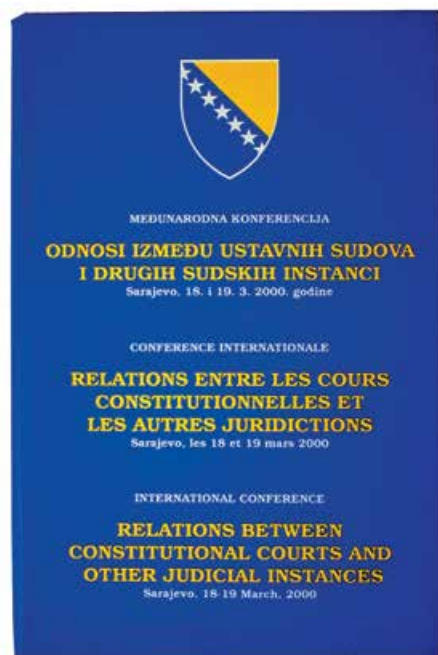
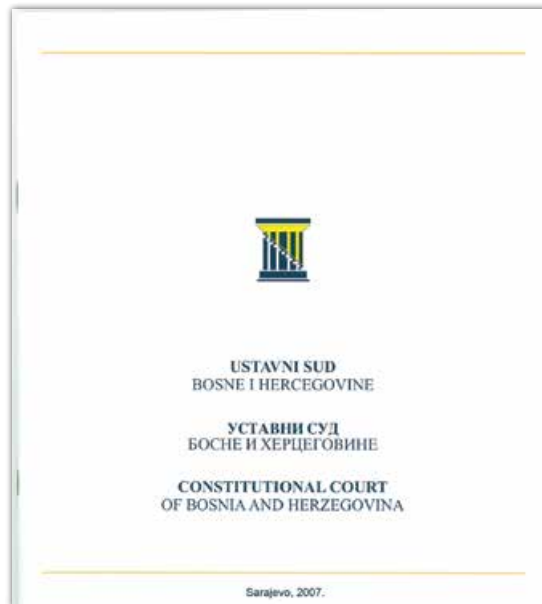
U potpunosti prihvaćajući stajalište da su ljudska prava ista za sva ljudska bića, te da nitko nema pravo lišiti drugu osobu njezinih ljudskih prava, iz bilo kojega razloga, Ustavni sud Bosne i Hercegovine na međunarodnim stručnim skupovima redovito primjerima iz svoje prakse ukazuje, aktivno promovira i zastupa stav da su ljudska prava univerzalna i neotuđiva, te da stoga moraju biti na jednak način i zaštićena u različitim sredinama.

by the representatives of ambassadors and embassies, international organizations and foreign non-governmental organizations in Bosnia and Herzegovina.

Accepting entirely the position that human rights shall be equal for all human beings and that no one shall be entitled to deprive another person of his or her human rights for any reason at all, the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina regularly indicates examples from its case law at professional international gatherings, actively promotes and represents the position that human rights are universal and inalienable and that, therefore, they have to be equally protected in different milieus.

Tehnička podrška sjednicama, simultano prevođenje
Technical support of the sessions, simultaneous interpretation

БИБЛИОТЕКА

Библиотека Уставног суда БиХ смјештена је у просторијама сједишта Суда. По својој намјени убраја се у специјалне библиотеке и намијењена је искључиво стручном и научноистраживачком раду запослених у Уставном суду БиХ. Стручњацима изван Суда доступна је уз најаву.

Рад Библиотеке регулисан је Правилником о раду Библиотеке.

Фонд библиотеке, који се састоји од репрезентативне грађе из подручја правних, али и осталих друштвених наука, ствара се и допуњава куповином, размјеном и поклоном и стручно обрађује примјеном

THE LIBRARY

The Library of the Constitutional Court of BiH is situated at the premises of the Court's seat. It is a specialized library and exclusively intended for professional and scientific research by the employees of the Constitutional Court of BiH. It may also be accessible to experts outside the Court by prior agreement.

The operation of the Library is regulated by the Library's Rulebook.

The Library fund, consisting of representative materials in the field of legal, but also other social sciences, is created and supplemented by purchase, exchange and donation and expertly processed by the application of a unique method

јединственог начина обраде који је заснован на међународним стандардима. On-line каталог нуди могућност претраживања цјелокупне збирке према различитим критеријумима (аутор, наслов, издавач итд.) од којих је најинтересантнији претраживање по кључним ријечима.

Библиотека Уставног суда БиХ омогућава судијама Уставног суда, правним савјетницима и стручним сарадницима да прате развој научне мисли у области уставног права, као и да буду у току с праксом Европског суда за људска права и праксом европских уставних судова и других судова једнаке надлежности.

Издавачка дјелатност Уставног суда

- Билтен Уставног суда Босне и Херцеговине.
(излази 1-2 годишње, доступни бројеви од 1997. до данас).
- Bulletin of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, Nos.1-2

based upon international standards. The on-line catalog offers the possibility to search the entire collection pursuant to various criteria (author, title, publisher, etc.), the most interesting being the search by keyword.

The Library of the Constitutional Court of BiH allows the judges of the Constitutional Court, legal advisors and judicial associates to keep track of the scientific thought in the area of constitutional law, and also to be up to date with the case law of the European Court of Human Rights and the case law of the European constitutional courts and other courts of equal jurisdiction.

Publishing activities of the Constitutional Court

- Bulletin of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina
- (published once or twice a year, available numbers from 1997 to date).

USTAVNI SUD BiH
Biblioteka
Inv. 537 sign. I/11P

- Преглед праксе Уставног суда Босне и Херцеговине. Сарајево, 2009.
- Digest of the Case Law of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, 2009.
- Правила Уставног суда Босне и Херцеговине. Сарајево, 2005.
- Међународни семинар Буџет Уставног суда, одлучујући фактор његове неовисности (2004; Сарајево). Сарајево, 2005.
- Округли сто Примјена Европске конвенције о људским правима и основним слободама у Босни и Херцеговини (2001; Сарајево). Сарајево, 2003.
- Међународна конференција Односи између уставних судова и других судских инстанци (2000; Сарајево). Сарајево, 2001.
- Округли столови Уставни суд БиХ и друге судске инстанце (1999; Сарајево) и (2000; Теслић). Сарајево, 2001.

- Bulletin of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, Nos.1-2
- Digest of the Case-Law of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, 2009.
- Rules of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, Sarajevo, 2005.
- International Seminar: The Budget of the Constitutional Court, the Determining Factor of its Independence, (2004; Sarajevo). Sarajevo, 2005.
- Round Table: Application of the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms in Bosnia and Herzegovina (2001; Sarajevo). Sarajevo, 2003.
- International Conference: Relations between Constitutional Courts and other Judicial Instances (2000; Sarajevo). Sarajevo, 2001.

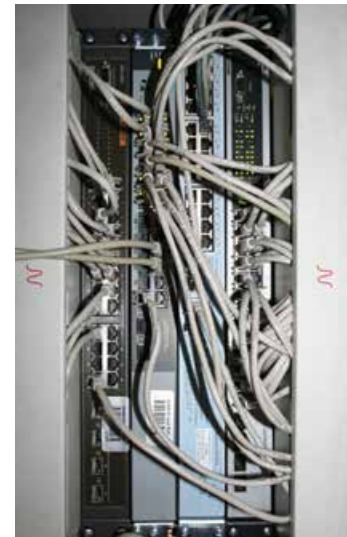

ODJELJENJE ZA INFORMACIONU TEHNOLOGIJU

Odjeljenje za informacionu tehnologiju ima za cilj osigurati informacionu infrastrukturu, programsku podršku i resurse radi uspostavljanja sveobuhvatnog informacionog sistema u radu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Zaposleni u ovom Odjeljenju rade na organizaciji, održavanju i kontinuiranom unapređenju računarske i mrežne informacione opreme. Također, pružaju informatičku podršku korisnicima baze podataka i baze dokumenata, te drugih aplikacija. Naglašena je briga za sigurnost informacionog sistema i

DEPARTMENT OF INFORMATION TECHNOLOGY

The Department of Information Technology aims at providing information infrastructure, program support and resources to facilitate a comprehensive information system in the operations of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina. The employees of this Department are entrusted with organizing, maintaining and continued improvement of computer and network equipment. In addition, they offer information technology support to the users of the database and the document database

provođenje mjera sigurnosti, poduzimaju se mjere za otklanjanje kvarova i zastoja u radu informatičke opreme i baza podataka. U ovom Odjeljenju se osigurava podrška u računarskoj obradi podataka i oblikovanju zahtjevnijih elektroničkih sadržaja.

Odjeljenje za informacionu tehnologiju vodi računa o nesmetanom funkcioniranju internet servisa i održavanju web-stranice Ustavnog suda, a ovdje se, također, elektronički pripremaju publikacije koje se štampaju u okviru izdavačke djelatnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Informacioni sistem Ustavnog suda Bosne i Hercegovine se održava i kontinuirano unapređuje primjenom novih tehnologija i znanja.

as well as other applications. There is concern for the safety of the information system and the implementation of security measures. Steps are taken to remedy any problems and delays in the operation of the IT equipment and database. This Department provides support in computerized data processing and shaping of more demanding electronic facilities.

The Department of Information Technology provides smooth functioning of internet service and maintenance of the Constitutional Court's web-page, also preparing electronic publications that are printed within the publishing activities of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina.

The information system of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina is constantly maintained and continuously upgraded by the application of new technologies and knowledge.

SJEDIŠTE

Prostorije Ustavnog suda Bosne i Hercegovine su smještene u zgradi Predsjedništva Bosne i Hercegovine koja se nalazi u centru Sarajeva.

Zgrada je izgrađena 1886. kao zgrada Zemaljske vlade, prema projektu arhitekta Josipa Vancaša. Njenom izgradnjom započela je intenzivna gradnja javnih objekata u Sarajevu.

Za arhitekturu Bosne i Hercegovine iz austrougarskog perioda karakteristični su historicism i eklekticism, tj. interpretirani su evropski

THE SEAT

The premises of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina are situated in the building of the Presidency of Bosnia and Herzegovina, located in the very center of Sarajevo.

The building was constructed in 1886 as the seat of the National Government, pursuant to the design of architect Josip Vancaš. Its erection marked the beginning of intensive construction of public facilities in Sarajevo.

stilovi pri čemu se u velikoj mjeri vodilo računa o autohtonoj arhitekturi orijentalnog tipa.

Zgrada Predsjedništva Bosne i Hercegovine je izgrađena u duhu neorenesanse koji je, zbog svoje klasičnosti, univerzalnosti i simbolike, bio najprikladniji stil za gradnju javnih objekata državnog značaja. Vancašev projekat je rađen po ugledu na velike firentinske palače, čije fasade ukrašavaju rustikalno obrađeni kvaderi i arhivolte oko prozora.

Ukupna površina zgrade iznosi 3.082 kvadratna metra i ima 203 prostorije, Svečani salon u visini dva sprata i unutrašnje dvorište. Prvobitni izgled ove zgrade promijenjen je 1911. godine, kada je odlukom Bosanskog sabora, a prema projektu arhitekta Karla Paržika, dograđen treći sprat na kojem su danas smještene prostorije Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Zahvaljujući sredstvima koja je dobio u proteklom periodu od vlada Sjedinjenih Američkih Država, Republike Austrije, Grčke, Velike Britanije, Republike Francuske, Kraljevine Španije, Kraljevine Švedske, Savezne Republike Njemačke i Kraljevine Norveške, te od Evropske komisije i ICITAP-a, Ustavni sud je uspio obnoviti svoje prostorije, unaprijediti svoj informacioni sistem i izdavačku djelatnost, te dopuniti svoj knjižni fond.

The characteristic features of the architecture of Bosnia and Herzegovina from the Austro-Hungarian period are historicism and eclecticism, i.e. the interpretation of European styles, but the indigenous architecture of the oriental type was also taken into account to a considerable degree.

The building of the Presidency of Bosnia and Herzegovina was constructed in the spirit of Neo-Renaissance which, on account of its classical, universal quality and symbolism, was the most appropriate style for the building of public facilities of national significance. The Vancaš' design was modeled on the great Florentine palaces, whose façades are adorned by rustically processed oblongs and archivolts around the windows.

The total surface area of the building amounts to 3,082 m² and consists of 203 rooms, the Stateroom in the height of two stories and an inner courtyard. The original appearance of this building was altered in 1911, when by a decision of the Bosnian Parliament, pursuant to a design by architect Karel Pařík, the third floor was added, where the premises of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina are situated today.

Owing to the funds received in the past period from the Governments of the United States of America, the Republic of Austria, Greece, Great Britain, the French Republic, the Kingdom of Spain, the Kingdom of Sweden, the Federal Republic of Germany and Kingdom of Norway as well as the European Commission and ICITAP (the International Criminal Investigative Training Assistance Program), the Constitutional Court managed to refurbish its premises, improve its information system and publishing activity and also supplement its library fund.

50

GODINA USTAVNOG SUDOVANJA U BOSNI I HERCEGOVINI
ГОДИНА УСТАВНОГ СУДОВАЊА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
YEARS OF CONSTITUTIONAL JUSTICE IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE
УСТАВНИ СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
CONSTITUTIONAL COURT OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

1964-2014

Sarajevo, 26.–28. 3. 2014.

SVEČANA SJEDNICA

U nastojanju da skrene pozornost i podsjeti stručnu i opću javnost na tradiciju ustavnog sudovanja u Bosni i Hercegovini, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je odlučio u 2014. godini (u kojoj se navršilo pola stoljeća od tog događaja) obilježiti značajan jubilej – 50 godina ustavnoga sudovanja u Bosni i Hercegovini.

U okviru Programa obilježavanja ovog jubileja, 27. ožujka 2014. godine održana je Svečana sjednica Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Istoga dana, nakon Svečane sjednice, održana je i Međunarodna konferencija, kao prigodan stručni forum, na temu „Ustavni sud – između negativnog zakonodavca i pozitivnog aktivizma”.

SOLEMN SESSION

In an effort to draw attention and remind the professional community and public at large of the tradition of constitutional justice in Bosnia and Herzegovina, the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina decided in 2014 (the year marking half a century since that event) commemorating an important anniversary - the 50th anniversary of the constitutional justice in Bosnia and Herzegovina.

As part of the Program commemorating this anniversary, the Solemn Session of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina was held on 27 March 2014. On the same day, following the Solemn Session, the International

Željko Komšić

Svečana sjednica i Međunarodna konferencija održane su u zgradi Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine u Sarajevu.

U nazočnosti više od 180 uzvanica, gostiju iz Bosne i Hercegovine i inozemstva, Svečanu sjednicu je otvorila i njome predsjedavala predsjednica Ustavnog suda Valerija Galić.

Svečanoj sjednici su bili nazočni i predsjednici i suci velikog broja ustavnih sudova europskih zemalja. Oni su sudjelovali i u radu Međunarodne konferencije.

Pozdravnim govorom i čestitkama obratili su se:

- predsjednica Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Valerija Galić,
- član Predsjedništva Bosne i Hercegovine Željko Komšić,
- predsjedatelj Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine dr. Dragan Čović,

Conference was held, as a professional forum, entitled „Constitutional Court - Between a Negative Legislator and Positive Activism”.

The Solemn Session and the International Conference were held at the Building of the Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina in Sarajevo.

In the presence of over 180 attendees, guests from Bosnia and Herzegovina and abroad, the Solemn Session was opened and chaired by Ms. Valerija Galić, the President of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina.

The Solemn Session was attended by the presidents and judges of a large number of constitutional courts of the European countries. They also participated in the work of the International Conference.

The following persons addressed the participants with congratulatory remarks:

Dragan Čović

- ministar pravde Bosne i Hercegovine Bariša Čolak,
- izaslanik glavnog tajnika Vijeća Europe Phillipe Boillat,
- izaslanik predsjedatelja Konferencije europskih ustavnih sudova i sudac Ustavnog suda Austrije dr. Johannes Schnizer,
- predsjedatelj Venecijanskog povjerenstva Vijeća Europe Gianni Buquicchio,
- dopredsjedatelj Venecijanskog povjerenstva Vijeća Europe Evgeni Tanchev,
- predsjednik Ustavnog suda Republike Srpske Džerard Selman i
- sudac Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine Sead Bahtijarević.

U radu Međunarodne konferencije sudjelovali su predsjednici i/ili suci ustavnih sudova Republike Austrije, Republike Armenije, Bosne i Hercegovine (i ustavnih sudova Federacije Bo-

Bariša Čolak

Dr. Johannes Schnizer

- Ms. Valerija Galić, President of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina,
- Mr. Željko Komšić, Member of the Presidency of Bosnia and Herzegovina,
- Mr. Dragan Čović, Speaker of the House of Peoples of the Parliamentary Assembly of Bosnia and Herzegovina,
- Mr. Bariša Čolak, Minister of Justice of Bosnia and Herzegovina,
- Mr. Philippe Boillat, Envoy of the Secretary General of the Council of Europe,
- Mr. Johannes Schnizer, Envoy of the President of the Conference of European Constitutional Courts and Judge of the Constitutional Court of Austria,
- Mr. Gianni Buquicchio, President of the Venice Commission of the Council of Europe,

Phillipe Boillat

sne i Hercegovine i Republike Srpske), zatim Republike Hrvatske, Češke Republike, BJR Makedonije, Republike Crne Gore, Ruske Federacije, Republike Srbije, Republike Slovenije, Republike Turske, te Ujedinjenoga Kraljevstva Velike Britanije. Konferenciji su prisustvovali i predsjedatelj Venecijanskoga povjerenstva Vijeća Europe, te izaslanici predsjedatelja Konferencije europskih ustavnih sudova i glavnoga tajnika Vijeća Europe.

Na Konferenciji je, u tri radna dijela, izloženo 14 veoma uspješnih i značajnih prezentacija, odnosno referata koji su obuhvatili gotovo sve aspekte teme Međunarodne konferencije. Tijek i sadržaj prezentacije moderirali su dopredsjednici Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Seada Palavrić, prof. dr. Miodrag Simović i Tudor Pantiru.

Sve prezentacije, odnosno referati objavljeni su u Zborniku radova sa Konferencije koju je izdao Ustavni sud Bosne i Hercegovine.

- Mr. Evgenij Tanchev, Vice-President of the Venice Commission,
- Mr. Džerard Selman, President of the Constitutional Court of the Republika Srpska and
- Mr. Sead Bahtijarević, Judge of the Constitutional Court of the Federation of Bosnia and Herzegovina.

Presidents and Judges of the Constitutional Courts of the following countries took part in the International Conference: Republic of Austria, Republic of Armenia, Bosnia and Herzegovina (including the Constitutional Courts of the Federation of Bosnia and Herzegovina and of the Republika Srpska), Republic of Croatia, Czech Republic, FYR Macedonia, Republic of Montenegro, Russian Federation, Republic of Serbia, Republic of Slovenia, Republic of Turkey and the United Kingdom of Great

Gianni Buquicchio

Evgeni Tanchev

Britain and Northern Ireland. The Conference was also attended by the President of the Venice Commission of the Council of Europe, and envoys of the President of the Conference of European Constitutional Courts and of the Secretary General of the Council of Europe.

In three Working Parts of the Conference, 14 rather successful and significant presentations were made, namely essays that covered nearly all aspects of the topic of the International Conference. The course and contents of the presentations were moderated by the Vice-Presidents of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina, Seada Palavrić, Prof. Dr. Miodrag Simović and Tudor Pantiru.

All presentations and essays were published in the Proceedings of the Conference, which was published by of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina.

Džerard Selman

Sead Bahtijarević

UVODNO IZLAGANJE PREDSJEDNICE USTAVNOG SUDA

Okupili smo se da obilježimo 50 godina djelovanja ustavnog sudstva u Bosni i Hercegovini. Ustavni „rodni list“ govori mnogo o našoj prošlosti, nasljeđu, govori odakle dolazimo, a i o tome kamo smo usmjereni. Tradicija ustavnog sudovanja u zemljama bivše Jugoslavije je među najstarijima u svijetu. Ustavni sud se prvi put uvodi u jednoj socijalističkoj zemlji, bivšoj SFRJ, Ustavom Jugoslavije iz 1963. godine. Sukladno federativnoj strukturi, osim Ustavnog suda na saveznoj razini, šest republika i dvije autonomne pokrajine, Kosovo i Vojvodina, imali su svoje ustavne sudove sve do disolucije bivše SFRJ.

OPENING ADDRESS OF PRESIDENT OF THE CONSTITUTIONAL COURT

We have gathered here to mark the 50th anniversary of the functioning of the constitutional justice in Bosnia and Herzegovina. The constitutional „pedigree“ speaks a great deal about our past, legacy, about where we come from, and about where we are headed. The tradition of constitutional justice in the countries of the former Yugoslavia is amongst the oldest in the world. The Constitutional Court was introduced for the very first time in a socialist country, the former SFRY – under the Constitution of Yugoslavia of 1963. In accordance with the federal structure, in addition to the Constitutional Court at the federal level, 6 republics and two autonomous provinces

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je konstituiran prvi put 15. veljače 1964. godine na temelju Ustava iz 1963. godine, a zadržan je i kasnijim Ustavom iz 1974. godine. Temeljna nadležnost Ustavnog suda BiH je bila apstraktna normativna kontrola, kao što je odlučivanje o suglasnosti (republičkih) zakona sa Ustavom i o ustavnosti i zakonitosti drugih propisa i općih i samoupravnih akata, te rješavanje sporova između Republike i drugih društveno-političkih zajednica, kao i sukoba nadležnosti između sudova i tijela društveno-političkih zajednica. Zakonom o Ustavnom sudu BiH bila su regulirana pitanja ustroja, nadležnosti i postupka pred Ustavnim sudom.

Jugoslavensko ustavno sudstvo, pa time i sudstvo u Bosni i Hercegovini, pripadalo je društvu koje je svoj politički sustav temeljilo na Ustavom utvrđenim načelima – samoupravljanju, federalizmu i jedinstvenoj vlasti radničke klase i radnog naroda. Ustavni sudovi su ustanovljeni da štite ta načela.

Ustavni sudovi u bivšoj SFRJ su pretežito postavljeni kao institucije usklađivanja Ustava i zakona i drugih općih pravnih propisa i time im je dan više pasivno-pravni i akademski nego političko-sudski karakter. Iako im je prema Ustavu, kao rezervna, dana funkcija zaštite ljudskih i građanskih prava (ako je nisu osigurali drugi sudovi), uglavnom ustavni sudovi u bivšoj SFRJ nisu preuzeli tu funkciju kao jednu od temeljnih funkcija.

Može se zaključiti da ustavni sudovi u bivšoj SFRJ, unatoč očekivanjima, u uvjetima jednostranačkog sustava, nikada nisu uspjeli ostvariti neku važniju ulogu u političkom i pravnom sustavu, pa niti ulogu koja im je prema Ustavu pripadala. U to se vrijeme čak nije zahtijevalo da suci budu pravnici po obrazovanju. Tek nakon

– Kosovo and Vojvodina, had their respective constitutional courts, until the dissolution of the former SFRY.

The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina was constituted for the first time on 15 February 1964 pursuant to the Constitution of 1963, and was retained by the subsequent Constitution of 1974. The basic jurisdiction of the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina was an abstract normative control, such as decision-making on the compatibility of (Republic) laws with the Constitution and on the constitutionality and legality of other regulations and general and administrative acts, and settling disputes between a Republic and other social and political communities, as well as the conflicts of jurisdiction between courts and the social and political communities. The Law on the Constitutional Court of BiH regulated issues of organisation, jurisdiction and procedure before the Constitutional Court.

The Yugoslav constitutional judiciary, including the judiciary in Bosnia and Herzegovina, belonged to the society which based its political system on the principles established under the Constitution – self-governance, federalism and the unified rule of the working class and working people. The Constitutional Courts were instituted to protect those principles.

The Constitutional Courts in the former SFRY were mainly instituted as institutions for the harmonisation of the Constitution and laws and other general regulations of law, thereby giving them a passive legal and academic character rather than political and judicial character. Although, under the Constitution, they were assigned the function of the protection of human and civil rights, as a reserve function

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u p
apelaciju **Socijaldemokratske partije Bosne i Hercegovine**, na c
Hercegovine, člana 59. stav 2. tačka 2. i člana 61. st. 1. i 3.
Hercegovine – Novi predloženi tekst («Službeni glasnik Bosne i Herce

Mato Tadić, predsjednik

Čazim Sadiković, prof. dr., potpredsjednik

Tudor Pantiru, potpredsjednik

Miodrag Simović, prof. dr.

Hatidža Hadžiosmanović, s

David Feldman, prof., sudija

Valerija Galić, sudija

Jovo Rosić, sudija

Constance Grewe, prof. dr

na sjednici održanoj 28. januara

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u pl

zhtjev **Općinskog suda u Tešnju** (st
člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. a
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine (»Službeni glasnik Bosne i Hercegovine«
51/09), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Tudor Pantiru, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Mirsad Čeman, sudija

Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 5. jula 2013. godi

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u pl

rješavajući apelaciju **Hercegov**

Bosne i Hercegovine, člana 59.

Bosne i Hercegovine – Novi pre

sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Čazim Sadiković, prof. dr., potpredsjednik

Miodrag Simović, prof. dr., potpredsjednik

David Feldman, prof., sudija

Valerija Galić, sudija

Jovo Rosić, sudija

na sjednici održanoj 27. februara 2004. godine, donio

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Vijeću od pet sudija u sastavu: predsjednica Seada Palavrić, potpredsjednici Miodrag Simović i Valerija Galić i sudije Mato Tadić i Mirsad Čeman, na sjednici održanoj 13. maja 2009. godine, u predmetu broj **AP 380/07**, rješavajući apelaciju **Islama Hadžiasimbege**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 16. stav 2. i člana 59. stav 2. alineja 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» br. 60/05 i 64/08), donio je

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **U 16/11**, rješavajući zahtjev **Osnovnog suda u Tesliću**, na osnovu člana VI/3.c) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 2. i člana 61. st. 1. i 2. i člana 63. st. 2. i 3. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» br. 60/05, 64/08 i 51/09), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Tudor Pantiru, potpredsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Seada Palavrić, potpredsjednica

Mato Tadić, sudija

Constance Grewe, sutkinja

Mirsad Čeman, sudija

Margarita Caca-Nikolovska, sutkinja

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 13. jula 2012. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se zahtjev **Osnovnog suda u Tesliću**.

Utvrđuje se da Zakon o provođenju Aneksa G Sporazuma o pitanjima sukcesije na teritoriji Republike Srpske («Službeni glasnik Republike Srpske» broj 71/10) u cijelosti nije saglasan odredbama člana III/1.e), člana III/3.b), člana IV/4.b) i člana V/4.a) Ustava Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Malom vijeću, u sastavu: predsjednica Valerija Galić i potpredsjednici Miodrag Simović i Seada Palavrić, na sjednici održanoj 27. februara 2014. godine, u predmetu broj **AP 501/13**, rješavajući zahtjev **Zdravke Vučičević** za donošenje privremene mjere, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 59. stav 2. alineja 5. i člana 77. stav 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercegovine» br. 60/05, 64/08 i 51/09), donio je

ODLUKU O PRIVREMENOJ MJERI

Usvaja se zahtjev **Zdravke Vučičević** za donošenje privremene mjere.

Nalaže se Osnovnom sudu u Sokocu da ne provodi postupak izvršenja Rješenje o izvršenju broj 89 0 I 034396 13 I od 21. avgusta 2013. godine, kojim je određeno izvršenje pravosnažne Presude Osnovnog suda u

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plena
zahtjev **Kluba izaslanika hrvatskog naroda u I Hercegovine**, na osnovu člana VI/3.a) Ustava Bo
59. stav 2. alineja 2, člana 61. st. 1, 2. i 3. i čl
Hercegovine («Službeni glasnik Bosne i Hercego

Miodrag Simović, predsjednik
Valerija Galić, potpredsjednica
Constance Grewe, potpredsjednica
Seada Palavrić, potpredsjednica
Tudor Pantiru, sudija
Mato Tadić, sudija
David Feldman, sudija
Mirsad Čeman, sudija

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u
nći apelacije „INE“ d.d. Zagreb. I
Hercegovine, člana 16. stav 4. tačka
g suda Bosne i Hercegovine («Služ
u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica
Miodrag Simović, potpredsjednik
Seada Palavrić, potpredsjednica
Mato Tadić, sudija
Mirsad Čeman, sudija

na sjednici održanoj 15. januara 2014

Svečana sjednica Ustavnog suda BiH

Venezijska komisija i Vijeće Evrope spremni pomoći BiH u ustavnim reformama

Foto: A. NANOVIĆ

USTAV NIJE TABU-TEMA

• Trenutno u radu 7.387 predmeta - većina apelacija • Zbog neprovođenja odluka Ustavnog suda BiH, Mostar bi opet mogao ostati bez izbora

Razgovori o ustavnim promjenama ne smiju biti tabu-tema, već dio široke rasprave, s obzirom na to da je takav pristup preduslov za demokratsko društvo. Istakla je ovo predsjednica Ustavnog suda BiH Valerija Galić na jučešnja plenarna sjednici održanoj u Parlamentarnom skupštini BiH, a povodom 50. ustavnog sudovanja u BiH.

tri godine, navea je Valerija Galić, predsjednica Ustavnog suda BiH. Član Predsjedništva BiH Željko Komšić istakao je kako je obaveza Ustavnog suda BiH da štiti ustavni poredak zemlje: "Nebojeno puta ste

da se razmisli o izmjeni zakonske regulative, prema kojoj će se strani sudci (ima ih troje) u Ustavnom sudu BiH zamijeniti domaćim. Direktor Generalnog direktorata za ljudska prava i vladavinu

Svečana sjednica

Ustavni sud je zaštitnik ljudskih prava i sloboda

Zaštita poretka

Ona je navea kako trenutni Ustav BiH ima značajnu vrijednost: on garantira suverenitet i teritorijalni integritet BiH, vladavinu prava i zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Povećala je da je Ustavni sud BiH prvi puta konstituiran 15. februara 1964. temeljem Ustava bivše SFRJ 1963. Anelom 4. Dejtonskog mirovnog sporazuma predviđeno djelovanje Ustavnog suda BiH u sadašnjem obliku, a konstituisan je maja 1997. Od početka rada primio je 43.060, a riješen 35.673 predmeta i apelacije.

-Priznaju se su dvije konstanti povećanje broja predmeta po godinama od 832 (2003), 4.026 (2006) i 6.056 (2010). Veliki broj je apelacija za povredu prava, a veoma mali broj onih koji se odnose na ustavne odredbe. Stoga smo u listopad 2013. napravili akcijski plan: rezultat toga je da smo prošle godine i 6.376 predmeta riješili 90 posto, što je znatno više nego 2012. Trenutno u radu imamo 7.387 predmeta, od čega je većina apelacija, a samo se onih koji se odnose na ustavne odredbe. Postoji veliki broj predmeta koji nisu riješeni iz prethodnih godina. Nastojali smo da u roku od godinu dana riješimo sve apelacije, ali s obzirom na 4.500 predmeta godišnje to nije moguće. Sada nam je reke

SARAJEVO- Ustavni sud BiH svojim radom želi doprinijeti kreiranju društava međusobnog poštovanja i razumijevanja, u kojima će pojedinci biti sigurni i živjeti u zemlji u kojoj postoji učinkovit pravni poredak, koji će im osigurati temeljna ljudska prava i slobode, izjavila je, povodom 50 godina rada Ustavnog suda BiH, predsjednica te institucije Valerija Galić.

-Pred Ustavnim sudom BiH trenutno je više od 7300 predmeta, a sud u prosjeku godišnje primi oko 4500 predmeta iz apelacijske nadležnosti, rekla je Galić. Galić je, prije početka međunarodne konferencije u Sarajevu "Ustavni sud između negativnog zakonodavstva i pozitivnog aktivizma", istaknula da je ova tema jako izazovna u današnje vrijeme i da otvara niz pitanja o tome do koje granice

Ustavni sud može djelovati. Ona je dodala da je povodom 50 godina rada Ustavnog suda BiH, ocjenjujući da je to značajan događaj u historiji BiH. Ustavni sud je osigurao temeljna ljudska prava i slobode, istaknula je ministar pravosuđa,

ta koji ne pokreću neka ustavna pitanja", kaže Galić. Ona je istaknula da se pored ovako velikog broja predmeta poduzima niz organizacijskih mjera na koji način učiniti Ustavni sud učinkovitijim. Jer je vrlo teško zadržati trend rješavanja predmeta u roku od jedne godine, što sada s tolikim brojem predmeta više nije moguće.

Ministar pravosuđa BiH Bariša Čolak, obračunajući se brojnim gostima, rekao je da je Ustavni sud čuvar Ustava kao najvišeg pravnog akta, ali i zaštitnik osnovnih ljudskih prava i sloboda.

-Ustavni sud je jamstvo svakom pojedincu da će njegova prava biti zaštićena od pritiska institucija ili pojedinaca, dodao je Čolak. On je napomenuo da BiH nema dugu tradiciju ustavnog sudstva, za razliku od drugih zemalja, ali da je njegova uloga u ukupnom razvoju društva BiH nezabavljiva.

-On je korektiv za sve druge stupove vlasti, kako za zakonodavni tako i izvršni i sudski. Ustavni sud ima važnu ulogu u zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda, istaknula je ministar pravosuđa,

50 godina

Ustavnog suda BiH

Svečana sjednica u Sarajevu

Pola stoljeća Ustavnog suda BiH

Ustavne reforme ne bi trebale biti tabu, kazala Valerija Galić

Ustavni sud BiH bilježi trend porasta broja apelacija, s obzirom na to da godišnje zaprimi oko 4.500 apelacijskih predmeta, dok je mali broj onih koji se tiču ustavnih pitanja, kazala je predsjednica Ustavnog suda BiH Valerija Galić na svečanoj sjednici povodom obilježavanja 50 godina od osnivanja ove sudske instance.

Galić je istakla da ustavne reforme ne bi trebale biti tabu. Dodala je da je 2013. godine riješeno više od 6.376 predmeta, što je za 90 posto više nego 2012.

Pred brojnim zvanicima iz vrha političkog života BiH, predsjednicima ustavnih sudova susjednih i evropskih zemalja te predstavnicima Vijeća Evrope, predsjednik Venezijske komisije Dani Bućukio (Gianni Buquicchio) ocijenio je da je došlo vrijeme za ustavnu reformu i da naglasak na zaštiti

Na sjednici: Napredak u rješavanju predmeta

ti prava tri naroda treba zamijeniti država građana. Ministar pravde Bariša Čolak (HDZ BiH) ustvrdio je da je došlo vrijeme da domaće sudije zamijene mjesta stranih sudija u Ustavnom sudu. Galić je, pak, iznijela porudak da su 90 posto odluka Ustavnog suda donijele domaće sudije, a da strane sudije učestvuju samo na plenarnim sjednicama.

En. Z.

Brojke

- ▶ 6.376 predmeta riješeno u 2013. godini
- ▶ 90 posto više predmeta riješeno u 2013. nego u 2012.

Iz dnevnih i tjednih novina povodom Svečane sjednice Ustavnog suda

Solemn session of the Constitutional Court excerpts from daily and weekly newspapers

disolucije bivše SFRJ postupno dolazi do izražaja demokratski potencijal ustavnog suda.

Nadležnosti i zadaci ustavnih sudova su se, nakon kraja socijalizma, značajno promijenili u svim zemljama u kojima su nastupile demokratske promjene. Kako bi bili djelotvorni, novi ustavi zahtijevali su i funkcionalnu ustavnu jurisdikciju. Bosna i Hercegovina nije izuzetak. Ustav BiH koji je donesen kao Aneks IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH, koji je stupio na snagu 14. prosinca 1995. godine, odgovorio je na situaciju oblikovanu teškim kršenjima ljudskih prava i nakon skoro potpunog sloma svih civilizacijskih vrijednosti. S jedne strane, taj Ustav ima i slabosti i mana, a razgovor o ustavnim promjenama ne smije biti tabu, već treba biti predmet otvorenih, javnih i slobodnih diskusija o idejama i mišljenjima, što je temeljni preduvjet za bilo koju demokraciju. Međutim, s druge strane, Ustav BiH ima i značajnih vrijednosti, koje se moraju efikasno zaštititi, među kojima ističem naročito: suverenitet i teritorijalni integritet države, demokratsko uređenje, vladavinu prava, ljudska prava i temeljne slobode. S tim ciljem, Ustav BiH je utemeljio Ustavni sud BiH sa nadležnostima koje omogućuju zaštitu proklamiranih ustavnih načela i vrijednosti, naročito načelo vladavine prava i unutar njega zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. U ustavnopravnom sustavu Bosne i Hercegovine osim Ustavnog suda BiH utemeljeni su i Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine – Ustavom Federacije BiH, i Ustavni sud Republike Srpske – Ustavom Republike Srpske. Stvarni utjecaj ustavnog sudovanja u BiH počiva u nadležnosti, odnosno djelokrugu koji je Ustavom BiH dan Ustavnom sudu BiH i ustavima entiteta, ustavnim sudovima entiteta, te u pravnim učincima ustavno-sudskih odluka.

(unless secured by other courts), on the whole, the constitutional courts in the former SFRY did not take over this function, as one of the fundamental functions.

It is possible to conclude, despite expectations, that the constitutional courts in the former SFRY, in the circumstances of a single party system, have never managed to play some major role in a political and legal system, or a role, which they were entitled to under the Constitution. At the time there was no requirement for judges to be lawyers by training. Only following the dissolution of the former SFRY the democratic potential of the constitutional court gradually came into play.

Jurisdictions and tasks of constitutional courts, after the end of socialism, changed significantly in all the countries, which underwent democratic changes. New constitutions, which were enacted, required also a functional constitutional jurisdiction, in order to be effective. Bosnia and Herzegovina is not an exception. The Constitution of BiH, which was enacted in the form of Annex IV of the General Framework Agreement for Peace in BiH, which entered into force on 14 December 1995, was an answer to the situation shaped by severe violations of human rights, after an almost complete collapse of all civilisational values. On the one hand, that Constitution has weaknesses and deficiencies, and discussions about constitutional reforms must not be a taboo, rather it should be the subject of open, public and free discussions about ideas and opinions, which is a basic prerequisite for any democracy. On the other hand, however, the Constitution of BiH has important values that must be protected efficiently. I put particular emphasis on the following: sovereignty and territorial integrity of the state, democratic system, rule of law, human

FROM: UOAH PRESIJZHNSTVA BHM 12 RS FAX NO: 138733212700 26 Mar. 2014 15:52 P 1

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПРЕДСЈЕДНИШТВО
 Нобојна Рајмановић
 Уставно-Правног Одјела БиХ и Републике Српске

BOSNIA AND HERZEGOVINA
PRESIDENCY
 Nibojna Radmanovic
 Member of the Presidency from the Republic of Srpska

Сарајево, 26. март 2014. године

Поштована,

Најсрдачније се захваљујем на позиву присуствовати Свечаној сједници Уставног суда БиХ објележавања 50. годишњице уставног судства преузетих обавеза инсам у могућности да присуствуем.

Поводом десет година уставног судства особљу Уставног суда Босне и Херцеговине упућујем поздравне јубилеје.

Уставни суд БиХ је значајан елемент у у који својим професионалним радом доприноси законитости сложеног уставно-правног и институционалног система државе.

Желим Вам пуно успеха у даљем раду.

Госпођа Валерија Галић,
 Предједница Уставног суда БиХ

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

The President – Le Président

H.E Ms Valerija Galic
 President of the Constitutional Court
 Reisa Dzamaludina Čauševića broj 6
 71000 SARAJEVO
BOSNIE HERZEGOVINE

Fax: +387 33 561 134
 Strasbourg, 25 March 2014

SECRETARIAT GENERAL

DIRECTORATE GENERAL
HUMAN RIGHTS AND RULE OF LAW

THE DIRECTOR GENERAL

Please quote: DGH/PR/HR/57-14

COUNCIL OF EUROPE

COUNSEIL DE L'EUROPE

Ms Valerija Galic
 President
 Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina
 Sarajevo

Strasbourg, 21 February 2014

Dear President,

Thank you very much for your kind invitation to the Ceremonial Session of the Constitutional Court on the occasion of the 50th anniversary of the constitutional judiciary in Bosnia and Herzegovina.

of Human Rights to convey to you and your congratulations and best wishes as your Court joins and Herzegovina.

life of the State as the ultimate guardian of us such it the pre-eminent domestic partner of Convention rights. Long may it

tion you have organized for 27 March, and

Bosnia i Hercegovina
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
SARAJEVO, 26.03.2014. godine

BOSNIA I HERZEGOVINA
USTAVNI SUD
BOSNIE I HERZEGOVINE
ni predsjednica suda g. dr. Valerija Galic
SARAJEVO

Poštovana gospodo predsjednice,

Povodom izazvanog jubileja obilježavanja 50-te godišnjice ustavnog sudovanja u Bosni i Hercegovini u ime sudijske uprave i uposlenika Ustavnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i u svoje lično ime Vama lično, svim sudijama i uposlenicima Ustavnog suda Bosne i Hercegovine upućujem najiskrenije čestitke i želje za nastavak Vašeg izazovno kvalitativnog i važnog rada za razvoj sudijske prakse u Bosni i Hercegovini.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je jedan od najbolje organiziranih sudova u Bosni i Hercegovini i predstavlja model modernog sudovanja primerenog najmodernijim sudovima u Evropi. Odluke Vašeg suda su korektivni prigovori prava, a posebno međunarodnih konvencija za rješenje sudova u Bosni i Hercegovini i sudijske uprave Federacije Bosne i Hercegovine sa izuzetnim uspjehom povećavaju i kada je to potrebno primjenjuju praksu Vašeg suda cijelom je autoritativno i obavezujuće sudovanje na najboljoj praksi evropskih sudova.

Još jednom Vam upućujem najiskrenije čestite i želje za uspjehom budućih radi i molim Vas da naše čestitke i želje za kvalitativno uspjehom rada promote svim sudijama i uposlenicima Vašeg suda.

S poštovanjem,

 Predsjednik
 Ustavnog suda BiH
 Amir Jaganjac

Strasbourg on 31 January, I am very pleased and his event on behalf of the Secretary General and to sion I will also attend the International Conference

Supreme Court of the United States
 Washington, D. C. 20543

CHIEF OF JUSTICE

January 30, 2014

The Honorable Valerija Galic
 President
 Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina
 Ustavni sud Bosne i Hercegovine
 Reisa Dzamaludina Čauševića broj 6/III
 71000 Sarajevo
 Bosnia i Hercegovina

Dear President Galic:

Thank you for your kind invitation to attend the Ceremonial Session and International Conference hosted by the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina on March 27, 2014. On behalf of the Supreme Court of the United States, I extend my congratulations on the celebration of your constitutional judiciary.

Unfortunately, the Conference will take place at the same time our Court is in session. Accordingly, my colleagues and I will be unable to attend and must respectfully decline your gracious invitation. I look forward to a chance to meet you on another occasion, and I send my best wishes for a productive and valuable dialogue at the International Conference.

Sincerely,

Ustav BiH je ustanovio poseban položaj Ustavnog suda BiH u strukturi državne vlasti kao neovisno tijelo visokog autoriteta. Ustavni sud je izdvojen iz sustava trodiobe vlasti. Dakle, on nije ni dio zakonodavne, niti izvršne, niti redovite sudbene vlasti. On je najviše ustavno tijelo BiH koje jamči poštivanje i primjenu Ustava BiH.

S obzirom na to da Ustav BiH nije predvidio donošenje ustavnog zakona, odnosno posebnog zakona o Ustavnom sudu BiH, operacionalizacija ustavnih odredaba o Ustavnom sudu BiH i bliže uređenje ustroja, nadležnosti i postupka pred Ustavnim sudom Ustavni sud vrši na temelju svojih Pravila, koja, prema članku VI/2. (b) Ustava BiH, donosi sam Ustavni sud većinom glasova svih sudaca. Zato, uz Ustav BiH, Pravila predstavljaju temeljni akt ustroja i funkcioniranja Ustavnog suda BiH.

Ustavni sud BiH je ustanovljen nakon izvršenih procedura i imenovanja prvom sjednicom u svibnju 1997. godine.

Prema Ustavu BiH, Ustavnom sudu BiH su povjerene klasične ustavnopravne nadležnosti, kao što su apstraktna (normativna) i konkretna kontrola ustavnosti, rješavanje sporova između određenih razina vlasti ili između institucija Bosne i Hercegovine, kao i apelacijska nadležnost. Osim toga, Ustavni sud rješava blokade u procesu odlučivanja u Parlamentarnoj skupštini BiH, koje nastaju tako što većina izaslanika iz jednog konstitutivnog naroda u Domu naroda proglašuje određenu odluku destruktivnom za vitalni nacionalni interes konstitutivnog naroda, a takvoj se procjeni usprotivi većina izaslanika iz drugog konstitutivnog naroda.

U svojoj bogatoj praksi, Ustavni sud BiH se susretao s nizom složenih ustavnopravnih pitanja, a neka značajnija su: pitanje podjele nadležnosti

rights and fundamental freedoms. For that purpose, the Constitution of BiH founded the Constitutional Court of BiH with responsibilities that make it possible for the protection of proclaimed constitutional principles and values, particularly the principle of the rule of law and, as part thereof, the protection of human rights and fundamental freedoms. As part of the constitutional system of Bosnia and Herzegovina, other than the Constitutional Court of BiH, the Constitutional Court of the Federation of Bosnia and Herzegovina was founded by the Constitution of the Federation of BiH and the Constitutional Court of the Republika Srpska by the Constitution of the Republika Srpska. The real power of the constitutional justice in BiH lies in the jurisdiction, or the scope, which the Constitution of BiH has imparted to the Constitutional Court of BiH, and the Entities' Constitutions to the Entities' Constitutional Courts, and in the legal effects of the constitutional decisions.

The Constitution of BiH established a special position of the Constitutional Court of BiH in the structure of the governmental authority, as an independent body with a high-level authority. The Constitutional Court was singled out from the system of separation of powers (three branches system of government). So, it is neither part of the legislative, nor executive, nor of the ordinary judicial authority. It is the highest constitutional body of BiH, which guarantees the compliance with and the application of the Constitution of BiH.

Given that the Constitution of BiH did not foresee the enactment of a constitutional law, or a special law on the Constitutional Court of BiH, the Constitutional Court effects the operationalisation of the constitutional provisions about the Constitutional Court of BiH and a more

između institucija BiH, entiteta i drugih administrativnih jedinica u BiH, nadležnosti Ustavnog suda u odnosu na međunarodne ugovore, pitanje odnosa državnih i entitetskih zakona, pitanje pozitivnih obveza nadležnih vlasti u odnosu na rješavanje određenih pitanja, pitanje nestalih za vrijeme ratnih sukoba u BiH, pitanje povrata imovine izbjeglica i raseljenih osoba, pitanje ratne štete, stare devizne štednje, pitanje tzv. vojnih stanova, ratnih zločina i drugim pitanjima. Donošenje odluka Ustavnog suda o navedenim pitanjima, bez obzira na pravnu utemeljenost i argumentaciju, imalo je i političku konotaciju jer je u pravilu riječ, između ostalog, i o određenom u javnosti više ili manje spornom interesnom pitanju, koje je time, s obzirom na posljedicu ovakvog ili onakvog njegovog rješavanja, politički sporno.

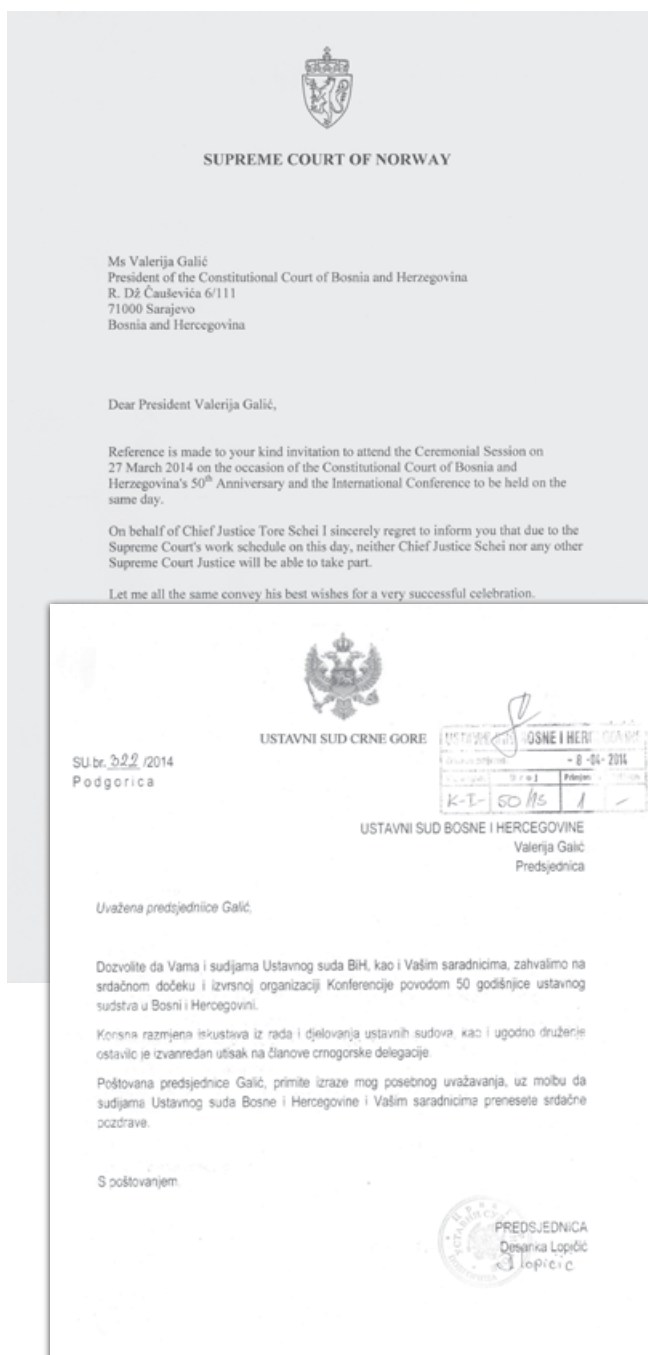
Međutim, može se ustvrditi da je u ostvarivanju svoje ustavne uloge Ustavni sud, u okviru apstraktne i konkretne kontrole ustavnosti i zakonitosti, dinamičnim i evolutivnim tumačenjem Ustava BiH značajno doprinio daljnjem ustavnopravnom razvoju BiH, a osobito jačanju funkcionalnosti države i njezinoga ustavnopravnog sustava, pravne sigurnosti, vladavine prava i sustavne zaštite prava svih bez diskriminacije. Također, u okviru apelacijske jurisdikcije, Ustavni sud je uvijek nastojao da primjena i tumačenje ljudskih prava budu što je moguće više afirmativni i bez pretjeranoga formalizma. Ustavni sud svoju praksu uvijek temelji na načelima koja je uspostavio Europski sud za ljudska prava kroz višedecenijsku primjenu Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, ali uspostavlja i vlastite standarde na temelju odredaba Ustava BiH. Ustavni sud u nacionalnim okvirima predstavlja i vrhovni mehanizam zaštite prava iz Europske

specific regulation of organisation, jurisdiction and procedure before the Constitutional Court, on the basis of its Rules, which, under Article VI(2)(b) of the Constitution of BiH are adopted by the Constitutional Court itself by a majority of votes of all judges. Therefore, along with the Constitution of BiH, the Rules constitute a fundamental act of the organisation and functioning of the Constitutional Court of BiH.

The Constitutional Court of BiH was established following the procedures and appointments at the first session in May 1997.

The Constitutional Court of BiH was, under the Constitution of BiH, entrusted with classical constitutional jurisdictions, such as abstract (normative) and concrete review of constitutionality, settling disputes between certain levels of authority or between the institutions of Bosnia and Herzegovina, as well as appellate jurisdiction. Other than that, the Constitutional Court resolves blockages in the process of decision-making in the Parliamentary Assembly of BiH, which are generated in a situation where a majority of delegates from amongst one constituent people in the House of Peoples declares a certain decision to be destructive to the vital national interest of a constituent people, and such a viewpoint is opposed by a majority of delegates from amongst another constituent people.

In its abundant case-law, the Constitutional Court of BiH has come across a series of complex constitutional issues, some of the most significant being as follows: the issue of division of responsibilities between the institutions of BiH, Entities and other administrative units in BiH, responsibilities of the Constitutional Court concerning international agreements, the issue of relation between the state and Entities' laws,

the issue of positive obligations of the competent authorities concerning the resolution of certain issues, the issue of persons gone missing during the war conflicts in BiH, the issue of the restitution of property of refugees and displaced persons, the issue of war damage, the old foreign currency savings, the issue of the so-called military apartments, war crimes and other issues. The adoption of decisions of the Constitutional Court on the mentioned issues, irrespective of their legal basis/justification and argumentation, has also had a political connotation, because it concerned, as a rule, among other things, a certain more or less disputable issue of interest for the public, which is, in itself, politically debatable, considering the consequences of the resolution thereof in one way or another.

However, it can be affirmed that, in exercising its constitutional role, the Constitutional Court, as part of the abstract and concrete review of constitutionality and legality, through dynamic and evolutionary interpretation of the Constitution of BiH, made a significant contribution towards further constitutional development of BiH, particularly so towards the strengthening of the functionality of the state and its constitutional system, legal certainty, rule of law and systematic protection of the rights of all without discrimination. Also, as part of its appellate jurisdiction, the Constitutional Court has endeavoured at all times for the application and interpretation of human rights to be as much as possible affirmative and without excessive formalism. The Constitutional Court always bases its case-law on the principles, which have been established by the European Court of Human Rights through the decades-long application of the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, but

Sudionici Međunarodne konferencije „Ustavni sud – Između negativnog zakonodavca i pozitivnog aktivizma”, 27. ožujak 2014. godine

Participants of the International Conference „Constitutional Court – Between a Negative Legislator and Positive Activism”, 27 March 2014

konvencije, s obzirom na izravnu inkorporiranost Europske konvencije u Ustav BiH.

Značajno je istaknuti da položaj Europske konvencije u BiH predstavlja specifikum u odnosu na druge članice Vijeća Europe, osobito ako se ima u vidu primjenjivost Europske konvencije u pravnom sustavu prema samom Ustavu BiH i prije nego što je BiH postala članica i njezinu „nadzakonsku” snagu.

Kada je riječ o rješavanju zaprimljenih predmeta, prema kvantitativnim pokazateljima, od početka rada Ustavnog suda BiH 1997. godine pa do danas, Ustavni sud je zaprimio ukupno 43.060 predmeta, ukupno riješio 35.673 predmeta. I u samoj okvirnoj analizi broja i strukture zaprimljenih predmeta uočavaju se

it also establishes its own standards on the basis of the provisions of the Constitution of BiH. The Constitutional Court, within the national boundaries, constitutes a supreme mechanism for the protection of rights referred to in the European Convention, considering the direct incorporation of the European Convention in the Constitution of BiH.

It is relevant to note that the position of the European Convention in BiH is a specific phenomenon when compared to other member States of the Council of Europe, particularly so if one bears in mind the application of the European Convention in the legal system, under the very Constitution of BiH, before BiH became a member State, and its „having priority over all other law”.

dvije konstante. Prva je stalno povećanje broja zaprimljenih predmeta. Ilustracije radi, 2003. godine Ustavni sud je zaprimio 832 predmeta, da bi 2008. godine zaprimio 4,026 predmeta, a 2010. godine 6.056 predmeta. Druga je konstanta posebno velik broj zaprimljenih apelacija u usporedbi sa predmetima iz apstraktne (normativne) kontrole. Ono što se može okarakterizirati kao problem jeste i to što Ustavni sud kontinuirano prima velik broj apelacija od kojih samo mali broj pokreće neko ustavno pitanje. To je zahtijevalo žurno poduzimanje odgovarajućih mjera. Odlučujući o tome koji bi to koraci bili efikasni, morali smo uzeti u obzir da Ustavni sud ima devet sudaca, ali da najveći broj svojih odluka, skoro 90%, donosi u vijećima od pet sudaca, jer tri međunarodna suca sudjeluju samo na plenarnim sjednicama, zatim da nema neograničena niti dovoljna financijska sredstva, niti ima mogućnost povećati broj stručnog osoblja koje sudjeluje u pripremi odluka. Uz sve te ograničavajuće čimbenike, Ustavni sud se odlučio na određene organizacijske promjene i u listopadu prošle godine usvojio Akcijski plan za rješavanje neriješenih predmeta. Donošenje navedenog plana i ulaganje velikih ljudskih napora rezultiralo je time da je u 2013. godini riješeno 6.376 predmeta, što je za 90% više u odnosu na 2012. godinu. Trenutno je u radu u Ustavnom sudu 7.387 predmeta, od toga samo šest predmeta iz apstraktne nadležnosti, a ostali su iz apelacijske nadležnosti. Usporedo sa povećanjem broja predmeta, u Ustavnom sudu raste i broj neriješenih predmeta iz prethodnih godina. Do unazad nekoliko godina Ustavni sud je nastojao riješiti predmete u roku od jedne godine. Međutim, taj trend više nije moguće održati u situaciji kada Ustavni sud godišnje u prosjeku zaprimi oko 4.500 predmeta. Dakle,

When it comes to deciding on the received cases, according to the quantitative indicators, from the beginning of the work of the Constitutional Court of BiH in 1997 to this day the Constitutional Court has received a total of 43,060 cases, decided a total of 35,673 cases. Even a rough analysis of the number and structure of the received cases shows two constants. The former constant concerns the increase in the number of the received cases, by way of illustration, 114 cases were received in 2000, then 2,683 cases in 2005, with 6,056 cases being received in 2010. The latter constant concerns a particularly large number of received appeals with respect to the cases from within the abstract (normative) review. What can be characterised as a problem is that the Constitutional Court has continuously received a large number of appeals, with only a small number raising some constitutional issue. That called for appropriate measures to be undertaken urgently. In so doing, while deciding which steps would be efficient, we have to take into account that the Constitutional Court has nine judges, the majority of the decisions though, almost 90% are being rendered by the Chamber of five judges, as the three international judges take part in plenary sessions only, that the Constitutional Court does not have unlimited or even sufficient financial means, and it has no capacity to increase the number of professional personnel who participate in the preparation of decisions. Despite all these limiting factors, the Constitutional Court decided to make certain organisational modifications and adopted in October last year an Action Plan for resolving pending cases. The adoption of the mentioned Plan and investment of great efforts have resulted in 6,376 cases being decided in 2013, which is 90% more cases resolved than in 2012. Currently, there are 7,387 cases pending

Ustavni sud nastoji zaprimljene predmete riješiti u roku od tri godine.

Kada je u pitanju međunarodna suradnja, Ustavni sud od 1997. godine kontinuirano surađuje sa ustavnim, odnosno drugim najvišim nacionalnim sudovima koji obnašaju funkcije ustavnog sudovanja u drugim zemljama. Ustavni sud Bosne i Hercegovine ima posebno dobru suradnju sa Vijećem Europe, sa Europskim sudom za ljudska prava i Europskim povjerenstvom za demokraciju putem prava (Venecijansko povjerenstvo), kao i sa Europskom konferencijom ustavnih sudova i Svjetskom konferencijom ustavnog sudovanja, čiji je punopravni član Ustavni sud Bosne i Hercegovine, i drugim međunarodnim organizacijama, institucijama i udrugama.

Međunarodna multilateralna i bilateralna suradnja, sudjelovanje na međunarodnim konferencijama, stručnim i znanstvenim skupovima prostor je u okviru kojega Ustavni sud promovira svoju doktrinu, iskustvo i praksu, posebice u domeni vladavine prava, zaštite i promicanja značaja poštivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda.

before the Constitutional Court, only 6 of which are from within the abstract jurisdiction, and the rest are from within the appellate jurisdiction. The increase in the number of cases before the Constitutional Court comes alongside the increase in the number of pending cases dating from previous years. Until a few years ago the Constitutional Court managed to get all the received cases decided within one year. However, it is no longer possible to keep up that rate in the circumstances whereby the Constitutional Court receives over 4,500 cases on an annual basis. Thus, the Constitutional Court makes efforts to resolve the received cases within a time limit of three years.

When it comes to the international cooperation, the Constitutional Court has maintained, since 1997, a continuous cooperation with the constitutional courts and other highest national courts, which exercise the function of constitutional justice in other countries, with the Council of Europe, in particular with the European Court of Human Rights and the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), as well as with the Conference of European Constitutional Courts and the World Conference on Constitutional Justice, that the Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina is a full member of, and with other international organisations, institutions and associations.

The international multilateral and bilateral cooperation, participation in international conferences, expert and scientific meetings, is an area within which the Constitutional Court may promote its doctrine, experience and case-law, especially in the domain of the rule of law, protection and advancement of the significance of respect for human rights and fundamental freedoms.

Dame i gospodo,

i današnja Međunarodna konferencija je prigoda da razmijenimo iskustva u praksi i ustavno-sudskoj jurisprudenciji unutar općeg evropskog konteksta o jednoj izazovnoj temi koja otvara pitanja uloge ustavnog suda kao „pozitivnog zakonodavca”. Drugim riječima, postavlja se pitanje jesu li u današnje doba određene mjere ustavnih sudova, koje imaju cilj zaštitu pravne države, a koje su se ranije mogle tretirati kao klasične mjere kritiziranog sudskog aktivizma, još uvijek ekskluzivno pravo zakonodavca s obzirom na njegov pretpostavljeni parlamentarni suverenitet rješavanja političkih pitanja. Ustavni sud BiH, koji djeluje u specifičnim, društvenim, gospodarskim i političkim uvjetima u Bosni i Hercegovini, upravo je izložen ovim vidovima

Ladies and Gentlemen,

Today's International Conference is the occasion for us to exchange our experiences about the case-law and constitutional jurisprudence as part of the general European context on a challenging topic, which raises the issue of the role of the constitutional court as „a positive legislator”. In other words, there is a question whether nowadays certain measures of constitutional courts, aimed at protecting the legal state, which may have been treated earlier as classical measures of criticised judicial activism, are still the exclusive right of a legislator given its presumed parliamentary sovereignty in tackling political issues. The Constitutional Court of BiH, which operates in specific, social, economic and political conditions in Bosnia and Herzegovina,

problema, a uvjeren sam da je to slučaj i sa mnogim drugim državama.

Uvaženi gosti, dragi prijatelji, počašćeni smo što ste došli s nama podijeliti radost ove obljetnice. Vaša nazočnost danas pokazuje da smo ovdje svi ujedinjeni u uvjerenju da sloboda, jednakost, pravda i ljudska prava moraju biti zaštićeni tako da se ne ponove teška i bolna iskustva iz bliske prošlosti. S tim ciljem trebamo raditi kako bismo u okviru svojih zadaća doprinijeli kreiranju društava međusobnog poštivanja i razumijevanja, u kojima će pojedinci biti sigurni i živjeti u državama u kojima postoji efikasan pravni poredak, koji će im osigurati temeljna ljudska prava i slobode, bez obzira na jezik, rasu, spol, etničku ili političku pripadnost ili bilo što drugo što ih čini različitim. Takvim djelovanjem, valja vjerovati, doprinosimo širenju prostora vladavine prava i demokracije.

Srdačno vas pozdravljam i želim vam ugodan boravak!

is in fact exposed to these problems and I am certain that this is the case in many other states.

Distinguished guests, dear friends, we are honoured to have you here to share with us the joy of this Anniversary. Your attendance today shows that we all share the belief that freedom, equality, justice and human rights must be protected so that the sad and painful experiences from the recent past do not repeat themselves. With that aim in mind we should, while performing our respective tasks, contribute towards creating a society of mutual respect and understanding in which individuals will be safe and live in the states with efficient legal system, which will safeguard their basic human rights and freedoms, irrespective of their language, race, sex, ethnic or political affiliation or anything else that might make them different. We should believe that such action on our part contributes to the expansion of the area of the rule of law and democracy.

I wish you a warm welcome and a pleasant stay.

**PREDSJEDNICI/CE
(DO MAJA 1997. GODINE)
PRESIDENTS
(UNTIL MAY 1997)**

Ime i prezime/First and Last Name	Period
Slobodan Marjanović	1964–1971
Bogomir Brajković	1971–1979
Đuro Vekić	1980–1984
Ćazim Sadiković	1984–1986
Slavojka Todorović	1986–1988
Pero Krijan	1988–1989
Dr. Kasim Trnka	1990–1992
Dr. Ismet Dautbašić	1992–1997

**PREDSJEDNICI/CE
(OD MAJA 1997. GODINE)
PRESIDENTS
(AS OF MAY 1997)**

Ime i prezime/First and Last Name	Period
Mirko Zovko	1997–1999
Prof. dr. Kasim Begić	1999–2001
Prof. dr. Snežana Savić	2001–2002
Mato Tadić	2003–2006
Hatidža Hadžiosmanović	2006–2008
Seada Palavrić	2008–2009
Prof. dr. Miodrag Simović	2009–2012
Valerija Galić	2012–

SUDIJE/SUTKINJE JUDGES

Ime i prezime/First and Last Name	Period
Slobodan Marjanović	1964–1971
Milutin Đurašković	1964–1967
Momir Jovanović	1964–1971
Dr. Salamon Konforti	1964–1971
Olga Marasović	1964–1967
Borivoje Popović	1964–1971
Dr. Zaim Šarac	1964–1965
Tahir Hadžović	1965–1975
Bisera Taušan	1967–1975
Bogomir Brajković	1967–1979
Atijas Cevi	1971–1979
Ante Miljas	1971–1978
Jovo Sojić	1971–1979
Dr. Gašo Mijanović	1971–1979
Džemal Kapić	1974–1980
Danilo Jakovljević	1976–1983
Šefkija Puzić	1976–1983
Ismet Brkić	1976–1981
Miroslav Krvavica	1978–1986
Hazim Eminefendić	1979–1987
Eva Lett	1979–1987
Đuro Vekić	1980–1985
Anđelko Veljić	1981–1989
Enver Lihić	1981–1989
Čazim Sadiković	1984–1993
Slavojka Todorović	1984–1990
Đorđo Samardžić	1984–1986
Anđelko Kovačević	1985–1989
Ljubo Kovačević	1986–1989
Nedjeljko Stipić	1986–1989
Pero Krijan	1988–1993

Alija Latić	1988–1998
Milan Škoro	1989–1991
Dr. Drago Bago	1989–1991
Dr. Ismet Dautbašić	1989–1997
Dr. Hasan Bakalović	1989–1995
Dr. Kasim Trnka	1989–1993
Dr. Nedjeljko Milićević	1990–1998
Dušan Obradović	1992–1996
Želimir Juka	1994–1996
Prof. dr. Joseph Marko	1997–2002
Dr. Hans Danelius	1997–2002
Prof. dr. Louis Favoreu	1997–2002
Prof. dr. Ismet Dautbašić	1997–1998
Prof. dr. Kasim Begić	1997–2002
Marko Arsović	1997–2000
Prof. dr. Vitomir Popović	1997–2002
Mirko Zovko	1997–2002
Zvonko Miljko	1997–2002
Azra Omeragić	1998–2002
Prof. dr. Snežana Savić	2000–2002
Prof. Didier Maus	2002–2003
Hatidža Hadžiosmanović	2003–2008
Prof. dr. Ćazim Sadiković	2003–2005
Jovo Rosić	2003–2006
Prof. David Feldman	2003–2011
Krstan Simić	2007–2010
Tudor Pantiru	2002–
Mato Tadić	2002–
Valerija Galić	2002–
Prof. dr. Miodrag Simović	2003–
Prof. dr. Constance Grewe	2004–
Seada Palavrić	2005–
Mirsad Ćeman	2008–
Margarita Caca-Nikolovska	2011–
Zlatko M. Knežević	2011 –

GENERALNI SEKRETARI SECRETARY GENERAL

Ime i prezime/First and Last Name	Period
Jakob Papo	1964–1980
Mladen Novak	1980–1982
Nedjeljko Milićević	1982–1988
Milica Dalagija	1989–1999
Biljana Potparić-Lipa (v.d.)	1999–2000
Dušan Kalember	2001–2008
Zdravko Đuričić	2008–

REGISTRARI REGISTRARS

Ime i prezime/First and Last Name	Period
Faris Vehabović	2004–2007
Zvonko Mijan	2008–

Za pomoć u prikupljanju materijala za ovu publikaciju Redakcioni odbor se zahvaljuje:

Arhivu Bosne i Hercegovine

Istorijskom arhivu Sarajevo

Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci Bosne i Hercegovine

Dnevnom listu „Oslobođenje”

Muzeju istorije Jugoslavije

Narodnoj biblioteci Srbije

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

347.991(497.6)"1964/2014"

USTAVNI sud Bosne i Hercegovine (Sarajevo)
Ustavni sud Bosne i Hercegovine =
Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina :
1964-2014 / [urednik Mato Tadić]. - Sarajevo :
Ustavni sud Bosne i Hercegovine, 2014. - 188 str.
: ilustr. ; 24 cm

Tekst na bos., hrv., srp. i engl. jeziku. - Lat. i
ćir.

ISBN 978-9958-0389-0-7

COBISS.BH-ID 21740550
